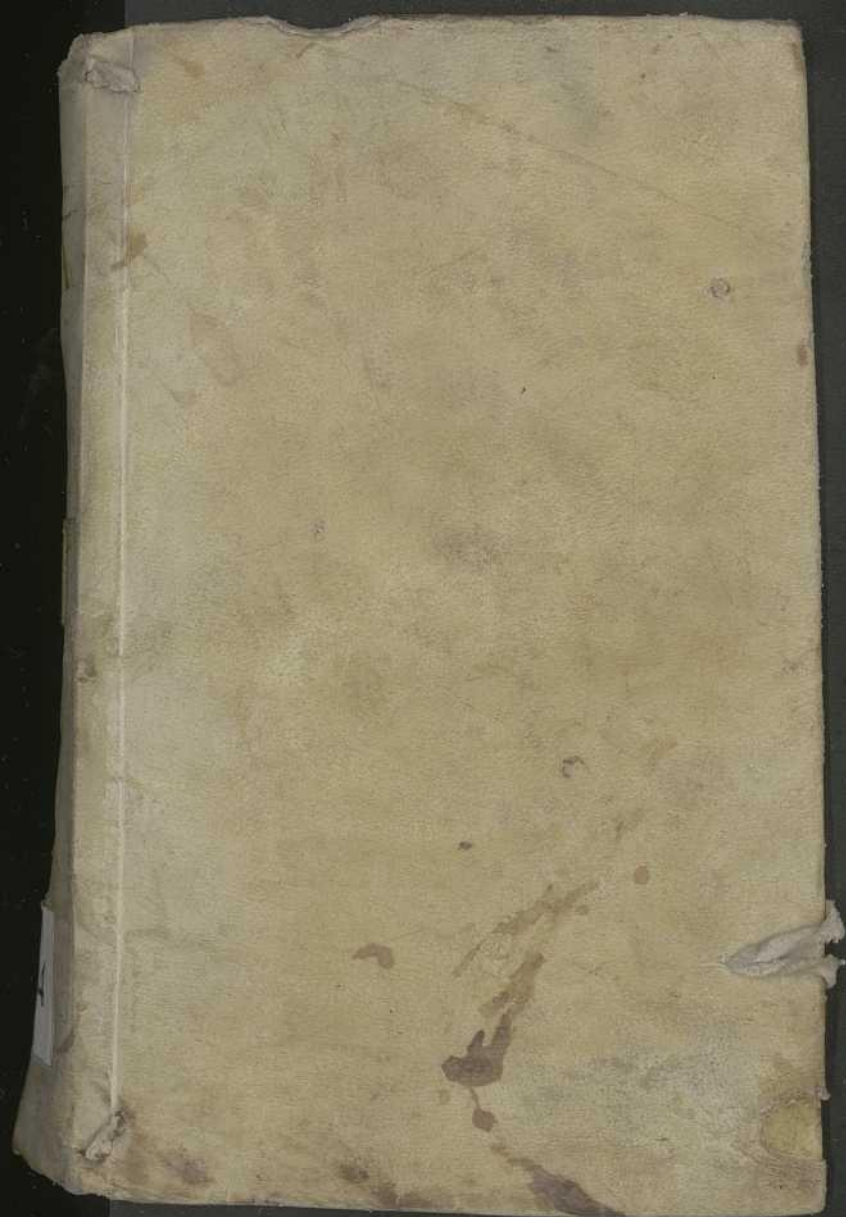
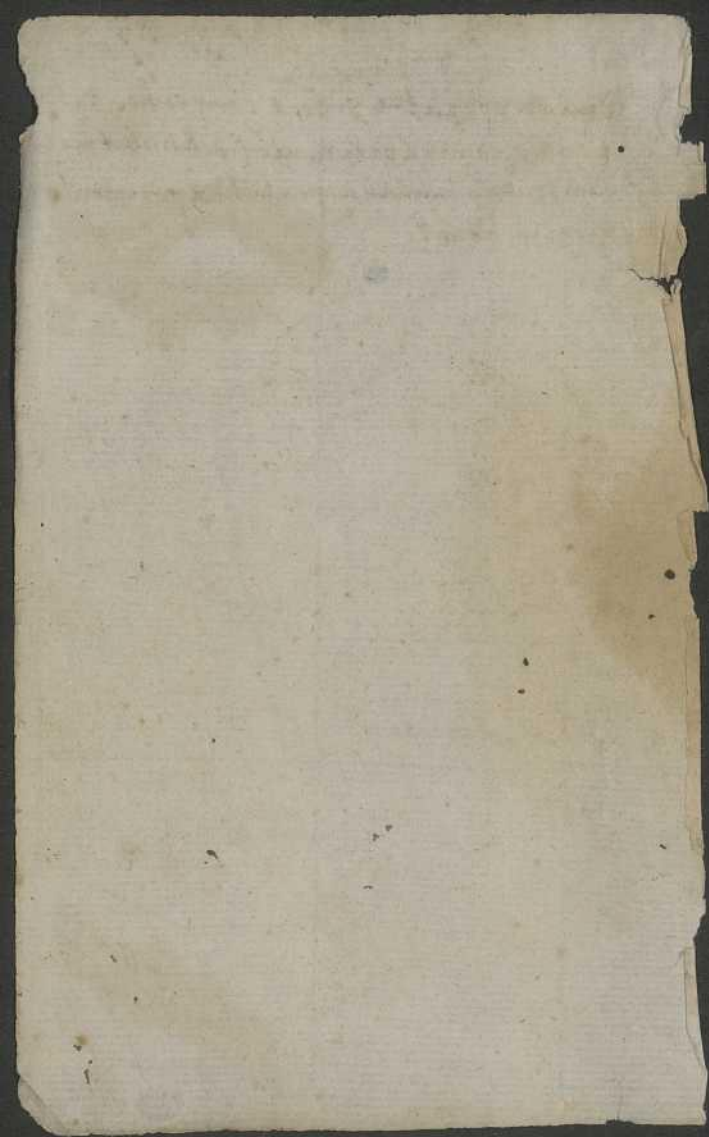

5504

Divina operatio si ratione comprehendatur
• non est admirabilis, nec fides habet meri-
tum, cuius humana praebeat experimentum
greg. in homil.

48
—
228

Summa Sacramentorum

Ecclesiæ, Ex doctrina Fratris Francisci à
Victoria, ordinis Prædicatorum apud Salmanti-
cam olim Primarij Cathedratici, Per Reueren-
dum patrem Præsentatum Fratrem Tho-
mam à Chaues illius discipulum.

*Ad Illustrissimum ac Reuerendissimum Dñm Do. Gasparem
à Scuriga & Auellaneda Archiep'm Copastellanum.*

Huic ex secunda Autoris recognitione, nunc denuò
multò plures q̃ antea quæstiones accesserunt, necnon
& sanctorum Conciliorum, præsertim Tridentini &
aliorum decretis aucta, locupletata, atq; illustrata est.

*esta expurgado
conforme al expur-
gat.º de 1540*

*Tu.º de
se.º de*

*cor.º de
an.º de
al.º de
este an.º de
el.º de
la.º de
de.º de
de.º de*

SALMANTICÆ,

In ædibus Andreæ à Portonarijs, Catholicæ Ma-
iestatis Typographi.

1565

CON PRIVILEGIO.

Esta tassado en

maravedis.

*M.º de
veraz*

EL REY.

OR quanto por parte de vos Andrea de Portonarijs Impressor de libros vezino de la ciudad de Salamanca, nos fue fecha relacion, diziendo q̃ vos estauades concertado con fray Thomas de Chaues de la orden de los Predicadores q̃ a vuestra costa imprimiessedes vn libro que el dicho fray Thomas auia cõpuesto y intitulado Summa de Sacramētis cõ estas adiciones añadidas, el qual sera muy vtil y prouechoso y de muy buena doctrina, y nos supplicastes vos diessemos licencia y facultad para hazer la dicha impressiõ, y priuilegio para q̃ ninguna otra persona lo pudiesse imprimir ni veder sino vos o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro cõsejo, se hiziesse en el dicho libro las diligencias q̃ la prematica por nos sobre ello fecha, mada. Y fue acordado q̃ deuiamos mandar dar esta cedula para vos en la dicha razon, e nos lo touimos por bien, por la qual vos damos licēcia y facultad, para q̃ por tiēpo de diez años cūplidos, primeros siguientes, que corran y se cuenten desde el dia de la fecha della en adelante, y no mas vos o quien vuestro poder para ello ouiere, podays imprimir el libro intitulado Summa de Sacramētis y adiciones añadidas por el dicho fray Thomas de Chaues. Y mādamos que ninguna otra persona o personas le pueda imprimir ni veder,

dér so pena que la tal persona o personas que
ansi lo imprimieren o vendieren ayan perdi-
do e pierdan todos los volumenes y aparejos
y moldes con que se hizieren y mas cinquenta
mil maravedis de pena la mitad para vos el
dicho Andrea de Portonarijs o para vuestros
herederos y la quarta parte para nuestra ca-
mara y la otra quarta parte para el juez que
lo sentenciare, y otro si con tanto que despues
de impresso el dicho libro no lo podays vèder
ni vendais fasta tanto que sea traydo al nue-
stro consejo para que se tase el precio en que
se ouiere de vender. Y mādamos alas nuestras
justicias y a cada vna dellas en su jurisdiccion
questa nuestra cedula y lo enella contenido
guarden y cumplan y hagan guardar, y cum-
plir, y los vnos ni los otros no fagades ni fagan
ende al so pena de la nuestra merced è de cada
diez mil maravedis para nuestra camara. Da-
da en Madrid a tres dias del mes de Nouiem-
bre año del señor de mil y quinientos y sesen-
ta y cinco años.

✠ 2

Y O EL REY.

Por mandado de su Magestad.

Pedro de
Hoyo.

PO R mandado de los Señores del
Consejo viese Libro intitulado
Summa de los sacramentos de la
yglesia, copilado de los escriptos y doctrina
del doctissimo Maestro y padre digno de
memoria F. Frãcisco de Victoria dela ordẽ
delos predicadores, por el padre Presenta-
do F. Thomas de Chaues dela misma ordẽ, y
leydo cõ attencion, y ansi mismo las addicio-
nes q̃ el dicho padre fray Thomas agora le
añade: hallo en el resoluciones muy doctas
breues y claras de materias muy graues,
las quales cõ las addiciones q̃ agora se aña-
dẽ se cõformã cõ determinaciones del Cõci-
lio de Trento, y de otros concilios, y siendo
como lo es la doctrina deste libro cõforme
alo que nuestra madre la yglesia catholica
Romana nos enseña, me parece se deue im-
primir para q̃ todos gozen de tã buena do-
ctrina. Fecha en S. Francisco de Madrid a
tres de Hebrero de mil y quinientos y se-
senta y cinco años.

Fray Francisco.
Pacheco.

EPISTOLA.

Frater Thomas Cha

ues, in Sacra Theologia Præsenta-
tus, familiæ prædicatoriæ mini-
mus, Candido lectori salutem.

Vperioribus annis excide-
rat nobis, Candide Lector, potius
quàm æditus fuerat, Commentario
lus quo in compendium redactæ e-
rant obseruationes inclyti præceptoris mei fra-
tris Francisci Viætorie, re, & fama, super æthe-
ra noti in Quartum librum Sententiarû, quæ
ego attenta cura & magna auuiditate ex ore di-
centis & prælegentis, exceperam, mihi ipsi, vt
thesaurum eximium seruaturus. Quem tamẽ
postea passus sum cõmunicari Reipublicæ, id
quod factû fuit alienis manibus potius quàm
nostris. Nunc autem veluti repositam ad tem-
pus tabulam reuifens, & videns aliqua etiã quæ
secundam eam quæ propriam lineam desidera-
rent, libenti animo hoc quicquid est laboris as-
sumpsi, vt opusculum ipsum, in lucem ipse pu-
blicam emitterem, castigatum, tersum, splendi-
dumq; , atque adeò locupletatum multis par-
tibus.

Epistola.

tibus. Recisa itaque sunt à nobis nonnulla superflua, additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ prætermisæ fuerant. Cuncta etiã adamusim Concilij Tridëtini, sunt exacta, adhibitis in proprijs locis decretis ipsius atque diffinitionibus, quibus & doctrina ipsa fit augustior, & legentis animus optatam tranquillitatē inuenit, anxietate & nutatione sic prorsus exempta. Boni consule, quòd maiore sumpta luce ab ecclesia, nostris eam lucubrationibus deesse non tulimus. Et ea ipsis addita, adiũctaq; noua diligentia factum sit, vt libellus ille prior, iam meritò sordere tibi debeat, hic autē quem in præsentia damus, omnino sit amplectendus, vt pote qui tot rationibus illi antecedit, tot commoditatibus eum exuperet, vt iam præ isto, ille nullus censeriqueat.

Vale.

NOS Fray Christoual de Cordoua
Maestro en sancta Theologia, Vi-
cario general de la prouincia de E-
spana de la orden de los Predicado-
res. Y el maestro fray Iuan de Ludeña, Prior de
sant Pablo de Valladolid, Fray Domingo Cal-
uete prior de Palencia, fray Christoual de Sala-
manca, Prior de Toledo, y fray Martin de Ay-
llon, Prior de Burgos, diffinidores del capitulo
de la misma orden, celebrado en Segouia, año
1559. Por la presente cometemos a los Reueren-
dos padres el Prior de sant Pablo d Valladolíd,
y al maestro Cueuas regente de nuestro colle-
gio de sant Gregorio de Valladolid, para que
vean y examinen vna Summa de los siete sacra-
mentos de la yglesia, que el padre Presentado
fray Thomas de Chaues ha recopilado del Re-
uerendo padre maestro fray Francisco de Vi-
ctoria, de buena memoria, para que vista por
ellos y aprouada, desde aora le damos licêcia pa-
ra que la pueda imprimir, con tanto que tenga
la prouision ordinaria del consejo real. Fecha
en sancta Cruz de Segouia, a veynte y dos de
Abril, 1559. Fray Iuan de Ludeña. F. Dominicus
Caluete, Fray Christoual de Salamâca. F. Mar-
tinus de Ayllon. Por diffinidores.

Digo yo el maestro fray Iua
de Ludeña, Prior de sant
Pablo de Valladolid, que
la impresion desta Summa, colle-
gida de las lectiones del padre mae-
stro Fray Francisco de Victoria, se
nos cometio en el capitulo de Sego-
uia al padre maestro Cuevas, y a
mi, y siendo el viuo comunicamos
si se imprimiria, o no, y fuymos de
parecer que se puede imprimir, y
que sera libro prouechoso para me-
moria de los que algo saben, y
lumbre de los que saben poco de sa-
cramentos y casos de consciencia:
y porque este fue nuestro parecer
lo firme de mi nombre. En siete de
Febrero de mil y quinientos y se-
senta.

Fray Iuan de Ludeña.

Admodum Reueren

do Domino Francisco Perez, ec-
clesiæ Toletanæ sancti Genesii re-
ctori, Frater Thomas de Chaues
Salutem dicit.

OBSECRASTIME
(admodum obseruãde do-
mine, paterq; sapientissi-
me, in Christo Iesu animo meo
charissime) ac tuis literis efflagita-
sti, vt septem Sacramentorum Ec-
clesiæ mysteria in summam quan-
dam redigerem: atque doctrinarũ
fluenta, quæ doctissimus magister
frater Franciscus à Victoria inter le-
gendum materiam de Sacramen-
tis in suos discipulos longè lateq;
effuderat, in compendium cogerẽ.
Cùm itaque considerarem obsecula

tionem eius qui potest præcipere,
vicem vrgentis obtinere mandati:
quanuis aliæ me sollicitudines qui-
bus assiduè distringor euocarent,
tua metamen merita(haud sperné-
da)pepulerunt, vt ibi potissimùm
meum desudaret ingeniũ, cui iam
pridem animum consecraueram.
Et licèt hoc meũ erga te obsequiũ,
cõmunibus alijs laboribus(in quos
me totum reiecit obedientia) iniu-
riam videatur afferre, non sum ta-
men ratus iniq; facere, priuatæ tuæ
utilitati inseruiens: qui solus vni-
uersitatis merita propemodum æ-
quas, cui etiam longè sumego ma-
gis astrictus, quàm cæteris vniuer-
sis. Omitto interim, quòdhui? no-
stri suscepti laboris fructus, non ad
te solùm, sed ex te in plures alios
debet

debet promanare: quia animum tuū
tanquam lucernam ardente m, nō
sub modio clausam, sed in edito si-
ram loco suspiciunt. Itaque quod
communi vtilitati in hoc meo ope
re vna ratione videbar subtrahere,
multis alijs (si quis rectè expende-
rit) cum amplo fœnore restituo.
Cape igitur ouans, pater integerri-
me, hoc ex me munusculum, quod
licet inglorium, licet exile: nunquā
vlli à me nisi tibi concessum. Sic au-
tem Sacramentorum materiam in
hoc breui opusculo collegi, vt ni-
hil (nisi meus me fallit animus)
quod ad rē pertinet subticuerim,
nihil superfluum admiserim: quo-
rum alterum mihi vitio verteres,
alterum (nouī enim te) repudia-
res. Et vt auidius maioriq; cum fi
de

de opus hoc legeres, nihil ex meo
promptuario deprompsi. Omnia
ex ditissimo penu mei sapientissi-
mi magistri sunt eruta: qui ex inte-
gro, meo rogatu scripturam perle-
git: quo nullus tibi in animo
dubitationis scrupulus
resideret. Vale.

*

Illustrissimo, ac Clarissimo Principi Dño Gaspari Stunica Auellanede, Archiepo Cõpõstellano, Sacræ, ac Cath. Maieft. à consilijs, Andreas à Portonarijs Typographus humilima pedum basia.

SOCRATES APVD PLATONEM, clariss. Princeps, in libros, quos de Rep. inscripsit, cùm leges tulisset sanctissimas, mores composuisset, talem remp. constituisset; qualem inter veteres, quos diuinæ legis non illustrasset splendor, nulla vnquam vidit ætas, voluit in ea rep. columnina esse firmissima, quorum humeris religio, & sanctitas, felicissimè innixa recumberent, sub quorum ymbra se reciperet, qui sacra rerum diuinarum studia coleret, qui res maximas molirentur, qui aliquid cõderent, quod in reip. vtilitatem cederet. Erat tã acri, ac diuino ingenio Socrates hic, vt hos viros, quos religionis columnina appellat, & lumina reip. & ciuitatis ornameta fulgentiss. taleis esse sanxerit qualis ipse es, Clariss. Princeps, natalium splendore insignis, generis stemmate claros, rerum diuina

diuinarum & sacrosanctæ Theologiæ sciētia,
& laurea longè, lateque nitentis, qđ sub clien-
tela taliũ heroũ fieri nō posset, quin studia vir-
tutum incredibileis facerēt progressus, quæ ho-
nore aluntur, præmijs excitantur, mirabiliter
Principum fauore prouehuntur. Neque fieri
potest, vt is, quem generis claritas, & familiæ
splendor illustret, si accesserit ratio, confirma-
tio doctrinæ, præcipueque illius, quæ transcen-
dens æthereas orbeis Deum mente atque ani-
mo complexa, tota in eius contemplatione de-
fixa est, non foueat literas, non omni liberalita-
te prosequatur viros veris virtutibus insignes,
non aperiat, velut portum quendam, cultori-
bus sapientiæ, vt meritò, qui aliquid cuderint
ingenio, huic tali suos nuncupent labores, sua
dicent studia, & inde suorum studiorũ petant
fauorem. Quæ ego mente, atque animo cogi-
tans, persuasi mihi talem Principem describi li-
terarum patronum, religionis columen, reip.
perspicacissimũ oculum, qualis ipse es, Clariss.
Princeps, generis stēmate inter Hispanos Prin-
cipes longè fulgentissimus, sacratæ Theologiæ
laurea in hac Academia insigni redimitus, pro-
fessor sacrarum literarum, Cathedrarius olim
sacrosanctæ Theologiæ, in hoc emporio litera-
rum celeberrimo, clarissimus, ita Scoticos eno-
dabas nodos, ita. D. Thomæ aurea disceptabas
dogmata, vnde te tua virtus in istud editissi-
mum fastigium dignitatis euexit, vt Compo-
stellæ

Stellæ Archiepiscopus illustrissimus Hispaniæ
clarissimis episcopis præsses, tot numero, vt
penè Hispaniarum moderere habenas. Neque
id solùm, sed vt Homericus ille Asteropæus dex
tra, læuaque clarus, ab inuictissimo Philippo Hi
spaniarum Rege gubernationi admotus, in
omnibus negotijs, quæ tibi ab illo concredun
tur, ita prudenter te geras, vt omnium animos
imbuas admiratione, & totius Hispaniæ bono
natus esse perhibeare. Quæ sanxit in illa sua
rep. Socrates, talia esse dixit Liuius, vt finxis
se magis quàm nouisse quisquam potuerit,
quod natura humana nō potuerit tam exactè,
vt voluerit Plato omne is implere virtutum nu
meros. Certè, quanuis te iniquus æstimator cō
ferat cum illo Reip. Platonis principe (mini
mum) illi te exæquabit, quòd si nō malignè in
terpretetur, superiorem dicet, nullo modo in
feriorem. Meritò ergo clarissime Princeps, au
sus sum cū typis excuserim librū, qui inscribi
tur Summa de Sacramentis ecclesiæ, contextū
à doctiss. viro Patre Thoma de Chaues, ordinis
prædicatorum, tuæ amplitudini nuncupare. Si
mul etiam, quòd liber ipse ea doctrina est refer
tus tam abdita, tam recondita, tamque reip. fru
ctuosa, vt dignus sit, quem tantus Princeps suo
prosequatur fauore. Non solùm enim Curioni
bus, qui parœcijs præfecti sunt, quibus animarū
gubernandarum incumbit cura, magnas hic li
ber afferet cōmoditates, sed etiam literatis ho
mini;

minibus, & sacrarum literarum professoribus
erit utilis, & commodus. Accessit illud quoque
cur ego ipse meo quoque nomine tibi hunc li-
brum dicendum putarim, quod ipse tuam in-
dulgentiſſimam benignitatem sum expertus;
quando apud Senatores Regios. S. C. M. cau-
sam hanc habui, & litigavi, ne hic liber excude-
retur typis vnquã post hac ita vt olim erat ex-
cusus, quod mēdis scatebat, & nūc denuò ab au-
thore vitijs repurgatus, auctus esset, & amplifi-
catus, adeò vt non idem esse videretur, ita plus
tertia parte auctus est, quàm erat is, quē Seba-
stianus Martinius excuserat, cū postea ipse au-
thor ex Concilio Tri dēino, cæterisq; Cōcilijs
multa in hoc opus cōgesserit docta, acuta, quæ
q; nemo sanus nō suspiciat, & admiretur. Clēs
ergo olim tuus, Princeps Clarissime, iā inde ab
eo tēpore, quo in hac Academia sacræ Theolo-
giæ Cathedrarius summa cū laude literas sacras
profitebare, nunc hoc nouo beneficio auctus, li-
brū hūc, quē tuo beneficio Senatus Regius mi-
hi permisit excudere, vetuitq; ab alijs typogra-
phis in vulgus edi, vt olim editus erat, tibi pro
exiguo munere offero. Tu vt olim Artaxerxes
Rex aquā manu haustam, & oblatā à rustico,
quod nihil aliud erat ad manū, quod illi offer-
ret, letissimo, atq; hilari vultu excepisse dicitur,
hoc exiguum munus a mea tenuitate profectū
excipe, Princeps clariss. & æqui, bonique con-
sule. Vale Princeps præcellentissime.

De sacramentis in cōmuni. 1

Q V I A V T A I T C I.
C E R O O F F I C I O. I.

Omnis qui de re aliqua instituitur sermo, debet à diffinitione proficisci, vt intelligatur quid sit id de quo disputatur.

A R T I C V L V S. I.

 V A E R I T V R in primis, 1
quid sit sacramentum? Diffinitio autem secundum eundem Cicero. debet esse brevis, & dilucida oratio, naturam rei exponens. Et ideo Augusti. libr. 10. de ciuita. Dei, sic diffinit. Sacramentum est sacræ rei signum. Hæc diffinitio habetur de conse. d. 2. c. sacrificium. Hæc est etiam prima diffinitio earū quas Magister sententiarum ponit in. 4. dist. 1. & Sanctus A Tho.

1
Sacra -
mētum
quid sit.

De sacramentis

Thomas. tertia parte. quæstione. 60. articu. 2. Vbi aduerte, quòd quando dicit sacræ rei, non intelligitur quælibet res sacra, quia sic crux, & multa alia esset sacramentum, sed res sacræ sanctificans nos. Cùm enim sacramentum sit signum quoddam, signa autem propriè debeantur hominibus, & sacramentum sit proprium hominum, oportet vt per rem sacrâ intelligamus rem homines sanctificantem. Per signum etiã non intelligas quodcunque signũ, sed signum exterius quod communiter vocatur signũ, & quod diffinit Augu. 2. de doctrina Christiana dicens. Signũ est quod præter speciẽ quã ingerit sensibus facit aliquid aliud in cognitionẽ venire. Est igitur sacramentum, signũ sensibile rei sacræ, nos sanctificantis. Per rẽ ergo sacram nos sanctificãtem, intellige principaliter gratiam gratum facientẽ: quãuis S. Tho. 3. p. q. 60. artic. 3. dicat tria figurari in sacramentis. Primum,

mū, causam effectiuā nr̃e sanctificationis, scilicet passionē Christi. Lucē. 22. Hoc facite in meā cōmemorationē. Et. 1. Corinth. 11. Quotiescūq; mādu-
cabitis panem hunc, & calicē bibetis, mortē dñi annuntiabitis. Secūdū, cau-
sam formalē nr̃e sanctificationis, scili-
cet gratiā. Tertiū, causam finalē, quæ
est gloria. Vnde Eccle^{si} cantat ex offi-
cio. S. Tho. O sacrū conuiuiū, in quo
Christus sumitur, recolitur memoria
passionis eius, ecce primū: mēs imple-
tur gratia, ecce secundū: & futuræ glo-
riæ nobis pignus datur, ecce tertium.
Sunt & aliæ diffinitiones sacramenti,
quæ sub alijs verbis idē quod prima iā
posita docēt. Sacramentū, ait Magist.
sententiarum. est inuisibilis gratiæ vi-
sibilis forma, vt eius imaginem gerat,
& causa existat. Et Augustinus libr.
de corpore Christi. Sacramentum est
per quod sub tegumentis rerum vi-
sibilium, diuina virtus secretiūs sa-

De sacramentis.

lutem operatur. Et Hugo de S. Victo.
lib. de sacramētis. 1. p. c. 1. Sacramentū
est materiale elementū, foris sensibili
ter propositum, ex similitudine repre
sentans, ex institutione significans, ex
sanctificatione continens aliquam in
uisibilem & spiritualem gratiam. Et
hæc de diffinitione sacramēti sufficiāt.

2

Sacra -
mēta ve
teris &
nouæ le
gis quo
differāt

V I S A sacramēti diffinitione, q̄a
de sacramentis nouæ legis est noster
hic tractatus. Cū iuxta fidem certif
simum sit sacramenta nouæ legis, à sa
cramentis veteris legis differre, vt ha
betur in Concilio Tridentino, sessio
ne. 7. de Sacramētis in genere. Cano.
2. videre oportet in quibus differant
nostra sacramenta a sacramentis vete
ris legis, maximè à circumcisione, quæ
secundū Augusti. & omnes docto
res, conferebat gratiam ex opere ope
rato. Notandum ergo, primò certum
est, quòd sacramenta veteris legis nō
aperiebant coelū, vt patet ex multis sa
cra

cræscripturæ locis. Oēs enim antiqui
patres, etiam sanctissimi fatebantur se
in infernū descensuros, vt Iacob Ge
ne. 37. Descendam ad filium meum lu
gens in infernum. Iob. 14. Quis mihi
tribuat vt in inferno protegas me. &
17. Et infern^o dom^o mea est. & ps. 88.
Quis est homo qui viuet, & non vide
bit mortē: eruet animā suam de manu
infernⁱ? Et certum est q^d sacramenta no
uæ legis aperiant ianuā cæli. Christus
in sua passione aperuit eam in cōmu
ni toti generi humano, in particulari
verò aperiūt sacramēta. Matth. 3. Præ
dicabat Ioannes, pœnitentiā agite, ap
propinquauit regnū cælorū. Ephe. 2.
Cuius gratia estis saluati, & confedere
nos fecit in cælestibus. Rom. 8. Si filij,
ergo & hæredes. Matth. 25. Venite be
nedicti patris mei, percipite regnū. Et
Matth. 3. Iesu baptizato, aperti sunt cæ
li. Ex hoc sequitur, q^d sacramenta vete
ris legis, non ponebant homines in sta

De sacramentis

tu sufficienti perueniendi ad vitā eter-
nam, & per consequens non dabat sa-
lutē, quia vltima salus est beatitudo,
ac proinde tunc gratia non erat perfe-
cta. Vnde, tūc quanto tempore hāres
paruulus est, nihil differt a seruo: quia
scilicet non habebat ius adeundi vitam eter-
nam, ab extrinseco, quia nondum ape-
ruerat Christus ianuā celi. Per pecca-
tum enim Adæ, & quodcunq; actuale
peccatū, non solum Adam incurrit in-
dignationem, sed etiā omnes posteri
eius, & tota natura humana: & sic du-
plex olim erat indignatio, scilicet cō-
tra personam, & contra naturā. In ve-
teri autē lege, per sacramenta tolleba-
tur indignatio prima particularis con-
tra singulos homines, sed tñ manebat
adhuc indignata Deo tota natura hu-
mana, quæ indignatio nunquā vsq; ad
Christum à toto genere humano fuit
ablata, & sic non erāt Deo pfectē gra-
ti in illa lege veteri, sicut nunc in no-
ua,

ua, quando omnis indignatio particularis & cōmunis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVAERITVR, quot sint sacramenta nouæ legis? Respondeo, quòd septem, Baptismus, Cōfirmatio, Pœnitētia, Eucharistia, Ordo, Matrimonium, Extrema vnctio. Hoc determinatum est in Concil. Florenti. sub Euge. 4. & in cap. ad abolendam, extra de hæreticis. Ex cōmunicātur & damnantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere præsumpserint, q̃ ecclesia Romana docet. Præterea idē patet ex cōcil. Triden. Sess. 7. de sacramentis in gñre. Can. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramēta nouæ legis esse plura vel pauciora q̃ septē, videlicet, Baptismū, Confirmationē, Eucharistiā, Pœnitentiam, Extremā vnctionē, Ordinē, & M̃rimoniū, anathema sit. Cum ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vsu teneat. 7. esse sacramenta nouæ le

3
Sacra -
menta
quot
sint.

De sacramentis.

gis, iā nemini licebit de hoc dubitare.

- 4 DVBITATVR à quo fuerint instituta septem prædicta sacramenta. Resp. Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse à domino nostro Iesu Christo. Nam ita expressè diffinitur in concilio Tridentino, Sessio. 7. de Sacramētis in genere. Can. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à domino nostro Iesu Christo instituta, anathema sit.

- 5 QVAERITVR item, an omnia prædicta septem sacramenta, sint verè & propriè sacramēta. Rñdetur iuxta fidē certissimū esse omnia esse ppriè & verè sacramēta. Patet ex prædicto concil. Triden. Canone illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramētorū nō esse verè & ppriè sacramētū, anathema sit. Vnde cōstat sententiā Durādi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nūc inter hæreses esse computandam.

QVAE

QV A E R I T V R an hmōi septem
 nouę legis sacramēta, gratiā contineāt
 ipsam, quia semper & infallibiliter om
 nibus & singulis dignē ea suscipienti
 bus, conferant, etiam ex opere opera
 to, hoc est, ratione sui. Rñdetur ad quę
 stionem affirmatiuē, quantum ad om
 nes & singulas eius partes. Et opposi
 tum est hęresis, patet ex concil. Tridē
 tino, Sessione. 7. de Sacramentis in ge
 nere. Cano. 6. 7. & 8. verba sexti sunt.
 Si quis dixerit sacramenta nouę legis
 non continere gratiam quā significāt,
 aut gratiam ipsam non ponētibus obij
 cem, non conferre, anathema sit. Cano
 nis verō septimi verba sunt. Si quis di
 xerit non dari gratiam per huiusmodi
 sacramenta semper & omnibus, quātū
 ex parte Dei, etiā sit ritē ea suscipiant,
 sed aliquādo & aliquib⁹, anathema sit.
 Can. 8. verba sunt. Si quis dixerit per ip
 sa nouę legis sacramenta ex opere ope
 rato non conferri gratiā, anathema sit.

De sacramentis

7

Sacra-
mento-
rum suf-
ficiētia.

SVFFICIENTIAM & congruitatem
huius numeri docet. S. Tho. 3. p. q. 65.
arti. 1. dicens. Sacramenta ecclesiastica
ordinantur ad duo, scilicet ad perficien-
dum hominem in vita spirituali, seu in
cultu Christianæ religionis, & in reme-
diū cōtra peccatū, & quātū ad vtrunq;
conuenienter sunt. 7. Vita em̄ hominis
spiritualis, similitudinē habet ad vitam
corporalē, propter quod eodē nomine
vocatur vtraque vita. In vita autē cor-
porali dupliciter aliquis pficitur, vno
modo quantum ad propriam personā,
& hoc dupliciter, scilicet aut acquiren-
do perfectionem, aut remouendo im-
pedimenta. Perficitur autem vita per-
fectione prima per generationem, quā-
do acquirit vitam: & loco istius gene-
rationis succedit baptismus, qui voca-
tur regeneratio, quia homo cū esset
mortuus per peccatum, recipit vitam
per lauacrum regenerationis, & reno-
uationis, ad Titum. 3. Secunda perfe-
ctio

Etio est augmentum, cui succedit secundum sacramentum confirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutum, quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vite corporalis est nutritio, quæ est conseruatio vite, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdum incurrit ægri- tudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendum morbum, vt pharmacum: alterum ad restituendas vires. Sic etiam in vita spiritali, ad expellendas infirmitates peccati, est poenitentia. Psa. 11. Sana animam meam, quia peccaui tibi. Alterum ad expellendas reliquias peccatorum, & est extrema vinctio, de qua Iacob. 5. Et si in peccatis fuerit dimittentur ei. In ordine autem ad communitatem perfici-

De Baptismo.

perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & loco istius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationem, quod fit per matrimonium, tam in corporali quam in spirituali vita.

DE SACRAMENTO
Baptismi tractat Magister. quarto. distinct. tertia. & dicit, quod baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma verborum praescripta & determinata. tractat de hoc sacramento Sanctus Thomas tertia parte, questio. 66. Tractatur etiam de baptismo, in Concilio Florentino. Et abunde satis in Concilio Tridentino, Sessione. 7. de Baptismo, per Canones quatuordecim.

V B I T A T V R, quando

fuit institutus baptismus? vtrū Baptis-
ante Christi passionē, vel po- mus qñ
institu-
tus.

stea? Respondeo per duas proposicio-
nes. Prima, Certissimum est q̄ fuit in-
stitutus à Christo ante passionem. Pa-
tet hoc Ioann. 3. vbi expresse habetur
q̄ Christus baptizabat. Et Ioan. 4. de-
claratur quomodo baptizabat, quan-
quam Christus non baptizaret, sed di-
scipuli eius baptizabant de mandato
ipsius, quia aliàs Christus non dicere-
tur baptizare. Non est autē verisimile
q̄ Christus baptizaret baptismō Ioan-
nis, nec etiā apostoli Ioānis baptismō
baptizabant, vt dicit Hierony. in epis.
ad Seleucianū, & in sermone Epipha-
niæ. Alias inter discipulos Ioann. non
fuisse inuidia, qui dolebant eò, q̄ plus
baptizaret Christus quàm Ioānes, nā
ille baptismus diceretur Ioannis, non
Christi. Itē sacramenta sunt instrumē-
ta nræ readeptionis: cū ergo Christus
perfe

De Baptismo.

perfecerit redēptionem in passione
vel resurrectione, & baptismus sit po-
tissima pars redemptionis, sequitur q̃
fuit institutus ante Christi passionem
scilicet Ioānis. 3. ibi. Nisi quis renatus
fuerit ex aqua & spiritu sancto, non
potest introire in regnum Dei. Et ita
tenent omnes doctores, quòd fuit in-
stitutus ante passionem.

9 S E D quæritur, quando? Quidam
Beda. 2 dicunt q̃ quādo Christus baptizatus
fuit in Iordane, tunc enim sanctificās
aqua vim regeneratiuam illis contu-
lit. Alij dicunt quòd fuit institutus,
quando Christus dixit discipulis suis,
Euntes docete omnes gentes, bapti-
zantes eos, &c. Marci ultim. Sed hoc
refellitur, quia fuit institutus ante
passionem, prædicta autem verba
dicta fuere post resurrectionem.
Sanctus Thomas & Nicolaus de Ly-
ra, tenent quòd fuit institutus quan-
do Christus fuit baptizatus in Ior-
dane.

dane. Ioan. i. & ita tenendum est, sine aliqua dubitatione.

QVAERITVR, quando baptis-
mus incepit obligare, & cōsequenter
alia sacramenta nouæ legis, ac proinde
quando cessauerunt legalia? Respon-
deo per propositiones. Prima propo-
sitio, Ante passionē & mortē domini,
circuncisio & alia legalia fuerunt sem-
per sub præcepto. Probatur, nam Chri-
stus non soluit veterem legem, ante-
requàm eam impleret: sed non fuit im-
pleta vsq; ad passionē, cū dixit cōsum-
matū est. Ioan. 19. Ergo ante passionē
legalia non cessauerūt: per passionem
enim suam (vt ait Paulus) liberauit nos
Christus à seruitute legis. Secunda pro-
positio, In passionē dñi omnia legalia
fuerunt extincta quantum ad præce-
ptum, & quātum ad virtutem. Volo di-
cere, quòd post passionē dñi non erat
præceptū de circuncisione, nec de ali-
quo alio in lege scripta, totaliter enim
extin

io
Baptis-
mi obli-
gatio
quando
incepit.

De Baptismo .

extincta erat quantum ad vim illā quā prius habebat, & nullum omnino habebat effectum. Lex em̄ illa fuit instituta ad significandū gratiam noui testamēti quæ per Iesum facta est, ac proinde mortuo Christo debuit cessare : sicut adueniente luce, cessat vmbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam : ergo adueniente quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. 1. Corin. 13. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatē eius, & inutilitatē, nihil enim ad perfectū lex adduxit, introductio verò sit melioris spei. Tertia propositio, Antepromulgationem sufficientem euangelij, per aliquod tempus legalia non erant mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea, & non erat peccatum etiam scienti & non ignoranti legē Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheū. Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autem permissum fuit, vt Augu. ait,

Legalia
quando
cessauerunt.

ait, vt synagoga cum honore sepelire-
tur. Vt ostenderetur igitur quòd fue-
rat bona & sc̃ta, non est illi statim post
passionē derogatum. De ista proposi-
tione fuit magna controuersia inter
Hieronymū & August. Hieron. enim
videtur sentire, q̃ statim post passio-
nem legalia fuerunt mortifera, & fa-
ctum Pauli & Petri excusat, quia fue-
runt quædam piæ dispensationes & si-
mulationes, vt vitaretur scandalum.
Sed Augustinus oppositū omnino te-
net, & quidē differtē & elegāter dispu-
tat. Si enim iam essent mortifera, pro-
pter nullū scandalū licuisset Paulo cir-
cūcidere Timotheū, nec simulare cir-
cuncisionem, etiam pro salute totius
populi Iudæorum, quia esset menda-
cium in facto. Petrus autē incautē se
habuit in obseruatione legalium, nimium
cōdescendens Iudæis illis, qui legalia
obseruanda esse dicebāt, ita vt aliqui
eius exēplo inducerentur ad eorū ob-

B seruan

De Baptismo.

seruantiam, quasi essent necessaria: & ideo Petrus aliquā leuē culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientē promulgationē euangelij oīa legalia fuerunt & sunt mortifera. Hoc determinatū est extra de baptismo & ei⁹ effectū. c. maio. & ī cōci. Florēti. dānati sunt Cherinthus & Ebion cōtrariū tenētes. Et ad Gal. 5. Si circūcidamini, Christ⁹ vobis nihil pderit.

II SED dubium est, quādo fuit facta Promul- sufficiens promulgatio euangelij? Re-
gatio e: spond. q non est certū. Non enim po-
uāgelij test dici quōd fuit facta in Pentecoste
quando quia postea Paulus circumcidit Timo-
fuit fa- theū, & Petrus seruabat legalia, vt pa-
cta suffi- ter Actū. 10. Abiit à me dñe, cōmune
cienter. & immundū nō introiuit in eos meū.
Nec potest dici quod in. 3. concī. cele-
brato actū. 15. quia postea purificatio
Pauli facta est, Act. 21. & in illo concī-
lio continentur aliqua legalia, scilicet

vt

ut abstineant à suffocato & sanguine.
Dicunt aliqui quòd tunc facta est sufficiens promulgatio quando Titus & Vespasianus destruxerūt Hierusalem. Permissio enim legalium post passionē, erat propter Iudæos. Cū igitur illi tunc sint penè extincti, sine lege, sine rege, sine Deo, ut dicit Lactan. videtur quòd ex tunc omnia legalia sint mortifera, & licet hoc nō sit certum, non est tamen aliquo pacto dubitandū, quin nunc & per multas annorū centurias antea fuerint legalia mortifera. Circūcisio enim fuit instituta ad significandum aliquid futurum in Christo, & sic modò esset mendacium perniciosum. De baptismo igitur, & de omnibus sacramentis nouæ legis, ait Sanctus Thomas, quòd post passionem domini coeperunt habere vim obligatoriā, quia tunc cessauerunt legalia: ut aperte dicit prophetia Daniel. 9. Et in dimidia hebdomada occidet Christus, & ces-

De Baptismo.

sabit hostia & sacrificium. Probatur autem hoc, quia Marci vlti. Christus dixit, Ite docete omnes gentes baptizantes eos, &c. qui nō crediderit, condemnabitur. Hoc autem dictum fuit ante Pentecostē, & apostoli prædicabāt eo modo quo Christus præceperat, scilicet, Nisi baptizemini & credideritis condemnabimini: ergo tunc tenebantur ad baptismum, & per consequens ad alia præcepta nouæ legis.

12 **QVÆRITVR**, quæ sit materia
Baptis- sacramēti baptismi? Rñdetur, q̃ aqua
mi mas- simplex, quia habet p̃portionē ad effe-
t eria q̃ ctū spiritualē, quoniā mūdat, & est cō-
sit. muniōr materia quā omnes facilē pos-
sunt habere. Patet hoc Ioā. 3. Nisi quis
renat⁹ fuerit ex aqua & spiritu sancto,
nō potest, &c. Et ita diffinitur in Cōci-
lio Florent. sub Eugenio. 4. Et item in
Concil. Tridenti. Sessione. 7. de Sacra-
mento baptismi. Canō. 2. cuius verba
sunt. Si quis dixerit aquā verā & natū-
ralem

ralem nō esse de necessitate baptismi, atq; ideo verba illa domini nostri Iesu Christi, nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua & spiritu Sancto ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit. Cum niue autem & cum glacie, non posset quis baptizari, quia est alterius speciei quā aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iam est vera & simplex aqua: quanuis de hoc Marsilius dubitet, & quidam alij. In aqua verò rosacea & alijs artificialibus aquis, non pōt quispiam baptizari, quia non sunt aquæ veræ.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramēti? Rñdetur, q̄ hæc, ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Paret hoc Matth. vlti. & in Cōcil. Eloren. Quæritur virūm mutatio huius formæ vitiet sacramentū? Rñdet̄, q̄ duplex est variatio, quædam quæ mutat sententiam & sensum for-

13
Baptis-
mi for-
ma quæ
sit.

De Baptismo.

ma, & talis enacuat sacramentum. Altera quæ non mutat sensum & sententiam formæ, & talis non tollit sacramentum. Vnde in capi. retulerunt. de cõse. distinct. 4. Zacharias papa determinauit, quòd ille qui dixit, Ego te baptizo in nomine patrias, & filias, & spirituas sanctas, verè baptizauit.

14

Error in
forma
ã vitiet
sacramẽ
tum.

QVAERITVR, an si diceret, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedētis, verè baptizaret? Rõdettur, q̃ S. Tho. hĩc, & .3. p. q. 66. ar. 5. & .6. dicit q̃ non. Idẽ tenet Scot. Bonauẽt. Ricar. Tho. de Argẽtina. Gabri. Aliaco, & Marfi. Palu. tamen dubitat. Caieta. autẽ tenet omnino contrariũ, afferẽs q̃ ibi esset verum sacramentũ, quod probat multis argumẽtis. Nã de cõse. d. 4. c. à quodã Iudæo. habetur q̃ cũ quidã Iudæus baptizaret, determinauit Papa, q̃ si baptizabat in nomine Trinitatis vel Christi, vel patris & filij & spiritus sancti (vnum quippe & idem

idem est) nō debebat iterū baptizari. Plus autē differt nomen Christi, à nomine patris, & filij, & spiritus sancti, quàm nomē genitoris, geniti, & procedentis: ergo. Hāc opinionē Caieta. reputat certam magister Victoria. Fatetur tamen q̄ taliter mutare formam esset cōtra praeceptū, ac proinde peccatum: baptismus tamē esset validus.

QVAERITVR, an dicere, Ego 15
te baptizo in noīe IESV Chri, sufficeret ad baptismum? Respō. q̄ hoc aliquando fuit licitū & sufficiens. Patet Baptif-
quia ut dicitur Act. 2. & 8. apostoli ba- mus in
ptizabant sub illa forma: quod factum nomie
est ex instinctu spirit⁹ sancti propter Christi
odium quod habebāt Iudæi ad nomē an sit va-
Christi, ut incitarentur ad amorem lidus.
eius. Vel forsan, quia apostoli non audebāt in principio prædicationis suæ, apertē nominare Trinitatem populo infirmo. Sed utrū sufficeret nunc prædicta forma? Respondet. S. Tho. 3. p. q

De Baptismo.

66.art.6.dicit q̄ nō,& ita tenēt cōmuniter docto. Quia dicitur Matth. vlt. Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti. Et cap. in synodo. de cons. d. 4. Euge. expressè determinat, quòd si quis in forma baptismi vnā personam non nominaret, non baptizaret. & ibidem cap. si re vera dicitur, q̄ si quis baptizaret in nomine dñi, non esset baptismus. Et Didymus in lib. spiritus sancti dicit, q̄ qui in forma baptismi nominaret vnā personam Trinitatis sine alijs, nō baptizaret. Cū apostolis autem dispensauit spiritus sanctus propter rationes iā dictas. Caieta. verò oppositū tenet. 3.p.q.66.art.6.& Magist. sentē. hīc in littera, & Hugo de S. Victore lib. 2. de sacramento. part. 6. c. 2. & Adria. in. 4. q. 2. Quia in capit. à quodam Iudæo. dicitur, quòd qui baptizatus est in nomine Chri, non est rebaptizādus. Sed forte prædictum caput noluit hoc determi-

mi-

minare tanquam de fide. Res mihi dubia est & ambigua, & ideo nihil volo determinare: utraq; opinio est probabilis, & periculosum est hic tenere in tanta materia, quod certum non est.

30 QVAERITVR, an esset baptis-
mus si quis diceret: ego te baptizo in
nomine sanctissimæ Trinitatis & indi-
uiduæ unitatis? Rñdetur, quòd oēs di-
cunt, quòd non. Itā tenet Sanct. Tho.
Scot. Adrianus, & cæteri. Caietan⁹ ta-
men tenet, quòd est verus baptis-
mus, propter illud capit. à quodam Iudæo.
Certè ego in hac re non credo Caie-
tano, sed dico, quòd non esset baptis-
mus. Et idem dico de eo qui diceret,
Ego te baptizo in nominibus patris,
& filij, & spiritus Sancti: nō est baptis-
mus. Itā tenet Palu. 4. distinct. 3. quæ-
stio: 1. arti. 3. & Magister Sententiarū.
4. distin. 3. capi. 5.

31 QVAERITVR, an requiratur,
quòd minister, seu baptizās exprimat

B s pro-

16

Baptis-
mus, in
noīe tri-
nitatis.

17

Bapti-
zans an

De Baptismo.

debeat propriam personā, dicens, ego? Rñdet
expri- quòd sufficit dicere virtualiter, vt si di
mere p cat, Baptizo te, &c. Sed utrū sit neces-
priā per sonam. sarium q̄ exprimat̄ saltem virtuali-
ter? Respōdeo, q̄ non, & ita tenent o-
mnes. Nā Græci baptizāt sub hac for-
ma, baptizetur seruus Christi in nomi-
ne patris, &c. Et est verus baptismus,
vt tenet. S. Tho. 3. p. q. 66. art. 5. 1. & 2.
Et ita tenendum est sine dubio. Quan-
uis in. c. 1. si quis. de baptis. videat̄ dici
contrarium, sed intelligitur de illis,
qui tantummodò dicūt in nomine pa-
tris, & filij, & spiritus sancti: non dicen-
do baptizo, vel baptizetur. Si quis au-
tem diceret (causa grauitatis) nos te
baptizamus, in nomine, &c. non esset
baptismus, secūdum. S. Th. 3. p. q. 66.
arti. 5. 4. quia variatur sensus formæ.
Nos enim, significat ego & tu. Si autē
episcopus, vel alia magnifica persona
baptizet sub illa forma, est verus ba-
ptismus, quia iam ex circumstantijs &
accō-

accommodatione patet tantum de signifi-
 cari, sicut ego te baptizo. Duo autem Bapti-
zare v-
num an
possint
duo si-
mul.
 si sic baptizant, & unus aquam mittat
 alter verò dicat, ego te baptizo, &c. ni-
 hil faciunt, quia est falsa forma illius
 qui dicit ego te baptizo. Si verò simul
 & semel ambo baptizant (quia conten-
 dunt de præbenda) ita quod quilibet
 totum faciat, est verus baptismus, nec
 de hoc dubito, nisi quilibet dicat, nos
 te baptizamus. Tunc enim secundum
 S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. & q. 67. arti. 7.
 non est baptismus: quod ego reputo
 securius, licet oppositum dicat Caiet.
 3. par. q. 67. arti. 7. & Palu. 4. dist. 3. q. 2.
 & Durand. 4. dist. 3. q. 3.

SED utrum requiratur qd nomine 18
 per personam baptizata scilicet te? Re- Bapti-
zate per
sona an
debeat
explica-
ri.
 spond. quod Scot. 4. di. 3. q. 2. arti. 3. &
 Gabriel. 4. d. 3. q. unica, dicunt qd sic, &
 ita tenendum est, nam requiritur qd ver-
 ba baptizantis applicentur alicui. Sed
 utrum quis posset seipsum baptizare?

Re-

De Baptismo.

Respon. quòd non, vt patet. c. debitũ.
de baptismo. vbi hoc determinatur.
Sed vtrum esset baptismus si quis dice-
ret, ego te abluo, vel mergo? Respõde-
tur, quòd sic, quia verba sunt synony-
ma: quicquid dicat Glossa in capi. mul-
ti sunt. Et fœminæ sermone Hispano
baptizantes, meliùs faciunt quàm illæ
quæ baptizant sermone Latino, quia
sciunt melius pronuntiare verba Hi-
spana quàm Latina.

19 **D. V. B. I. T. A. T. V. R.**, an requiratur
Mersio baptizati in aqua, vel an suffi-
ciat tingere ipsum? Respon. quòd fuit
antiqua consuetudo vt mergeretur,
iam verò non oportet, sed quilibet ser-
uet morẽ suæ diœcesis. Vnde in Ger-
mania ponitur dũtaxat guttula aquæ,
&c. In locis autem vbi consuetum est
ter mergere puerũ, si ante secundam
vel tertiam mersionem, dicta forma
baptismi, puer moriatur, verè bapti-
zatus est, vt dicit Caieta. licet Palude
opposi-

oppositum teneat. Si autem timeatur mors pueri si mergeretur, non debet mergi, sed sufficit eum aqua aspergere, quicquid dicat Palu. 4. d. 6. q. 1. ar. 3. nam contra eum tenent omnes doctores. Si verò quis diceret, ego te baptizo in nomine patris, &c. & mitteret puerum in flumen, vtrum esset baptismus? Respon. Palu. 4. di. 3. q. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Marfi. 4. q. 1. & communis opinio dicit, quòd non est baptizatus talis puer. Syluest. etiam tenet idẽ, & hoc intelligẽdum est etiã si ille qui sic mittit puerum, intendat eum baptizare. Maio. autem in. 4. di. 4. q. 2. & Panor. c. non vt apponeres. de baptismo. tenet, quòd esset verè baptizatus. Pro vtraq; parte est apparentia. Ego mallẽ tenere, q̃ esset baptizatus, nihil enim refert mittere eum in aquam, vel mittere plurimam aquam super eum.

QVÆRITVR, vtrum baptismus remittat omnia peccata etiã actualia? Et

20
 Baptis-
 mus, an

De Baptismo.

remit-
tat oīa
peccata
etiam a
ctualia.

Et videtur quòd nō, quia institutus est
contra originale. Rñdetur ex sentētia
omniū doctorum, q̄ baptismus remit-
tit omnia peccata etiā actualia. Patet
Ezechielis. 36. Effundam super vos a-
quam mundā, & mūdabimini ab om-
nibus inquinamētis vestris. Et est de-
terminatū ab ecclesia de cōsecr. d. 4. c.
parvulo: & c. regenerāte. & sunt verba
Augustini, & figuratū fuit Exodi. 14.
in AEgyptijs, de quibus dicitur, nec
vnus quidē superfuit ex eis. Vbi dicit
gloss. sic peccata omnia in baptizato.
Item originale nō dimittitur sine gra-
tia, sed gratia non patitur secum pecca-
tū mortale, ergo omnia peccata mor-
talia remittuntur in baptismo. Hæc cō-
clusio est de fide, & patet ex multis lo-
cis sacræ scripturæ, & ex capi. maiores.
de baptism. ac proinde non licet de ea
dubitare. Sed an remittatur tota pœ-
na debita peccatis? Rñdetur ex sentē.
omnium doctorum q̄ sic. Augusti. in
Enchi-

Enchiri. c. 43. & habetur de cōsec. d. 4.
cap. per baptismum. ait. Per baptismū
quicquid ab homine dictum, factum,
aut cogitatum est, totum aboletur, &
quasi factum non sit habetur. Et Am
bros. qui allegatur à magistro sentent.
4. d. 4. dicit q̄ in baptismo non requi-
ritur gemitus peccatorum, quia gra-
tis omnia condonantur: sed si non re-
mitteret tota pœna, requireretur ge-
mitus peccatorum, ergo. Item, quia
aliàs post baptismū imponderetur pœ-
nitentia sicut in confessione, sed non
imponit, ergo nullus relinquitur rea-
tus pœnæ post baptismum. Item vt di-
citur Roma. 6. In baptismo commori-
mur Christo, idest, applicat nobis ei⁹
passio plenè, ergo totam emundat cō-
scientiam. Et si aliqua ieiunia baptizā-
dis ante baptismū imponebantur vel
permittebantur, hoc erat propter re-
uerentiam baptismi, vel ad satisfaciē-
dum pro peccatis, non autem ad tollē-
dā

De Baptismo.

dā pœnam. Remittitur etiam ratione baptismi fomes & inclinatio ad peccandum: dicente Augustino de consecra. dist. 4. c. nō ex quo. quod nō ex æquo infestatur ā fomite baptizatus, sicut non baptizatus. Diminuitur autē non per subtractionē, sed per additionem contrarij, scilicet gratiæ & virtutis.

21 **QVÆRITVR**, virum in baptismo detur gratia? Respōd. q̄ de hoc nō potest dubitari. Nam præterquā q̄ in sacra scriptura habetur, est etiam determinatum in clementi. vni. de sum. Trini. & fide catholi. & in cap. maiores. de baptismo. Et etiam virgini Mariæ contulit gratiam, contra quosdam errantes, & dicentes, ipsam vel nō habuisse præceptū baptismi, vel nō recepisse in eo gratiam. Confert etiam virtutes infusas vt in prædictis cap. est ab ecclesia determinatum.

22 **QVÆRITVR**, an baptismus omnibus cōferat æqualē effectū? Resp. dupli-

duplicem esse baptismi effectū, vnū ^{aus, an}
 ordinatum, qui est gratia & virtutes, ^{fit aqua}
 & remissio peccatorum, atq; pœna- ^{lis in oī}
 rum. Alterū aliquo modo annexum, ^{bus su-}
 vt donum prophetiæ, & gratiæ gratis ^{scipien-}
 datę. & de hoc secundo effectū, mani- ^{tibus}
 festum est quòd nō semper omnibus ^{ni dō}
 confertur æqualis. De primo verò est ^{uulov}
 inter theologos concertatio. Scotus ^{sq; 51}
 enim & Gabrie. & Caieta. tenent q̃
 licet ratione sacramenti detur deter-
 minata gratia, tamen ratione deuo-
 tionis ministrorum (vel quia vnus est
 prædestinatus ad maiorem gratiam
 quàm alius) est maior effectus baptis-
 mi in vno quàm in aliò. Sed ego non du-
 bito quin hoc sit falsum, & contra san-
 ctū Tho. Sed dico, q̃ semper ratione
 sacramenti datur æqualis gratia. Ita
 tenet Maio. 4. d. 4. q. 3. & hoc intelli-
 ge de puero. Nā de adulto nō negarē
 quin maiorem gratiam baptismi reci-
 piat vnus quàm alius, quia est maior di-

De Baptismo.

positio in vno quàm in alio.

QVÆRITVR, virū qui est in
actuali voluntate peccādi sit baptizan-
dus? Resp. S. Tho. 3. p. q. 68. articulo. 4.
& articulo. 8. ad. 4. & Scotus. 4. dist. 4.
q. 5. Et Palu. 4. distin. 4. q. 1. Et Duran.
4. d. 4. q. 2. q. talis non est baptizā-
dus, & de hoc non est dubitandum. Et Au-
gusti. (& habetur de consecr. d. 4. cap.
omnis qui) ait. Omnis qui iam suæ vo-
luntatis arbiter constitutus est, cū
accedit ad sacramentum fidelium, ni-
si pœniteat, non potest nouam vitam
inchoare. Ab hac pœnitentia, cū
baptizātur, soli pueri immunes sunt.
Item Actu. 2. Agite pœnitentiam, &
baptizetur vnusquisque vestrum.
Pœnitentia autem quæ ante baptis-
mum requiritur, debet esse contritio,
sicut & in sacramento confessionis:
nisi excusetur ignorantia, qua putat
se sufficientem dolorem habere cū
tamen non habeat, tunc enim sufficit
attritio

attritio cum sacramento, sicut etiam de pœnitentia. Et per omnia similis dolor requiritur ante baptismum, sicut ante pœnitentiam: quia dolere de peccatis, est de iure naturali, quod nō impeditur à iure diuino. Baptismus autem in peccato mortali susceptus, valere incipit fictione recedente, vt determinat August. capi. tunc valere. de consecratione. dist. 4. maximè si habuerit attritionem. Sed quæritur, quare hoc sacramentum habeat istud priuilegium, q̃ recedente fictione valeat, cum eucharistia nō habeat illud, imò nec pœnitētia? attritio enim post pœnitentiam nihil valet, quanuis cū pœnitentia valeat: & tamen attritio post baptismum, illius inquam peccati attritio de quo erat fictio, sufficit ad hoc vt baptismus conferat gratiam ex opere operato. Respōdet sanctus Thom. 4. distinctiōe. 4. quæstione. 3. articu. 2. quòd ratio discriminis est, quia baptis-

De Baptismo.

mus imprimit characterem, quia iam talis est verè baptizatus, & baptismus non potest iterari: & si sic non repararetur effectus eius, esset in vacuum susceptus. Effectus autem aliorum sacramentorum iterabilium potest recuperari.

24.
Baptis-
mus tri-
plex.

QV AERITVR, an sint plura baptismata? Respon. q̄ sic, nā triplex est baptismus, videlicet, flaminis, sanguinis, & aquæ, vt notat Gloss. super illud Hebræo. 6. Baptismata doctrinæ. Et de baptismo flaminis fit mētio. 1. 5. q̄o. 1. cap. firmissimè. & ibi Glo. & de consecrati. d. 4. cap. necessariū. & ibi Glof. & Grego. Nazianzenus, lib. de seculis Epiphanius, & Bernardus epistol. 77. martyrium vocat baptismum. Et Cassiodoro. de origine officiorū. capi. 24. ponit hæc tria baptismata. Et Origen. 4. Leuiti. & August. 13. de Ciuitate Dei. ca. 7. Baptismus autē flaminis vocatur pœnitētia peccatorū, & quæcunq; cōuersio

uersio in Deū sufficiens ad infusionē gratiæ, qui non vocatur sacramētum, quia nō cōfert gratiā ex opere operato. Nec martyrium vocatur sacramentum, quia iam essent plura quā septem sacramenta nouæ legis. Nec sunt necessaria in martyrio, res & verba, materia & forma. Sacramenta autem omnia constant ex illis.

QVAERITVR, utrū pueri sint baptizandi? Et videtur q̄ nō, quia nemo debet baptizari, nisi voluntariē, sed in pueris non est voluntarium, ergo. Respondeo, nullo modo est dubitandum, q̄ pueri si non baptizantur, damnantur: si autem baptizantur, saluantur. Hoc expressè determinatur in capitu. maiores. de baptismo. & Ioan. 3. dicitur, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Augusti. contra Iulian. & de baptismo paruulorum. c. 13. & 30. & de fide ad Petrum. c. 6. & in multis alijs locis determinat,

25

Pueri autē
sint baptizandi.

De Baptismo.

¶ pueri sine baptismo damnantur, & cum illo iustificantur. Pueri enim habent originale peccatū, secundū illud Roma. 5. Omnes in Adā peccauerunt: sed in noua lege nō est aliud remediū cōtra originale, nisi baptismus: ergo.

26

QVÆRITVR, utrū amētes, &

Amen:
ges & fu-
riosi, an
sunt ba-
ptizan-
di.

furiosi sint baptizandi? Respon. quōd si aliquis sit perpetuō amens, quia sic natus est, & nunquam habuit vsum rationis, talis est baptizādus, quia idem est iudicium ac de puero. Secundō dico, ¶ si amens habuit aliquando vsum rationis, & tunc cū erat sui compos voluit baptizari, licet postea incidere in amentiam, est baptizandus sine dubio. Verum est, ¶ si quando habuit vsum rationis, & voluit baptizari, constet eum esse in aliquo peccato mortali, a quo nolebat abstinere, male faceret qui eum baptizaret. Si autem talis de facto baptizetur, utrū consequatur gratiam? Doctores concordant

ter dicunt, quòd nihil sibi proficeret
baptismus. Nec ego oppositum aude
rem determinatè dicere. Probabile ta-
mè existimo, cùm baptismus sit in re-
medium peccatorum, & habet effica-
ciam erga attritum qui est in mortali.
Et potest etiam baptizari cū sit in ori-
ginali talis furiosus: quòd si baptize-
tur in casu dicto, saluabitur, ne pona-
mus aliquem in via extra statum sa-
lutis. Hoc credo multum probabile.
Tertiò dico, quòd si talis cū habuit
vsū rationis noluit baptizari, postea
lapsus in amentiam non potest bapti-
zari, quia volūtas præterita reputatur
præsens, & si baptizetur, nihil ei valet
baptismus, ut videtur. Quartò dico, &
si sit taliter amens, de quo creditur &
redibit in pristinam sanitatem, etiam
si ante amentiam voluerit baptizari,
non est baptizandus, sed propter reue-
rentiā sacramenti expectāda est eius
conualescencia: dummodò non sit pe-

De Baptismo.

riculum de morte eius.

27

QVAERITVR, an pueri infide-

An pueri infide-
liū sint inuitis parentibus baptizandi?
liū sint
baptizā
di inui-
tis parē
tibus.

Est quæstio grauis, & tractatur à S.
Tho. 3. p. q. 68. ar. 10. 4. di. 4. Capre. &
multi Thomistæ tenēt partem negati-
uā, scilicet, q̄ nullo modo licet bapti-
zare filios infidelium quorūcūque, siue
illi sint pagani, siue Iudæi, siue liberi,
siue serui, inuitis parentibus. Scot. 4.
d. 4. q. 9. tenet cōtrariū, scilicet, q̄ sunt
baptizandi. Durand. autem lib. & di.
ead. quæstio. 6. & Caieta. 2. 2. q. 10. art.
12. tenent viam mediam. Dicit enim
hæc opinio esse distinguendum de in-
fidelibus. Quidam enim sunt sui iuris,
& non serui Christianorum, & talium
filij non sunt baptizandi inuitis paren-
tibus. Alij infideles sunt serui christia-
norum, quales sunt qui iure belli sunt
serui, & etiā Iudæi secundum istos, & fi-
lij eorū, quia occiderūt regē nostrū: &
horum filij possunt & debent inuitis
paren-

parentibus baptizari. Hęc opinionem
putat Caieta. esse Sanct. Tho. Pro hui⁹
quęstionis solutione notandum, quod
per parentes in proposito, non intel-
ligimus solos genitores, sed etiam eos
in quorum custodia, & cura sunt filij.
Vnde si puer infidelis iusto titulo, vel
etiam iniusto (vt bene dicit Capre.)
venerit ad terras Christianorum, cum
iam non possit esse sub cura genitorū
sed sub cura dominorum christiano-
rum, esset baptizandus. Nam si tales nō
liceret baptizare, cum proprii paren-
tes non possint eorum curam gerere,
essent pueri extra statū salutis. S. Tho.
igitur determinatē, & absolutē respō.
quod tales non sunt baptizandi inui-
tis parentibus, & ita tenendum est. Et
ecclesia tales pueros in terris pagano-
rum sub cura parentum degentes nun-
quam consuevit baptizare. Quauis
eorum parentes malē vtantur domi-
nio quod in ipsos habent. Nos tamen

De Baptismo.

non sumus eorum iudices, dicēte Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ergo non possum cogere Christianum ad audiendam missam die dominica, licet habeat præceptum audiendi eam: quia ego non sum executor huius legis. Et cap. Iudæi. 28. q. 1. & cap. ex literis. de conuersione infidelium habetur, quod si alter infidelium fiat christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum conuertatur, non debent baptizari.

De ministro.

28
Malimi
nistri, a
cōferāt
vera sa-
cramen
ta.

QVAERITVR, utrum mali ministri cōferant verū baptismum, & alia sacramenta? Respondetur secundum omnes doctores quod sic, & opposita assertio est hæresis, ut diffinitur in Concilio Tridenti. sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 12. cuius verba sunt. Si quis dixe-

rit ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, seruauerit, non conficere, aut conferre sacramentum, anathema sit. Et hoc idem est determinatū ab ecclesia in cap. Roma. de cōsecra. d. 4. vbi dicitur. Romanus Pōtifex nō attēdit hominem, qui baptizat, sed spiritū Dei subministrare gratiā baptis-
mi, licet paganus sit qui baptizat. & .i. q. 1. c. si iustus fuerit. Nō est de hoc dubium apud fideles, & oppositum dicere est error Viclefista. Sed de hæreticis ministris fuit olim altercatū inter doctores, an conferrent vera sacramēta? Vnde Cyprianus cū episcopis prouinciæ Affricæ, & aliarum duarū, Carthaginem conuenerunt, vbi Cyprianus determinauit, quod ab hæreticis baptizati essent rebaptizandi, & perseuerauit in ea opinione, vt patet, cap. si quis inquit. .i. questione. 1. & cap. quo modo

De Baptismo.

modò exaudiet. de conse. di. 4. Augu-
autem. lib. vno de baptismo, dicit q̄ si
quid erroris ibi Cyprianus tenuit, fal-
se passionis est remotum. Et de baptis-
mo cōtra Donatistas. li. 6. & 5. c. 23. &
in multis alijs locis, dicit q̄ concilium
vniuersale totius ecclesiæ, post illud
Carthaginense celebratum, determi-
nauit q̄ hæretici conferebant vera sa-
cramenta, & ita ecclesia tenet. & in. c.
ad abolendam. de hæreticis. dicitur, q̄
qui aliter de sacramentis ecclesiæ sen-
tit & docet, quàm ecclesia Romana,
hæreticus est. Et si Ambro. libr. de ini-
tandis rudibus, & habetur. i. q. i. c. nō
sanat. dicat, q̄ baptismus perfidi nō
mūdat, sed polluit: loquitur de baptis-
mo Arrianorum, qui ponebant aliam
formam. s. in nomine filij serui. Et ea-
dem veritas diffinitur tanquam de fi-
de tenenda & oppositam assertionem
esse hæreticam in Cōcilio Triden. ses-
sio. 7. de baptismo. Cano. 4. cuius ver-
ba sunt.

sunt. Si quis dixerit baptismū, qui etiā datur ab hæreticis in nomine patris & filij, & Spiritus sancti cum intētiōe faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, Anathema sit.

Q. V. A E R I T V R, vtrum minister existēs in peccato mortali peccet mortaliter administrans sacramētū? Resp. S. Tho. 3. p. quæst. 64. artic. 6. quod sic: quia est notabilis irreuerentia diuini contra præceptum iuris naturalis. Admonet tamen Caieta. hoc esse sanè intelligendū. Nam ad hoc, quod talis actio sit mortalis requirūtur tria. 1. q̄ sit minister, ita q̄ faciat actum religionis. Ex quo patet cōtra Adrianum, q̄ qui eleuaret hostiam iacentem in lutro, non peccaret, estō esset in mortali, quia illa actio non est ministri in quantum minister est. 2. requiritur ad hoc quod sit mortalis, quod actio illa sit sacramentalis. i, quod procedat à sacramento. Vnde diaconus in mortali le-

29

Mini-
strās sa-
cramēta
in pecca-
to mor-
tali, an
peccet
mortali-
ter.

gens

De Baptismo.

gens euāgelii peccat mortaliter, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiam. 3. irreuerentia ista est mortalis ex genere. Et cum secretè, & sine solennitate in necessitate baptizat in mortali, peccat venialiter tantum, quia facit id in persona alterius, & non ut sacerdos.

QVAERITVR, an liceat recipere sacramenta à malis ministris, scilicet à concubinarijs, &c? Sancti Tho. 3. part. quæstione. 64. articulo. 6. in solutionibus argumentorum. & 4. distinctione. 5. q. 2. tractat hanc materiā. Respondendo, quod duplex potest esse minister malus, vnus qui toleratur ab ecclesia, quoniam scilicet nō est excommunicatus, nec præscisus, & à tali licitum est recipere sacramenta. Non tamen (ut bene notat Caietanus) licet eum inducere ad conferendum sacramentum, nisi in duobus casibus. Primo quando ipse tenetur conferre sacramen-

cramentum illud; puta quia est curatus, & dominica die possum eam inducere ad celebrandum, licet sit in mortali: quia ego vtriusque iure meo, & exigo quod ipse potest bene facere: & si male agit, ipse viderit. Secundò in articulo necessitatis, quādo in periculo mortis ego baptismo, possum inducere tunc ministrum quantumvis pessimum ad conferendū mihi sacramentum. Alter potest esse minister malus, qui sit excommunicatus, & præsensus ab ecclesia, & à tali non licet recipere baptismum; ac proinde nec aliud quod est sacramentum. Has duas propositiões ponit sanctus Thom. Caieta. Durand. Palud. Adria. & Scot. qui addit quòd si sim in extrema necessitate, & ego baptismo, & sunt duo qui possunt me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacerdos iniquus, potius debeo inducere sacerdotem ad me baptizandum, quàm secularem: & bene dicit, nam
laicus

De Baptismo.

Laicus non est minister sacramenti baptismi, nisi in defectu sacerdotis. Tempore verò necessitatis licitum est etiā suscipere sacramentum baptismi ab excommunicato, & præsciso, vt benedicit sanctus Tho. & Scotus. nam talis minister solo iure positivo impeditur ab administratione sacramentorum, sed in casu necessitatis est præceptum de iure diuino vt ille baptizetur, & q ille eum baptizet, ergo. Et ita determinatur in. ca. si quē forte. & c. subdiaconus, 24. quæ. 1. Et August. allegatur ab Adriano in libro de vno baptismo, de quodam qui in extremis ab hæretico est baptizatus. Super quo Augustinus ait, non solum quod fecit non improbamus, sed etiam securissimè, & verissime laudamus. Possunt ergo, & tenentur in articulo necessitatis ab hæreticis, excommunicatis, præscisisq; suscipere sacramentum baptismi, vt dictū est.

H O C autē quod diximus non esse
licitum

De Baptismo.

25

licitum recipere sacramēta ab excom-
municatis, intelligit de solis illis qui
nominatim sunt excommunicati, vel
ob notoriam percussionem clerici. Sic
enim determinatū est in concilio Cō-
stantiensi, & in concilio Basiliensi.

Ab exco-
commu-
nicatis,
an li-
ceat sa-
cramēta reci-
pere.

Cum alijs verò excommunicatis idē
iudicium est, sicut de ministris pecca-
toribus: non enim tenemur eos vitare
etiam in participatione sacramento-
rum, nisi sicut malos ministros, nō in-
ducendo eos sine necessitate ad sacra-
menta conferenda.

QVAERITVR, an ad baptizādū
puerum expectanda sit eius natiuitas
ex vtero? Resp. secūdū oēs doct. q̄ sic.
& habetur de consecr. d. 4. c. qui in ma-
ternis. Verū est q̄ si manu obstetricis
posset realiter mitti aqua & verba di-
cantur, q̄ esset verus baptismus. Si au-
tem periclitetur puer nascens, & appa-
reat caput, baptizetur, & erit verus
baptismus: vt ait. S. Tho. 3. p. q. 68. art.

32
An puer
in vte-
ro mā-
tris, sit
baptizā-
dus.

De Baptismo.

11.4. vbi ait, quòd si esset omnino natus, sufficeret mittere aquā in caput, ergo, &c. Si autē alia pars appareat scilicet pes, vel manus, dicit. S. Th. Duran. Palu. & est comunis opinio, q̄ licet nō sit certum an esset verus baptism⁹, baptizandus tamen est, & postea si nascatur debet sub conditione iterum baptizari. Palu. cōtēdit p̄bare quòd certissime erit baptizatus, licet nō intingatur aqua nisi pes, vel manus. Sed tamē nō est ita certum, vt ipse putat. Panormi. & Innocentius in cap. debitū. de baptismo. videntur sentire quòd quælibet pars sufficiat ad baptismum: & verè est in hoc magna apparentia.

33
Mulier est de pręgnāte damnata ad mortem?
p̄gnans Respond. q̄ est expectādus partus. Pa
cōdem- tet in lege. negat. ff. de statu hominū.
nata ad & in lege. pręgnantis. ff. de poenis. &
mortē, aliud facere esset grande sacrilegium.
vel pro- Sed quid si illa ægrotet ad mortem, an
pinqua, ā sit ape sit

fit aperienda ut fœtus baptizetur? Respon-
 deo, quod temporibus nostris quidam ^{riēda ut}
 medicus consuluit, ut fieret scissio, sed ^{part⁹ ba}
 pessimè procul dubio: nam nullo mo- ^{ptizet.}
 do licet, non enim sunt facienda mala
 ut veniant bona, & non potest omni-
 no esse certa mors matris: & dato quod
 esset certa, aperire eam viventē esset oc-
 cidere eam, quod est immane sacrile-
 gium. Postea verò cum mater moria-
 tur aperienda est, & puer si vivus repe-
 riatur baptizandus, ut in lege. posthu-
 mus. ff. de inoffic. testamen. Solinus di-
 cit de Iulio Cæsare, quod sic fuerit ab
 utero matris extractus. & idem dicit
 Palu. Sed hoc non est verum de Iulio
 Cæsare, sed de alijs Cæsaribus.

QVAERITVR, quo tempore sint ³⁴
 pueri baptizandi? Respondeo secun- ^{Pueri}
 dum sanctū Tho. quod statim. Quia ^{an sint}
 ratione baptismi, Deus & angeli ha- ^{statim}
 bent maiorem curam illorum: non di- ^{baptizā}
 co statim. i. eadē die. Est enim magna ^{di.}

D 2 abusus

De Baptismo.

abusio in nostris tēporibus, quòd semper antequam puer ducatur ad ecclesiam est baptizatus: si timeretur eius mors, & esset periculum, bene quidē: sin autem, melius est vt in ecclesia baptizetur. Si autem adulti sint baptizādi, non debēt diu differre baptismum propter pericula interim imminētia: debent tamē prius instrui in fide. Tempore etiam interdicti licitum est baptizare, vt patet in capit. quoniam. de sententia excommunicatio. libr. 6.

35 **QVAERITVR**, utrū ad baptismū requiratur intentio baptizātis? Respondeo secundum. S. Tho. 3. p. q. 64. art. 8. & secundum omnes doctores, & sic, & est secūdum fidem ita tenendū, & opposita assertio est hæresis. vt diffinitur in Concilio Trident. sessio. 7. de sacramētis in genere. Cano. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit in ministris dum sacramenta conficiunt & conferunt non requiri intentionem, saltem faciēdi

An i baptismō,
requiratur intē
tio baptizādi

faciēdi quod facit ecclesia, anathema sit. Idē fuit diffinitū in Cōcil. Florent. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Hæc omnia sacramēta nouę legis trib^o perficiuntur. s. rebus tāquam materia, verbis tāquam forma, & persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciēdi quod facit ecclesia. Quorum trium si aliquod desit, non perficitur sacramentū. Præterea eadem veritas patet. Nam quādo ad vnum cōcurrunt multa, oportet q̄ sit aliquid per quod ex illis multis fiat vnū. In baptismo autē cōcurrūt multa, scilicet materia & forma, baptizans, & baptizatus, &c. Ergo oportet cū sacramentum sit vnū, quòd per aliquid fiat vnū: sed non videtur quomodo aliter fiat vnū, nisi per hoc quòd applicātur isti per intentionem: ergo intentio requiritur. Item oportet q̄ baptismus sit actio humana, nam si insanus baptizaret nō esset baptismus: sed nō potest esse actio

De Baptismo.

humana sine intētionē, ergo requirit
intētio faciēdi quod ecclesia intendit.
Requiritur intētio baptizādi, nec quā
do baptizat requiritur actualis intentio,
sufficit enim virtualis. i. quod prius vo
luerit baptizare: licet tūc quādo bapti
zat cogitet de impertinentibus. **Furio**
sus verò baptizare non potest, quia nō
habet intentionē quę requiritur, vt di
ctū est. Si autē sacerdos putet se bāpti
zare Petrū, & baptizat Martinū, quia
iā intendit baptizare, verē baptizat, li
cēt erret in persona. Imò quāuis erret
in sexu, putās se baptizare Frāciscum,
& baptizat Ioannam contra Hostiēs.

36
Baptis
mus an
possit
iterari.

QVAERITVR, an baptismus pos
sit iterari? Respōdeo secundū omnes
doctores q̄ nō, & ita est de fide tenen
dū. vt diffinitur in Cōcil. Tridē. sessio.
7. de baptismo. Cano. 11. cuius verba
sunt. Si q̄s dixerit verū & ritē collatū
baptismū iterandū esse illi qui apud in
fideles fidē Chri negauerit cū ad pœ
niten.

nitentiā cōuertitur, Anathema sit. S. Th
3. p. q. 66. arti. 9. tractat de hoc. Et pa-
tet, q̄a ad Ephesios sexto dicit, Vna fi-
des, vnum baptisma. Et ad Hebræos. 6.
Impossibile est em̄ eos qui semel sunt
illuminati. &c. & prolapsi sunt, rursus
reuocari ad pœnitentiam. Quidam he-
teticī hunc locum intelligebāt de pœ-
nitentia. Contra quos August. libr. de
vera & falsa pœnitentia. cap. 3. osten-
dit prædictum locum necessariò esse
intelligendum de baptismo. Simili-
ter Damas. li. 4. c. 1. Nā si de pœnitentiā
intelligeretur, esset cōtra illud euāge-
lij. Matt. 18. nō dico septies, sed septua-
gies septies. Et est determinatio eccle-
siæ. de cōsecra. d. 4. cap. rebaptizare. &
sunt verba Augustini ad Maximianū,
Rebaptizare hæreticū hominē omni-
no peccatū est, rebaptizare autem ca-
tholicū, immanissimum scelus est. Ha-
betur etiam. 1. q. 1. c. quod quidam. Est
autem secūdum S. Thom. multiplex

De Baptismo.

huius ratio. Baptismus enim est quædā
natiuitas, & regeneratio: sed homo in
vita corporali nō potest semel iā nat⁹,
denuò nasci: ergo nec ī vita spiritali.
Itē in baptismo cōmorimur Christo,
vt dicitur Roma. 6. Sed Christus tantū
semel mortu⁹ est, ergo. Item baptism⁹
imprimit charactērē indelebile, ergo.
Itē quia datus est in remediū cōtra ori
ginale peccatū, sed hoc peccatū semel
dimissum nō potest redire, ergo nec ba
ptismus potest iterari: q̄ si reiteretur,
nihil omnino valet secūds baptism⁹.
Qui autē. 2. baptizat manet irregula
ris. vt patet in cap. ex literarū, de apo
sta. Et est notandum q̄ baptismus non
debet iterari, nec absolute, nec sub con
ditione, si constat q̄ antea sit baptiza
tus: etenim qui baptizaret sub condi
tione eum qui iam est baptizatus, irre
gularitatem incurrit, vt patet ex ver
bis Augusti. quæ Magist. senten. addu
cit. 4. d. 6. dubitans, an qui ludicrē ba
ptizaret,

nota.

ptizaret, cōferret verum baptismum. Ait Augustinus implorandum esse diuinum auxilium gemitibus, & orationibus. Si tantum anxiebatur Augustinus, quomodo licet rebaptizare etiā sub conditione? Est pessima abusio in partibus nris rebaptizare sub cōditione, sed debet parochus diligenter quærere, an puer sit baptizatus: & si cōperit quòd sic, nullò modo debet eum rebaptizare: si cōstet oppositū, debet eū baptizare. Si autē sit verè dubiū, determinat ecclesia cap. 2. de baptismo, q̃ baptizetur sub cōditione. Me præsente adductus est quidam puer ad baptismū, & quibusdā dicētib⁹ eū iā esse baptizatū, alijs verò hoc ipsum negantibus, admonui clericum, vt quæreret prius veritatē, qui dixit mihi, O pater nō curetis, expectetis modicū, & videbitis, quid ego facio. Hæc dicens arripuit puerū, & ait. Alphōse, si tu es baptizatus, ego nō te rebaptizo: si nō es

De Baptismo.

baptizatus, ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hæc est magna abusio, nec toleranda.

37
Bapti-
zatus se-
cretò de-
bet pu-
blicè be-
nedici.

QVAERITVR, an baptizato puero secretè, debeant repeti solennes illæ ceremoniæ, & benedictiones ecclesiæ? Resp. quòd sic, vt ait Palude, & est cõmunis sententia. Sed quid si credens curatus iã puerũ esse baptizatũ, dixit solenniter omnia illa quæ cõcomitantur baptismũ sine immersione tamen: an postea sciens illũ non fuisse baptizatũ, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? Resp. q̃ nō, sed debet de nouo solenniter baptizare, quia solennitates nō sunt de essentia baptismi. De ritu Baptismi, an sit cõueniens? cõsule. S. Tho. 3. p. q. 66. ar. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. p. q. 71. Quanti autem habendi sint ritus sacramentorum qui per ecclesiam sunt recepti & approbati, vide & pondera in diffinitione celeberrima concilij Tridenti

ni, sessione. 7. de sacramentis in genere. Canone. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos, & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut novos alios per quemcunq; ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

QVAERITVR, an in catechismo puerorū, quando respondent pro eis, abrenuncio, sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus, sicut si fecisset votū. Rñd. q̄ Durandus videtur dicere quòd sic. Palud. ramen bene dicit, q̄ ibi nulla est obligatio, etiā si qui baptizatur sit adultus. Non enim intēdit ecclesia obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quæ tenentur Christiani. Notandū etiā q̄ in catechismo cōtrahitur quædā cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptum:

38

An abrenun-
tatio
baptizati sit votum.

De Baptismo.

prum: inter patrini verò filiosq; eius
& baptizatum cōtrahitur affinitas spi-
ritualis. Si autem non baptizetur, sed
fiant solennitates tantum, cōtrahitur
etiā affinitas, sed imperfecta: nā pri-
ma dirimit matrimonium, non tamō
2. vt habetur de cognatione spiritali
cap. 5.

39

Mate-
ria &
forma
baptis-
mi de-
bent si-
mul cō-
currere.

An in sacramento baptismi, oporteat simul concurrere materiā & formam baptismi? Respond. secundum omnes quod sic. Pater ex Augustino, & habetur cap. detrahe. 1. q. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Ista autem simultas secundū Scotum intelligitur modo humano: quia euangelistæ loquuntur hominibus, ac proinde satis est, quod materia & forma sint simul, eo modo quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Non credo tamen q̄ requiratur, quod ante quā immersio aque finiatur, incipiātur verba: sed sufficit quod postquā di-

dixit, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubito, iā enim iste est baptizatus in nomine patris, & filij, & c. sicuti in euangelio præceptum est. Et hæc de baptismo.

Sequitur de sacramēto Confirmationis.

De Sacramento Confirmationis tractat Magister senten. 4. d. 7. & S. Tho. 3. p. q. 72. & c.

QVAERITVR ante omnia, ⁴⁰ an Confirmatio sit à Christo ^{Confir-} instituta? Ad hoc dicunt qui- ^{matio ē} dam, quod confirmatio non fuit insti- ^{à Chri-} tuta à Christo, nec ab apostolis, sed ab ^{sto insti-} ecclesia. Hoc tenet Alexāder de Ales ^{tuta.} 4 par. q. 23. membro. 1. & S. Bonauen-
tura.

De Confirmatione.

tura. 4. d. 7. & Alexander ait quòd confirmatio fuit instituta in concilio Meldeti. Oppositum tenet omnis schola theologorum. Opinio tamen Alexandri non est hæretica, quia non negat confirmationem esse sacramentum, sed dicit q̃ Christus habēs potestatem cōdendi sacramenta, cōmunicauit illam ecclesiæ. Sed nos dicimus cōfirmationem institutā esse à Christo, nam apostoli confirmabant, vt patet Actuum 8. & 19. Et confirmati recipiebant spiritum sanctum, etiam visibiliter: & non legimus, quòd ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quòd fuerit ante concilium Meldense, patet, de cōsecratione. d. 5. vbi Melchiades, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi pontifices loquuntur de confirmatione, sicut de re in ecclesia consueta. Et S. Cle. qui Petro successit in episto. 3. ad vniuersos, & Cyprianus in concilio Carthagin. & Hierony. aduersus Luciferian. Cū autem

autem sacramenta sint instrumēta nostræ redemptionis, quā Christus operatus est vsq; ad resurrectionū, oportet dicere omnia sacramenta instituta fuisse ante resurrectionem Christi. Instituit ergo Christus hoc sacramentum, Ioā. 16. quando promisit apostolis spiritū sanctum quo confirmarētur virtute ex alto. Illa enim missio spiritus sancti in Pentecoste, vel fuit sacramētū confirmationis, vel habuit locū ei⁹.

Quòd autē cōfirmatio sit sacramētū verè & propriè & qd sit a dño nostro Iesu Christo institutum, est ab omnibus fidelibus tāquàm de fide firmiter tenēdum, vt iam superius diffinitum est, cū de sacramētis in cōmuni ageremus. quæstione quarta. & 5. Item hoc idem probatur ex eodem concilio Tridentino. sessiōe. 7. de confirmatione Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit confirmationē baptizatorum ociosam cæremoniam esse, &
non

De Confirmatione.

non potius verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse quàm catechesim quandam qua adolescentie proximi, fidei suæ rationē coram ecclesia exponebant, Anathema sit.

41 **QVAERITVR**, quæ sit materia huius sacramēti? necessariò. n. est da in eo aliqua materia, vt patet ex ritu eccles. & autoritatibus sanctorū, & quia omnia alia sacramēta cōstant ex materia & forma: ergo etiam hoc. Et oppositum dicere esset temerarium, nam in forma huius sacramenti signatur materia, dicitur enim, Cōsigno te signo crucis, & cōfirmo te chrismate salutis. Respon. q̃ materia huius sacramenti est chrisma. Vt patet ex diffinitione concilij Florēti. sub Engenio. 4. vbi sic dicitur. Sacramenti cōfirmationis materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo per episcopum benedicto. Hoc vocabulū chrisma est Græcum,

cum, & accepit ecclesia illud ex Dionysio capit. 4. de ecclesiastica hierarchia, & significat vnguentum compositum ex oleo & balsamo, vt patet in. c. vno. de sacra vnctione. Balsamum autem necessarium est in materia confirmationis necessitate precepti, vt patet ex cap. vno. & cap. nouissimè. de consecra. d. 5. & cap. 1. de sacramentis non iterandis. & ex ritu ecclesiæ. Non est autem necessarium necessitate sacramenti: nam balsamum est in sola Syria terra paganorum, & difficulter potest inueniri, & nō videtur quod materiam tam arduam voluerit Deus esse materiam sacramenti: non est ergo necessarium de essentia sacramenti, sicut nec aqua in consecratione sanguinis. Hoc tenet Caieta. 3. p. q. 72. arti. 2. hoc etiam probatur ex cap. 1. pastoralis. de sacramentis non iterandis. vbi habetur quod quidā per errorem fuit confirmatus oleo benedicto sine balsamo, &

Balsamū non est dñe necessitate sacramenti confirmationis.

E quæ

De Confirmatione.

quæsitum est, an esset iterandum sacramentum: & responsum est, nihil esse iterandum, sed cautè supplendū quod incautè fuerat omissum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma non est de necessitate sacramenti, si autem nō debuit iterari, ergo certè fuit sacramentū, licet postea propter præceptum chrismate vngeretur. Credo ergo probabilissimè, q̄ chrisma non est de essentia sacramenti confirmationis: alias enim rarò esset sacramētum, nā etiam puto negociatores decipere nos, vendentes non balsamum pro balsamo.

42 QVAERITVR, an sit necessarium quod chrisma sit consecratum? Respō. quod sic. Ita tenet Scotus, Durand. Palu. Marfi. Syluest. Florenti. & omnes, & videtur idē sentire sanctus Thom. 3. par. q. 72. art. 3. vnde si chrismate non consecrāto per errorē quis confirmaretur, non esset confirmatus, nā Christus hoc instituit: quod pater

42

Chri
mai cō
firma
tiōe de
bet esse
cōsecre
tum.

ex

ex ritu ecclesie, & autoritate antiquo-
rum doctorum. Cyprian. in opusculo
de vñctione chris-matis, & Dionysius,
cap. 4. de ecclesiasti. hierarch. Ratio
huius assignatur à S. Tho. Ricar. Ale-
xan. & Bonauen. Quia cū sacramentū
sanctificet actione, oportet vt in se sit
sanctum: & propterea cōgruum fuit,
vt ipsa materia habeat in se sanctifica-
tionē. Sed est differētia inter materias
sacramentorū, nam aliquas sanctifica-
uit Christus immediate, vt sunt mate-
riæ illorū sacramentorū quibus Chri-
st⁹ est vsus, scilicet, baptismi, & eucha-
ristiæ. Aliorū verò sacramentorū qui-
bus Christus nō est vsus, materias nō
sanctificauit, vt materiam cōfirmatio-
nis, &c. Et ideò necesse est, q̄ tales ma-
teriæ cōsecrētur. Et licet Christ⁹ rece-
perit vñctionē à Magdalena, & in se-
pulchro, illud fuit modo humano, nō
sacramentali vel spiritali, vel ad ali-
quē effectū spiritalē: sicut sanctifica-

De Confirmatione.

uit aquas in baptismo, nō tñ quando
bibebat, nec panē quādo comedebat.

43 ¶ Sed utrū debeat ab episcopo chris-
ma consecrari? Videtur q̄ sic, vt patet
Chrif- in predicto ca. vno. de sacra vñctione.
ma de- & cōsecratur in die cœne, & quolibet
ber ab episco- anno renouatur. Vtrū autē papa pos-
po cōse- sit cōmunicare cōsecrationem simpli-
crari. ci sacerdoti? Credo p̄babiliter, q̄ sic
& tūc nō esset de essentia sacramenti
quòd cōfirmatio fieret cū chrismate
ab episcopo consecrato, vt notū est.

44 ¶ QVÆRITVR, quē sit forma sa-
cramēti cōfirmationis? Respō. q̄ hæc,
Forma / Cōsigno te signo crucis, & cōfirmote
sacra / chrismate salutis. Hoc tenent oēs do-
mēti cō- ctior. nullo excepto. Et ita habet ritus
firma- ecclesię, & autoritates sanctorū. Et si
tionis. apostoli non utebantur hac forma, vt
patet Actuum. 8. hoc ideo fuit secun-
dū S. Tho. & omnes, quia oleum po-
nitur in confirmatione pro signo visi-
bili: sed tunc miraculose fiebant signa
visi-

visibilia, & ideo nō vngebant confirmatos. Item propter irrisiones infidelium vitandas, esset enim ridiculū apud infideles, si vngerentur confirmati, & ideo solū confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autem illis signis visibilibus miraculose factis, vbi sunt materia & forma prædictis.

I M P R I M I T autem cōfirmatio characterem, vt patet ex concilio Florenti. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Inter hæc septē ecclesiæ sacramenta tria sunt, (scilicet, Baptismus Cōfirmatio, & Ordo) quæ characterē, id est spirituale quoddā signum à cæteris distinctiuum, imprimunt in animam indelebile. Vnde in eadem persona nullum horum trium sacramentum reiteratur. Idem patet ex concilio Tridentino sessione. 7. de sacramentis in genere. Cano. 9. vbi sic dicitur. Siquis dixerit in tribus sacramentis baptis-

45
In cōfirmatio -
ne im -
primi -
tur cha -
racter.

De confirmatione.

mo, scilicet, confirmatione & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile unde ea iterari non possunt, anathema sit. Qui autem bis confirmaret eundem, peccaret quidem, sed tamen non esset irregularis: quicquid dicant canonistæ. Quia nullus textus in iure ponit hanc poenam. Et patet ex capit. dicto de consecratione. d. 5. ubi fit mentio de iteratione confirmationis, & non ponitur poena irregularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed quare posita est poena irregularitatis iterantibus baptismum, & non iterantibus confirmationem? Respō. quia antiquitus fuit contentio & hæresis de iteratione baptismi, non autem de confirmationis repetitione. Et ideo hoc secundum noluit ecclesia ita strictè prohibere, & punire, sicut primum.

confirmari ante quàm sit baptizatus?

Respō. q̄ nō, & si fiat nihil factum est: vt habetur in. c. si quis. de presbytero non baptizato. vbi præcipitur q̄ de nouo baptizetur, & iterum ordinetur. Et eadē est ratio de cōfirmato, & non baptizato. Et. c. veniēs. de presbytero nō baptizato. dicitur quòd baptismus est fundamentū omniū sacramētorum. Si aut quis ordinaretur ante confirmationē malè faceret, sed tñ factum teneret.

Confit
marine
mo po
test an
te ba
ptismū.

QVAERITVR, an confirmatio conferat gratiam? Respond. quod sic.

Et ita tenendum est tanquàm de fide quia est sacramentum. Item quòd sic expressè diffinitum est in concilijs vt habes superius. q̄ 9. cū de sacramentis in communi ageremus. Item patet ex cōcilio Triden. sessione. 7. de cōfirmatione. Cano. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit iniurios esse Spiritui sancto eos qui sacro cōfirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, ana-

47
In cōfir
matione
confer-
tur gra
tia.

De Confirmatione.

confer-
tur gra-
tia. thema fit. Imò confert maiorem gra-
tiam quàm baptisumus. Quia iam in
confirmatione fit miles, & roboratur
ad defendendam fidem quam in
baptismo recepit. Et ita dicit Palu-
de & omnes. Et de consecratio. distin-
ctione. 5. cap. de his. dicitur quòd con-
firmatio est dignius sacramentum quàm
baptisumus, & maiori veneratione di-
gnum.

48

An om-
nes te-
neatur
cōfirma-
ri.

QVÆRITVR, an oēs debeāt
cōfirmari? Resp. secundū doct. omnes
q̄ sic. Et patet de cōse. d. 5. c. omnes fi-
deles. & c. vt ieiuni. vbi dicitur, nun-
quā erit Christianus nisi confirmatio-
ne episcopali fuerit chrismatus. Sed
utrū sit de necessitate salutis hoc sacra-
mentum? Respon. q̄ stando in iure di-
uino non est præceptum, nec inuenitur
in euangelio locus obligatorius, sicut
inuenitur de baptismo, pœnitentia, &
eucharistia. Verū est q̄ contēptus eius
est peccatū mortale: cōtemneret verò
qui

qui nollet illud recipere, quia non vult obedire, & putat nullius meriti esse.

Hoc esset mortale secundum omnes. & S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale contra ius diuinum, qualiscūque negligentia sit, etiam crassa. Stādo autem in iure humano, Adria. & S. Tho. tenent quòd nō est præceptū, & ego ita credo. licet oppositum teneant pene omnes. Scotus. Paul. Maio. & c.

QVAERITVR, qua ætate dandū est hoc sacramentum? Respon. q̄ Mar-
 filius, & quidam alij dicunt, quòd expe-
 ctanda est ætas. 12. annorum, sed credo
 ex S. Tho. non esse necessarium expe-
 ctare vsum rationis. Idē ait Cabriel &
 Antoninus. & Syluest. Verū est q̄ bea-
 tus Antoninus dicit bonum esse expe-
 ctare septennium pueri propter peri-
 culum reconfirmationis, vt scilicet cō-
 firmatus meminerit esse confirmatū.

49

Qua
 etate cō
 firmatio
 est susci
 pienda.

QVAERITVR, an solus episco

50

E 5 pus

De Confirmatione.

An so-
lus epi-
scopus
possit
cōfirma-
re.

pus possit hoc sacramentum conficere?
Querit hoc S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 1. 1. Re-
spon. quod licet de hoc sint variae opi-
niones, dicendū tamen est cū S. Tho.
Alexand. & Palmar. 4. d. 7. q. 4. & Marfi.
4. q. 3. quod propria autoritate non po-
test simplex sacerdos confirmare, & si
tentet, nihil faciet. Nihilominus ex cō-
missione papæ quilibet sacerdos pos-
set confirmare. Hoc patet autoritate
ecclesiæ ex facto Gregorij, vt habetur
95. d. capit. peruenit (ait Gregorius) ad
nos quosdam scādalizatos fuisse, quod
presbyteros prohibuimus confirma-
re. Et post dicit ad Ianuarium. Et si
de hac re aliqui contristantur, vbi epi-
scopi desint, concedimus quod pres-
byteri signent in fronte baptizatum.
Et in concilio Florenti. sub Eugen. 4.
in extrauagan. de vnione Armenio.
instruendo Armenos, numerantur se-
ptem sacramenta, & secundum est con-
firmatio, cuius ordinarius minister est
episcopus.

episcopus. Item idem definitum est in Concilio Tridenti. sessio. 7. Cano. 3. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit sanctæ confirmationis ordinarium ministrum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem, Anathema sit. Nihilominus ex dispensatione sedis apostolicæ, & rationabili causa simplex sacerdos potest hoc sacramentum ministrare.

CIRCA RITUM huius sacramenti, ⁵¹ De ritu
vide celeberrimam definitionem concilij Tridenti. de sacramentis in genere. sessio. 7. Cano. 13 supra quæst. 36. <sup>cōfirma-
tiōis &
suscep-
tore cō-
firmati
patrino</sup>
vbi de baptismi ritibus agebatur. Et est notandum, quod susceptores confirmandi, seu patrini debent esse confirmati: ut pater de consec. d. 4. c. in baptisma-
te. Et si patrinus non confirmatus teneat, non oritur inde cognatio spiritualis, quæ aliàs oriretur: quia non est verusceptor. Quilibet autem confirmatus potest esse patrinus, nisi vir uxoris, &

De Confirmatione.

ris, & vxor viri. Si vir tamen teneat vxorem, inde oritur affinitas: & si sciēter fecerit, nō potest petere debitum, tenetur tamen reddere. Et contrahitur in hoc sacramento tanta affinitas, quanta in baptismo. Et nō possunt esse susceptores plures, sed vnus, & debet esse ali⁹ quā in baptismo. Quod autem fiat signatio in frōte, non videtur esse de essentia huius sacramenti. Quia in euangelio non legimus, nisi quōd imponebant manus super illos. Quod autem fiat per modū crucis, patet esse necessarium, quia in forma dicit, cōsigno te signo crucis. Oleū etiā necessarium est, & ritus ecclesie tenet quōd cōfirmatus nō lauet oleū per .7. dies: sed hoc nō est de essentia. Et hęc de sacramento Confirmationis.

Sequitur Sacramentum Eucharistiæ.

De

De Eucharistia.

39

De sacramento Eucharistię tractat
Magist. senten. 4. distinct. 8. & S.
Thom. 3. part. quęstio. 73. Et ante
omnia.

62

Eucha-
ristia
est sa-
cramen-
tum.

QUÆRITVR, an Eucha-
ristia sit sacramētum? Respō.
ab omnibus Christianis, &
sic, & maximum omnium sacramēto-
rum. Ita determinatur in multis cōci-
lijs, & ideo hoc firmiter est de fide te-
nendū, vt habes superius de sacramē-
tis in genere. quęst. 5. item idem habe-
tur in Concil. Tridenti. sessio. 13. cap.
2. Et ecclesia cantat, Tantum ergo sa-
cramētū, &c. Sed quid est illud quod
vocamus sacramentum, an sit actio
ipsa putā consecratio, vel sumptio eu-
charistię, vel aliquid aliud? Respon.
ex S. Thom. 3. par. quęst. 73. artic. 1.
ad. 3. & 78. arti. 1. ad. 2. quod nec con-
secratio, nec sumptio eucharistię, est
sacra-

De Eucharistia.

sacramentum nec pars sacramēti: sed
sacramentum eucharistiæ perfectum
est id quod remanet post consecratio-
nem. Sicut enim collatio baptismi nō
est sacramentum baptismi, ita nec cō-
secratio eucharistiæ est sacramētum,
nec ipsa sumptio: sed species ipsæ, &
corpus Christi sunt sacramentum: vt
patet in capitu. penul. i. quæstione. i.
vbi dicitur. Sunt autem sacramen-
ta, baptisma, chrisma, corpus Chri-
sti & sanguis: ecce aperte dictum. Et
licet sub diuersis speciebus contineat-
ur corpus Christi, est tamen vnicum
sacramentum, non vnitāte naturali,
cū species sacramentales differant
specie: sed vnitāte finis, quia omnia
quæ in eo sunt ordinantur ad vnum fi-
nem, scilicet vel ad continēdum Chri-
stum, vel ad faciendam vnitatem cor-
poris mystici.

53
Eucha-
ristia a.

QVAERITVR, vtrum sacramē-
tum eucharistiæ sit de necessitate salu-
tis?

fit dene
cessita
te salu
tis.

tis? Respō. q̄ est præceptum de eucharistia, vt patet Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis. Est etiā sacramētū hoc de necessitate p̄cepti ecclesiæ, vt diffinitū est in. c. omnis vtriusq; sexus. de pœnitētijs. & remissionibus. & lōge efficacius idē est diffinitum in concil. Triden. sessio. 13. Cano. 9. cuius verba sunt. Si quis negauerit oēs & singulos Christi fideles vtriusq; sexus, cū ad annos discretionis peruenerint tene ri singulis annis saltem in paschate ad cōmunicandū, iuxta præceptū sanctæ matris, ecclesiæ, Anathema sit. Secūdo dico, q̄ hoc sacramētū non est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Nā nemo potest saluari sine baptismo realiter, vel in voto suscepto: & tamen sine eucharistia possunt saluari multi, vt de facto saluantur pueri baptizati, ac proinde non est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Eucharistia autem interpretatur bona gratia, vt patet

i. quæst.

De Eucharistia.

1. quæst. 1. cap. multi. Ab alijs interpretatur, gratiarum actio, synaxis, communio, & sacrificium.

54
Figura
euchari-
stie.

H V I V S autem sacramenti potissimā figura, secundum Sanct. Thom. fuit agnus paschalis. Lutherus tamen irridet figuras huius sacramenti, & officium S. Tho. de corpore Christi dicit compositum à summo Christi hoste, eò quòd adducit ibi figuras, et miratur quare ibi non adduxerit figurā asinæ Balaā: sed dimittamus perniciosissimū hominem. Circa hoc multa bona dicit Gabriel in canone. lec. 55. vbi petens quare in canone sit mētio de sacrificio Abrahæ, Abel, & Melchise. & non de agno. Respon. hoc ideo esse factū, quia in illis tribus sacrificij sallegatur sanctitas sacrificantium, quæ semper placuit Deo: esus autem agni paschalis nō semper fuit acceptus Deo.

55
Mate-
ria Eu-

Q V A E R I T V R, quæ sit materia huius sacramēti? Respon. q̄ panis & vinum.

nū. Ita determinatū est ab ecclesia, ca^{chari} pit. firmiter. de summa Trinita. & fide^{stia pa-} catholi. Et in concilio Carthaginēsi, nis triti^{ceus.} Et habetur de cōsecr. d. 2. cap. in sacra mētis. & cap. cū omne. & cap. cū Mar thæ. de celebratione missarum. Et pa- tet, nā Christus hac materia est vltus: accepit (ait euāgelista) panē, &c. simi- liter & calicem, & nō bibā a modò de hoc genimine vitis. Ex quo patet q̄ in calice cōtinebatur vinum. Panis ve- rò debet esse triticeus, ita q̄ in alia ma- teria nō potest confici: vt ait Sanctus Thomas. tertia parte. quæstione. 74. artic. 3. Idem tenet Alexand. de Ales. 4. parte. quæstione. 32. & Durand. 4. distinct. 11. quæstione. 4. & Scotus. di- stin. 11. quæst. 6. Idem habetur in con- cilio Florenti. sub Euge. 4. cuius ver- ba sunt. Sacramenti Eucharistiæ ma- teria est panis triticeus, & vinum devi- te, cui ante consecrationem aqua mo- dicissima misceri debet. Vnde omnis

De Eucharistia.

panis qui in cōi modo loquendi vocatur panis, & est ordinatus ad alimētū hominum, est sufficiens materia consecrationis. Ex quo sequitur, q̄ panis ordeaceus non est materia consecrationis, nec pōtest in eo confici hoc sacramētū: quia nō est panis, nec ordeū est alimētū hominū, sed bestiarū. Panis aut siliginis (de cēteno) quia verē est panis, & ad alimētū hominū ordinatus pōt cōsecrari. Idē dicēdū de farre, & spelta, si ex eis cōficeret ver⁹ panis. De farre dicit Palu. q̄ sufficit. De spelta dicit Antoninus, q̄ sufficit: sed quia hoc nō est certum, credo esset temerariū cōsecrare in alio quā triticeo pane. De mayza apud Indos, dubiū est, an esset sufficiens materia, & ideō nō est consecrandum in eo. In pasta autē ex tritico (en la massa) non potest fieri consecratio, quia non est panis, sed ex ea fit panis, & habet alias proprietates quā panis: hic enim nutrit, illa verò
inter

interficiat. In agmido ne etiā S. Tho. tenet q̄ non potest fieri cōsecratio: & ita ego credo, alij tamen dubitant. Et Paul. 4. d. 4. & d. 1. q. 1. arti. 4. dicit q̄ potest in eo fieri consecratio: sed hoc nullo modo est tenendum.

QVAERITVR, an panis consecrationis debeat esse azymus, id est sine fermento? Respō. S. Tho. 3. p. q. 74. ar. 4. q̄ non est de essentia sacramēti, q̄ panis sit azymus: sed potest cōfici etiā in fermentato, quia est verus panis. Cōueniens tñ est q̄ quilibet cōsecret secū dū ritū suæ ecclesiæ. In ecclesia autē circa hoc non est vnus ritus solus, nā Greci cōficiunt in fermentato: vt dicit Grego. in regno. Sed consuetudo latinorū cōsecrandi in azymo cōuenientior est quā cōsuetudo Græcorū. Nā Christus celebravit in azymo, vt patet Matth. 26. Prima autē die azymorum accesserūt discipuli ad Iesum dicentes, vbi vis paremus tibi comedere pascha? Et Lu-

56
Panis s
zymus
materia
eucharistie.

De Eucharistia.

ca. 22. venit autē dies azymorū in qua
necesse erat occidi pascha. Græci verò
propter detestationē Nazareorum qui
putabant legalia simul esse obseruāda
cum euangelio: quia in lege Iudæorū
comedebantur panes azymi, ipsi elege
runt non consecrare in azymo. Et etiā
vt expressius significarent Christum
ex carne & diuinitate factum. Vnde in
hoc non sunt hæretici, nec peccant cō-
secrantes in fermentato.

57 **Q**UÆRITVR, vtrū requira-
tur certa, & determinata quantitas pa-
nis ad consecrandum, vel an posset sa-
cerdos cōsecrare tantū panis quantum
sibi placuerit? S. Tho. 3. p. q. 74. artic. 2.
tenet quòd nulla est quātitas panis aut
vini tā magna ad cōsecrādum, quæ nō
possit esse materia huius sacramenti: si
cut in rebus habentibus materiam, ex
parte finis determinatur quantitas ma-
teriæ, vt in domo, & in fabricatione na-
uis, ex parte intentionis determinatur
quan

quantitas. Ita etiā tenet Sco. Du. Gab.
& oēs, & idē dicēdum est de paruitate.

QVAERITVR tñ, an oporteat
materiā esse præsentiē? Respō. ab omni
bus q̄ sic. Patet ex facto Christi qui cō-
secrauit materiā præsentiē, accepit panē
in sanctas ac venerabiles manus suas, si-
militer & calicē. Itē patet, quia intētio
ministri nō potest distinctē dirigi, nisi
super rē præsentiē, cū omnis nostra co-
gnitio ortū habeat à sensu: sed ad conse-
crandum requiritur intentio ministri,
ergo & præsentia materiæ. Itē proba-
ture efficacius ex ritu ecclesiæ quæ nun-
quā materiā absentem, &c. nec vnquā
visum est q̄ aliquis sacerdos bonus aut
malus tentauerit cōtrariū facere: opor-
tet igitur materiam esse præsentiē, &
apud sacerdotē. Cū enim sacramētum
sit institutum propter homines, illa præsentiā
requiritur in materia sacramen-
ti, quā cōmuniter homines vocant præsentiā:
& cū res quæ est post parie-

58

An. o-
porteat
materiā
euchari-
stie esse
præsentiē.

De Eucharistia.

tem non dicatur apud nos præsens, nec etiam quæ est retro nos: videtur quod non possit consecrari.

59 QVAERITVR, vtrum vinũ vitis sit materia huius sacramenti? Rñdetur, q̃ sic. Quia in vino vitis cõsecrauit Christus, vt patet Matthæi. 26. non bibam de hoc genimine vitis. Et habetur cap. dicimus. & cap. cū omne. de cõse. d. 2. & in alijs multis locis.

In aceto VTRVM autem possit consecrari in aceto? Respondetur oĩno q̃ non. Et non dubium de hoc, quia non est vinũ, sed corruptio vini. Licet gl. in ca. si cut (el primero) de consecratione. d. 2. dicat contrarium: sed misit falcem in messem alienam, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino aliquantulum

Mustũ in vuis nõ põt cõsecrari: corrupto (hoc est, que tiene vna punta de vinagre) in tali enim consecrari potest: quia est vinum verum. Sed vtrum posset consecrari in vino contẽto in racemis, in musto? Respondetur, q̃ nõ debet

bet fieri: prohibitum eñ est in. c. cū
 omne. de consecr. d. 2. Secundo dico,
 quòd nec posset fieri consecratio in
 rativino, quia sicut pasta non est pa-
 nis, sed ex ea fit panis, ita nec succus
 ille intra vuas contentus est vinū, sed
 ex eo fit vinū, & ideo non potest esse
 materia consecrationis.

QV A E R I T V R, utrū aqua sit mi- 60
 scenda cū vino? Respō. q. sic. Et habet Aqua
 ca in sacramento. de conse. d. 2. & ibi. miscen-
 ca. scriptura. & ca. cum Marthæ. de ce- da est vi-
 lebratione missarū. & in multis alijs no in ca-
 ca. Est autē necessaria aqua necessita- lice.
 te præcepti, nō tamen necessitate sa-
 cramenti, vt tenēt omnes theologi.

D V B I T A T V R, an in eucharis- 61
 tia manet substantia panis & vini? Ad In Eu-
 hoc. S. Thom 3. p. q. 75. arti. 2. & om- chari-
 nes doctores dicunt q. non, & hoc de stia nō
 fide tenendum est. Et fuit determina- manet
 tum in concilio Constantiē. se. 8. vbi substan-
 condemnatus fuit Vuicleff, qui oppo- tia pa-
 ni.

De Eucharistia.

fitum tenebat. Et in concilio Lateranēsi in cap. firmiter. de summa Trinitate, & fide catholi. Item in concilio Triden. Sessio. 13. Cano. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiæ sacramēto remanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem illam & singularem conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, manētibus duntaxat speciebus panis & vini. Quam quidē conuersionem catholica ecclesia apertissimē transsubstantiationem appellat, anathema sit. Desinit autem per consecrationem esse ibi panis materia & forma, manentibus accidentibus, & incipit ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius maneat, quia omnis motus accipit nomē à termino ad quem, sicut vocamus calefactionem

tionem quādo ex aqua frigida fit calida, quia illa actio terminatur ad calorem. Cū igitur conuersio ista non habeat pro termino desitionē panis, sed præsentiā corporis Christi sub his speciebus, ideo non est dicenda annihilatio panis, sed conuersio: licet desinat esse materia & forma panis secū dūm se & quodlibet sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientiū.

V T R V M omnia accidentia panis & vini maneant in hoc sacramento? Sanctus Thomas. 3. parte quæstione. 75. artic. 5. respondet, quod sic, ut habes in concilio Tridentino, in præcedenti quæstione allegato, ea enim accidentia quæ nos in Eucharistia videmus, clarum est, quod erant panis. Et hoc congruit, quia horribile esset comedere carnē Christi in propria specie. Et quia diminueretur meritum fidei: vide rationes S. Tho. loco allega

62

In Eucharistia manent accidentia panis & vini.

De Eucharistia.

to. Manent etiā in hoc sacramēto ali-
quæ proprietates panis & vini, nā ho-
mo sine miraculo nutritur eisdem.

63

Cōuer-
sio pa-
nis & vi-
ni est in-
stanta-
nea.

VTRVM prædicta cōuersio sit
instantanea, vel successiua? Rñdetur
secundū oēs q̄ fit in instāti, nā succes-
sio in rebus naturalib⁹, est vel ex de-
fectu materiæ, vel formæ, vel agētis:
sed hīc propter nihil istorū est neces-
sariū q̄ fiat successiue, ergo fit in in-
stāti. Et, verba cōsecrationis sunt cau-
sa huius cōuersionis: sed illa finiūtur
in instanti, ergo cōuersio fit in instā-
ti, scilicet, in primo instanti non esse
verborū. In cōsecratione aut̄ hostiæ
ex vi verborū est ibi corpus Christi,
& etiā anima rationalis quæ dat for-
mā corporeitatis: est em̄ ibi corpus
Christi, & etiā caro Chrī de qua an-
tea dixerat, nisi māducaueritis carnē
filij hominis: sunt & ossa & sanguis,
dicit enim Christus, Hoc est corpus
meum, id est humanum, & per cōse-
quens

quē caro, & sanguis, & ossa. Nam corp^o humanū (vt dicitur. 2. de anima) est corpus physicum organicum potentia vitam habēs, cuius actus est anima. Caro autē capitur pro materia, & forma, etiam cum accidentibus. Sanguis verō sub specie panis est, ex naturali cōcomitantia, non ex vi verborū, sicuti & anima, & diuinitas ipsa.

QVAERITVR, utrū Christus sit totus in tota hostia, & totus in qua libet parte hostiæ? Responderetur iuxta fidem catholicam, affirmatiuē. Sic enim expresse diffinitur in concilio Florentino, sub Eugenio. 4. Et item in concilio Tridentino, Sessione. 13. Canon. 3. cuius verba sunt. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vnaquaque specie, & sub singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit. Sanctus Thomas ingenuē fatetur nescire modum, quo

64
Christ⁹
est tot⁹
in tota
hostia,
& i qua
libet par
te.

D.e Eucharistia.

quo Christus est in hoc sacramento. Alexan. de Ales. 4. p. q. 40. Altisiodorensis, Ricardus, Bonauentru. Palu. Duran. Capreo. S. Thomas, & omnes antiqui ponunt hunc modum, & dicunt, quòd Christus est totus in tota hostia, & totus in qualibet eius parte, & quòd omnes partes Christi sunt simul cum qualibet parte hostiæ: sed non simul inter se, nam corpus Christi in hostia est extensiuè & septem pedum. Nec membra Christi in hostia sunt simul, sed sicut in cœlo. Quâtitas enim habet duo officia, vnum est separare partem ex parte subiecti, ita quòd caput sit extra pedes, & brachia extra cura. Alterum est extendere partes in situ in ordine ad locum. Quâtitas ergo in Eucharistia exercet officium primum, non tamen secundum: nam si Christi corpus non esset in hostia extensum, non esset organizatum, nec cum figura, & viueret ibi violenter. Hunc etiam modum

dum tenet Scotus, Maio. & Marsilius. Ex quo sequitur, quòd corpus Christi in Eucharistia verè & sine fictione quacunque potest à nobis imaginari cuiuscunque figuræ voluerimus. Et sic depingitur crucifixus, eo modo se habere, sicut si esset vnus puer tantillus, sicut est imago crucifixi in hostia, nam vbi sunt oculi imaginis, est oculus Christi, & vbi manus imaginis, ibi & manus Christi, quomodocunq; figurata sit imago. Hæc non est mala imaginatio.

QVÆRITVR, an predicta continentia & existentia corporis & sanguinis Christi & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis? Respondetur affirmatiuè, & ita secundum fidem catholicam tenendum est. Ita enim diffinitur in concilio Tridentino. Sessione. 3. Canon. 1. cuius verba sunt. Si quis negauerit in Sanctissimo Eucharistiæ sacramento contineri verè
rèrea

De Eucharistia.

re realiter & substantialiter corpus & sanguinem vnà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, vt in signo, vel figura, aut virtute, anathema sit.

66

QVÆRITVR, an huiusmodi realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in hoc sacramento, duret dumtaxat pro tempore quo sacramentum est in vsu, hoc est si sit ibi verè & realiter solummodo quādo sacramentum sumitur. Respondetur negatiuè, sed est ibi ab instanti consecrationis, & transubstantiationis, vsque dum species ipsæ panis & vini defināt esse in rerum natura, & ita de fide tenendum est. Sic enim diffinitur in Concilio Tridentino. Sessione. 13. Canone. 4. his verbis. Si quis dixerit per acta consecrationis in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi,

sti, sed tantum in usu dum sumitur, non autem ante vel post & in hostijs, seu par-
ticularis consecratis, quæ post cõionem re-
feruantur, vel supersunt, non remanere
verum corpus Domini, anathema sit.

QVÆRITVR, an in sacramen-
to Eucharistiæ, Christus sit adorandus
adoratione latriæ non solum interno
cultu, sed etiam externo? Respondetur
affirmatiue & ita secundum fidem catholi-
cā firmiter est tenendum. Sic enim diffini-
tur in cõcil. Tridē. Sessi. 13. cano. 6, cu-
ius verba sunt. Si quis dixerit in sancto
eucharistiæ sacramēto Chrm vnigeni-
tū Dei filiū, non esse cultu latriæ etiā ex-
terno adorandū, atq; ideo nec festiua
peculiari celebritate venerandū, neq;
in pcessiōibus secundum laudabilē &
vniuersalem ecclesiæ sanctæ ritum &
consuetudinem solenniter circunge-
standum, vel non publicè, vt adoretur
populo proponendum, & eius adora-
tores esse idolatras, anathema sit.

EX

De Eucharistia.

68

EX quæstionibus nunc proximè
diffinitis constat licere sacram Eucha-
ristiam in sacrario reservari, & licere
item ipsam ad infirmos honorificè de-
ferre, & oppositæ assertiones hæreses
sunt, vt patet ex Concilio Tridenti-
no. Sessione. 13. Cano. 7. cuius verba
sunt. Si quis dixerit non licere sacram
Eucharistiā in sacrario reservari, sed
statim post consecrationem astantibus
necessariò distribuendam, aut non li-
cēre, vt illa ad infirmos honorificè de-
feratur, anathema sit. Ex eisdem item
definitis quæstionibus liquet certis-
simumque est Christum in Eucharis-
tia exhibitum manducari non tantū
spiritualiter, sed etiam sacramentali-
ter. quod quidem diffinitū est vbi su-
pra cano. 8. his verbis. Si quis dixerit
Christum in Eucharistia exhibitum,
spiritualiter tantū māducari, & non
etiam sacramentaliter, ac realiter, ana-
thema sit.

QVAE.

QUÆRITVR, vtrum Christus
 moueatur in hoc sacramento? S. Tho. Christ⁹
 3. p. q. 76. arti. 6. ponit duas propositio quomo
 nes. Prima, corpus Chri in eucharistia do mo
 nō potest moueri localiter per se: quia ueatur
 non potest transire ab vna parte hostiæ in eu
 ad aliam. Secunda, ad motū hostiæ cor chari
 pus Christi mouetur localiter de per stia.
 accidens, sicut motis nobis mouentur
 ea quæ sunt in nobis. Idem dicit Marsi-
 lius. 4. q. 7. ar. 3. dub. 5. de alijs autē mo-
 tibus, alterationis, calefactionis, corru-
 ptionis, & similibus, dicit S. Thom. &
 Scot. q non est ibi capax alicuius actio-
 nis, aut passionis naturalis, saltē res-
 ctu alicuius extrinseci, respectu cuius
 habet se corp⁹ Christi sicut si esset sub-
 stantia spiritualis. Et ita communiter te-
 nent omnes: & hoc non est propter im-
 pedimentum Christi, sed naturaliter.
 Et sic in sacramento hoc non est mo-
 biliter Christus, nisi solo motu locali.
 Et si corruptis speciebus desinat ibi ef-

De Eucharistia.

se corpus Christi, nō tamen dicitur cor-
rūpi: sicut nec ego desinens esse in hoc
loco, dicor corrūpi. Manet igitur Chri-
stus tandiu in speciebus, quandiu ma-
neret substantia panis, & vini, si non es-
sent consecratæ.

70

Christ⁹
an vide-
ri possit
ī eucha-
ristia.

QVÆRITVR, utrū Christus
possit videri in hostia? Respond. ex. S.
Tho. 3. p. q. 76. arti. 7. q̄ naturaliter lo-
quendo nullus oculus corporeus, præ-
ter oculū Christi, potest videre Chri-
stum in eucharistia, nec oculus corpo-
ris glorificati. Idē dicit Scotus. 4. dist.
10. quæst. 9. & Marsilius. q. 7. artic. 3. &
Durand. dist. 10. q. 4. Secundò dico q̄
oculus Christi in eucharistia videt se
existentem in eucharistia. Hoc sanct.
Tho. 3. p. q. 76. arti. 7. ad secundum. Et
quia litera est ibi mendosa, debet sic le-
gi. Ad. 2. dicendum quòd oculus cor-
poralis Christi videt se in sacramento,
non tamen potest videre ipsum mo-
dum existendi quo est sub sacramento
quod

quod pertinet ad intellectum. Tertiò
dico q̄ oculus corporalis, tam viato-
ris, quam beati, per miraculum potest
Christum videre in eucharistia. Hoc
S. Th. & conuenit etiã Scotus. Et hæc
de oculo corporali. Virum verò per in-
tellectum possit Christus videri, & e-
ius modus existendi in hoc sacramen-
to? Dico cum S. Tho. loco citato nunc
q̄ naturaliter loquendo nullus intelle-
ctus humanus aut angelicus, coniun-
ctus aut separatus potest cognoscere
Christum in hoc sacramento secundũ
q̄ est sub speciebus. Pater quia iste mo-
dus existendi est supernaturalis exce-
dens totam naturæ facultatem. Secun-
dò dico q̄ beati vident hoc mysteriũ,
sed in verbo: nam cũ hoc sacramen-
tum sit vnum præceptum de substan-
tia fidei, & visio correspondeat fidei
& spei, beati vident illud: sicut audiui-
mus enim sic vidimus in ciuitate do-
mini Dei nostri. Psal. 47.

De Eucharistia.

71

Ani mi
raculo -
losis ap
paritio:
nib⁹ eu
chari -
stiae sit
Chrs.

QV AERITVR, an quādo in ho
stia apparet puerulus, vel aliquid aliud
(sicut sæpè apparuit Grego. & Pascha
sio) sit ibi realiter Christus? S. Thom.
3.p.q.76.artic.8.dicit q̄ dupliciter po
test fieri huiusmodi apparitio. Primò
per modum transeuntis, ita quòd subi
tò redit hostia ad suam propriam for
mam, & tunc à parte rei nulla est facta
mutatio, sed solùm ex parte oculorū,
& sensuum nostrorum: sicut prophe
tis apparebant visiones animalium, &
bestiarum, quæ tamen non erant à
parte rei. Fit autem hoc in eucharistia
aliquando, vt sciamus ibi esse corpus
Christi. Secundo modo potest fieri ta
lis apparitio perseveranter, & tunc à
parte rei facta est vera mutatio specie
rum. Et si in forma carnis, aut sangui
nis appareat, non sunt sumendæ pro
pter horrorem species illæ, & quia hu
manis carnibus vesci illicitum vide
tur. Essent tamē prædictæ species ado

ran-

randæ, sicut antea.

QVAERITVR, an accidētia manent sine subiecto in hoc sacramēto, vel an species quæ sunt in hoc sacramento habeant aliquod subiectū? Sanctus Thomas. 3. p. q. 77. articu. 1. & omnes concorditer dicunt, q̃ accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento. Quia nō sunt in pane, cū ille iam defuerit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare nō potest de subiecto in subiectum. Et etiā quia Christus habet iā alia accidentia, nec ista cōueniunt illi. Et sic est determinatū in capi. firmiter. de sum. Trini. & fide catholica. Quantitas autem est sine subiecto miraculosè à Deo sustentata. Aliæ verò qualitates, vt albedo, caliditas, frigiditas, & aliæ similes sunt in quantitate sine miraculo, & sine speciali Dei concursu. Sicut enim in actibus naturalibus principale agēs est substantia, tamē nō mediante se, sed

72
An accidentia maneat sine subiecto in eucharistia.

De Eucharistia.

mediante accidente: sic in causalitate
causæ materialis, principale subiectū
accidentiū est substantia corporea, sed
non immediate, sed quantitate mediā
te. Et tales qualitates sine miraculo no
uo, habēt suas operationes: nā species
vinī cōsecrati frige faciunt naturaliter
si vinū erat frigidū, nā frigefacere non
cōuenit substantiæ nisi frigiditatis ra
tione: cū ergo ibi sit frigiditas, natura
liter frigefacit. Sic igitur species conse
cratæ faciunt & producant, quicquid
agere & producere possent, si mane
rent cum substantia panis, & vini.

73 QVAERITVR, virūm vino cō
secrato possit misceri aliquis liquor nō
consecratus? & si talis mixtio fiat, an
sit totum consecratum, vel pars, aut ni
hil: vel pars sic, & pars nō? Hæc est gra
uis difficultas. S. Thom 3. p. q. 77. arti.
8. ponit aliquas propositiones. Prima,
si misceantur duo liquores diuersarū
specierum, si sint in quantitate suffi
cienti,

An vi
no cōse
crato
possit
misceri
alius li
quor.

cienti, & fiat perfecta mixtio, vtrūque
corrumpitur & fit vnum tertium. Se-
cunda, si misceantur duo liquores eius-
dem speciei, & in quantitate sufficien-
ti, vtrunque corrumpitur, & fit vnum
tertium. Tertia, si vino consecrato ap-
ponatur tantundem aquæ, vel alterius
liquoris, non manet ibi corpus Chri-
sti: iam enim non est vinum. Quarta, si
vino cōsecrato misceatur aliud vinum
non consecratū eiusdē speciei in quan-
titate sufficiente, non manet ibi corpus
Christi. Sed hoc vltimū intellige, quā-
do per multum tempus, & per motum
magnum (quod rarò continget) fieret
perfecta mixtio. Tunc enim non ma-
nerent partes vini consecrati, quia es-
sent diuise subintranctibus alijs vini su-
peradditi. Vnde post sumptionem san-
guinis, ecclesia consuevit accipere bis
vinum, vt si manserit aliquid sangui-
nis, assumatur. Dico ergo sine metu,
quòd etiam addito multo vino non cō-

De Eucharistia. C

secrato, manet ibi corp^o Christi, & sanguis eius: & consequenter quòd in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ quàm vini, quia tunc corrumpentur species vini.

74
Forma
cōsecra
tiōis pa
nis & vi
ni.

QUÆRITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur secūdum omnes, & est determinatio ecclesiæ in cap. cūm Marthæ. de celebratione missarum, & in concil. Florentino, forma consecrationis panis est hæc. Hoc est enim corpus meum. Et forma cōsecrationis vini hæc, Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et oppositum dicere est pessimus error. Et malè de hoc dubitat Eras mus in annotatione. i. Corinthiorum i i. vbi ait, Utinā Paulus nobis traderet quibus verbis facer ille panis consecrari deberet. Verè miror, non de erroribus horum grammasticarum, sed de eorum

rum

rum superbia maxima, qui non habentes auctoritatem pro se, reuocāt hoc in dubium. Sed illis dimissis, dicimus hāc esse formā consecrationis eucharistię, qua vsus est Christus in vltima cœna. Hoc est enim corpus meum. Et ita etiā apertē dicit S. Cypria. de cœna Dñi in principio, & Ambr. lib. de sacramētis, & habetur. de cōse. d. 2. cap. conse. &c. Illa autē verba quę præcedunt formā consecrationis, scilicet: Qui pridie quā pateretur, &c. licet Scot. dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia cōsecratio: melius tñ S. Tho. 3. p. q. 78. artic. 1. 4. & Durā. d. 8. dicūt non esse necessaria, necessitate sacramenti, cū nō sint forma propter ordinationem tñ ecclesię nō liceret ea prætermittere. In consecratione verò sanguinis calicis forma est, Hic est em̃ calix sanguinis mei. Hęc sola verba secūdū cōmunem opinionē sunt sufficiētia ad cōsecrationē sanguinis. Reliqua verò quę sequūtur

De Eucharistia.

scilicet, noui, & æterni testamenti, &c. sunt de perfectione forme, & non de essentia sacramenti: sicut ly, ego, in forma baptismi. Hoc patet, quia Græci ita cōsecrant sanguinem, nec ob hoc sunt damnati ab ecclesia, & in missali B. Basilij illa sola verba tāquā forma erāt rubeis literis scripta. Scorus tamen admonet q̄ sacerdos non debet intendere consecrare per ista, vel illa verba: sed debet absolute consecrare, dicens omnia illa verba quæ sunt in forma qua nunc ecclesia nostra utitur. Ly, enim in vtraq; forma non est de essentia sacramenti, nullus enim euāgelista ponit illud: male tamē faceret qui omitteret illud. Potest etiam forma dici quacūque lingua: sed tamen variare illam, & alia lingua dicere peccatum esset, licet sacramentum teneret.

75
Quid
demon
strer ꝑ.

QVÆRITVR, quid demonstretur in forma eucharistiæ per illud pronomē, hoc? Resp. q̄ licet de hoc sint variaz

riar opinionones, tenendū tamē est cū. S. nomen
 Tho. 3. p. q. 78. art. 5. & super episto. 1. hoc in
 Cor. 1. ubi ponit aliquas propositiones. tiōe pa-
 Prima, tam Christus quā sacerdos ali- nis.
 quid demonstrat per ly, hoc, quia aliās
 verba nō applicarētur materiæ. Secun-
 da, per ly, hoc, non demonstratur ali-
 quid singulare, & discretē: sed dicitur
 in generali & indistinctē: & sensus est
 contentum sub his speciebus, est cor-
 pus meum. Sicut cūm dicim⁹, Hic est
 calix, &c. intelligitur, contentū in hoc
 calice, est sanguis meus. Sicut quando
 demonstrō marsupium, & dico hoc est
 aurum: sensus est, quod cōtinetur hīc
 est aurum. Sic etiam in forma signifi-
 catur, quod continetur vel continebi-
 tur hīc, est corpus meum. Idem tenet
 Ricard. 4. d. 8. q. 1. ar. 3. & Duran. di. 8.
 q. 2. ad primum argumentum princi-
 pale. & Capre d. 8. & 9. q. vnica. ad ar-
 gumenta contra 5. conclusionem. &
 Aluifod. & Glos. super Matth. 26. &
 Marfi.

De Eucharistia.

Marfil. 4 q. 6. Et est manifestum, nam illa forma, Hoc est corpus meū, nihil aliud facit nisi quod corpus Christi cōtineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

76
Effect⁹
euchari
stia.
QV A E R I T V R, qui sint effectus huius sacramenti? Rñdet S. Thom. 3. p. q. 79. ar. 1. q. primus effectus est collatio gratiæ: hæc autē gratia confertur in sumptione, vt patet Ioā. 6. Qui māducat meā carnē, & bibit meū sanguinē, in me manet & ego in eo. Gratias quas promittit Christus in hoc sacramento, promittit ratione sumptionis: ergo ante sumptionem non conferuntur: & de hoc non est dubitandum. Datur autē prædicta gratia immediatē in ipsa sumptiōe. Et omnibus famētibus eucharistiā cōfertur æqualis gratia ratione sacramēti ex opere operato. Non tamē ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraq; specie: nam aliàs qui maiorem hostiam fumeret, maiorem perci

perciperet gratiam ratione quātitatis
continua, quod est falsum: ac proinde
nec ratione quātitatis discretæ, cū sub
specie panis & vini sit vnicū sacramē-
tū. Et aliās fraudaretur popul⁹ magna
grā sacrificij: cū pfectō pia mī eccle-
sia non negaret illud sub vtraq; specie,
si daret maior grā. Iste autē effect⁹ grē
non impeditur per peccatū veniale: li-
cēt enim quis recipiat eucharistiā in
actuali peccato veniali, nō ideo impe-
ditur augmētum gratiæ in eo, vt ait S.
Tho. 3. p. q. 79. ar. 8. quia aliās esset ma-
gnū periculū. Quis enim sine peccato
veniali accederet sæpe? per peccatum
autē veniale impeditur actualis sensus
gustus, & delectatio spiritualis. Nec
etiā requiritur tunc motus liberi arbi-
trij actualiter concomitans sumptio-
nem Eucharistiæ: sufficit enim motus
liberi arbitrij præcedens, vt etiam di-
cit Sanctus Thomas. 4. distinctio. 15.
quæstione. 1. artic. 3. quæst. 2. ad. 2.

QVAE-

De Eucharistia.

77

Pereu-
chari.re
mittit
pecca-
tū mor-
tale.

QVÆRITVR, an per hoc sacra-
mētū remittatur peccatū mortale, an
scilicet, possit q̄s accedere ad euchi-
stia in peccato mortali, ita q̄ non pec-
cet mortaliter de nouo? R̄ndet̄, q̄ du-
pliciter pōt quis accedere cū mortali.
Vno modo sciēter, & talis semper pec-
cat mortaliter de nouo. Nō dijudicās
corpus domini, iudicium sibi mandu-
cat & bibit. Secundo modo ignoran-
ter, quia scilicet doluit, & credidit se
habuisse sufficientem dolorē: cū ta-
men in rei veritate talis dolor non fue-
rit sufficiens: & talis non accedit indi-
gnē, nec peccat mortaliter, quinimo
virtute sacramenti remittitur præce-
dens peccatum. Hoc Sanct. Thom. 3.
p. q. 79. art. 3. & q. 80. art. 4. & Alexan-
de Ales. 4. p. q. 46. memb. 3. ad secun-
dū, & Bonauentura 4. di. 9. q. 7. & Ga-
briel in canone, lectiōe. 8. & Marfil. 4.
q. 6. arti. 4. conclusiōe. 1. & Gerson in
multis locis, & super Magistrū tracta.

9.p.

9.p.3.& Adrianus.q.1.de Eucharistia,
& omnes præter vnum Maior. Patet au-
tem de hoc, nam aliàs cum non possit
homo scire, vtrum odio vel amore sit
dignus (iuxta illud, Nihil mihi cōscius
sum, sed non in hoc iustificatus sum. 1.
Corinthiorum.4.& Iob.9. Verebar o-
mnia opera mea:& ibidem, si simplex
fuero hoc ipsum ignorabit anima mea.
& De propitiato peccato noli esse sine
metu. Ecclesia.5.) periculosissimum
esset accedere ad eucharistiam, & talis
exponeret se periculo peccati mortali-
s, cum nemo sciat se sine peccato ac-
cedere. Item Ioannis.6. dicit Christus,
panis verus est qui de cœlo descendit,
& dat vitam mundo, cū igitur accedēs
in gratia, iam habeat vitam: si aliquan-
do existenti in mortali inculpabiliter
ignorato, non daret gratiam, nūquam
esset verū quod hic panis vitam daret
mundo. Satis est igitur, ad hoc vt quili-
bet securus accedat ad eucharistiam, &
doleat

De Eucharistia.

doleat de præteritis, & proponat capere futura, licet aliquando non sint remissa peccata: & tunc remissionem eorum accipiet, non ratione contritionis, quæ perficietur, sed ratione sacramenti, quod secundum Augustinum & sanctos, viuificat mortuos, & semper sic accedens habebit gratiam. Et licet de hoc aliqui dubitent, ego tamen nullum dubium habeo. An verò huius sacramenti præcipuus effectus sit remissio peccatorum, dices secundum fidem catholicam, negatiuè, ita enim diffinitur in concilio Tridentino. Sessio. 13. Cano. 5. vbi sic dicitur. Si quis dixerit vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum vel ex ea non alios effectus prouenire, anathema sit.

78

QVEARITVR, an ante sumptionem eucharistiæ sit necessaria confessio, vel an sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno?

no? Respon. sententia omniū Theolo-
gorum S. Tho. Durand. Scoti, Palud.
Alexand. Bonauen. Gabriel. Ochā, &
aliorum est, quòd necessarium est con-
fiteri omnia peccata mortalia antequā
accedamus ad eucharistiam. Quæ sen-
tentia adeò certa & firma est, vt nulli-
am liceat de opposito aliquid etiam
opinatiuè asserere. Hoc patet ex con-
cilio Tridentino, Sessione. 13. De Eu-
charistia. cap. 7. & iterum immediatè
post Canonem vndecimum, idem dif-
finit sub his verbis. Et ne tantum sa-
cramentum indignè, atq; ideo in mor-
tem & condemnationē sumatur, sta-
tuit atq; declarat ipsa sancta Synodus
illis quos conscientia peccati morta-
lis grauat, quantuncunq; etiam se con-
tritos existiment habita copia confes-
soris, necessariò præmittendā esse con-
fessionem sacramentalem. Si quis au-
tem contrarium dicere, prædicare, vel
pertinaciter asserere, seu etiā publicè

requiri-
tur con-
fessio.

De Eucharistia.

disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autem præadducti doctores nō solum dicunt iure positivo tantum, sed etiam iure diuino: & hoc habitū est semper p̄ certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sctō Victore, vir magnæ autoritatis in lib. de Ecclesiastica potesta. dicit, Audacter dico, si ante sacerdotis cōfessione nē quis accesserit ad corp⁹ & sanguinē Christi, reus erit corporis & sanguinis dñi quātumuis pœniteat, & vehemēter doleat, & ingemiscat. Hoc autē dixit. 60. annis ante Innoc. 3. q̄ instituit ea. omnis vtriusq; sexus. Ex quo patet q̄ nō de nouo in prædicto cap. fuit positum præceptū de cōfessione ante eucharistiā præmittenda. Et Cypria. in epistola ad fratres cōsistētes in plebe, reprehēdit Epos sui episcopatus Carthaginensis, eo q̄ nō memores euāgelij, & suæ autoritatis, lapsis dabant eucharistiā ante cōfessionē. Idē dicit (& adhuc

adhuc acrius) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. ecclesiasticæ historiæ refert Eusebius de Philippo imperatore q̃ cum in die Paschæ communicare vellet, non fuit permittus ab episcopis nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Caiet. necessariam esse confessionem sacramentalem ante sumptionem eucharistiæ. Quod etiam probatur ex consuetudine ecclesiæ: quam frangentes putant se graviter errare. Itē eucharistia est sacramentum vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, non solum vt reconcilietur Deo per contritionē, sed etiam ministris ecclesiæ per confessionem. Item Matth. 6. Christus dicit, Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, q̃ frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade reconciliari fratri tuo. Hæc igitur sententia tenenda est, quanuis non

De Eucharistia.

putem hæreticum, quod Caietanus dicit.

79

i. Casus
Aliquā-
do licet
sumere
euchari-
stia sine
præuia
confes-
sione.

Secun-
dus.

QVÆRITVR, an liceat aliquādo sumere eucharistiā ante confessionē? Resp. secundū omnes, & sic. primò quādo quis tempore necessitatis, quo tenetur sumere eucharistiam, non habet copiā confessoris. Cū enim præcepta dñi suauia sint, nec præcepta positiua militent contra ius naturale, non tenemur ea implere cum infamia nostra: ac proinde si parochus ruranus, non habet confessorem, & si non celebrat se diffamat, celebrare potest sine præuia confessione. Et eodem modo si ego habeam casus reseruatos, & non est episcopus præsens, & si non celebroy infamoy, possum celebrare sine cōfessione peccati reseruati. Item propter reuerentiam sacramenti, putā si cœpi celebrare, & in ipsa celebratione meminero alicuius peccati mortalis, non oportet vt relinquam missam, quia

quia facerem irreuerentiam eucharistiae: & hoc etiam si sim in ipso principio missae: licet solū introitū dixerim. Ita tenet Ricard. Paluda. & alij: quod credo verum, quanuis archiepiscopus Florentinus dicat, q̄ si ante consecrationem recordetur, & possit sine scandalo quærere confessorem, debet illū quærere. Sed non credo hoc esse verū. Idem dicendum est de his qui sunt ibi parati ad recipiendam eucharistiā, qui si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, securè possunt cōmunicare, etiam ante confessionē, propter reuerētiā sacramenti. Nec de hoc dubito.

QVAERITVR, utrū sacerdos debeat dare eucharistiā peccatori perseveranti in peccato, & petenti eā? Respond. primò secundū omnes, q̄ publico peccatori, concubinario, usurario, meretrici, & similibus non debet dari eucharistia: quia esset mittere margaritas ante porcos, & sanctum

80
An eucharistia sit danda peccatoribus.

De Eucharistia.

dare canibus. Item quia talis publicus peccator, non habet ius ad petendum sacramentum, quia est sibi prohibitum. 1. Corinth. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei sacramentum, non facit ei iniuriam. Per publicum autem peccatorem intelligimus cum S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 6. & 4. d. 9. q. 1. art. 1. eum qui damnatur à iudice propter evidentiam facti cuius populus est testis: ut dicitur in cap. cum dilectus. de purgatione canonica. & ca. evidētia. de accusationi. & ca. tua nos. de cohabitatione clericorum, & mulier. talibus igitur neganda est eucharistia. Verū est quod si is qui est publicus peccator in vno loco, accedat ad me in alio loco distanti, in quo reputatur bonus, nec potest fama facile ad hunc locum pervenire, & petat eucharistiam: probabile videtur mihi, quod teneor illi dare, quia alias offenderem eum graviter. Si autem publicus peccator, secretem pœni-

pœnituit, & petit eucharistiā in publi-
co, non debeo illi dare, quousq; osten-
dat pœnitentiam suam exterius. Si ve-
rò secretè pœnituit, & secretè petit,
debeo illi dare eucharistiam: nisi exi-
stimetur, q̄ hoc factum veniet in pu-
blicum. Si autem peccator occultus,
quem ego & aliqui alij scimus pecca-
torem, publicè petat eucharistiam, dā-
da est illi: quod etiā fecit Christus cum
Iuda: aliās diffamare eum. Admo-
neat tamen eum parochus secretè si
possit, vt dicitur in cap. 2. de officio or-
dinarij. Si autem peccator occultus oc-
cultè petat, siue sacerdos sciat eius pec-
catum in confessione, siue extra cōfess-
ionem, debet ei denegare: quia nullo
modo ei nocet. Ita tenet. S. Th. 4. d. 9.
q. 1. art. 5. q. 2.

QVAERITVR, utrū pollutio nocturna
impediat sumptionē eucharis- An pol-
tiæ. Pro responsione notandum cum lutio no-
Palud. 4. d. 9. q. 3. q̄ pollutio nocturna impe-
d.

De Eucharistia:

diat sump-
tionē
euchari-
stie.

nunquā est peccatum, sed signum, aut
effectus peccati. Et idem dicit S. Tho.
4. dist. 9. q. 1. arti. 4. & 3. p. q. 80. arti. 7.
quia talis actus non est immediatē in
potestate hominis. Si igitur ille actus
sequatur ex causa culpabili mortali-
ter, tunc dicit Ricard. & quidam alij,
q̄ impedit sumptionem eucharistiae,
ita q̄ peccaret mortaliter qui post illā
accederet ad sacramentum. Sed dicen-
dum est absolutē, q̄ nulla pollutio no-
cturna impedit sumptionem euchi-
ristiae sub poena peccati mortalis. Hoc
tenet Palud. 4. d. 9. q. 4. conclusionē. 2.
& Gabriel lect. 10. in canone, & Ger-
son. de materia celebrationis conside-
rationē. 7. & Maio. d. 9. q. 2. & Syluest.
verbo Eucharistia, & Bonauētura, di.
12. q. 3. Hoc patet, nam post confessio-
nem non manet nisi quaedam immu-
ditia corporalis: sed ut dicitur Matth.
23. Non lotis manibus manducare nō
coinquinat hominē, ergo. Item, quia
vel

vel hoc impedit sumptionem eucharistiae, propter maliciā: & hoc non, quia maiora peccata, scilicet blasphemia, & periuriū, non impediunt. Vel propter distractionem & turbationem: & hoc non, quia legitimus cōcubitus non impedit, cū tamē æqualiter dissoluat mentem, sicut illegitimus, imò & ampliū cū sit in vigilia: ergo pollutio nocturna non impedit sumptionem eucharistiae. Si verò pollutio fuerit mortalis, accedere ad sacramētum erit veniale propter quandam irreuerentiā, quia mens multū distracta est. Et sancti cōsulūt, vt tales per aliquod tēpus abstineant, scilicet vsq; ad diem sequentem, vel per. 24. horas, vt dicit Alber. Alexan. & Sanct. Tho. Et etiam si pollutio fuerit merè naturalis, propter reuerentiā sacramenti melius erit non accedere illa die. Et ita consulant decreta. cap. testamētum. & capi. non est. dist. 6. Et hoc nisi fuerit festū

aliquod, vel causatur nota aliqua apud videntes, & iste non celebrat: tunc enim melius erit celebrare. Ista autem irreuerentia non facit & sit peccatum veniale accedere ad eucharistiā, quia talis immunditia fuit merè naturalis. Ita dicit S. Tho. 3. par. q. 80. articu. 7. 1. ubi ait & id quod consulunt sancti, totum est de congruitate & consilio. Post concubitum autem conjugalem, Grego. 33. q. 4. c. vir cum propria. dicit, & si accessit voluptatis causa, abstinere: si autem ratione prolis, suo iudicio relinquatur. Breuiter dico, & accedere ad eucharistiā post legitimū concubitum non est peccatum. Post quācūq; verò aliā pollutionem in vigilia, fornicationē, aut adulteriū, accedere ad eucharistiā etiam post poenitentia & confessionē, magna irreuerentia est, sed non peccatum mortale, secluso contemptu: melius tamen esset tunc abstinere. Post sumptionem etiam eucharistiæ bonum est,

est, q̄ vir à propria uxore abstineat, sed
non est necessarium.

QUÆRITVR, an accedens ad 82

eucharistiā, debeat esse ieiunus? Resp. Eucharistiā à ie-

omnino, q̄ sic. S. Tho. 3. p. q. 80. arti. 8. iunis su-

allegat Augusti. episto. 118. in respon- menda.

sione ad Ianuārium. Et habetur de cō

sec. d. 2. ca. liquido. vbi dicitur, placuit

spiritui sancto, & ita apostoli ordina-

uerunt, & ita seruatur per totum orbē,

vt nō sumeretur cibus ante corpus do-

minicum. Idem dicitur in cōcilio Car-

thaginensi. Et habetur de consecratione

d. 1. cap. sacramenta. & ca. ex parte, de

celebratione missarum, prohibetur sa-

cerdos ne bis celebraturus, in prima

celebratione sumat ablutionem. Vide

etiam capit. nihil. 7. q. 1. Christianos autē

eucharistiā dedit apostolis post coe-

nā, quia secundū ritum legis, illa hora

debebat celebrari pascha, & prius de-

buit plenē legē obseruare, quā hoc

sacramentum instituere. Et voluit vl-

timo

De Eucharistia.

timoloco hoc tam grande donum relin-
quere, quo vehementius cōmenda-
ret mysterij illius altitudinem. Institutio autem apostolorum fuit legitima,
vt cum maiori reuerentia ad tantum sa-
cramentum accedatur. Si enim Leuit.
10. prohibetur Aaron & filijs eius ne
bibant vinum, nec omne quod inebria-
re potest, quando erant sanctuarium
intraturi, vt haberent scientiam discer-
nendi inter sacrum & prophanum, in-
ter pollutum & immundum: multò
magis sacerdotibus celebraturis cōue-
nit, vt ieiuni accedant ad tam admira-
bile sacramentum. Hoc igitur de fide
tenendum est, & oppositum est erro-
neum, & hæreticū, vt determinatū est
in concil. Cōstantiensi, Sessio. 13. quan-
uis derideat hæreticissim⁹ ille Luthe.

83 SED dubitatur, an saltem aliquan-

An ali: do liceat sacerdoti celebrare post pran-
quando dium, seu consecrare, vt det eucharis-
euchari- tiam existēti in extrema necessitate?
tia pos

Maio.

fit sumi
à non ie
iuno.

Maior. distinctione nona. quaestione
tertia. ad quintum. dicit, quòd licet:
imò in fermentato, & sine alijs solen-
nitatibus potest consecrare secretè:
quia diuinum ius derogat positium,
cùm ergo esse ieiunum, & consecrare
in azymo sit de iure positiuo, commu-
nicare verò sit præceptum diuinũ: se-
quitur, quòd primum non potest im-
pedire secundum. Oppositum tenet
Palude. distinctione nona. vbi ait,
quòd non licet, & hoc credo proba-
bilis. Item videtur contra ius diui-
num consecrare panem sine vino, &
econtrà. Et est contra capitul. compe-
rimus. de consecratione. distinctio. 2.
Et consecrare in fermentato, & sine so-
lennitatibus prohibitum est, ac proin-
de non est faciendũ. Si commodè fieri
potest, propter reuerentiam sacramen-
ti, detur eucharistia manè infirmis an-
tequam aliquid sumatur. Si autè hoc
commodè fieri non potest, detur illis
etiam

De Eucharistia.

ita ut ad
 si non e
 .omni

 etiam post cibum sine scrupulo. Ita
 enim tenet usus ecclesiæ, & omnes do-
 ctiores, & meritò quidem: nam quod
 propter iustitiam institutum est, non
 debet contra charitatem militare. De-
 bet igitur recipiens eucharistiam esse
 omnino ieiunus. Verum est quod si cum
 quis lauatur, gustaret paululum aquæ,
 vel vini, præter intentionem: nō ideo
 impedietur sumere eucharistiā, dū ta-
 mē fuerit in parua quantitate. Et sic te-
 net S. Tho. & oēs. Idē dicito, si cibi fru-
 ctu parvū māserit inter dentes, & præ-
 ter intentionē deglutiatur. Si etiā post
 ablutionē inuenerit sacerdos reliquā
 hostiæ, potest & debet eam accipere,
 quia ieiunus incepit, & eius officium
 nondū est terminatum. Item qui aliās
 non posset sufficiēter occurri neces-
 sitatibus, & difficultatibus, nam frequē-
 ter post ablutionem, inveniuntur re-
 liquiæ. Patet etiam, quia in pascue
 sumitur particula hostiæ posita in vi-
no,

no, etiam si post primū haustum parti-
cula adhæreat calici.

QV AERITVR, quibus sit dāda 84
eucharistia, vtrum possit dari non ha- An sit
bentibus vsum rationis? S. Tho. 4. dis- dāda eu
9. & 3. p. q. 80. ar. 9. cū alijs doctoribus charist.
respōdet cū distinctione. Nō habētes non ha-
vsum rationis sunt in duplici differen- bentib⁹
tia: quidā qui dicūtur nō habere, quia vsum ra-
parū habēt, vt sunt hebetes, & rudes; tionis.
& istis nullo modo est eucharistia ne-
ganda. Alij sunt totaliter priuati vso
rationis. Et isti sunt in duplici differen-
tia, quidam qui nunquam habuerunt
vsum rationis, vt sunt pueri, & amen-
tes à natiuitate: & talibus non est dan-
da eucharistia, quia non habent deuo-
tionem, nec dijudicant corpus dñi ab
alijs cibis. Alij sunt qui aliquando ha-
buerūt vsum rationis, vt phrenetici:
& talibus si non sit periculū irreueren-
tiæ, vel vomitus, & priùs pœnituerint
& habuerint deuotionem ad eucharis-
tiam,

De Eucharistia.

stiam, & petierint: licet postea in phre-
nesim inciderint, non debet negari:
quia per ea quæ naturalia sunt non de-
bet quis perdere beneficia gratuita.
Hoc probatur duobus decretis ca. qui
recedunt. & c. is qui. 26. q. 6. & tales re-
cipient in sumptione eucharistiæ gra-
tiam, & omnes alios effectus sacramē-
ti: licet in hoc non conueniat Caieta.
4. p. q. 7. art. 1. sed oppositū cū S. Tho.
credo verum. De pueris etiā licet con-
suetum fuerit olim apud aliquas eccle-
sias, vt daretur eis eucharistia, dicimus
cū S. Tho. q. non tenentur eam reci-
pere: nec conueniens est q. illis detur.
Hoc patet ex vsu ecclesiæ, quæ quidē
non permetteretur tā enormiter erra-
re. Item quia pueri post baptismū sunt
in gratia, quā non possunt perdere si-
ne culpa sua: sed culpam ante vsum ra-
tionis cōmittere nō possunt, ergo nō
tenentur de necessitate recipere eucha-
ristiā: aliās baptismus nō sufficeret ad
salu-

salutem, quod asserere est hæreticum. Et ita diffinitum est in Concilio Tridenti. sessio. 21. de communione. Can. 4. Cuius verba sunt. Si quis dixerit paruulis antequam ad annos discretio nis peruenerint, necessariã esse eucharistiæ communionem, Anathema sit. Idẽ habetur in eadẽ sessio. Can. 4. Secũ do dicimus q̃ huiusmodi paruulis nullo pacto est danda eucharistia propter pericula vomitus, & eructationis, vel alterius irreuerentiæ, quæ frequens est in pueris. Ideo nunc in ecclesia illis eucharistiam cõferre, sacrilegium esset. Si autem de facto daretur illis, reciperent gratiam.

Q V A E R I T V R, utrũ liceat quo tidie sumere eucharistiã? S. Tho. 3. p. q. 80. artic. 10. respõdet, quod eucharistia dupliciter consideratur. vno modo secundum se, secundum q̃ confert gratiam ex opere operato sumentis ipsam. Et quãtum ad hoc nõ solum quotidie,

8
An lice
at quoti
die eu
chari
sumere.

De Eucharistia.

verum saepe in die quolibet esse sumenda, ut gratia augetur. Secundo modo potest considerari ex parte nostra, ex qua requiritur reuerentia, & deuotio: & secundum hoc non est conueniens, quod homo accedat quotiescunque poterit, sed expectet commodum tempus, quo sit deuotus. Qui igitur se inueniunt cum deuotione, & non distractum, laudabiliter quotidie communicabit: ut patet ex consuetudine primitiue ecclesie. Et quia nunc etiam laudantur qui quotidie celebrant. Patet etiam Augustini autoritate de verbis domini, panis (inquit) iste quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit: sic tamen viue, ut quotidie merearis accipere.

Sed quia sunt multa impedimenta, laudabile est aliquando abstinere, ut Augustinus dicit lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur in capit. quotidie. de consecratio. distinctio. 2. quotidie communicare, nec laudo, nec vitupero

Gerson.

Gerſon ſuper magiſtrum, tractatu. 9.
dicit; quòd illi qui propterea quòd fri-
gidi ſunt (alioquin ſine peccato) rece-
dunt ab euchariftia, ſunt ſimiles illis
qui frigent: & nolūt accedere ad ignē.
Effectus enim euchariftiæ eſt ipſa de-
uotio, nunquid prius viſ effectum eu-
chariſtriæ quàm ipſam euchariftiam?
Preſbyteris igitur laudabilius eſt com-
municare quotidie. Vnde Gregorius
4. lib. dialogorū. c. 56. refert Caſſium
Narnienſiū epiſcopum quotidie cele-
brantē, & in celebratione ſtantē. Et di-
cit mandatū domini accepiffet per re-
uelationē epiſcopi alteri factā, operare
quod operaris, nō ceſſet manus tua, nō
ceſſet peſ tuus. &c. Et Ambroſius, Gra-
ue eſt quòd ad menſam tuā mūdo cor-
de, & innocentibus manibus non ve-
nimus: ſed grauius eſt, ſi quia peccata
meruimus, ſacrificium nō reddamus.
De ſecularibus autem dicimus, in pri-
mitiua eccleſia eos frequentiffimē, &

De Eucharistia.

forſan quotidie communicaffe. Poſtea ceſſante numero fidelium, tēpo-
re Auguſtini fiebat hoc rariùs, quibus
dam quotidie, alijs dominicis diebus
hoc facientibus, vt ait Auguſtinus in
epiſtola ad Ianuariū. Et habetur. 12.
d. cap. illa autem. Poſtea Fabianus pa-
pa præcepit, vt ſaltem ter in anno om-
nes cōmunicarent, ſcilicet in Paſcha,
Pentecoſte, & in Natiuitate dñi. Tan-
dem papa Innocētius tertius, vel pro-
pter multitudinem fidelium, vel pro-
pter eorum indeuotionem, traxit cō-
munionem ad hoc, vt ſatisfacerent ſu-
mendo ſemel in anno. vt patet in cap.
omnis vtriuſque ſexus. de pœnitētijs,
& remiſſionibus. Laudabile tamē eſt
vt ſæpe fideles communicent.

8 QVÆRITVR, an ſit præceptū
An ſit p
ceptum
ſumēdi
euchari
ſtiam.
de ſumptione eucharistiæ? S. Th. 3. p.
q. 80. ar. 11. ponit duas conſuſiones.
Prima. Ex præcepto diuino tenentur
omnes fideles cōmunicare. Patet Ioā

nis

nis. 6. Nisi māducaueritis carnem filij
 hominis, & biberitis eius sanguinem,
 non habebitis vitā in vobis. Itē cōsue
 rū est in ecclesia infirmos communi
 care, quod non est præceptum in iure
 positiuo: & qui hoc transgreditur, pu
 tat se graue malum fecisse, ergo præce
 ptū est in iure diuino. Hoc tenet Du
 rā. 4. d. 9. q. 2. & Palud. d. 9. q. 1. Et hoc
 præceptū diuinū obligat sicut alia præ
 cepta affirmatiua tempore necessita
 ris: quando scilicet quis est in tali sta
 tu, q̄ iam probabiliter credit se nō ha
 biturum vlteriū oportunitatem re
 cipiendi. Secunda conclusio. S. Tho.
 Ex statuto ecclesiæ quilibet fidelis te
 netur cōmunicare semel in anno: vt
 patet in. c. omnis vtriusq; sex^o. Qui au
 tem iam communicauerit in vita, & se
 mel in anno, in articulo mortis nō cō
 municans propter negligentiam quā
 dam, nō peccabit mortaliter: vt bene
 dicit Syluester verbo, eucharistia. 3.

De Eucharistia. ¶

Hoc patet, quia damnatis ad mortem
nō datur eucharistia. Verū est quōd
hæc est pessima cōsuetudo iudicum,
pretendunt enim reuerentiam eucha-
ristiæ, sed sunt fabulæ, non putant se
esse iudices nisi occidant, tamen non
damnantur tanquam rei peccati mor-
talis.

87

An sit
cōmu-
nicādū
subvtra
que spe-
cie.

QVÆRITVR, vtrū sit necessa-
riū sumere eucharistiā sub vtraq; spe-
cie? Respon. quōd secundum fidē ca-
tholicam nec est ex dei præcepto, nec
de necessitate salutis vt omnes Chri-
sti fideles adulti sumant eucharistiæ
sacramētum sub vtraque specie, & op-
positū afferere est hæreticum, vt diffi-
nitum est in Concilio Tridentino, ses-
sio. 21. Canō. 1, cuius hæc sunt verba.
Si quis dixerit ex Dei præcepto vel ne-
cessitate salutis oēs & singulos Chri-
sti fideles vtranque speciem sanctissi-
mi eucharistiæ sacramenti sumere de-
bere, Anathema sit, Dicimus vltimū
quōd in

quòd in primitiua ecclesia fuit consue-
tudo sumendi eucharistiam sub vtra-
que specie. vt patet. 1. Corinthiorum.
10. Vnus panis & vinum corpus multi-
sumus, omnes qui de vno pane & de
vno calice participamus. Et hoc etiam
dicit Cyprianus in sermone de lapsis.
Et dicuntur Græci modò sic populum
communicare. Sed in concilio Constā-
tienti, & Basiliensi interdictum est sub
pœna excommunicationis, ne seculares
communicemus sub vtraque specie, &
damnari sunt vt hæretici qui dicebant
esse necessarium sub vtraque specie cõ-
municare. Et hoc congruè ordinatum
est, quia sæpe contingeret periculum
effusionis sanguinis, si toti populo dan-
dus esset. Item quia aliquibus est horri-
dum vinum maximè fœminis. Item
vt euitaretur error Nestorianorū hæ-
reticorum dicentium, quòd sub specie
panis nō est nisi corpus, & sub specie vi-
ni non nisi sanguis. Ideò sub vnica spe-

De Eucharistia.

cie cōmunicatur populus : vt ostenda-
tur, q̄ est totus Christus sub qualibet
specie, sunt autē verē hæretici & tan-
quam hæretici puniendi asserentes ec-
clesiam errasse dum supradictis prohi-
buit sub vtraque specie communica-
re. Similiter & hæretici sunt & tanquā
tales puniendi, asserentes ecclesiā non
iustis causis & rationib⁹ fuisse adductā
dū illud prohibuit. Hæc patet ex eodē
Concilio Tridenti. sessio. 21. de comu-
nitione. Cano. 2. Cuius verba sunt. Si
quis dixerit sanctā ecclesiam catholi-
cam non iustis causis & rationibus ad-
ductam fuisse vt laicos atque etiā cle-
ricos non conficientes, sub panis tan-
tummodo specie communicare, aut
in eo errasse, Anathema sit. Sacerdos
autem necessariò debet sumere sub
vtraque specie : vt patet in capitul.
comperimus. de consecra. distin. 2. &
sunt verba Gelasij papæ, vbi dicitur ef-
se grande sacrilegium consecrare sub
altera

altera specie tantum. Præceptum est igitur sacerdotibus quod communicent sub utraque specie. Et videtur quod sit præceptum diuinum, quia alias non esset sacramentum perfectum: quia non est perfecta refectio sub vnica specie, sacramentum verò eucharistiæ est quædam refectio.

QVAERITVR, an minister huius sacramenti sit sacerdos? Resp. quod non est licitum dubitare de hoc. Patet in capit. firmiter, de Summa Trinita. & fide catholica. Et in Concilio Florenti. Et etiam patet ex vi ipsius nominis, sacerdos enim dicitur à sacrificando, sed eucharistia est sacrificium: ergo ad solum sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri non pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solum ad sacerdotes: & Abraham obtulit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacerdos: ergo etiam in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificium alta-

De Eucharistia.

ris. Quando autem ordinati cum episcopo consecrant, si aliqui dicant formam consecrationis, antequam episcopus, vel postquam finivit episcopus, nihil faciunt, ut dicit Palu. & Caeteranus. Nam intentio eorum est consecrare cum episcopo.

89

An ministrare eucharistia laicis, conveniat sacerdotibus.

QVAERITVR, an ministrare eucharistiam laicis spectet ad solū sacerdotem? Respon. quod propria autoritate, & tanquam ex officio, spectat ad solū sacerdotem: ut habetur in capit. peruenit. de consecratione. d. 2. ubi puniuntur sacerdotes qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur q̄ solus sacerdos potest id facere. Tempore verò quo populus cōmunicabat sub vtraq; specie, diaconi ministrabant sanguinē non tñ corpus dñi. Quia in calice nō tangebatur corpus dñi immediatē, & ideo sanguinem ministrare poterant: non autē corpus dñi, quia immediatē tangitur. At in necessitate, scilicet agrotāte pres

presbytero, potest diacono cōmitti ut
deferat corpus dñi. Ita dicit Palu. 4. d.
13. & S. Tho. 4. di. 13. q. 1. ar. 3. nec est
dubitādū d̄ hoc. Et etiā sine cōmissio-
ne posset diaconus in necessitate por-
tare eucharistiam, vt ait. S. Tho. nō ta-
men subdiaconus, aut alij inferiores.
Duran. dicit se vidisse, q̄ diaconus car-
dinalis, papa celebrāte, dat eucharis-
tiam alijs clericis. Ipse dubitat an id
recte fiat. Sed cōtē nullū sacrilegium
ibi interuenit iudicio meo.

QVÆRITVR, vtrū mal⁹ sacer-
dos possit cōsecrare? Resp. sine quacū-
que dubitatiōe q̄ sic. Nā aliās ecclesia
esset in magno periculo: delicta enim
quis intelligit? Et etiā populus esset in
periculo idolatrādi. Oppositum au-
tem fuit error Donatistarum, contra
quos multa dicit Augustinus in libro
de baptismo. 5. ca. 23. & cōtra Parme-
nianū lib. 2. respōsione. 107. & in mul-
tis alijs locis dicit, Sacramentum Chri-
sti

90

Mal⁹ sa-
cerdos
pōt con-
secrare.

De Eucharistia.

sti nulla peruerfitate hominis siue dā-
tis, siue recipiētis, violari: & Sacramē-
tū gratiæ dat Deus per malos, ipsam
tū gratiā per se ipsum. Et cōtra Petilia-
nū, lib. 2. c. 30. Siquis verus sacerdos. i.
dignus vult esse, induatur iustitia o-
portet. Qui autē solo sacramēto sacer-
dos est. i. ordinatus, sicut fuit Caiphas
pōtifex, quāuis nō sit sacerdos ver⁹. i.
bonus seu dignus, verū est tamen qđ
dat. Idē dicit Chrysostom⁹ super Ioā-
nem, vbi ait, qđ sicut per asinā Balaam
locutus est Deus, sic per malos sacer-
dotes sacramenta præstat. Et non est
dubitandum. Vide. 1. q. 1. c. quod qui-
dam. & 24. q. 1. c. audiuiimus.

91
An mis-
sa mali
sacerdo-
tis pro-
fit tātū
sicut
missa
boni.

QVÆRITVR, vtrū missa sa-
cerdotis mali tātū profit alijs, sicut
missa boni. S. Th. 3. p. q. 82. ar. 6. dicit
quòd in missa duo sunt considerāda,
scilicet ipsum sacramētum, & oratio-
nes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sa-
crificij. Quātum ad primum quod est
prin-

principale, nō minūs valet sacerdotis
mali missa, quā missa boni ex opere
operato. Orationes autem possunt du
pliciter cōsiderari. Vno modo in quā
tum procedunt ab hac priuata perso
na: & ex hac parte maioris efficaciz
sunt orationes boni sacerdotis, quā
orationes mali: quia licet aliquando
Deus audiat malos, tamen certum est
quod potiūs audit bonos. Alio modo
possunt considerari prædictæ oratio
nestanquam procedentes à celebran
te in persona ecclesiæ: & quantum ad
hoc tantam efficaciam habet oratio ma
li, sicut oratio boni sacerdotis, & ecō
trā. Et idem dicendum est de horis ca
nonicis, quæ si dicantur à ministro ec
clesiæ, etiam in peccatō mortali pro
sunt, quia dicuntur in persona eccle
siæ. Quoniam is cui mittitur aliquid,
non respicit per quē mittatur, sed quis
& quid mittat: hæc. S. Thom. Si enim
quis mitteret seruum ad dandam ele
mosy-

De Eucharistia.

mosynam, licet seruius doleret, & repugnaret, nihilominus eleemosyna valeret omnibus illis pro quibus offertur. Sic sacerdos cum sit minister ecclesie missam celebrans, licet peccet ipse, prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem orationum, & ipsius oblationis, quo melior fuerit minister, eo magis accepta erit oblatio: facilius enim & sapientius, & amplius impetrat bonus, quam malus. Augetur etiam valor missae ex assistentia auditorum: offerunt enim sacrificium circumstantes. Vnde in canone dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta ubi sunt multi, quam ubi sunt pauci.

92. **QVAERITVR**, vtrum haeretici schismatici, & degradati possint consecrare. Magist. sen. 4. d. 13. de haereticis & schismaticis tenet aperte, quod quauis tentent consecrare nihil faciunt. Idem
-ylom dicit

dicit de degradatis. Sed in oppositum ^{possunt}
 est tota cohors theologorum nemine ^{cōsecra}
 excepto. Tenent enim oēs, q̄ postquā ^{re.}
 quis est semel ordinat⁹, semper potest
 consecrare veram eucharistiam. Vnde
 Augu. libr. de corpore Christi, In my-
 sterijs corporis & sanguinis dñi, nihil
 à bono magis, vel à malo minus perfici-
 citur. Item. i. Corin. i. r. Qui māducat
 & bibit indignè, &c. Ecce Christus per-
 mittit se contrectari & manducari à
 malis, ergo eadē ratione permittet se
 cōsecrari a malis. Item hæretici redeū-
 tes ad ecclesiam non ordinantur de no-
 uo, ergo antea poterant consecrare.
 Magist. sentent. deceptus est ex verbis
 Cyprian. qui sine dubio fuit illius sen-
 tentiæ, q̄ hæreticus nec poterat bapti-
 zare, nec sacramenta conficere. Sed iā
 fuit illud in concilio renocatum, ideo
 non est tenendū. Cū igitur character
 sacerdotalis in quō fundatur potestas
 consecrandi, sit indelebilis, non est du-
 bitan

De Eucharistia.

bitandum quin & potestas ipsa sit indelebilis. Vtrum autem tales missæ hæreticorum & excommunicatorum, valeant & profint, cum sint separati ab ecclesia, à qua valorem habent, dubitari posset. Verum quoniam adhuc ministri sunt ecclesiæ, & vtuntur potestate sibi ab ecclesia tradita, licet malè vtantur ea, probabilius est q̃ valent & profunt alijs. Nec obstat cap. quidam. i. q. i. quia non loquitur assertiuè, sed inquisitiuè, vt ait S. Thom. 3. p. quæst. 82. articu. 8. ad. 1.

93

Missam
hæretici,
schismatici,
degradati,
an liceat
audire.

QVAERITVR, an liceat audire missam & suscipere cōmunionē à clericis hæreticis, schismaticis, & excommunicatis. S. Tho. 3. p. q. 82. ar. 8. dicit, quòd à publicè suspēsis ab ecclesia nō licet, quia ecclesia prohibet, vt à cōcubinarijs publicis, & à simoniacis: ab alijs autem licitum est. Sed nota quòd hæc determinatio. S. Thom. vera est secundum ius antiquum. 23. d. ca. nullus.

vbi

vbi dicitur. Nullus audiat missam sacerdotis, quem indubitanter nouit habere concubinam. Et in cap. sequenti hoc idem mandatur sub excommunicatione. Et Gregorius. 4. dialogorum, & habetur. 24. q. 2. cap. cœpit. dicit de puero Hermigildo filio Regis Hispaniæ, q̄ cū ægrotaret, mandauit ei pater, vtsumeret eucharistiam ab episcopo Arriano, qui noluit, propter quod à patre interfectus est, & à Gregorio martyr reputatur. Sed nunc non videtur standum in illo iure antiquo, quia in concilio Constantiensi determinatum est, quòd non tenemur vitare excommunicatos, nisi sint nominatim excommunicati, vel manifestè percussores clericorum. Idem habetur in concilio Basilien. si aliquam habet auctoritatem. & in cap. eū non ab homine. de sententia excommunicationis. dicitur quòd occultè excommunicatus nō debet publicè virari. Admonet tamen

K Palu.

De Eucharistia.

Palu. quòd quando ego scio sacerdotem esse peccatorem, licet sciam occultè, bene facerem, sine scandalo aliorum me separans ab auditione missæ eius, & à receptione sacramentorum: ut illi in cutiam ruborem, & moueam illum ad pœnitentiam. Et sic intelliguntur cap. nostra. & cap. nisi. de clerico excommunicato.

93

An liceat
sacerdoti
nunc
quâ celebrare.

QVÆRITVR, utrû liceat sacerdoti omnino abstinere à celebratione?
S. Tho. 3. p. q. 82. art. 10. tenet qd omnino tenetur sacerdos celebrare. Probat^{ur} ex verbis Ambr. iâ adductis. graue (inquit) est qd ad mensam tuam mundo corde, & innocētibus manibus non venimus: sed grauius est si dum pœnas metuimus, sacrificia non reddamus. Et. 2. Corin. 6. Hortamur vos ne in vacuû gratiâ Dei recipiatis. Ideo Maio. & Durand. dicunt qd sine graui peccato sacerdos non potest abstinere à celebratione. Facit etiam ad hoc cap. dolentes

lètes. de celeb. missa. paragrapho sunt:
vbi reprehenduntur qui solū quater in
anno celebrāt. Et. 2. Machab. 4. contra
quosdā sacerdotes dicitur, q̄ iā non cir
ca altaris officia dediti erant. Itē Luc.
22. Christus dixit. Hoc facite in meam
cōmemorationē, ergo. Sed utrū sit
mortale omnino abstinere à celebra
tione? Caie. 3. p. q. 82. ar. 10. tenet q̄ nō
est mortale. Et idē videtur sentire. S.
Tho. cū nō exprimat hoc esse morta
le. Et ita tenendum est, quia nullū est
præceptum iuris diuini, aut humani
de hoc. Sed quoniam defraudat eccle
siam suo sacrificio ad quod offerēdum
est constitutus minister, nō excusatur
à peccato. Et aliqui canonistæ dicunt
q̄ peccat mortaliter, propter verbum
Ambrosij dicentis, Ego quia quotidie
pecco, quotidie debeo accipere medi
cinam. Quod habetur de cōsecra. d. 2.
capit. si quotiescunque. sed dictum est
de consilio. Licet in vitis patrum lega

De Eucharistia.

tur de quodam viro sancto, quod ordinatus in sacerdotem, nunquam postea celebrauit. Credendum est quod haberet aliquod impedimentum occultum, vel quod hoc faciebat ex reuelatione spiritus sancti.

94
Celebrā
di tēpus
oppor-
tunum
qđ sit.

QVAERITVR, quod sit opportunum tempus ad celebrādum? Resp. S. Tho. quod illud in quo ecclesia con-
sueuit celebrare. Omnia enim alia varian-
tuntur: tamen in omnibus optimus canon est ecclesiæ consuetudo. Et de hac ecclesiæ cōsuetudine ponit Sanct. Tho. duas conclusiones. Prima, oportet quod in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Paret, quia à Christo vocatur panis quotidianus, & intelligitur de Eucharistia secundum Augustinum. Item quia si in ciuitate aliqua nō celebraretur aliquo die, reputaretur graue scandalum. Secunda, missa solennis in ecclesia conuenienter celebratur ab hora diei tertia vsque ad nonam:

nam: quia tūc est Christus crucifixus.
Quos autem obliget præceptum illud
de quo in prima propositione. Cano-
nistæ dicunt, q̄ ecclesias collegiatas &
rectores earum: ita q̄ si eorum defectu
non dicatur aliquo die missa, peccarēt
mortaliter. Ego credo quòd nō est pec-
catum mortale. Panormita. in capi. cū
creatura. de celebratione missarum. di-
cit, quòd in ecclesijs collegiatis debēt
quotidie celebrari duæ missæ, vna de
die, alia de defunctis. Non oportet ta-
men q̄ sit de requiem: esset enim malè
factum, si in die paschatis & solennita-
tum magnarum diceretur missa de re-
quiem. Et in hoc corrigēdus est error
muliercularum, & indiscreta laicorum
deuotio: cū iubent dicere missas de
sanctis qui non sunt in cælo, vel de re-
quiem. In festiuitatibus dicatis missam
de die. Syluester ait, quòd id quod Pa-
nor. dicit de missa de requiem, iam est
consuetudine abrogatum. Nec est ra-

De Eucharistia.

tionabile, quòd in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec hoc potest haberi ex prædicto cap.

95
An lice
at plu-
ries in
die cele
brare.

QVAERITVR, an oporteat pluries in die celebrare? Respon. q̄ in cap. consuluisti. & in cap. referente. de celebra. missarum, prohibitum est pluries in die celebrare, & communicare. Sed ponuntur plures exceptiones quas ego non intelligo. Prima est in Natiuitate dñi, in qua ter celebramus, & hæc clara est. Secundam ponit Syluester, si defunctus sit præsens post missam celebratam. Tunc forsitan hæc erat consuetudo: quæ iam videtur abrogata. Si tamen aliquis hoc faceret, non reputaretur peccare mortaliter. Tertia, quādo est necessariū infirmis viaticū porrigere, & aliter haberi non potest. Quarta, pro necessitate peregrinorū, si peregrinantes in die festo venerunt post missam celebratā. Ego miror certè, & puto q̄ antè non erat ita arcta cōsue-

fuerudo semel tm̄ celebrādi, sicut nūc
est. Quinta, pro necessitate nuptiarū,
scilicet qñ tēpus laberet, & nō possent
nuptiæ differri. Has exceptiōes ponit
etiā Raymū. Sexta secūdu Hostiēsem
quādo quis habet duas ecclesias, etiam
si vna sit in titulo, & alia commēdata:
& hæc consuetudo adhuc durat. Septi-
ma quando eodem die occurrunt duæ
missæ, vna de die, alia de ieiunio. Hos
7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 2. artic. 4.
vbi notat q̄ omnes prædictę exceptio-
nes intelliguntur quando sacerdos est
ieiunus, aliās in nulla necessitate licet.
Panor. in dicto cap. consulisti. ponit
8. exceptiones. 7. prædictas, & octauā,
si superueniat aliqua magna persona
vt episcopus & similes, quos non licet
transire sine auditione missæ. Et idem
est (ait Syluester) de quolibet alio in
die festo, quoniam habet præceptum
audiendi missam. Glo. in dict. cap. po-
nit nonā. s; si esset consuetum in aliqua

De Eucharistia.

ecclesia dicere duas missas, & non sit nisi vnus sacerdos idoneus ad celebrandum. Addunt aliqui decimā, propter paupertatem ecclesiarum, & raritatem sacerdotū. Et hoc habetur in iure. 21. q. 1. c. clericus, in fine. & de electione. cap. dudū. & 10. q. 3. c. vnico. & ita habet etiā cōsuetudo. Syluester addit vnā decimā, scilicet, quādocūque occurrit necessitas arbitrio boni viri. Probat ex dict. cap. consuluisti, vbi dicitur, q̄ propter necessitatē licet pluries celebrare. Ex quo dicto eliciunt doctores hos casus. Notat Palu. q̄ nō licet sacerdoti pluries in die quā bis celebrare. Pro quacūq; autē necessitate nemini licet bis communicare in die eodem.

96 ¶ De tempore autem missæ solennis
Quo tē
pe mis- S. Tho. dicit q̄ est ab hora tertia vsque
sa sit ce- ad nonam. i. vsque ad horam tertiam
lebrāda post meridiem. Et quōd hæc consue-
tudo fuerit in ecclesia, patet ex cap. so-
lent. de consecra. d. 1. & licet non inue-
niamus

niamus præceptum de consuetudine quam nūc habemus quæ reuocet præcedētē: nihilominus virtualiter inuenitur in hoc, q̃ papa cōcedit aliquibus priuilegia, quòd possint dicere missā post meridiem. De nocte verò nō est celebrandū: quia est iure cautum, præterquā in nocte resurrectionis, cū in præfatione dicatur, Qui hanc sacratissimā noctem, &c. Sed hæc cōsuetudo abrogata est. In aurora autē potest celebrari, nec oportet expectare pūctualiter: sed seruetur in hoc consuetudo. Credo tamē q̃ in casib⁹ propter quos licet bis celebrare, licebit etiam noctu celebrare: vt propter infirmos. Vide Gabrie. in cano. lect. 14. & 15.

QVÆRITVR, de loco in quo missa est celebranda? S. Th. 3. p. q. 83. art. 3. dicit q̃ non potest celebrari nisi in locis ab episcopo consecratis. Hoc probat cōsuetudine ecclesię. Vide Gabrie. in canone lect. 13. & 14. & om-

97
Quo lo
co mis-
sa dicen-
da sit.

De Eucharistia.

nia illa quæ veniunt in vsum sacramēti, oportet q̄ sint sacra, vt in. c. nullus presbyter. & c. si quis. de conse. dist. 1. Notandū tamē est, q̄ quāuis offerātur priuilegia celebrandi in domibus, maxima tamē irreuerētia est dicere missam vbi dormiunt vir & vxor: cū etiā si in ecclesia dormierint, polluantur. Clericis cōuenit istas deuotiones corrigere. Et papa nō cōcedit talia priuilegia nisi cū reuerētia, & in loco honesto. De alijs ritibus si aliquid intermitatur nō ex malitia sed ex negligētia quacūque, nō existimeī mortale. Vnde si quispiā celebrās obliuiscatur manipuli, vel nō aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

98 **Q**VAERITVR, quomodo violatur ecclesia, & qualiter reconciliari debet? Respond. quòd ecclesia violatur in duobus casibus: vt habetur de conse. ecclesiæ. c. vltimo. & c. significasti. de adult. Primus est, si in ecclesia

sia effundatur sanguis: & hoc intelligē
dū est graui effusione, nā si pugno per
cussēro aliquē in naribus, & fluat san-
guis, etiā in magna quātitate, nō pol-
luitur ecclesia. Et etiā intelligitur de
effusione iniusta. Si enim quispiam se
defendendo occidat aliquem in eccle-
sia, non propterea violatur. Nec oportet
quòd sanguis cadat intra ecclesiā,
ad hoc vt violetur: sufficit enim q̄ ibi
effundatur, etiam si percussus graui-
ter, exeat statim ab ecclesia antequā
sanguis cadat. Secundus casus est emis-
sio seminis, non solūm illicita, sed etiā
licita viri cum vxore. Pollutio tamen
in somnis quacunque ex causa proue-
niat, non violat ecclesiam. Additur
terti⁹ casus, scilicet si in ecclesia sepe-
liatur excommunicatus denunciatus.
De modo autem quo ecclesia debet
reconciliari postquā fuerit polluta, di-
stinguendum est, quia ve ecclesia est
consecrata, aut dedicata: & sic à solo
episco-

De Eucharistia.

episcopo est reconcilianda, nisi ipse vel papa alteri cōmiserit: potest autē cōmitti clerico cuicunq;. Si autē ecclesia nō fuerit cōsecrata, sed solū benedicta, potest à simplici sacerdote recōciliari. Si autem episcopus ægrotaret, & nolit committere alteri quòd eā recōciliet, pōt dare licentiā quòd celebrentur ibi diuina quousq; ipse possit eā cōsecrare. Si autē vitia sint occulta, non opus est ecclesiā reconciliari, vt tenet beatus Antoninus, Guillelm. & Hostiēsis. Si autē sint publica reconcilietur. Fiunt autē publica vel ex confessione eorū qui fecerūt, vel ex euidētia facti. Ratio Ioann. Andre. est, quia ecclesia non iudicat de occultis.

99 **QVÆRITVR**, quando cœpit
Missa missa celebrari cū istis ritibus nūc con
quando suetis? Respon. q̄ ritus ecclesiæ in cele
cœpit bratione missarū est antiquissimus.
celebra Nā Dionysius qui fuit tēpore Pauli,
ri. ponit pauciores cēremonias & rit⁹ in
libro

libro de ecclesiastica Hierarchia. Itē
in cap. Iacobus. de cōse. d. 1. dicitur. Ia
cobus frater dñi cui primò credita est
Hierosolymitana ecclesia, & Basilius
episcopus Cēsariensis (cuius claritas
per totū orbē refulsit) in scripturis ad
diderunt nobis missę celebrationem.
Glo. i. ordinē missę celebrandę. Isido
rus lib. 1. de officio & Dionysius dicūt
q̃ beatus Petrus fuit primus qui hoc
fecit. Hęc nō inter se dissonāt, potuit
enim esse quòd alij facerent autorita
te Petri qui erat pontifex. August. ad
Ianuarij inquisitionē, tractās illa ver
ba Pauli, cætera cū venero disponam.
1. Corin. 11. loquēs quomodo sit ac
cedendū ad eucharistiā, dicit, Paulus
apud Corinthios ordinavit ritū illum
qui ordinatus fuit Rōmæ à Petro, & Ia
cobo. Hugo de sant. Victo. lib. 2. de sa
cramētis. p. 8. c. vlt. dicit q̃ primus om
niū celebrauit Petr⁹ Antiochiæ: quod
potest intelligi de celebratione cū di
gnita-

De Eucharistia.

gnitate pōtificiali. Et ita intelligit bea-
t^o Anto. 1. p. ti. 6. c. 8. & de his sit satis.

100 **QVAERITVR**, de aliquibus de
! Missæ defecti-
bus quo
modo
occurrē
dum.
fectibus cōtingētib⁹ in missa, quomo-
do sit eis occurrēdū? Quid si sacerdos
celebrans moriatur? vel si impediatur
aliqua infirmitate? Dico, q^d si hoc con-
tingit ante consecrationem, nō oportet
q^d missa perficiatur: si autem post
consecrationē, debet missa per alium
perfici. Sed quid faciet celebrās si me-
minerit se esse in mortali, aut in excō-
municatione? Respō. quōd si est ante
consecrationē, dimittat missam, si nō
sit nota infamiae vel scandali: at si se-
quatur scādālū, non dimittat. Sin ve-
rō sit post consecrationē, omnino nō
debet dimittere. Idem dicendū est de
eo qui meminit se non esse ieiunum.
Quid quādo aranea, musca, vel aliud
animal venenosum cecidit in calicē?
Respōdeo, si est ante cōsecrationem,
tollat animal & vinū, & mittat aliud
de

de nouo. Si post consecrationem, accipiat animal, abluat, & cōburat, & ablutio & cineres mittantur in piscinā : & sumat sanguinē. Si autē sit venenū in calice, non bibat, sed seruet in calice vel in vase apto inter reliquias : & ponat aliud vinū & iterū consecret solū vinū, si nondū sumpserit hostiā. Si vero sumpserit hostiā, reincipiat à consecratione hostiæ. Idē faciat si post sumpcionem hostiæ, deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solam aquā, reincipiat à cōsecratione hostiæ. Quāuis si iam sumpserit aquā, dubitet Palude, an debeat calicem consecrare. Si autem dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundū Scotum. Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret : & si cecidit supertabulam, lambatur, & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappam, & potest fieri mūdē, sumat, vel comburatur mappa, vel sufficien
ter

De Eucharistia.

terlauetur. Regula autem generalis est, quòd quotiescunq; scitur vbi sunt species sacramenti, non debet comburi, sed seruari. Reliqua vide apud sanctum Thomam. Hæc sufficiant de sacramento Eucharistiæ.

101

QVAERITVR, an missa sit sacrificium. Respondetur, qd vnanimis sententia omnium sanctorum & doctorum est & fuit, missam esse sacrificium, & ita fide firma tenendum est, & opposita assertio est hæretica. Ecclesia em catholica à principio sui ortus sensit tenuit confessa est docuit & predicauit, atq; executione & usu monstrauit missam esse sacrificiũ. Vt enim dicitur Psal. 109. & ad Hebræ. 6. Christus est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchidech: qui vt dicitur Gen. 14. in pane & vino sacrificiũ obtulit. Ergo si in cœna cõsecrans panẽ & vinum Christus non sacrificauit verè & realiter, nunquàm fuit sacerdos secundum-

secūdam ordinem Melchisedech. Itē
pro statu nouæ legis, quæ vsque in fi-
nem seculi est duratura, necessē est da-
re sacrificium aliquod visibile ipsi pro-
prium & peculiare, nam teste Paulo
ad Hebræ. 7. Lex & sacerdotium & sa-
crificium, ita connexa sunt adinuicē,
vt nullum ab alio separari possit. Item
sacrificium agni paschalis fuit figura
agni Christi existentis sub speciebus
panis & vini. Nam ille agnus repræ-
sentabat Christum sub ratione come-
stibilis. Item propheta Daniel qui ca.
9. dixerat sacrificium veteris legis fo-
re in æternum cessaturum, postea ca.
12. de sacrificio legis nouæ loquens di-
xit, iuge sacrificium (scilicet, legis no-
uæ quod sub pane & vino celebratur)
cessaturum per tres annos cum dimi-
dio &c. Præterea Malachiæ. 1. repro-
bans dominus sacrificia legis Iudaicæ
dicit. Munus non suscipiam de manu
vestra, ab ortu enim solis vsq; ad occa-
sum

De Eucharistia.

sum magnum est nomen meū in gēti-
bus. Et in omni loco sacrificatur & of-
fertur nomini meo oblatio mūda quia
magnum est nomen meū in gētibus. vbi
vides q̄ loquitur de ecclesia tēpore le-
gis euāgelicæ, quę gentiū ecclesia est.
Hęc igit̃ veritas, q̄ missa sit sacrificiū
diffinita est in concil. 12. Toletano. ca.
5. & in concilio Lateraneñ. sub Inno-
centio. 3. can. 1. suorum Decretorum,
& in Synodo generali cap. 32. suorum
decretorum. Et in concilio Ephesino
in epistola ad Nestorium missa, & tan-
dem in concil. Tridentino, Sessio. 22.
capit. 1. 2. 3. & 4. & cano. 1. 3. 4. & c. ver-
ba primi canonis hęc sunt. Si quis di-
xerit in missa non offerri Deo verum
& proprium sacrificium, aut quòd of-
ferri nō sit aliud q̄ nobis Christum ad
manducandum dari, anathema sit.

103

OBTVLIT autem seipsum Chri-
stus in vltima cœna sub speciebus pa-
nis & vini Deo patri pro nobis. Et ita
de fide

de fide est tenēdū. nam Lucæ. 22. dicitur, & accepto pane gratias egit & fregit & dedit eis dicens, Hoc est corpus meū quod pro vobis datur, hoc facite in meā cōmemorationē. Dat inq̃ nūc in præsenti, & hæc nra assertio diffinit in prædicto cōci. sess. 22. cap. 1. Ex qua habes q̃ Chrs p nobis bis seipsum obtulit in sacrificiū. Primò incruentē sub speciebus panis & vini. Secūdò cruentē sub propria specie verę carnis humanæ in ara crucis. Eadē igit res. s. corpus & sanguis Christi & Christ⁹ totus bis oblata est p nobis, semel in cruce. Secūdò in cœna sub speciebus panis & vini. Et hæc quotidie repetit per sacerdotes missam celebrātes. Quod itē patet ex diffinitione cōcil. Trident. capi. 2. ubi supra. Et quia Christus in vltima cœna missam celebrans seipsum obtulit pro viuis & mortuis. Ideo missa offerri pōt pro peccatis viuorū & mortuorum, & pro alijs necessitatibus. Est

De Pœnitentia.

enim verū sacrificiū & vnicū ecclesiæ
chr̄ianæ. Et ita firma fide tenendū est.
Sic em̄ diffinit in prædicto concil. Tri
dē. vbi supra cano. 3. cuius verba sunt.
Si q̄s. dixerit. missæ sacrificiū tantū
esse laudis & gratiarū actionis, aut nu
dam cōmemorationē sacrificij in cru
ce peracti, nō autem propitiatorium,
vel soli prodesse sumentis, neq; pro vi
uis & defunctis, pro peccatis, pœnis,
satisfactionibus & alijs necessitatibus
offerri debere, anathema sit.

Sequitur Sacramen tum Pœnitentiæ.

De sacramēto Pœnitentiæ tractat
Magister Sententiarum. 4. dist. 14.
& S. Thomas. 3. p. quæst. 84.

104
Pœnitē
tia est
sacrm.

VAERITVR, vtrūm pœ
nitentia sit sacramentum, &
vtrūm post baptismum sit ali
quod

quod signum visibile institutum ad remissionem peccatorum actualium? Respondeo, quòd sic, & est conclusio de fide: vt patet Ioannis. 10. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Et Matthæi. 18. Quodcunque solueris super terram erit solutum & in cœlis. Ex his locis patet, quòd est aliqua autoritas & iurisdictio inter homines ad remittendum peccata. Et hæc iurisdictio inter homines exercetur per actum exteriorem: ergo pœnitentia est signum sensibile institutum à Deo in remissionem peccatorum, ac proinde est sacramentum. Idem patet autoritate ecclesiæ in cap. ad abolendam. extra de hæreticis. Et expressè inter sacramenta numeratur confessio peccatorum. Et inter hæreticos numerantur qui aliter sentiunt de sacramentis quàm ecclesia Romana sentit. Et in conci. Florentino sub Eugenio. 4. numerant pœnitentia inter septem sacramenta: er-

De Pœnitentia:

go. Idem diffinit in cōcil. Tridēt. sessi.
14. de pœnitentiæ sacramēto can. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit in catholica ecclesia pœnitentiā nō esse verè & propriè sacramētū pro fidelib⁹ quoties post baptismū in peccata labūtur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo domino nostro institutū, anathema sit.

ET quòd sacramentum pœnitentiæ & sacramētum baptismi, non sint vnū sacramentum, sed duo firma fide tenēdum est. Sic enim dicitur in prædicto concilio, & sessione capite. 2. & cano. itē. 2. Si quis sacramenta confundens ipsum baptismum, pœnitentiæ sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo sacramenta distincta non sint, atq; ideo pœnitentiā non rectè secundā post naufragium tabulam appellari, anathema sit. Vocatur autem sacramentum pœnitentiæ, quanuis contineat contritionem, satisfactionem, & confessionem: quia sumpsit nomen ab ultimo:

timò: vt dicit S. Tho. 4. d. 16. q. 1. art. 1. sicut sæpe vñtatum est. Nam licèt homo sit animal, corpus, & substantia, nō denominatur nisi ab vltimo quod est homo. Sic etiam sacerdos quanuis sit diaconus & subdiaconus, nominatur sacerdos ab vltimo. Quia verò vltima pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est pœnalis, imò omnia in hoc sacramēto sunt pœnalia: ideo vocatum est sacramentum pœnitentiæ totum aggregatum ex illis partibus, tam actus pœnitentis quàm absoluentis.

QVÆRITVR, quæ sit materia hui⁹ sacramēti? Resp. q̃ materia remota sunt peccata pœnitētis. Vnde cū beatissima virgo nullum prorsus peccatū habuerit, falsissimū est quod qui dā fingūt scilicet q̃ cōfitebatur. B. Iōāni Euangelistæ. Materia verò propinqua, sunt tres actus pœnitentis, scilicet, contritio, confessio, & satisfactio. Ita em̃ diffinitum est in cōci. Florenti.

105
Materia sacramenti pœnitentiæ.

De Pœnitentia.

sub Eugenio. 4. Et idem etiam diffinitur in concilio Tridentino, Sessio. 14. de pœnitentiæ sacramento. Cano. 4. his verbis. Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus pœnitentiæ quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem, aut dixerit duas tantum esse pœnitentiæ partes, terrores, scilicet, incussos conscientia agnito pœtō, & fidem cōceptā, ex Euāgelio vel absolutiōe qua credit q̄s sibi per Ch̄m remissa pœtā, anathema sit.

106
Forma
sacra-
menti
pœnitē-
tiæ.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramēti? S. Th. 3. p. q. 84. ar. 3. dicit q̄ forma vera sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Matthæi ultimo dñs loquens de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti: nō dixit hæc sit forma baptismi, Ego te baptizo (& tamen hæretici

rici Vuiclephista dicunt illam esse formam baptismi) sic de pœnitentia dicitur Matthei. 18. Quodcūq; solueris super terrā, ergo hæc erit forma pœnitentiæ, ego te absoluo. Item. 2. Corinth. 2. Ego quod donauisti quid donauisti, propter vos in persona Christi: ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet. & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item ut ait Sanctus Tho. opuscul. 22. Non est parui momenti quod ecclesia canit. Iam bone pastor Petre clemens accipe vota precantum, & peccati vincula resolue tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, ut putant isti hæretici, quod sacerdos dicat, Ego te absoluo. Item in concilio Florenti. sub Eugen. 4. expressè determinatur hæc esse formam pœnitentiæ, scilicet, Ego te absoluo, & expressius in concilio Tridentino, Sessione. 14. Cano. 3. cuius verba vide infra. q. 179. Hæc igitur est forma cōueniēs & necessaria. Et li-

De Pœnitentia.

cet permittatur alia verba, omnia sunt de cōgruitate, sicut etiā crucis signū. Et si dicatur in. c. nūquid. de consecratione. d. 5. Sacramēta cruce p̄ficiūtur, sed nō loquitur de omnibus sacramentis. Mannum impositio dicit Palud. q̄ est de cōgruitate. Sed Sanct. Th. ait q̄ nō debet fieri. Ponantur autem à capite separatæ. Signat em̄ copiosum munus gratiæ conferri, sicut in sacramento confirmationis.

107 **QVÆRITVR**, utrū pœnitētia
Pœnitē sit remediū sufficiens contra peccata?
tia ē suf
ficiēs re
mediū
contra
p̄ctā.
Respō. q̄ sic. Patet ex illo Ezechie. 18.
Si impius egerit pœnitentiā ab omnibus peccatis suis quæ operat⁹ est, vita viuet & nō morietur: omniū iniquitatū eius quæ operatus est, non recordabor. Et idē dicit. c. 33. & Sapiē. 11. Dissimulās peccata hominū propter pœnitentiā. Et Matth. 3. Pœnitentiā agite & appropinquabit regnū cælorum. Idē dicitur Matth. 4. & Luc. 15. Gaudium

dium est angelis super vno peccatore
pœnitentiam agēte. Et. 2. Corinth. 7.
Quæ enim secundū Deum tristitia est
salutem operatur. Luc. 17. Si pœniten-
tiā egerit, dimitte illi. Et sunt in vtro-
que testamento infinita testimonia.
Et si obijcias illud Hebræo. 6. Impossi-
bile est eos qui semel sunt illuminati,
&c. rursus renouari ad pœnitentiam.
Dico cum. S. Th. 3. p. q. 84. art. 10. ad. 1.
& cum Chrysosto. & omnibus sanctis
doctoribus, qui ibi negat Paulus, nō pœ-
nitentiā, sed renouationē per baptis-
mum secundō acceptum: quia baptis-
mus nō est iterabilis. Peccatū verò in
spiritū sanctū, si sit finalis impœniten-
tia. i. peccatū cum quo homo moritur
sine hoc q̄ egerit pœnitentiam de eo,
est irremissibile. Alia autem peccata
in spiritū sanctū dicuntur irremissibi-
lia, quia difficile remittuntur, & rarò
De⁹ tales cōuertet, & sunt ī magno pe-
riculo. Sed tamē si pœnitentiā egerint,
remis-

De Pœnitentia.

remissionē sine dubio consequentur.

108

Pœnitē
tia est
necessa-
ria ad sa-
lutem
post pec-
catum.

QV A E R I T V R, an pœnitētia sit remediū necessarium ad salutē post lapsum in peccatū? Resp. q̄ sic. Nā in sacris literis vbiq̄; dominus hortatur ad veniam petendam, non dat aliud remedium nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc adeò verū est, quòd etiam requiritur pœnitentia de peccatis commissis ante baptismum, adulti enim qui baptizantur necesse est quòd doleant de peccatis: iuxta illud Actuum. 2. Pœnitentiā agite, & baptizetur vnusquisq̄; vestrum. Et Augustinus libro de pœnitentia ait, Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est, cū ad sacramētum fidelium accedit, nisi eum veteris vitæ pœniteat, nouam non potest inchoare, quod & habetur de consecra. dist. 4. cap. omnis qui. Ab hac autem pœnitentia cū baptizantur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem nō est necessaria pœnitentia,

tia,

tia, quia per dilectionem Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo maris, vellatronum, vel alicuius alterius, pœnitentia eius erit quòd faciat tunc quicquid possit. Dicat Miserere mei Deus, vel aliquid simile: quicquid em̃ possit etiam in ultimo statu facere hoc animo vt concilietur Deus & placatus reddatur, pœnitentia est. Talis nanq; non est extra salutis statum.

QVAERITVR, utrū per pœnitentiā remittatur pœna debita peccatis? Respon. q̃ per pœnitentiā semper remittitur aliqua pars reatus & fit minor: non tamen oportet q̃ tollatur tota obligatio ad pœnam. Nam omnes fatētur q̃ postquā pœnituit aliquis, imponenda est aliqua pœnitentia. Nec hoc infert præiudiciū aliquod diuinæ misericordiæ, q̃ post dimissam culpā, quærat pœnā ab amico: qui enim peccat lædit iustitiā simul & amicitia.

109
Pœnitē
tia re-
mittit
pœnam
peccas-
torum.

De Pœnitentiâ.

re autē amicitia teneor ego dū aduersarius petit veniā, & est paratus facere quicquid voluerim, recipere eum ad pristinā amicitia. Nec debeo dicere, nō parcam, aut non erit amicus donec reddat domū quā combussit. Sed nihilominus salua amicitia possum repetere domū meā. Et rex potest amico suo remittere homicidiū, tamē omnino salua amicitia cogit eū satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus omnino postquā aliquis petit veniā, redit in amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam. Nota vnū locū ex quo expresse cōstat q̄ Deus punit hominē postquā factus est ei amic⁹. 2. Reg. 12. Postquā dimisit Deus peccatum Dauid, dicitur, Veruntamen filius qui natus est tibi morietur. &c.

110 QVAERITVR, quomodo remittantur peccata venialia? Resp. 1. q̄ quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiam ad remittēdum veniale.

Venialia peccata q̄ modo

1e. Est clarum, quia quicquid est in veniali est in mortali & aliquid amplius, ergo. Secundo dico quod ad remissionem venialis sufficit dilectio Dei. Nam cum Dei dilectio sit ei velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter non displicere: iam ibi interuenit displicentia interpretatiua quæ sufficit ad remissionem venialium: ut ait. S. Thom. 3. p. q. 87. art. 1. Nam apud homines sufficit ad remissionem levis offensæ dicere ei quæ offendit, ego posthac volo tibi in omnibus placere: ergo multo magis apud Deum qui pronior est ad miserendum. Item probat hoc Scotus, plus placet deo dilectio ista, quàm displiceat peccatum veniale: sed homines etiam mali si offendantur leui offensæ, & præstentur eis magna beneficia, non exigunt satisfactionem leui iniuriæ, etiã si non petatur venia: ergo, dilectio Dei sufficit ad remissionem peccatorum venialium. Per dilectionem verò Dei, aut per displicentiã
gene

De Pœnitentia.

generalē, dimittuntur omnia illa peccata venialia ad quæ hō non est actua-
liter affectus, vel virtualiter. Si verò
quis est affectus vni peccato veniali, &
dolet de alio, remittit peccatū de quo
dolet manēte alio. Et qm̄ in illa pote-
state ecclesiæ tradita in illis verbis.
Quorū remiseritis peccata, nō solūm
tradit est facultas remittēdi peccata
per pœnitentiā quæ est sacramētum:
sed etiā multis alijs modis, cū ad re-
missionem venialium non sint neces-
saria sacramēta: relicta est potestas ec-
clesiæ ad instituēda media ad eorū re-
missionem. Et ista sunt oratio domini-
ca, bñdictio episcopi, tussio pectoris,
aqua benedicta, & similia, quæ sine
quocunque alio motu bono sufficiūt
remittere venialia, per hoc quòd sūt,
quia sunt ab ecclesiā instituta in reme-
dium venialium. De aqua benedicta
Alexander, quintus à Petro dicit, &
habetur de cōse. d. 3. c. aquam. Aquā
sale

sale cōsperſam populis benedicimus,
 vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, &
 purificetur. Quod etiam omnibus ſa-
 cerdotibus faciendum eſſe mandauimus.
 Nam ſi ſanguis vitulæ aſperſus ſanctificabat,
 multò magis aqua ſale aſperſa, & diuinis
 precibus conſecrata populū ſanctificat.
 De oratione dñica habetur de pœnitentia. d. 3. c. de
 quotidianis. Et eſt Chryſoſto. dicentis. de
 quotidianis leuibuſq; peccatis quotidiana
 oratio fidelium ſufficit, ſcilicet,
 Pater noſter. De benediſtione ep̄ali,
 & abbatū habetur. 1. q̄o. 1. c. bñdiſtio.
 cap. multi. De tūſione pectoris habet
 de pœnitētia. d. 1. c. tres ſunt actiones.
 & d. 2. c. ſicut inquit, & de ſacra vñctio-
 ne. cap. cum veniſſem. §. 1.

QVAERITVR, vtrū peccata III
 per pœnitentiā remiſſa redeāt per ſe- Pecca-
 quens peccatū? S. Tho. 3. p. q. 88. art. 1. ta p pœ
 dicit quòd in peccato duo poſſunt cō nitētiā
 ſiderari, vnum eſt ipſa culpa, alterum remiſſa
an re-

M rea-

De Pœnitentia.

deât per reatus ad pœnam, & tunc ponit tres
sequēs conclusiões. Prima, peccatum nō po-
pctm. test redire quantum ad culpam. Pa-
tet, nam si Sortes occidit hominem &
egit de illo homicidio pœnitentiam:
& iterum post pœnitentiam furatus
est, hoc vltimum peccatum furti non
habet maculam homicidij. Secunda
cōclusio. Peccatum nō redit quantum
ad reatū pœnæ sensus, quia noua pœ-
na sensus debetur peccato huic no-
uo, & non illa prior. Tertia conclusio,
Peccata præterita redeūt per sequens
peccatū quantū ad pœnam damni ali-
quo modo: quia eadē pœna dāni erit
pro quolibet peccato, & eodē modo
priuatur visione diuina. Et hoc modo
intelligitur illud Iacobi, Qui in vno
peccauerit, factus est omniū reus. Ve-
rū est q̃ peccata præcedentia dicuntur
aliquo modo redire per quandam in-
gratitudinē, ad istū sensum, q̃ grauius
est peccatū quod nūc post remissa pec-
cata

cata fit, quā si prius non essent remissa peccata. Post remissionem enim iterū Deū offēdere, magna ingratitudo est. Hæc autē grauitas quæ ratione ingrati tudinis consurgit, cū non mutet speciē peccati secūdū omnes, nō est de neces- sitate cōfitenda. Nō enim est opus, vt dicat, post quā sunt mihi dimissa pecca ta adulteratus sum. Patet igitur q̄ pec- cata semel remissa nō redeunt per pec- catum sequens. Sine pœnitentia enim sunt dona Dei. Roma. 11.

QVAERITVR, vtrū per pœnitē tiā restituantur homini grā, & virtutes infusæ? Resp. secūdū oēs, q̄ nō est dubi randum de hoc. Nā cū in pœnitētia detur gratia, necessariò dantur omnes virtutes infusæ, quæ gratiā cōcomitan tur: sicut in baptismo, quia datur gratia, dantur etiam virtutes morales. Sed to- ta difficultas est, vtrum resurgat pœni- tēs ad tantā gratiā quātam habebat an- tequā caderet, vel ad maiorem, aut mi-

112
Per pœ-
nitētiā
restitui-
tur gra-
tia & v-
tutes in-
fusæ.

De Pœnitentia.

norē? Ad quod omnibus aliis opinio-
nibus dimissis, dico cū. S. Thom. 3. p. q.
89. ar. 2. 3. & 5. q̄ pœnitens nō semper
resurgit ad maiorem gratiam quā il-
la a qua cecidit, nec ad æqualem, sed se-
cundum proportionem contritionis
quam habet. Hæc opinio fuit antiquo-
rum omnium, Alberti Magni, Alexan-
dri de Ales. 4. p. q. 77. membro. 5. & Bo-
nauenturæ. 4. distinct. 14. & Ricardi, &
omniū illorum qui scripserūt in theo-
logia grauitè, & modestè. Hoc pro-
batur à posteriori præter autoritatem
Hieronymi quam allegat Sanct. Tho.
quia experientia ostendit, quod pœ-
nitens non semper resurgit ad maio-
rem gratiam: videmus enim feruentis-
simos viros, post peccatum & pœni-
tentiam, repidè & non ita feruenter
sicut antea operari: ergo non habent
tunc maiorem gratiam & amorē Dei,
amor enim Dei non est ociosus. Vide-
mus verò magnum peccatorē aliquan-
do

do feruentissimè pœnitere, & exerce-
re in bonis operibus: igitur non omnes
resurgunt semper ad maiorē, vel æqua-
lem gratiam. Item ad gratiam requiri-
tur dispositio, & quantò maior est di-
positio, tantò maior gratia introduci-
tur: sed contritio est dispositio, non so-
lùm ad nouam gratiam, sed etiam ad
gratiam præteritam; ergo quantò ma-
ior fuerit cōtritio, tantò maior erit gra-
tia, etiā præterita. Dico igitur primò
quòd cuiusque resurgenti, extra gra-
tiam quæ datur ei secundum mensu-
ram contritionis quam habet, & quæ
daretur etiam sine meritis prioribus,
datur ei aliquid ratione præcedētium
meritorum. v.g. sit Petrus qui habebat
centum meritorum gradus, cōteritur
nunc post peccatum cōtritione vt de-
cem: dico quòd vltra gratiam vt decē
quæ datur ei ratione cōtritionis, datur
aliqua gratia ratione præcedētium me-
ritorū. Secundò dico, q̄ quanto præio

De Pœnitentia.

prædicta contritio maior fuerit, tanto maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum. v.g. Petrus antea habebat gratiam vt decem, & Plato vt decem, resurgunt ambo: Petrus contritione vt decem, Plato contritione vt. 20. dico q̃ Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertiò & vltimò dico, q̃ perfectè pœnitenti, idest, ex totu conatu, semper restituitur tota gratia præcedēs. Nam perfectę pœnitentię correspondet perfecta restitutio, non est autem perfecta restitutio nisi restituatur totum, ergo: & consequenter secundum proportionē pœnitentię restituitur præcedens gratia. Quia iustū est q̃ si toto conatui correspondet tota gratia, q̃ medietati conatus respondeat medietas gratiæ, & tertiæ parti conatus. 3. pars gratiæ, & sic consequēter. Vnde optimū est sepe dolere de peccatis, vt restituatur tota gratia ratione præcedētium meritorū.

Vtrūm

V T R V M autem ratione aliorum bonorum operum restituatur aliquid de gratia præcedenti? Probabiliter dicimus, quòd sic. Videtur enim omnino, quod bonus princeps si propter delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodum illo pœnitente restituerit ei princeps aliquam bonorum partem, tot obsequia posset deinde regi exhibere, quod reddat ei omnia: & esset hoc laudabile in principe. Ita prorsus videtur dignum sentire de Deo, & quòd diligentem Deum vel danti eleemosynam, vel alia bona opera facienti post pœnitentiam, restituat aliquid de gratia perditam. Certum igitur est merita præcedentia non perdi omnino, sed recuperari à pœnitente.

113

Per omnia bona opera restituit aliquid de gratia perditam

De Contritione.

De partibus pœnitentiæ tractatū aggrediēti. Quæritur in primis quid sit, cōtritiō, quā ea est pœnitentiæ pars prima? Rñ deo, quod est

114

Contritio quid sit.

M 4 per

De Contritione.

perfectus actus pœnitentiæ. Pœniten-
tia em̃ virtus est per quã placamus no-
bis Deum iratum, & consequimur re-
missionem peccatorũ. Ad hæc enim
duo debet dirigi tota pœnitētis inten-
tio. Est autē iste actus pœnitētis dolor
vnde pœnitētię dolor est cōtritio, qui
maximē propiciatur Deū. Hierony.
& habet de pœnitētia. d. i. c. mensurā,
apud Deū non tantum valet mensura
tēporis quā doloris. Et Chrysostomus
homilia. 21. super Matthæum, non do-
lere quia peccaueris, magis indignari
facit Deum, quā id ipsum quod an-
teā peccaueras. Sunt de hoc infinita te-
stimonia sanctorum, & sacræ scriptu-
ræ attestantia, q̃ dolor de peccatis est
pars pœnitentiæ valens ad remissio-
nem peccatorum: vt patet ex conuer-
sione Magdalenæ, & fletu Petri post
negationem, &c. Habemus igitur, q̃
contritio est dolor. Et ita diffinitur in
concil. Florentino, sub Eugenio. 4. Et
in con

in concilio Tridentino, Sessione. 14. cano. 4. Sed notandum duplicem esse dolorem, quia quidam est sensitivus, alius est intellectivus. Contritio autem est dolor intellectivus & non sensitivus: ut docet Sanctus Tho. 3. p. quæst. 85. art. 1. & omnes doctores. Quia contritio est in potestate nostra, sed dolor sensitivus non est in potestate nostra, ergo. Et adhuc propriè loquendo, contritio non est ipse dolor, sed odium & displicentia peccati, ex quo nascitur dolor. Est igitur contritio odium, nolitio, & detestatio peccatorum præteritorum.

QVAERITVR, an sufficit dolere solū de peccatis præteritis, vel an requiratur etiam propositum nō peccandi? Hæc est grauis quæstio, & de qua sunt variæ sententiæ. Maioris in. 4. distin. 14. q. 1. & Almain, & Bonauen. 4. d. 14. in expositione textus dicunt, qd si poenitēs nihil cogitat de futuro, nō

115
An sit
necessa-
riū pro
positū
nō pec-
candi.

M 5 oportet

De Contritione.

oportet quòd habeat propositum cauendi à peccatis, sed sufficit quòd actua-
liter non habeat contrarium actum.
Sanct. Thom. 1. 2. quæstione. 113. art.
5. & in. 4. d. 14. in expositione textus
& d. 17. q. 2. arti. 2. quæstiuncula. 4. &
3. p. q. 85. artic. 3. & q. 90. artic. 4. & 3.
contra gentes. ca. 158. & 4. cōtra gen-
tes. capit. 72. & Adrianus quodlibet. 5.
artic. 3. dicunt, quòd requiritur actua-
le propositum cauendi à peccatis futu-
ris. Idem tenet Albertus Magnus. 4. d.
14. articu. 10. & Alexander de Ales. 4.
p. membro. 9. Quæ harum sententia-
rum sit vera. Firmiter tenendum atq;
intrepidè dicendum est, q̄ sola senten-
tia D. Tho. quàm stabilē & firmam fa-
ciunt primū verba cōcil. Florent. quæ
dicūt ad contritionē spectat dolere de
pētīs cōmissis, cū pposito nō peccādi
deinceps. Præterea conciliū Trident.
Sessi. 14. cap. 4. cuius verba sunt. Con-
tritio quæ primū locū inter dictos pœ-

ni-

nitentiæ actus habet, animi dolor ac de-
 restatio est de peccato commissio cum propo-
 sito non peccandi de cetero. Item Ioã. 5.
 & 8. Existenti ad piscinam dixit dñs &
 adulteræ, amplius noli peccare: non di-
 xit non pecces, sed noli. Itē primū quod
 ab eo qui fecit iniuriā postulamus, est
 huiusmodi propositum (Señor nunca
 mas) item non habet verā poenitentiā
 qui non diligit Deum super omnia: sed
 qui sic diligit Deū, vult ei in omnibus
 placere, & in nullo displicere: ergo talis
 habet propositum cauendi futura.

QVAERITVR, de quo debeat 116
 esse contritio? Respondeo, quod non Contri-
 de peccato originali, sed de peccatis tio est d
 actualibus. Patet tū ex verbis vtriusq; pctis a-
 Concilij Florentini, & Tridentini in ctuali -
 præcedenti quæstione citatis. Itē quia bus sed
 poenitentiæ sacramentum non habet lo non o
 cum neque virtutem nisi post sacramē portet
 tum baptismi susceptum. Vnde in con- vt de q
 ci. Tridē. Sess. 14. can. 1. sic dicitur. Si q̃s libet pe
 cato sit disticta
 contritio cōtritio
 dixerit

De Contritione.

dixerit in ecclesia catholica pœnitentiam non esse verè & propriè sacramentum pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labuntur, &c. anathema sit. Ex qua sententia nunc diffinita liquidò constat sacramentum pœnitentiæ nullum locū habere in pueris, nec in illis qui ad vsum rationis, nec in minimo peruenerunt. Nam si peccare nō potuerūt, nec pœnitere, nec cōfiteri teneantur. Et est differētia, q̃a ad p̃ctā mortaliarequiritur contritio: non tñ ad venialia. Vtrū autem debeat esse contritio distincta de oībus p̃ctis in particulari, vel an sufficiat vnica cōtritio de omnib⁹ in gñrali, dubitari solet. Quidā em̃ tenuerūt necessarias esse tot cōtritiones quot peccata mortalia, quia S. Thom. dicit, quòd contritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caieta. quòd hæc opinio sit falsissima. Non oportet reddere pœnitentiam ita difficilem,

ficilem, & inaccessibilem. Quod ego sentio est, quod ad remissionem peccatorum sufficit dolor generalis de omnibus peccatis: & non requiritur dolor in particulari. Patet, quia alias non posset homo consequi remissionem peccatorum nisi aliquo certo & determinato tempore, quod est falsissimum: nam in quocunque momento potest homo sufficienter conteri, iuxta illud Ezechielis. 33. In quacunque die ingemuerit peccator, &c. Et sumitur ibi dies pro momento. Sequela autem probatur, quia ad cogitandum peccata requiritur certum tempus, ergo ad dolendum in speciali etiam requiritur tempus certum. Et hoc primum conceditur, & necessario concedendum est ab omnibus. Secundò dico, quod nec ante contritionem generalem, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorum peccatorum in particulari ante confessionem: in ipsa enim confessione tene-

tur

De Contritione.

22
tur homo conteri in speciali. Cū enim confessio debeat esse distincta, tūc cū ea cōfiteretur, detestatur illa: nā aliās esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de istis quatuor & de his. 6. sed doleat de omnibus & confiteatur distinctē peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus interior pœnitentiæ à quo exterior proficitur, singula mortalia quæ sub confessione cadunt, respicit.

117

QVAERITVR, utrū quicūq; dolor peccatorum quantūuis parvus sufficiat ad remittendū peccata? Scotus. 4. d. 14. q. 2. articu. 2. dicit quòd licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus alijs bonis circumstātijs: nisi talis dolor habuerit certam intensiōem & continuationem, non sufficit. Quanta autem debeat esse ista intensio doloris, dicit q̄ solus Deus nouit. Sed hoc est merè voluntariē dictū. In re autem necessaria ad salutem non debemus loqui sine autoritate sacræ scri

scripturæ, aut sanctorum. Item arguitur contra hoc, Deus pronior est ad miserendum quàm ad puniendum: sed quæcunque intensio volūtatis in peccatum, etiam in vno instāti sufficit ad damnandum hominē: ergo quæcunq; intensio contra peccatū in quocūque instanti sufficiet ad consequendam misericordiam & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudine argumentorū) quòd in contritione non requiritur certa intensio, aut continuatio temporis. Sed tunc dubitatur quomodo intelligitur, quòd contritio debet esse maxim⁹ dolor, vt dicūt doctores requiri: quia est de maximo malo scilicet de offensa Dei? Ad hoc dicēdū, q̄ sicut dilectio Dei debet esse maxima nō intensiue, sed effectiue & appreciatiue: ita requiritur q̄ odio habeamus peccatū supra omne odibile: & reuera malle esse mortu⁹ incurrisseq; quæcūque alia dāna quàm peccatum:

De Contritione.

tū: licet talis actus sit remissus gradua-
liter. Non oportet tamen q̄ pœnitens
faciat illam comparationē, mallē pati
hanc mortē, vel illud malū, quā incur-
risse hoc peccatū (quāuis hic act⁹ esset
valde perfectus, & multum valeret ad
pœnæ remissionē) sed sicut satis est ad
dilectionem Dei super oīa, velle ei in
omnibus placere, & in nullo displice-
re: ita ad contritionem sufficit dicere
ego nullo modo vellē offendisse deū.
Et licet experiamur in morte charo-
rū nos plūs dolere quā in peccatis, nō
turbemur: quia hoc prouenit ex eo q̄
præsentia magis mouēt quā absentia:
& magis connaturalia sunt magis sen-
sibilia, ideo appetitum sensitium ma-
gis mouent. Hic autem dolor sensiti-
uus debet esse moderatus. Vnde apo-
stolus. 2. Corin. 2. admonet eos vt
consolentur pœnitentē quendam, ne
abūdantiori tristitia absorbeat. Dolor
autē intellectiuius nō pōt esse nimius.

Vtrum

VTRVM, de grauiori peccato sit habenda maior cōtritio quā de minori? Respondeo primò quòd non est necessarium dolere ampliùs de vno peccato quā de alio. Patet, quia vt suprà diximus, sufficit ad contritionem dolor in vniuersali de omnibus peccatis, & talis dolor non est tunc intensior respectu vnius peccati, quā respectu alterius. Secundò dico, quòd id esset conuenientissimum, vt scilicet maiorem dolorem habeat homo de maiori peccato. Quòd autem hoc non sit necessariū patet, quia aliàs teneretur pœnitēs leire grauitates peccatorū, quod scilicet sit grauius peccatū, fornicatio, an detractio: quod nullo modo est dicendum.

118

Au de
maiori
peccato
sit ma-
gis do-
lendum.

QVAERITVR, utrū dolor contritionis habere debeat hanc circumstātiā finis vt sit propter Deū? Vtrū ad hoc q̃ contritio sit sufficiens ad remissionem peccatorum, requiratur dilectio

119

An con-
tritio sit
dolor p̃
pter
Deum.

N otio

De Contritione.

Actio Dei super omnia? Resp. q̄ de hoc
sunt opiniones. Gabriel. 4. d. 14. q. 1. &
2. & Palude. dis. 17. q. 2. conclusionē. 1.
& Caiet. q. 1. de cōtritione, & Capre.
2. d. 41. q. 1. ad. 1. Grego. tenent q̄ requi-
ritur dilectio Dei super omnia. Et idē
videtur dicere S. Tho. 3. p. q. 85. arti. 5.
vbi dicit, quòd quintus actus qui con-
currit ad contritionem est actus chari-
tatis, & 1. 2. q. 113. ar. 4. 1. dicit q̄ ad pœ-
nitentiam non sufficit motus fidei nisi
sit informatus charitate. & 3. p. q. 85.
arti. 6. dicit q̄ actus pœnitentiæ nasci-
tur ex actu charitatis. Et probatur, quia
in pœnitentia fit integratio amicitie
(fit enim ex inimico amicus) sed hoc
est impossibile nisi inimicus incipiat
diligere, ergo. In contrarium est, quia
dilectionis actus est perfectior, quàm
actus pœnitentiæ: ergo remissio pec-
catorum non deberet tribui actui pœ-
nitentiæ, sed actui dilectionis: cuius op-
positum dicunt omnes. Pro solutione
huius

huius dubij notandum, q̄ actus pœnitentiã est actus distinctus ab actu dilectionis Dei: quia pœnitentia & charitas distinguuntur, ergo etiam actus eorum. Hoc supposito, videtur quòd nō possit esse pœnitentia sine dilectione Dei, quia odium nascitur ex amore, ergo odium peccatorum nascitur ex dilectione Dei: si enim non diligerem Deū, quare odio haberē peccata? nunquid propter amorē creaturæ? nō certe, sed propter Dei amorē: cū igitur odium peccatorū sit super omne odibile in verē pœnitenti, ergo procedit ex amore Dei super omnia. Et ita est regulariter q̄ peccator ex amore mouetur ad pœnitēdum. Pōt tñ esse q̄ in volūtate nō sit alius actus quā iste, doleo quia offendi Deum: qui nec est elicitus nec imperatus à charitate, & iste talis actus sine alia dilectione sufficit ad remissionē peccatorū, qui licet regulariter procedat à charitate, tamē re

De Contritione.

missio peccatorū magis tribuitur pœnitētiæ quā charitati, quia in sacra scriptura illi actui promittitur remissio. Et S. Tho. dicēs q̄ pœnitētia procedit ex amore, intelligēdus est cōmuniter & regulariter: vt patet apud ipsum. 4. d. 14. q. 1. ar. 2. quēstiū. 1. Verū est q̄ ipse act⁹ pœnitētię, nolle deo displicere, est vera dilectio. Dolor igitur peccatorū debet esse propter Deum, non propter timorē pœnarū, aut propter quoduis aliud: sed quia sunt offensa Dei patris pijsissimi.

120 **QVAERITVR**, vtum qui dolet
 An qui vt nūc dixim⁹ semper recipiat gratiā?
 dolet, p̄ Caieta. q. 1. de contritione, tenet mira
 p̄ter bilē opinionē, scilicet q̄ stat quempiā
 deū sē. dolere de peccatis perfectē, & perfe-
 per reci atē proponere cauere ab illis in futu-
 piat gra rū, & perfectē diligere Deū super om-
 tiam. nia & nō habere gratiā. Ratio eius est,
 q̄a alias seq̄retur q̄ posset quis habere
 euidētiam q̄ sit in gratia. Oppositū te-
 nēr

nēt omnes doctores, & dicūt q̄ quā
primū fecerit aliquis totū quod in se
est, statim habebit gratiā. Vide. S. Th.
1. 2. q. 112. ar. 2. ad. 1. & q. 113. art. 3. &
8. & 3. p. q. 85. ar. 5. & 6. Et in pluribus
alijs locis. Et oppositū esset cōtra scri-
pturā sacrā dicētē, Cōuertimini ad me
& ego cōuertar ad vos: iā hic pœnitēs
cōuertitur ad Deū, & Deus non con-
uertitur ad pœnitentem. Iacob. 4. ap-
propinquate Deo, & appropinquabi-
tur vobis. Et Ioā. 14. Qui diligit me di-
ligetur à patre meo. Et Psalm. 50. Cor
contritum & humiliatū Deus non de-
spiciet. Falsissimū ergo est quod Ca-
ieta. dicit. Et dico q̄ nō stat de lege q̄
taliter pœnitens careat gratia cū fa-
ciat totum quod in se est. Nec hoc da-
to sequitur se scire euidenter q̄ habeat
gratiam. Non enim ego possum habe-
re euidentiam, q̄ doleo de peccato su-
per oīa, vel q̄ proponā perfectē caue-
re in futurū. Habemus igitur pro cer-

De Contritione.

10, q̄ qui sic dolet habebit gratiam.

121

An attri-
tio pos-
sit fieri
contri-
tio.

QVAERITVR, utrū attritio pos-
sit fieri contritio? Ad hoc suppono ex
omnibus doctorib⁹, & S. Tho. q̄ nihil
aliud est cōtritio quā dolor perfectus:
attritio verò dolor imperfectus. Tunc
dicit Sanct. Tho. 4. d. 17. q. 2. ar. 1. quæ-
stiūcula. 3. quòd attritio nō potest fie-
ri contritio. Probatur, quia principiū
contritionis est gratia: virtus infusa:
attritionis verò principiū est habitus
acquisitus, vel sola potentia, idem au-
tem actus non potest elici à virtute in-
fusa, & acquisita vel à potentia, ergo.
Sciendū est tamen, q̄ duplex est cōtri-
tio, quædā intrinsecè, quæ habet hoc
pro obiecto: doleo de peccatis super
omnia. Alia extrinsecè. i. ex circumstā-
tia, & sic omnis dolor qui est cum gra-
tia vocatur cōtritio. Eodem modo du-
plex est attritio. Quædam intrinsecè
ex obiecto, vt putà, doleo de peccatis
quia turpia sunt & infamia, vel pro-
pter

pter infernū. Alia extrinsecè, putâ do-
leo de peccatis propter Deū: & cū om-
nibus circumstantijs, sed omitto præce-
ptum aliquod necessarium. Tūc sit cō-
clusio, nunquā ex attritione fit cōtritio
intrinseca, quia differunt ex obiecto:
vna enim dolet propter Deū, alia pro-
pter pœnas. Vnde conclusio S. Thom.
intelligitur de attritione propriè di-
cta, & de contritione propriè dicta.

QVAERITVR, vtrū tota ista vi-
ta sit tēpus cōtritionis? Respondeo pri-
mò quòd est expediens & conueniens
sæpe dolere de peccatis. Et sancti ita
consulūt. Ad amicitiam enim pertinet
sæpe dolere de offensa facta amico: ma-
ximè quia dolere debemus quousque
reparemus detrimentum factum per
peccatum: sed multa sunt quæ nullo
modo possunt reparari, putâ tempus
quod perdidimus peccando, ergo per
totam vitam dolere debemus de illo.
Hoc autem intelligendum est de do-

122

An tota
vita
sit tem-
pus cō-
tritiōis.

De Contritione.

lore qui est in voluntate. nam de sensitiuo dolore graue esset videre amicum semper esse tristem. Loquendo autem de doloris tempore qui est sub præcepto dico q̃ de peccato semel dimisso nō tenemur amplius dolere, quia Deus non iudicat bis in id ipsum, vt dicitur Nahum. 1. Sed de peccato non dimisso est dubium quādo teneatur homo cōteri? Ad hoc Caietanus quodlibeto. 2. q. 3. dicit q̃ præceptū contritionis partim est affirmatiuum, quia obligat ad actum, scilicet ad dolorem, partim negatiuum, quia obligat ad non manendum in peccato. Loquēdo de hoc præcepto in quantum est affirmatiuū, obligat, semper, sed non ad semper, sicut & reliqua præcepta affirmatiua: scilicet in casu necessitatis, putà cū quis administrat, vel recipit sacramentum, vel in articulo mortis. Loquendo verò de prædicto præcepto in quantum est negatiuum obligans ad non manendum

dum in inimicitia Dei, obligat sicut
& cætera præcepta negativa semper
& ad semper, & ad statim. Et sicut qui
tenet alienum tenetur statim reddere,
sic qui est in statu inimicitiae Dei te-
netur statim ab illo exire. Peccat autẽ
contra hoc præceptũ qui habet actum
commissionis cõtrarium, puta si dicat
volo manere in hoc statu per diem aut
per horam. Sicut qui retinet alienum
non semper peccat de nouo, sed cùm
habet hunc actum positium, nolo red-
dere alienum, est tamen semper in ma-
lo statu. Magister meus Victoria tenet
quòd nullum est præceptum de pœni-
tentia aut cõtritione, quod obliget sub
nouo peccato. Quãuis peccatum mor-
tale sine pœnitentia non possit deleri,
ac proinde sit necessarium dolere seu
pœnitere, sed qui nõ pœnituerit, dāna-
bitur quidẽ propter peccata quæ com-
misit, sed non quia non pœnituit. Sed
quia mihi magis placet opinio contra-

De Contritione.

ria, ideo hanc non prosequor.

123
An post
vitā sit
loc⁹ pœ
nitentiæ.

QVAERITVR, utrū post hāc vitā sit locus pœnitentiæ? Resp. q̄ nō, sed prout in corpore gessit siue bonum, siue malum recipiet. 2. Corinthio. 5. Et vbi ceciderit lignū ibi manebit, Ecclesiast. 11. veniet nox quando nemo poterit operari. Ioannis. 9. Sed contra de Traiano, & alijs quos apostoli suscitauerunt, quorum aliqui forsan erant in infernum detrusi. Respond. non dubito quin Deus possit homines dānatos liberare ab inferno, sed hoc est præter legē. Id autem quod dicitur de Traiano timeo q̄ sit fabula, tñ quicquid sit, De⁹ potest omnes dānatos eripere ab inferno, etiam si non pœniteant. Et sic non opus est dicere q̄ suscitauit illū ad pœnitendum: non enim erat opus.

124
An venialia
remittantur
post

QVAERITVR, utrū saltem peccata venialia post hāc vitā remittantur? Respon. q̄ cū multi moriantur in peccatis venialibus, vel quia non cogitauerunt

uerunt de illis, vel quia complacent si ^{hanc vi}
 bi in aliquo, necessariū est dicere q̄ in ^{tam.}
 alia vita remittantur. Et ita. S. Tho. 4.
 d. 21. q. 1. ar. 3. Et in additionibus. q. 4.
 ar. 3. dicit, q̄ peccata venialia remittū-
 tur in purgatorio: & eodem modo si-
 cut in via remittuntur. In inferno autē
 ideō non remittuntur, quia ibi existi-
 tes sunt inimici Dei, & Deus eorū ope-
 ra non acceptat. At existentes in pur-
 gatorio sunt amici Dei, & ideō acce-
 ptantur eorum opera: & etiam per di-
 splicentiam peccatorū remittūtur eis
 peccata venialia. Ita Grego. 4. dialog.
 c. 39. & habetur. 25. dis. ca. qualiter. &
 Augu. 21. de Ciuitate. cap. 24. Matth.
 12. Non remitteretur ei neq; in hoc secu-
 lo neq; in futuro. 2. Machabæorū. 12.
 Sancta ergo & salubris cogitatio. Ope-
 ra igitur bona existentium in purgato-
 rio sunt quidem meritoria remissio-
 nis peccatorum non tamen gloriæ.

QVAERITVR, vtrū semper re ¹²⁵
 mittatur

De Contritione.

Ancon
tritio re
mittat
totā pœ
nam. mittatur per contritionem tota pœna
peccatis debita? Respondetur iuxta
fidem catholicam negatiuè. ita enim
diffinitum est in Concil. Tridenti. ses.
sio. 14. Can. 12. his verbis. Si quis dixe
rit totam pœnam simul cum culpa re
mitti semper à deo, Anathema sit. Et
item cano. 15. in fine. Præterea patet,
nam iam satisfactio non esset pars hu
ius sacramēti, quod est cōtra prius dif
finita. Item, quia aliàs non esset opus
purgatorio. Quòd autem post remis
sionē culpæ maneat reatus pœnæ, pro
batur vnica autoritate. 2. Reg. 12. Vbi
postquam peccatū Dauid remissum
est, dicitur in pœnam eius, vnicus fili⁹
qui natus est tibi morietur. Et alius lo
cus Iosue. 22. An parū vobis est q̃ pec
castis in Beelphegor? vsque in præsen
tem diem macula huius sceleris in vo
bis permanet. Vide Sanct. Thom. 1. 2.
q. 86. arti. 2. Potest nihilominus tanta
esse contritio, q̃ sufficiat ad remitten
dum

dum totam poenam, sicuti credimus
de Magdalena. Et hæc de contritione
sufficiant.

Sequitur de Confes- sione, secunda Pœniten- tiæ parte.

De hac materia Confessionis tra-
ctant docto. in. 4. distinct. 17. & S.
Thom. ibidem, & in additioni-
bus. q. 6. Et ante omnia.

QVAERITVR, utrū confes-
sio sit de necessitate salutis?
Respon. q. sic, & ita firma fi-
de tenendum est, vt patet ex Concil.
Tridenti. sessio. 14. Cano. 6. cuius ver-
ba sunt. Si quis negauerit confessionē
sacramentalem vel institutam vel ad sa-
lutem necessariam non esse iure diui-
no, Anathema sit. Idem patet ex capi.
omnis

126
Confes-
sio est
necessa-
ria ad sa-
lutem.

De Confessione.

omnis vtriusque sexus. de pœnitentijs
& remissionibus. vbi hoc expresse di-
citur, ex præallegatis constat, cōfessio-
nem etiam de iure diuino. De qua ta-
mē re inferiùs aliqua dicentur. Sed
dubium est, an si confessio non esset
præcepta de iure diuino, posset eccle-
sia ad eam obligare? Nam si possit pa-
rum refert scire an confessio sit de iu-
re diuino, sufficit enim q̃ iam ecclesia
in concilio generali obligauit omnes
ad confessionem. Et videtur quòd ec-
clesia non potuerit confessionem præ-
cipere. Nam secūdum communē opi-
nionem ecclesia nō habet iurisdictionem
super actus interiores, ergo saltē
non posset nos obligare ad confiten-
dū illos: quod quidam asserunt, sed tñ
dānati sunt. Itē ecclesia non posset me
obligare etiā pro quocūq; crimine, vt
religionē profiterer, quia esset nimis
grauē onus, vt est cōmunis opinio, sed
etiā est onus grauissimū & difficilimū

peccata

peccata confiteri: ergo si non esset præceptū diuinum, ecclesia non posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & qua parū indigemus, quia habemus pro certo, q̄ de cōfessione sit præceptū in iure diuino, vt primò probabimus. Notandum tamen quòd duplicia sunt præcepta, quædam quæ licet sint absoluta non obligāt hominem absolute sed in casu, vt de eleemosyna est absolute præceptū, & tamen non obligat nisi in casu necessitatis: & potest esse q̄ nunquam occurrat talis casus in vita, & ideò non vocatur eleemosyna necessaria ad salutem. Idem de sanctificatione Sabbati, maximè si ecclesia non determinasset diem. Idem de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta quæ obligant absolute, & non est satis in casu, sed oportet vt vos quærat casum, & disponamini ad implendum illa. Et huiusmodi est præceptum baptismi, confessionis, eucharistiæ, circa quæ

Infrantū

mero.

191

De Contritione.

ca quæ teneor facere ad illa implenda.
Et hæc vocantur necessaria ad salutem.

127

QVÆRITVR, an confessio sit
adeò necessaria ad salutem sicut baptis-
mus: ita quòd nūquam liceat illā omit-
tere? Respondeo primò qd nō est adeò
necessaria vt baptismus. Nam puer si-
ne actuali baptismo non potest salua-
ri, potest autē homo saluari sine actua-
li confessione. Sed vtrū cum quis po-
test confiteri, possit aliquando omitte-
re confessionem. Respondeo pro nūc
quòd multa sunt præcepta Dei, & sic
quandocunque quis posset confiteri
sine transgressione præcepti diuini, te-
netur confiteri, etiam si perdat bona.
Si verò simul cōcurrat aliud præceptū
diuinum cum confessione, & præ-
ceptum confessionis non possit impleri
sine alterius præcepti transgressione,
si aliud est maius (maximè de iure na-
turali) tunc non tenetur confiteri, qua-
le est non scandalizare. Vnde si foemi-
na sciret

na sciret confessorem scandalizandum
si ei confiteretur, nō tenetur confiteri
ei, vt latius infra dicemus.

QVAERITVR, an confessio sit 128
de iure naturali? Resp. q̄ non. Quia sa- Confes
cramēta ecclesiæ sunt de illis quę sunt sio non
supra naturam, & pertinētia ad fidem. est d̄ iu
re natu
Quis enim cognoscet aquam munda rali.
re peccatorem?

QVAERITVR, utrū teneamur 129
cōfiteri peccata venialia? Resp. q̄ om- Pecca
nes cōueniūt in hoc, q̄ qui habet mor- ta venia
talia peccata non tenetur confiteri ve- lia ante
nialia, quia si teneretur cōfiteri vnum neamur
veniale, ergo & omnia, & cū venialia cōfiteri
sint infinita, esset quasi impossibile o-
mnia confiteri. Sed dubium est, an qui
non habet nisi venialia teneatur ea cō-
fiteri semel in anno? De hoc. S. Thom.
q. 6. art. 3. ad. 3. ponit duas opiniones.
Prima dicit, q̄ tenetur, quia præceptū
de confessione est absolutum & po-
est impleri, ergo. Secunda opinio di-
cit

De Confessione.

cit quòd nullus tenetur cōfiteri venialia. Et hæc est tenenda, quia præceptū de confessione, intelligitur de mortalibus, vt expressè diffinitur in Concilio Tridenti. sessio. 14. Cano. 7. vbi sic dicitur. Si quis dixerit sacramentū pœnitentię ad remissionem peccatorum necessariū non esse iure diuino cōfiteri omnia & singula peccata mortalia. &c. Anathema sit. Pondera verbum, peccata mortalia. Item patet ex eo quod dicitur in ca. omnis, vtriusque sexus. &c. cōfiteatur proprio sacerdoti. Circa venialia verò non est proprius sacerdos, nā quilibet potest ea cōfiteri cui voluerit. Item ecclesia nouit de nouo præcipere cōfessionē, sed præceptū iuris diuini determinare quoad tempus executionis: at à Christo nō est præcepta cōfessio nisi mortaliū, ergo. Itē in illa decretali imponitur non confitēti grauiſſima pœna, vt scilicet viuens arceatur ab ingressu ecclesię, & mortu⁹ christiana

stiana careat sepultura: sed huiusmodi
pœnæ imponuntur à pia matre eccle-
sia perfectioribus viris quales sunt, qui
habēt solūm peccata venialia quæ alij
peccatores non tenētur cōfiteri (aliàs
meliores essent peioris conditionis) er-
go. Itē q̃a ad remissionē venialiū sunt
quāplura remedia, videlicet confessio
generalis, oratio dñica, tūsis pectoris,
&c. Cæterū & si nullo iure tenea-
mur confiteri venialia, laudabile tñ est
& valde vtile illa cōfiteri, horū em̃ pec-
catorū cōfessio sufficiens materia est sa-
cramēti pœnitētię. Effetq; heresis asse-
rere q̃ nō liceat cōfiteri peccata venia-
lia, vt diffinitū est in Cōcil. Tridē. sess.
14. Cā. 7. Cui⁹ verba sunt. Si q̃s dixerit
non licere confiteri peccata venialia,
anathema sit. Talis igitur qui non ha-
bet nisi venialia, petat in paschate eu-
charistiam, & sacerdoti dicēti q̃ prius
confiteatur, respondeat se nō egere cō-
fessione, & sacerdos credat. Sed quis

De Confessione.

est hic, & laudabimus eum?

130
Metiri
in cōfessionē,
quale sit
peccatum.

Scrupu-
losi infir-
mant sa-
cramen-
ta.

QVAERITVR, vtrū aliquis pos-
sit cōfiteri peccatum quod nō habet?
Rēspōdet S. Tho. q̄ si nūquā licet mē-
tiri, multò minus in confessione. Sed
quale peccatum erit? Dico probabili-
ter q̄ qui confitetur mortale quod nō
habet, peccat mortaliter: quia peccat
circa ea quæ sunt de necessitate con-
fessionis, & decipit confessorem qui
absoluit quod non potest absolui: &
consequenter dico, quòd cōfessio non
fuit integra, ac proinde nulla & iteran-
da: quia non confitetur de illo menda-
cio pernicioso. Si autem peccatum de
quo dubitat confiteatur tanquam cer-
tum: si id faciat credens esse magis se-
curum vt communiter fit, non peccat.
Si autē faciat animo decipiendi cōfessio-
nē, peccat mortaliter. Sed quid de
scrupulosis, vt si habeo suspicionē, q̄
feci peccatum? Rēspōdeo q̄ non solū
non teneor confiteri, sed neq; debeo
facere

facere, si credo q̄ non consensi. Quia
in rebus moralibus debemus procede
re ex crassis cōiecturis. Deus enim nō
est sophista, nec quærit laqueos. In re
bus autem moralibus vocatur demon
stratio, vbi habeo cōiecturas pro vna
parte & non pro alia, licet habeā formi
dinē eius. Isti qui sic cōfitētur infamāt
sacramēta & reddūt ea odiosa, satis est
confiteri peccata certa & dubia: sed
nō de scrupulis qui sunt veri scrupuli.
Nam de his loquor. Exemplum, est ali
quis qui omnino habet propositum ca
uendi a peccatis, & nullo modo veller
cōsentire tētationibus, & expertus est
q̄ solet resistere cogitationibus & ille
cebris, postea occurrerunt cogitatio
nes & detētus fuit in illis, & postquā
discesserūt nō recordatur si aduertit si
consensit, vel qualiter se habuit. Dico
q̄ de tali scrupulo non oportet cōfite
ri. Et eodē modo de cogitationibus fi
dei, & phātaſijs quæ occurrūt homini

De Confessione.

etiā parato mori pro fide, si opus esset.

131
Mētiri
circa ve
nialia in
confes-
siōe qua
le pecca
tum sit.

D Vbitatur, vtrū peccet mortaliter
qui confitetur peccatū veniale quod
nō fecit? Nā q̄ peccet venialiter certū
est. Caieta. in. 2. 2. in materia de mēda-
cio dicit q̄ est peccatum mortale: quia
mentitur in iudicio, vbi tenetur dicere
veritatē. Sed respōd. q̄ non est morta-
le, nā licet sacerdos possit exigere veri-
tatem à pœnitēte, non tamē quācunq;
veritatē, sed eā quæ pertinet ad mate-
riā iudicij sui: & cū venialia non sint
materia cōfessionis mentiri circa illa,
nō est peccatū mortale. Sicut nec si cō-
fessori interroganti, an sim pauper, di-
xero q̄ nō, cū tamē revera sim pauper,
nō pecco mortaliter. Et quāvis Caiet.
in. 2. 2. fuerit illius sententiæ, tamen in
summa cōfessionis moderatiū loqui-
tur dicēs, quòd si sit intētio pœnitētis
facere peccata venialia materiā cōfes-
sionis, tūc mētiri (etiā circa venialia) es-
set mortale, quia iam veniale est mate-

ria

ria principalis & pertinens ad iudiciũ.
 Si verò non est intentio pœnitentis fa-
 cere venialia materiam confessionis,
 mentiri circa illa non est mortale. Sed
 adhuc dico q̃ etiã si habuero intentio-
 nem efficiendi materiam confessionis
 ex venialibus, dicens mendacium cir-
 ca illa, vt si dicam me non fuisse men-
 titum, non pecco mortaliter: quia per
 hoc quòd nolo dicere mutatur intetio
 prior, & iam non manet materia cõfes-
 sionis, etiam si nō habuero reflexionē
 illā, nolo quòd hoc peccatũ quod vo-
 lo tacere sit materia confessionis.

QVAERITVR, quando obligat
 præceptũ confessionis, an statim post
 peccatũ? S. Tho. 4. d. 17. & in additioni-
 bus. q. 6. art. 4. dicit q̃ hoc præceptum
 potest multipliciter considerari. Vno
 modo stando in solo iure diuino, seclu-
 sa ecclesiæ determinatione. Alio mo-
 do post ecclesiæ determinationē. Lo-
 quendo igitur secundum primam cõ-

132
 An sta-
 tim post
 peccatũ
 teneat
 mur cõ-
 fiteri.

De Confessione.

siderationem, dicunt aliqui, quòd obligat solùm semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia præcepta affirmatiua, putà in articulo mortis. Sed contra, quia tunc esset impossibile confiteri peccata, nā cū ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile moraliter loquendo, quòd quis habeat in memoria peccata quæ commisit in .40. annis: & sic frustraretur illud præceptū, saltē pro maiori parte, quia paucorū peccatorum in fine vitæ posset quis habere memoriā. Ideò dicunt alij, q̄ tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis; qui vocatur quādo est periculum obliuionis, sicuti & alia præcepta tenemur implere quādo est probabile q̄ si tunc nō implentur, postea non poterunt impleri: sicut de auditione missæ, non teneor eam audire manè, nisi solùm sit vnica missa quæ manè celebratur: & sic de confessione quā tenetur facere intra illud tempus quod

Quando tenemur confiteri.

quod sufficit ad memoriã peccatorũ
retinendã. Sed cõtrà, quia si hoc esset
verũ, ecclesia negligenter determinas-
set in cap. omnis vtriusq; sexus. tẽpus
vnius anni pro cõfessione; nã probabi-
le est, quòd in vno anno obliuiscũtur
aliqua peccata. Certum enim est, q̃ si
de iure diuino teneremur cõfiteri pec-
cata nostra pluries in anno, non pos-
set ecclesia dare facultatem, q̃ differ-
retur confessio vsq; ad annũ: sed sunt
aliqui qui in vno anno obliuiscuntur,
ergo. Ad hoc sciẽdum, quòd ecclesia
nõ dedit nouã licentiam, sed coercuit
negligẽtiã, nec voluit dicere quòd nõ
confiteantur ante annum: sed quo ad
forum exterius voluit arẽtare. Vnde
si quis aggredideretur periculum mor-
tis ante annum, ecclesia nõ de obliga-
bit illum à confessione in tali casu fa-
cienda. Sed quia nunc nemo obliga-
tur cõfiteri nisi semel in anno (aliàs ec-
clesia deciperet nos) ideò falsum est

O s quod

De Confessione.

quod isti dicunt. Itaq; videt mihi, & est notandum pro alijs præceptis, quod Christus instituit ecclesiã, & dedit sacramenta & præcepta generalia, nõ aut dedit præcepta particularia, & ordinationes speciales quib⁹ solis posset gubernari: vt isti hæretici somniat. Quod patet, nã Christus non determinauit episcopos per diuersas dioeceses, & tñ nisi essent episcopatus distincti, esset impossibile ecclesiã gubernari, quia posset præcipere cõtraria. Nec in eo fuit prouisio Christi insufficiens, nã idcirco constituit prælatos vt gubernarent ecclesiã, & præcepit fidelibus, obedite præpositis vestris. Secũdò notandũ quod Christ⁹ reliquit aliqua præcepta generalia sine determinatione, quæ quidẽ non possunt cõmodè obseruari ad Christi intentionẽ, nisi ecclesia determinasset tempus, vel modum, &c. V.g. Christus posuit præceptum eucharistię dicens, Nisi manducaueritis

car-

carnem filij hominis, &c. Stando solū
in præcepto Christi, quādo teneretur
homo sumere eucharistiam? Si dicas,
q̄ semel in vita, hoc non est verifimi-
le, cū secundū Hieronymū, Augusti-
Ambrosium, & alios doctores, in ora-
tione dominica per panem quotidiana-
rum intelligatur eucharistia. Cū etiā
apostoli, & in primitiua ecclesia fide-
les frequentarent hoc mysterium. Et
Christus dixit, hæc quotiescunq; fece-
ritis, in mei memoriam facietis. Et ite-
rum, hoc facite in meam cōmēpora-
tionem. Ac proinde patet, prædictum
præceptum non posse cōmodè obser-
uari ad intentionem Christi, sine ordi-
natione & determinatione ecclesiæ.
Item præceptū de celebratione festi,
quomodo impleretur? nunquid suffi-
ceret semel in vita genua flectere, &
Deū colere? Sicigit dico de præcepto
cōfessionis, q̄ de iure diuino tenemur
cōfiteri qñ ecclesia d̄terminauit. Nec
enim

De Confessione.

em stādo in iure diuino pōt determi-
nari qñ obliget: fuit etenim intentio
Christi q̄ ista mysteria frequētarētur.

233

Casus i
quib⁹ te
nemur
statim
cōfiteri

N V N C videamus vtrum stādo in
iure diuino, sint aliqui casus in quibus
teneamur statim confiteri? Aliqui an-
tiqui, & quidā summistæ dicunt, quòd
peccator tenetur statim confiteri: quia
aliàs exponeret se periculo: posset em̄
mori, vel impediri lingua, vel memo-
ria labi. Item quia secus agendo, iam
non facit quod in se est. Huius senten-
tiæ est Innocentius in capit. omnis. de
pœnitentijs & remissionibus. Idem
videtur sentire Archid. in ca. ille rex.
de pœnitentijs. dist. 3. Sed. S. Thom. &
alij doctores dicunt, q̄ nō tenetur ho-
mo statim post peccatum cōfiteri. Pa-
tet, nemo tenetur statim ad contritio-
nē quæ est magis necessaria quàm cō-
fessio, ergo nec ad cōfessionem. Item
hoc non determinatur in iure diuino,
aut positiuo, ergo est falsum. Itē eccle-
sia

sia determinauit semel in anno, ergo hoc sufficit.

S E D utrū, homo de iure diuino 134
teneatur confiteri in articulo mortis? In mor
Respon. q̄ sic. Nam peccator tenetur tis arti-
confiteri, & non potest post mortē, er culo, an
go qui est in illo articulo, si non vult tene-
confiteri exponit se periculo. Vnde in mur de
cap. cū infirmitas. de pœnitentijs & re iure di-
missionibus. præcipitur medicis, vt ad uino cō
moneant & exponant infirmis pericu fiteri.
la mortis: in quo errant cōmuniter me
dici, ne contristent infirmum. Sed ve
rū est, q̄ debent facere quantò melius
potuerint: sed omnino sunt negligentes
medici. Et potest cōtingere, quòd
propter eorum negligentiam damnetur
aliqui infirmi. Sed quid vocatur ar
ticulus mortis? Respondet Palud. 4. d.
17. q. 2. quòd nō dicitur articulus mor
tis, vnde quis potest mori: sicut nō est
articulus mortis, iustar, jugar a las ca
ñas, correr toros, o cauallos: tūc enim
non

De Confessione.

non tenetur homo confiteri ante ista exercitia: sed articul⁹ mortis vocatur, vnde communiter, & frequenter solet sequi mors: sicut intrare bellū. De intrantibus autē mare est dubiū, si enim esset paruum spatiū & mare esset placidum, non tenetur cōfiteri. Breuiter arbitrio boni viri relinquatur iudiciū de periculo mortis.

QVAERITVR, vtrū ante eucharistiam teneatur homo de iure diuino cōfiteri? Cōmunis opinio est, q̄ sic. Caiet. 3. p. & in summa tenet oppositum. Cuius sententia in Concil. Tridētino. sessione. 13. de sacramēto eucharistiæ in calce canonis vndecimi, damnata est & reprobata, ita vt nec opinatiue possit defendi, etiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ. De hoc iam disputauimus suprà. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur cōfiteri, si habeat copiam confessoris. Si autem non habeat

beat & debeat celebrare diebus festi-
uis, bene poterit sine præuia cōfessio-
ne: maximè si non celebrando incur-
rat aliquam notam infamiæ.

SED utrū ad recipienda alia sacra- 135
menta teneatur homo confiteri? De An ad
hoc Marsili⁹. 4. q. 12. art. 1. facit magnā recipiē-
difficultatem, & dicit particulariter dū alia
de recipiēte sacramētum ordinis, q̄ or sacramē-
dinandus tenetur confiteri prius, quia ta tenea-
sacramentum ordinis directè ordina- mur cō-
tur ad copiam gratiæ, & esset magna fiteri.
irreuerentia non disponere se ad rece-
ptionem illius. Sed respondeo absolu-
tè (omissis opinionibus) quòd ad rece-
ptionē aliorum sacramētorum nemo
tenetur confiteri. Vnde de consecra-
d. 4. c. vt ieiunij. dicitur, quòd qui con-
firmandi sunt si sunt perfectæ ætatis
admoneantur vt prius confiteantur.
Vbi admonitio potius videtur cōsiliū
quàm præceptum. Et si nō est necessa-
rium ante hoc sacramentum confiteri
in

De Confessione.

in quo recipitur copia gratiæ: multo minus erit in alijs. Quod clarius patet ex verbis concilij Tridenti. sessione. 24. de reformatione matrimonij cap. 1. vbi sic dicitur. Postremò sancta Synodus cōiuges hortatur vt antequàm contrahant vel saltem triduo ante matrimonij consummationē sua peccata diligenter confiteantur. Et ad sanctissimum eucharistiæ sacramentum piè accedant. haftenus ibi. verum est, quia omnia sacramēta cōferūt gratiā, videtur aliqua negligētia accedere ad illa sine confessione. Sed quia non requiratur cōfessio, patet etiam, quia ecclesia hoc non determinauit, nec in iure diuino habetur, ergo non est necessaria. Sed vnde magis habemus quia requiratur cōfessio ante eucharistiā quàm ante alia sacramēta? Respōdeo, quia hoc habemus ex Paulo dicēte, probet autē se ipsum homo, &c. Et ex vsu ecclesiæ: vbi qui non cōfiteretur haberet conscientiam

sciētiam peccati mortalis. Itē ex dictis
sanctorū, & ex. c. omnis vtriusq; sexus.
vbi præcipitur confessio ante pascha
propter eucharistiā in eo sumendam.

SE D vtrū ad administrandum sa- 136
cramenta teneatur sacerdos confiteri? Ad ad-
Resp. q̄ nō, quia aliās sequeretur per- mini-
plexitas. Nā si essent decē sacerdotes strandū
omnes in peccato mortali, quis audi- sacramē
ret prius alteri⁹ cōfessionē? Sed ex re- ta, an sa-
uerētia quā debem⁹ sacramētis, cōmo cerdos
dū est, q̄ antequā illa ministremus, vel teneat
euangeliū legamus, cōfiteamur: si po- confite
test cōmodē fieri. Et aliquando negli- ri.
gētia confessionis posset esse venialis
nunquā tamen mortalis: & hoc tenea-
tur sine quocunq; scrupulo. Adrianus,
Palude, & Bonauentura, ponunt ali-
quos casus in quibus tenetur homo sta-
tim confiteri, sed ego non credo eis.

Q V A E R I T V R, quādo tenetur 137
homo iure humano cōfiteri? Dices, q̄ De iure
semel in anno. Vt diffinitum est in illo huma-
no quā-
P cano-

De Confessione.

do tene
mur cō
fiteri.
canone. omnis vtriusque sexus. Præ-
terea idem diffinitur in Concilio Tri-
dentino, Sessioe. 14. cano. 8. cuius ver-
ba sunt. Si quis dixerit ad confessionē
omnium peccatorū qualem ecclesia
seruat, non teneri omnes & singulos
Christi fideles, iuxta magni Concilij
Lateranē. constitutionem semel in
anno, anathema sit. Sed quæro ergo,
quando? nā in illo cap. omnis vtriusq;
non determinatur tempus, ac proinde
ex illo præcepto non plus obligamur
confiteri in quadragesima, quàm ex-
tra: & ita est. Vnde dico, q̄ si quis ex-
tra quadragesimam semel fuerit con-
fessus, si postea habuerit impedimen-
tum sumendi eucharistiam in pascha-
te, non tenetur cōfiteri in quadragesi-
ma. Et si recordetur se in confessione
præcedēti oblitum fuisse aliquod pec-
catum mortale, non tenetur illo eodē
anno iterum cōfiteri, sed potest expe-
ctare aliam quadragesimam.

SED

S E D quid faciet obliuiosus? an teneatur scribere peccata, vel aliter mādare memoriæ peccata? Maio. 4. d. 17 q. 2. dicit quòd sic. Ego non credo q̄ teneatur, imò nec laudo, quòd peccata scribantur. Probo, quia non teneatur aliquis magis ad confessionem quàm ad contritionem: sed ad contritionem habendam non oportet peccata scribere (sufficit in generali contreri de oblitis) ergo nec ad confessionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius, satis est q̄ quādo confitei debet dare operam, vt recordetur peccatorū, & aliæ sunt fabulæ. Ita dicit Sylue. (doctor nō spernendus) verb. Confessio. 1. §. 1. in fine. Et præterea difficile est profectò quòd aliquis habēs curam animæ suæ obliuiscatur alicui⁹ peccati mortalis. Certè est difficile.

Q V A E R I T V R, in qua ætate incipit obligare hoc p̄ceptū de cōfessione 139
Qua ætate cō-
 P 2 ne? t

De Confessione.

fiteri te ne? Videtur, q̄ nō statim post vsum ra
neamur tionis. Quoniā nec statim tenetur su-
mere eucharistiā: cū tamē etiam sit in
præcepto. Respondeo secundū omnes,
quod statim post vsum rationis tene-
tur cōfiteri peccatum mortale: sed cū
confessio sit sacramentum, non debet
ludicrē fieri. Et si non sunt coniecturæ
de vsum rationis, nō sunt pueri audiēdi
ea intentione, quasi sit ibi aliquod sa-
cramentum: sed instruendi sunt, & do-
cēdi. Ad argumentū de eucharistia,
respondeo primò, q̄ aliquem habere,
vel non habere vsum rationis non po-
test certò sciri, nisi quibusdā coniectu-
ris: ideò quando non est certum, sed
habemus coniecturas, q̄ habeat vsum
rationis, tenetur confiteri: quia nullū
est periculum, q̄ confiteantur peccata
etiam ante vsum rationis. Ad eucharis-
tiam autem non dimittuntur accede-
re quousq; certò sciamus, q̄ habeant
vsum rationis, propter irreuerētiā.

Secun-

Secūdo dico q̄ vsurrationis nō simul venit de omnibus rebus, potest enim quis cognoscere vnū, & non aliud. Nā prius peruenit puer ad tēpus, quo possit iudicare de peccatis mortalib⁹: quā ad intelligendū tantū sacramētū, & q̄ ibi sit corpus Christi: quod tamen debet discernere qui sumit eucharistiā.

QVAERITVR, utrū papa possit dispēfare in praecepto cōfessionis? 140
 Resp. q̄ non. Quia inferior non pōt reuocare, nec relaxare praeceptum superioris: cū nec par in parem habeat potestatem. Cū ergo praeceptum confessionis sit de iure diuino, nemo poterit dispensare nisi solus Deus. Sed contrā papa potest dispensare in voto simplici, ut est cōmunis opinio: & tamē obligatio voti simplicis est de iure diuino, ergo. Itē secūdū opinionē communem canonistarum, papa potest dirimere matrimonium ratum per verba de praesenti (in quo etiam cōsentit Ca

An papa possit dispēfare in pcepto confessionis.

De Confessione.

ietanus) ergo papa potest dispensare in iure diuino positivo, quod & cōcedūt canonistę: sed nō ita opinor profectō, mittūt enim falcem in messem alienam. Ad argumentum igitur, potest dispensare in voto, concedo: & in matrimonio rato, transeat: ergo in iure diuino, distīguo cōsequēs. Duplex est ius diuinum, vnum quod nō depēdet ab actibus nostris, & in hoc nō potest papa dispēfare. Alterum quod depēdet ab actibus nostris, ita quòd per se non est sufficiēs ad obligandum siue noua nostra obligatione: sicut est votū, & in hoc ratione illius proprię obligationis quā ego superinduxi, papa potest dispensare: imò & parentes dispensant in votis filiorum ante. 14. annum. De matrimonio autem rato dico quòd est contractus quidam: unde si ius diuinum obligaret Petrū ad accipiendam Mariam in coniugē, papa nihil posset, sed quia ex actu istius
pen-

pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari, si papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte qua est ibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde nō potest papa in eo dispensare.

QVÆRITVR, an sit necessarium confiteri sacerdoti? Respō. quòd sic. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim est diffinitum in concilio Florentino, sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Sacramenti poenitentiae minister est solus & omnis sacerdos. Habens auctoritatem absoluendi, vel ordinariam vel ex commissione superioris. Præterea illud idem diffinitur in Concilio Tridentino, Sessione. 14. capit. 6. Item Canone. 9. & Canone. 10. Item probatur, quia solis apostolis dictum est. Quorum remiseritis peccata, remittuntur

141
Confes
sio sacer
doti fa
cienda.

De Confessione:

Confes eis, Et quodcunq; solueris super terrā,
sio facer & soli Petro, pascue oues meas. **doti fa-** Confir-
cienda. matur ex usu ecclesiæ, nam solis sacer
dotibus quando ordinantur dicuntur
illa eadem verba quæ Christus aposto
lis dixit, scilicet. Accipite potestatem li
gandi & absoluendi. Hæresis fuit Vual
densium vt refert Marsilius. 4. q. 12. di
centiū q̄ indifferēter poterat quilibet
confiteri cui vellet. Dicit etiā, quòd in
aliquibus locis illi qui damnabātur ad
mortem non mittebantur confite
ri sacerdotibus, sed laicis: quod quidē
est error intolerabilis. Sed de his in ma
teria de clauibus dicemus.

142 **QVAERITVR**, vtrum venialia
possint laicis confiteri? Respō. q̄ talis
confessio non erit sacramentalis, sed
proficiet sicut cū vnus laicus recitans
cum alio horas canonicas, dicit cōfes
sionem generalem. Imò ipse sacerdos
cū celebrat, absoluitur de venialibus
à laico in confessione generali auto
ritate

nō probarem mo
dum dicendi.

ritate ecclesiæ, quæ habet potestatem
supra venialia: sicut per tunctionem pe-
ctoris, vel aquam benedictam. Quia li-
cèt talis confessio nō sit sacramētum,
est tamen quoddam sacramentale.

QVÆRITVR, vtrūm cōfessio 143
mortaliū possit fieri laico? Respondet Confes
Magister sentēt. 4. d. 17. & Sanct. Tho. sio mor
ibidem. q. 3. & in additionibus. q. 8. ar. taliū an
2. quòd in necessitate, vrgente pericu possit
lo mortis, cōfessio etiam mortaliū est fieri lai-
facienda laico. Magister in litera alle- co.
gat Augustinum dicentem. Tanta vis
cōfessionis est, vt si deest sacerdos con-
fiteatur proximo. Et Beda, Sed & gra-
uora cōæqualibus pādenda sunt, cum
deest sacerdos & vrget periculū. Hanc
opinionem tenent cōmuniter omnes
docto. Durand. Palude, Ricard. Ga-
briel, Maio. Marsili. Sed Scotus ibi di-
cit, quòd in casu licitè fit laico, scilicet,
quādo ab eo spero cōsiliū, vel maiore
peccatorū dolorē: sed cæteris paribus

De Confessione.

melius est nō facere. Et in .4. d. 14. arti.
2. in fine dicit etiā Scotus, Dubium est
an talis confessio sit detrimētum salu-
tis, quia talis diffamat se sine vtilitate,
ergo nō est opus sic cōfiteri. Ipse liben-
ter negaret, nisi mouēretur dictis san-
ctorū, sed plus sanctis credēdū est, quā
vni rationi leui. Et tenendū est omni-
no q̄ licet cōfiteri laico in tali necessi-
tate, licet hoc multum abierit à cōsue-
tudine: quam credo antiquis tempori-
bus magis in vsu fuisse. Nūc etiam fit
aliquando, vt in naufragio. Ad argu-
mentum verò Scoti, nego, q̄ talis dif-
famat se, nā etiam extra confessionem
possum dicere peccatū meū: vt detur
auxilium, vel consilium. At dices hoc
esse verum, quia sequitur inde aliqua
vtilitas. Dico, q̄ etiam in confessione
facta seculari est aliqua vtilitas, scilicet
subiectio ipsa, qua se subijcit homini
laico ppter Deum, est pars satisfactio-
nis. Et etiam propter verecundiam.

Si

Si autem timeretur infamia, auctoritatis reuelatio confessionis, tunc nec sacerdoti esset facienda. Sic verò hoc dicimus licitum, ut nullo modo dicamus præceptum. Vnde male summa angelica & alij summistæ imponunt magistro, & S. Tho. quòd dixerunt esse præceptum. Nā. S. Tho. dicit, quod potest fieri, et in solutione ad primum dicit quod debet fieri: sed tamen hoc verbum non dicit præceptum. Laicus autem qui sic confessionem audierit, nullo modo debet absolvere, quia non habet potestatem, nec possunt ei committi clauis: ecclesia enim non habet potestatem supra peccata mortalia nisi per sacramenta: ideo talis non debet absolvere, sed deprecari. Si autem de facto absolueret, nihil faceret: sed non manet irregularis, quia cum irregularitas sit poena iuris positivi, & in iure non sit expressum, quod talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in cap. is qui. de sententia excom-

De Confessione.

cōmunica. lib. 6. ponitur regula generalis, quòd nullus incurrit irregularitatem propter quodcunque delictum, nisi sit in iure expressum. Et ita tenet Syluest. verbo, Confessor. 1. & Palude 4. distinctio. 17. quæst. 3. Veruntamen omnia prædicta admitti possunt, si sermo sit de confessione non sacramentali. Cæterùm si de sacramentali confessione sermo fiat, firma fide tenendū & dicendum est confessionē sacramentalem nunq̃ fieri posse laico, sed dūtaxat sacerdoti qui charactere sacerdotali insignitus sit. Sic em̃ diffinitur in concil. Triden. Sessio. 14. de pœnitentia. can. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed oibus & singulis Christi fidelibus esse dictum. Quæcunq; ligaueritis super terrā erūt ligata & in cælo, & quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cælo. Et quorum remiseritis peccata remittuntur

tur eis, & quorum retinueritis retenta sunt, anathema sit.

QVAERITVR, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absoluendi poenitentes in confessione sacramentali. Et proinde veram & realem absolutionem conferant cum actualiter absoluunt. Rndet affirmatiue, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinit in cano. 10. proxime allegato. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacerdotes qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & soluendi non habere, anathema sit.

QVAERITVR, utrum confessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Respō. qd. solum proprio. Patet ex. c. omnis vtriusq; sexus. ubi hoc praecipitur. Item quia cum sacerdos sit iudex, oportet quod habeat iurisdictionem. Si enim iudex superior diceret alicui, yo te hago alcalde, nihil esset nisi ei daret subditos, ergo etiam in confessione. Potestas enim iurisdictionis non potest

144

145

Confite-
ri debe-
mus p-
prio sa-
cerdoti

De Confessione.

test esse sine subditis. Ideò oportet cōfiteri pprio sacerdote. Sed q̄s est iste pprius sacerdos? Resp. q̄ Papa, Ep̄us, curatus, & quicūq; ex officio suo habet curā animarū: siue hoc sit ex electiōe, vt Priores, & Abbates in religiōe. Superior nō est ordinarius nisi mortuo priore, vel amoto. Aliqui doctores vocāt propriū sacerdotē omnē eum qui potest confessionē audire, siue hoc faciat ex officio, siue ex sola cōmissiōe. Sed utrū in absentia sacerdotis pprii, vel quādo pœnitēs ex rōnabili causa nō vult cōfiteri pprio sacerdoti (excludimus oīa priuilegia, & loquimur stādo solū in iure cōi) liceat alteri confiteri. V. g. fugit pprius sacerdos tempore paschatis, vel in ipsa confessione sollicitat fœminā ad stuprum: petit illa licentiā, vt possit alteri confiteri, & ille non vult concedere: & vrget necessitas sumēdi eucharistiā, quia est pascha, & si nō sumat excōmunicabit
est

est dubiū quid faciet? Respondent ad hoc multi summistæ, quòd in tali casu manet libera ad subiiciendū se cuicūq; voluerit sacerdoti, quia in dicto capi. oīs vtriusq; dicitur, & petat licētiam à proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quòd in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est secura quia non habetur in iure: & ideò doctores qui sanius sentiunt de hoc, dicunt quòd mulier in tali casu debet recurrere ad superiorē, & dicere & non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & superior debet credere. Et quòd non possit alteri confiteri sine licentia superioris, patet, quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuicūq; indifferenter: ergo nec poterit in casu prædicto. Item si proprius sacerdos excōmunicaretur, non posset alteri confiteri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si nō sit recursus ad superiorem, vel

De Confessione

vel si ille neget licentiam? an licebit
tunc confiteri cuicunque? Palud. in. 4.
d. 17. q. 3. arti. 3. dicit, quòd in tali casu
pòt liberè confiteri cui voluerit. Idem
Syluester in summa. Ratio Palud. est,
quia ipse tenet, quòd stando in iure di-
uino quilibet sacerdos potest quem li-
bet absolvere, & quòd modò nō pos-
sit est propter ius humanū: & cū ec-
clesia nō possit hoc ius statuere, vt sci-
licet cōfiteatur cū scandalo, sequitur,
quòd tunc cessat ius humanū & stan-
dū est iuri diuino. Sed verè hæc sentē-
tia est mihi multū dubia: & primò pu-
to q̄ sit cōtra S. Tho. 4. d. 17. q. 3. art. 2.
quæstiuncula. 4. ad. 5. vbi ad literā pro-
ponit casum: & dicit, q̄ si superior no-
lit committere facultatem, idē est iu-
diciū ac si non habeat copiam con-
fessoris. Quod etiā dicit in additioni-
bus quæst. 8. art. 4. 5. Hoc etiā Caieta.
in summa. verb. Absolutio. Vnde pro-
pter nullū casum (excepto mortis arti-
culo)

culo) poterit absolvere, qui ante illam necessitatem nō poterat absolvere: & meritō quidē. Nā aliās quilibet fingeret sibi causas alteri cōfitendi. Et consequenter dico de casibus reseruatīs, q̄ si superior nō vult concedere (licet malè faciat) inferior non poterit absolvere. Vt patet ex concilio Tridentino, Sessioe. 14. de pœnitentia. capi. 7. & cano. 11. cuius canonis hęc sunt verba. Si quis dixerit Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus nisi quo ad externam politiam, atque ideo casuum reseruatiōem non prohibere quo minus sacerdos à reseruatis verè absoluat, anathema sit. Dicit tamen S. Thom. vbi supra ad sextum (& est notandum) quòd malè faciunt prælati qui in hoc reddunt se difficiles, & iniiciunt laqueum animabus nolentes dare licentiam absoluedi. De illo autem quod dicit Palude, q̄ stando in iure diuino quilibet sacerdos

Q potest

De Confessione.

potest quemlibet absolvere, dicimus
q̄ forte hoc est falsam.

146

Cū non potest obtinere licentiam a superiori
expedit & instat cōmunio? Respondeo, q̄ cō-
proprio municet securè & tutè. Idē enim est
sacerdo- iudicium tunc de eo ac si careret con-
ti confi fessore (y vaya sobre mi consciencia.)
teri q̄d Sed tamen aduertant tales, q̄ habeāt
facien- rationabilem causam non confitendi
dum. proprio sacerdoti: verecundia enim,
aut timor, q̄ ille malè de me sentiet
postea, non est causa sufficiens: quia
aliās nemini teneretur confiteri, quia
semper accidunt illa cuicunque con-
fitearis. Si tamen nocuit iam mihi, vel
indirectè me diffamauit, iam ista esset
causa legitima non confitendi ei.

147

Qui cōi S E D dubitatur, an postquā talis
cauit in communicaui in paschate, absolua-
pascha tur à præcepto confessionis? Viderur
sine præ quidem quòd sic, quia non stetit per
uia con eum quin confiteretur, cū non pec-
cauerit

cauerit non confitendo, ergo. Item, ^{fessioe,} quia confessio videtur instituta pro- ^{an te-} pter eucharistiam, cum ergo iam com- ^{neat il-} municauerit, videtur quod illo anno ^{lo anno} non teneatur iterum confiteri. Sed di- ^{confite} co, quod adhuc tenetur confiteri habi- ^{ri.} ta opportunitate, quia adhuc potest im-
plere præceptum de confessione semel
in anno.

MAIVS dubium est, an qui ex le- ¹⁴⁸ gitima causa non communicauit in pas- ^{Qui ex} chate, quia fuit in mari, vel in via, po- ^{cā non} stea teneatur ad communionem. Palu. videt ^{cōica-} dicere, quod sic: sed certe nescio quare, cum ^{uit i pa-} sit determinatum certum tempus ad ^{scha, an} communionem & transierit iam. Item ^{teneat} confirmatur, quia si ex malitia non com- ^{postea} municauerit, postea non tenetur com- ^{cōicare} municare: ergo multo minus si ex le-
gitima causa non communicauit. Con-
sulendum esset talibus ut communica-
rent: sed credo, quod non tenerentur
iam pro illo anno.

Q² QVAE-

De Confessione.

149

Ex com
missiōe
pprij sa
cerdo
ris pos
sumus
altericō
fiteri.

QVAERITVR, an ex cōmissio

ne proprij sacerdotis liceat cōfiteri al
teri? Resp. q̄ sic, vt patet ex dicto capi.
omnis viriusque. Et sic est consuetudo
ecclesiæ, & vtinā non esset tanta: quia
iā nullus curatus audit subditos suos.
Hanc autem cōmissionem & licentiā
potest dare curatus, episcopus, papa.
Sic habetur expressè, de officio ordi
narij capi. inter cætera. Et qui sic confi
tetur clerico seculari, vel fratribus ex
positis, non tenentur iterum confiteri
proprio sacerdoti: vt determinatū est
ab Alexandro. 4. & à Clemente. 4. & à
Benedicto, & à Ioan. 22. & à Calixto.

150

An viri
tute in
dolgen
tiarum
possim⁹
eligere
cōfesso
rem sim
plicē sa.

QVAERITVR, utrū qui habet

autoritatem eligēdi confessorum per
bullas, vel alia ratione quacūq; , possit
eligere simplicē sacerdotem nondum
expositum ad audiendas cōfessiones?
Respondeo absolutè (esto dubitent ca
nonistæ) q̄ sine quocūq; scrupulo po
test eligere quemcūq; sacerdotē, vt

etiam

etiam dicit Caiet. in summa. verb. Absolutio. Ratio est, quia in hoc solo deficit sacerdos habens iurisdictionem à non habente, & ille habet materiam, hic autem non: & huic nihil aliud deficit ad hoc ut possit absolvere, nisi materia circa quam exerceat potestatem quā accepit, dum fuit ordinatus. Cum ergo recipienti bullas detur potestas subiiciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiam & iurisdictionē circa illum: unde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est. Sed quavis prædicta doctrina fuerit ante concilium Tridentinū inter doctores trivialis multūq; recepta, iam tamē post prædicti Concilij determinationem, Sessione. 23. cap. 15. reformatiōis nullus est idoneus ad confessiones audiendas reputandus nisi beneficium parochiale habeat, aut ab episcopis per examen (si illis videbitur necessarium) aut aliā idoneus iudicetur, & approbatio

De Confessione.

nem ab eis obtineat.

151
Sacerdos proprius an extra suam dioccesim possit audire suorum confessiones.
QVÆRITVR, vbi potest proprius sacerdos audire confessionem, vtrū curatus vnius episcopatus possit audire sibi subditū in alio episcopatu?
Resp. omnino & sic. Quia fit sine strepitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idē poterit frater præsentatus, & extra dioccesim, vt etiam determinauit Sixtus. iiii. Et sic quando duo fratres de licentia prælati peregrinantur, possunt se mutuò absolueret: etiam cū peruenierint ad alium episcopatum.

152
Copia eligendi confessoris quis possit dare.
SED vtrū hāc cōmissione eligēdi confessorē, facere possit habēs curam animarum antequā sit sacerdos, vel sacerdos excommunicatus? **Respō.** de primo & sic: quia habet titulū: quanuis aliqui dicāt q̄ illa est commissio iuris, sed nihil de hoc curo. De excommunicato autem dico, quòd non potest, quia commissio illa est actus iurisdictionis quem nō potest excommunicatus habere,

bere. Sed utrū cōmissio talis legitimè facta, superueniente excommunicatione committētis spiret & sit nulla, vel an duret. Dubium est. Palud. putat probabile, quòd durat. Quia illum actū fecit legitimè. Et credo, q̄ ita est in vsu, quòd talis commissio valeat.

QVAERITVR, utrū rati habitio det facultatem absoluēdi. V. g. ego nō sum expositus ab episcopo, credo tamen, q̄ si adirē eū & peterē potestātē audiēdi cōfessiones daret mihi: est dubium, an modò possim audire penitētiā & postea dicere episcopo vt ratum habeat quod feci. Respondeo secundū quosdā, q̄ duplex est rati habitio, vna de futuro, putā quia qñ episcopus cognouerit sufficiētiam meā ratū habebit quod feci, & hæc rati habitio non sufficit: & in hoc oēs cōueniūt. Quia essentia sacramēti nō pēdet ex aliquo futuro: ac proinde rati habitio nō potest validare aut īvalidare sacramētū.

153
An rati habitio det facultatē absoluēdi.

De Confessione.

Alia est rati habitio de præsenti, putâ quia episcopus de præsenti vult vt audiam: licet nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, & hæc rati habitio dicunt aliqui quod sufficit. Quia episcopus committit vicem suam per voluntatem. Ego nescio an hoc sit securum, nam quanuis iudex ecclesiasticus liberè exerceat suâ iurisdictionē, tamē quia hæc potestas est in foro ecclesiastico, videtur quod non possit exercere illā iurisdictionem, nisi actu exteriori: sicut non posset episcopus, actu interiori excōmunicare, vel absoluerē aliquem: vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur quod per solam complacentiam episcopus non potest cōmunicare suam potestatem: cū hoc sic vti iurisdictione. Sic igitur si per rati habitationē de præsenti, intelligamus complacētiam virtualem, putâ quia si nunc diceretur episcopo placeret

ceret ei: dico certè quòd talis ratihabitio non sufficit. Si autem signis exterioribus episcopus aliàs ostenderet: vt si dixerit, gauderem q̃ talis audiret confessionem, dico q̃ videtur mihi q̃ talis ratihabitio sufficiat. Exemplum: clerici seculares habent hanc libertatē, q̃ indifferenter cōfitentur quibuscunq; non ex iure diuino, nec ex commissione papę, sed quia prælati hoc vidēt & sciunt & tacent, quod est quoddam exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico q̃ sola ratihabitio de præsenti, ostēsa signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

S E D quæritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Respond. quòd proprius sacerdos papæ est ille quem ipse elegerit, qui habet potestatem ab soluendi eum ab ipsomet papa. Et qui sunt de familia papæ, habent pro confessore ipsum pœnitētiariū. Cardinales qui nō sunt episcopi, nullū habēt à

Q 5 iure

154

Quis sit
pprius
sacerdos.

De Confessione.

iure, sed ex consuetudine, nec subsunt
curatis, nec episcopis, sed papæ. Et eo-
rum familia (etiã de cõsuetudine) non
subest ordinarijs, sed illis quibus car-
dinalis voluerit. Cardinales verò epi:
& omnes episcopi, Archiepiscopi, &
Patriarchæ habent à iure potestatem
eligendi quẽcunque voluerint, & etiã
familiæ eorũ. Sed qñ sunt extra dioce-
ses suas, dicunt summistæ, q non pos-
sunt providere familijs suis, q cõfiteã-
tur cum quibus voluerint: nescio de
hoc. Sed iam sunt tot bullæ q non est
opus horum. Sed quid de curato? Di-
co, q quãdo in vna parochia sunt duo
vel plures ordinarij, stando in iure di-
uino quilibet est eius sacerdos. Si verò
fuerit vnus, habet pro ordinario solũ
episcopum. De consuetudine autem
semper curati confitentur cui volent.
Sed cõtrà, quia in cap. si episcopus. de
pœnitentijs & remissionibus, libro. 9.
dicitur expresse quòd nulla consuetu-
dine

dine introduci potest & quis eligat si-
bi confessorum sine superioris licetia.
Cum igitur curati à iure non habeant
talem facultatem, ergo non possunt ha-
bere eam à consuetudine. Sed dico, &
eorum confessio est rata, & valida. Quia
habent facultatem à praelatis videnti-
bus, & tacentibus, ac per hoc consenti-
entibus. Vnde si episcopus eis hoc prohi-
beret, non possent sine dubio facere.
Vtrum autem curatus possit eligere fra-
trem siue sacerdotem non confessorum?
Respondetur, quod sic sine dubio. Quia
iam talis sacerdos secularis habet talē
licentiam ab episcopo, ut confiteatur
cuicumque voluerit. Sed tamen de hac
re dic sicut habes supra in fine quæ-
stionis 161.

DE secularibus nihil prorsus est in iure: 155
sed de vagabundis (mudauietos) qui semper
perambulant, dico & tales qui nullibi
habitāt, confiteantur cuilibet confessori:
quia non est maior ratio de vno quā de
alio.

Itinerā-
tium &
peregrini-
orum
quis sit

De Confessione.

propri⁹
confes⁹
sor.

alio. De alijs q̄ quærunt sibi domiciliũ
& nõdũ statuerũt vbi pedẽ figant, idẽ
est iudiciũ, sicut de vagabundis. Nec
quãtum ad hoc oportet respicere vbi
hospitetur: nõ enim tenentur confite
ri parrocho illius parochiæ. De peregrini
nis verò qui veniunt ab alijs locis, vt
viatores, & mercatores, &c. Dicendũ,
quòd si habeant expressam licentiam
peregrinandi à suo proprio sacerdote
(sicut aliquãdo fuit cõsuetũ) iam pos
sunt eligere sibi quẽcunq; cõfessorem
ex licẽtia interpretatiua proprij sacer
dotis. Sed si non habeant licentiam, vt
mercatores qui habent alicubi habita
tionem animo manendi quinque vel
6. mensibus, dico, quòd debent confi
teri proprio sacerdoti ad cuius paro
chiam pertinet domus quam inhabi
tant. De viatoribus autem, & peregrin
antibus sine licentia suorum sacerdo
tum ordinariõrũ, dico, q̄ debent confi
teri in ecclesia cathedrali, & non pos
sunt

sunt eligere confessoré ad libitú, si nō habeant aliam autoritatem, aut facultatem. Reliqua vide apud summistas.

QVAERITVR, utrū in articulo 156
mortis quilibet possit absolui à quoli- In articulo
bet sacerdote? Resp. q̄ si propri⁹ sacer mortis,
dos sit ibi: vel possit facile haberi, non an quili
potest nisi ab eo absolui, capiendo lar- bet pos
gè propriū sacerdotē. Sed si proprius sit à q̄-
sacerdos non sit præsens, quilibet libet sa-
test absolueret. Hoc habetur expressè cerdo,
cap. eos. de sententia excōmuni. lib. 6. te absol
Et extrà de furtis. cap. fures. Et de offi- ui.
cio ordinarij, cap. pastoralis. Et ita te-
nent oēs cōmuniter. Patet etiā ex vni-
uersali consuetudine ecclesiæ. Qñ em̃
papa, vel episcopus reseruāt aliquē ca-
sum, semper dicūt, nisi in articulo mor-
tis: vbi etiā possunt absolui nō solūm
à peccatis sed etiā à cēsuris. Vtrū autē
sit de iure diuino, q̄ in tali casu possit
quilibet quēlibet absolueret, parū in-
terest. Palu. 4. d. 20. q. 1. ar. 2. ad. 1. dicit

De Confessione.

q̄ est de iure diuino. Maio. quòd de iure positiuo. Capr. d. 19. q. vnica. & Durandus, dicunt cum Palude, & q̄ papa nō potest hoc impedire. Probabile est vtrūq; , probabilius tamen puto quòd est de iure positiuo.

157 **QVAERITVR**, an confessio informis (.i. in qua propter aliquod impedimentū nō cōfertur gr̃a) teneat, & sit valida: & per cōsequens non iteranda? Est quæstio ardua, & de qua plurimū n̄ra interest, tractaturq; a doctoribus. 4. d. 17. & ibi à. S. Tho. q. 3. & in additionibus. q. 9. art. 1. Respōdeo, quòd de hoc sunt duæ opiniones extremae, & vna media. Opinio prima est Maio. 4. d. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, q̄ omnis confessio informis est iteranda, vel si nō fuit integra, vel si habuit defectum contritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Ganaco in impugnationibus Gotfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbi ait, quòd si confessio fuit integra

gra & ex quocunq; defectu non detur gratia, nō est iteranda, sed erit valida, & verū sacramentū: etiā si placeāt peccata præterita, & proponat ampliùs peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verisimilior: quā tenet Capreo. d. 17. q. 2. & Caiet. in quæst. quam de hoc facit. & in summa. Oportet igitur hic vitare duos errores extremos. Prim⁹, nulla cōfessio informis est iteranda: est error intolerabilis. Secūdus, omnis cōfessio informis est iterāda. Nam si hoc esset verū cū homo non possit esse certus, an confessio sit integra, oportet in infinitum cōfiteri: & nulla est trāquillitas. Cū igitur aliqua cōfessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad quæredū quæ sit valida, & quæ non, non est attendendū, an sit informis vel non: sed debemus respicere ad causas infirmitatis. Item notādū, q̄ causæ infirmitatis tenent se ex parte pœnitētis, sup
posi

De Confessione.

posito, & sacerdos sit legitimus. Duo autē sunt actus pœnitētis ante absolutionē, scilicet, cōtritio & confessio, & ex his duobus debet prouenire infirmitas. Si igitur sit infirmis quia ex intentione non est integra, cōfessio non est valida, sed est iterāda: & in hoc oēs conueniunt Et ita firma fide tenendū est. Sic em̄ diffinitur in cōcil. Florenti. sub Eugenio. 4. vbi tūc habetur. Oris confessio ad quam pertinet vt peccator omnia peccata sua quorū memoriā habet suo sacerdoti confiteat̄. Præterea in Concilio Tridentino, Sessione. 14. capit. 5. idem dicitur, & item in cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia quorū memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeat̄, etiā occulta, & quæ sunt contra duo vltima decalogi præcepta

cepta & circūstantias quæ peccati specie mutant, & c. anathema sit. Et iterū ibidē Cano. 8. cōfirmatur hoc ipsum. Si verō sit informis ex defectu contritionis, si quidem nullum dolorem habet nec aduertit, dico quòd talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Quia est inualida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cū confessio sit pars sacramenti pœnitentiæ, & pœnitentia dicat detestationem, oportet q̃ ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solū recitat peccata sua alteri, nō cōfiteatur, sed simulat se confiteri, & novum peccatū incurrit. Si verō habeat dolorē, sed tñ imperfectū: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si pœnitēs non percipiat, dico quòd talis cōfessio est valida, ac proinde nō iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autē percipiat imperfectionē doloris,

De Confessione.

loris, vel aduertit esse peccatum confiteri cū illa imperfectione doloris, vel non. Si secundū, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si verò aduertat esse peccatum sic cōfiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiam talis cōfessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se nō habere perfectum dolorem, & intelligēs illud esse peccatū & fictionē, non cōfiteatur de illo, dico q̄ talis confessio est inualida & iterāda: quia est dimidiata ex intentione.

158

An dolens imperfecte sit absol-
uend⁹.

SE D vtrū sacerdos debeat absol-
uere eum qui imperfecte dolet, & con-
fiteatur illam insufficientiam doloris?
Et videtur q̄ sic, quia talis cōfessio est
valida & nō iterāda secundum Sanct.
Thom. & Caieta, & omnes: si autem
non absoluitur est iteranda, ergo. Re-
spōdeo q̄ sacerdos nullo modo debet
talem absolueri: patet manifestē, quia
esset fictio in absolutione, quia ibi non
remit

remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata.

Idem talis sacerdos absoluit autoritate Dei, sed Deus nō absoluit, ergo nec ille debet absolvere. Itē qui scit imperfectionē doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionem, ergo multo magis sacerdos absoluens. Sed contrā, quia sic confitentur omnes, q̄ non habent dolorem sufficientē. Respondeo, q̄ ita confitentur propter suspicionem quam habēt. Si autē scirem me imperfectē dolere, nec deberē petere absolutionē, nec sacerdos dberet absolvere. Confessio autem quæ secūdūm S. Thom. est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionē doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur à sacerdote sciēte imperfectionem doloris eius.

159
QVAERITVR, utrū oporteat, Confessio an integra sit integra? Respon. ex sententia omnium q̄ sic, aliās est inualida, se de.

R 2 sacri-beat.

De Confessione.

facrilega, & iteranda. Probat S. Tho.
quia sacramentum poenitentiae est quæ
dam medicina contra morbum: at me
dicus non potest conuenienter admo
uere medicinam nisi intelligat totum
statum infirmi. Si enim habet dolorē
splenis, & iecoris, & medicus intelli
gat primū solū, poterit applicare me
dicinas quæ noceant iecori. Et idem
de medicina spirituali cōfessiōis, &c.
Item probatur ex usu ecclesiæ, nullus
enī sacerdos audiret dimidia peccata.
Itē, quia sacerdos absoluit autoritate
Dei, Deus autē non absoluit ab vno &
nō ab alio (impiū enim est à Deo spera
re dimidiā veniā) ergo. Itē cōfessio di
midiata est cōtra formā absolutionis,
qua dicitur, ego te absoluo ab omnib⁹
peccatis tuis, ergo. Itē Augustinus di
cit q̄ est hypocrita qui nō cōfiteretur om
nia peccata, ergo. Hæc conclusio est
inuiolata & quæ ab omnibus tenetur.

ta ex negligentia, quia non fecit sufficientem indagacionem? Respōdeo, q̄ si ex industria fuerit negligens, vel si ita cōtemnat vt quasi ex industria nolit examinari: sicut qui per vnū annū integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidē q̄ omnia venirent ad eius memoriā: talis cōfessio est nulla, ac proinde iteranda. Si verò omiserit aliquod peccatū, putās se fecisse sufficientem indagacionē, etiā si illa ignorantia sit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & non iteranda.

Confessio ex negligētia dimidiata an sit reitanda.

QVÆRITVR, quæ diligentia requiritur ad examinandum conscientiam? Respōd. q̄ rarò continget, quòd velit quis examinare conscientia suā & putet se fecisse sufficientem diligentiam quin fecerit diligētiam. Quādo est mihi probabile, q̄ satis est quod feci: obliuio peccati non erit culpabilis, mortaliter saltem. Respondeo, quòd

161
Examinatio conscientie ad confessionem, quanta diligentia faciēda.

De Confessione.

præceptum de examinatione cōscien-
tiæ est idem quod de cōfessione, & de
integrè confitendo: & quia nemo in-
tegrè confiteretur si non examinaret
se, tenetur examinare: & non exami-
nans, peccat contra præceptum cōfes-
sionis. Et cū non sit peculiare præce-
ptum de examinatione, videtur q̄ nō
tantū teneatur ad illam sicut si fuisset
particulariter præcepta: maior em̄
diligētia requiritur circa finem quā
circa medium. Satis est ergo q̄ faciam
diligentiā moralem: sicut nec teneor
scribere peccata, vt recorder eorū. Si
autem particulari præcepto teneretur
recordari peccatorū, teneretur etiam
scribere. Dico igitur, quod postquā
quis voluit adhibere diligentiam, &
fecit aliqualem examinationem, quā
putauit sufficientem: credo quòd rarò
taliscōmittet negligētiam. Dico præ-
tereā, q̄ quando ego puto, quòd per
paruam diligentiam vltiorem ve-
niam

niam in cognitionem peccatorum præteritorum, si non fecero illam, non erit sufficiens examinatio. Sufficit autem taliter examinare, quod etiam si amplius examinasset per aliquod aliud tempus, non recorderetur aliorum. Et hæc sufficit. Credo quod viri qui habent animæ suæ curam, nunquam deficiunt in examinatione conscientie suæ. Ex hac conclusione qua diximus quod confessio non integra ex negligentia examinationis, non est valida: sequitur quod confessor non debet audire eum qui non fecit examinationem, maxime si sit de numero eorum qui non confitentur nisi semel aut bis in anno. Satis est tamen quod adhibuerit aliquam diligentiam, nec eum qui dicit se aliquam fecisse debet confessor repellere.

QVAERITVR, qui habet peccata reservata, & etiã non reservata, quomodo poterit confiteri, maxime si superior nolit audire nisi reservata? De hoc casu fuit multa contentio apud do-

162
Reservatos
scilicet habens an
dimidia
bit con
fessio-
nem

R 4 ctores,

De Confessione.

ctores, quorū opinionibus dimissis, dico q̄ si iudex superior & inferior sint præsentes, inferior nō pōt absoluerē à nō reseruatis: nisi prius petat facultas absoluendi à reseruatis. Quia integritas cōfessionis est d̄ iure diuino. Cum ergo ille pœnitēs habeat copiā cōfessoris cui potest integrē confiteri, non potest inferior diuidere absolutionē. Sed superior audiat omnia peccata, vel det facultatem absoluendi à reseruatis. Hoc Adrianus. q. 4. de confessione. Et Durandus. 4. d. 17. q. 15. contra Caietanum. Et si superior solūm absoluat à reseruatis, talis absolutio non est sacramētalis, sed solūm à censuris, & datur facultas inferiori vt absoluat ab omnibus peccatis. Si autem superior absens sit, & non pateat facilis aditus ad eum, & instet tempus celebrandi, inferior absoluat à non reseruatis, & pro reliquis expectat absolutionem superioris: nisi illis sit annexa aliqua

aliqua excommunicatio reservata: vt
in casibus bullæ de cœna domini: tunc
enim non debet absolui a non refer-
uatis. Et hæc est contra Adrianum, &
Duradum. Et in hoc casu intelligo. D
Tho. loqui in additionibus. q. 9. artic.
2. ad. 4. Sed quid faciendum quando
superior non vult committere faculta-
tem absoluedi à reservatis, & non ex-
pedit confiteri eidem? vtrum inferior
possit tunc absolvere à reservatis? Re-
spon. q̄ iam suprà dictum est, q̄ in quo-
cunque casu potest quis licitè non cō-
fiteri superiori, licet accedere ad sacra-
mentum eucharistiæ, si superior nolit
cōmittere facultatē absoluedi: nihilo-
minus inferior non potest absolvere
à reservatis. Pœnitens tamen poterit
accedere ad eucharistiam ita bene ac-
si esset decies absolutus. Quia ī tali ca-
su est censendus non habere copiā con-
fessoris. Tamē habita opportunitate re-
netur confiteri de illo peccato. Videat

R 5 tamen

De Confessione.

tamen pœnitens vtiā diximus, & ha-
beat sufficientem causam non confitē
di proprio sacerdoti.

163

An im-
pleatur
pceptū
ecclesiæ
de cōfes-
siōe per
cōfessio-
nē infor-
mē aut
nō inte-
gram.

QVAERITVR, virū per confes-
sionē non integram, vel aliās informē
satisfiat pcepto cōfessionis? Durād.
4. d. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum,
in quocunque casu confessio non est
iterāda, adimpletur pceptum de cō-
fessione. Quia ecclesia non obligat ad
faciendum opera in gratia, sed ad sub-
stantiam actus. Et de hoc nemo dubi-
tat. Secundū, in quocunque casu con-
fessio non sit valida, non adimpletur
pceptum de confessione. Patet in di-
cto. ca. omnis vtriusque sex⁹. debet cō-
fiteri omnia peccata, & pœnitētia im-
posita. &c. Clarum est quòd si non im-
pletur pceptū, confessor non debet
imponere pœnitētia nec pœnitens
tenetur acceptare, quia non est ibi sa-
cramentū. Sed dubia est mihi hæc pro-
positio: cū ecclesia vel nō possit obli-
gare,

gare, vel nō obliget ad actū interiorē:
& iste confiteatur oīa peccata sua, etiā
si non habeat dolorem, si confiteatur
hoc ipsum quod non habet dolorem,
siue absoluator, siue non, credo quod
satisfacit præcepto ecclesiæ: ego certē
non damnam talem.

QVAERITVR, an confessio di- 164
midata in necessitate sit valida? V. g. Confes-
Percussus est aliquis lethaliter, & habet sio dimi-
cētū peccata, incipit cōfiteri, & postq̃ diata in
dixit decē, moritur vel impeditur: an necessi-
talis possit absolui? Certē dubitari pos- tate va-
set, sed probabilius puto, & magis piū, lida.
q̃ sit cōfessio totalis & valida. Si enim
damus cōfessiōes dimidiatas propter
obliuionē, vel propter casum reſerua-
tum: quare nō dabimus etiam propter
impotetiā istius? proderit ergo illa cō-
fessio & ex atirito faciet contritum.

QVAERITVR, utrū virtute ab- 165
solutionis remittantur peccata etiam Pecca-
non confessa in particulari? Respond. ta nō cō-
quod remittā-
tur i cō-

De Confessione.

¶ sic omnino eadē ratione, si ex opere operato habet absolutio remittere peccata non est dubium quin remittatur isti, quia confitetur modo quo potest: sicut de peccato dubio de quo confiteor cū dubitatione, remittitur mihi estò illud fecerim. Et cōfirmatur, quia aliàs frustra esset confessio in generali, accuso me de alijs quorū memoriā nō habeo, cuius cōtrarium habet communis vsus piorum hominum.

166. **QVAERITVR**, utrū liceat in cōfessionibus generalibus de peccatis aliàs cōfessis, dimidiare confessionem, & dimittere aliquod turpe dicēdo reliqua? Videtur quidē q̄ nō, quia integritas cōfessionis est de iure diuino, ergo nō licet celare aliquod peccatum? Respondeo, quòd nō licet celare aliquod peccatum mortale: & si celatur nō est confessio, sed fictio circa materiā principalem sacramenti. Non est dubium quin si quis velit generaliter confiteri,

&

& dicat sacerdoti, q̄ vult generaliter confiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod, peccat mortaliter, quia est fictio manifesta circa principalem materiã sacramenti, & mentitur perniciosè, & decipit confessorem. Dico tñ q̄ pœnitens potest ex peccatis iam cōfessis eligere aliqua quę cōfiteatur ali quibus prætèrmisissis, si nō decipiat cōfessorem dicēs illa esse peccata totius vitæ suæ. Nec ad confessionē generalem requiritur tanta cōscientiæ examinatio: & consequenter potest fieri per plures dies, vt scilicet hodie confiteatur quinque peccata, cras sex. &c.

QVÆRITVR, utrū ex defectu satisfactionis, putā quia non impleui pœnitentiā mihi iniunctā à confessore, sit iteranda cōfessio? Multi summistæ tenēt q̄ est iteranda, inter quos Syluester verb. cōfessio primo. parrapho. 3. Quia quomodo imponet pœnitentiā oblitam vel neglectam qui non audie rit de

167
An quī
non im
pleuit
pœnitē
tiam te
neatur
iterare
cōfessio
nem.

De Confessione.

rir de nouo peccatum. Syluester alle-
 gat Ricardum pro se quē nō vidi nūc.
 Allegat etiā Palud. sed potius videtur
 tenere oppositum. Respondeo igitur
 ad quæstionem sine quocūque dubio
 & scrupulo absolutē, q̄ talis confessio
 non est iteranda propter pœnitētiā
 oblitā, velex malitia neglectā. Pa-
 tet, quia confessio præcedens fuit iam
 valida, & per cōsequēs fuerūt remissa
 peccata: ergo quicquid postea sequa-
 tur, non efficiet eam inualidā ac iterā-
 dam. Et ita tenet Maio. 4. d. 17. q. 6. du-
 bio vltimo. Dicemus tamē aliquid de
 hoc in materia de satisfactione.

168

QVÆRITVR, vtrū si aliquis
 cōfiteatur sacerdoti ignorāti quod sit
 peccatū mortale (sunt enim aliqui in
 mūdo) teneatur iterare cōfessionem?
 Respond. primò, quod si pœnitens est
 doctus quantum ad hoc quod scit qua-
 le sit mortale, & quale veniale: parum
 refert qualis sit confessor, doctus scili-
 cet,

An qui
 confite-
 tur sacer-
 doti igno-
 ranti sa-
 tisfaci-
 at præce-
 pto.

cet, an indoctus, nec tenetur iterare cōfessionem. Verum est tamen quòd si cognosceret confessor nescire discernere inter peccatum & peccatum, debet illum instruere dicens, hoc non est mortale, hoc sic: aliàs confessio nō esset valida. Nam si ego dicerem, ego occidi hominem, sed bene feci, quia ille occiderat patrem meum, non esset confessio. Sic quoque cōfessio nō est quando confessor audiens non intelligit esse peccatum mortale. Si verò tā poenitens quā confessor ignorent, si ista ignorantia sit circa ea quæ communiter ignorantur, talis nō impedit: nulli enim contingit inter omnia peccata scire de quolibet, an sit mortale, vel non. Si autem ignorantia sit tanta q̄ sit eorum quæ à paucis ignorantur (vt quòd iuramētum falsum, vel quod vindicare se de iniuria accepta nō sint peccata) crederē profectō q̄ teneretur iterare confessionē. Quia cōfessor nō intel

De Confessione.

Intelligit peccata illius, ergo ille nō cōfiteretur. Nā quo modo imponet pœnitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et hæc est cōmunis opinio. Non oportet tamē formare nouos scrupulos, nā rarō contingit talis sacerdos cōfessor. Satis est enim q̄ cōfessor sciat communia scilicet homicidiū, furtum, &c. esse peccata, & quod sciat dubitare.

169 **Cōfessio** Sed quæritur, an si confessor alioquin sapiens, non aduertat ad peccata pœnitētis, confessio sit valida? Respōdeo, q̄ sine dubio ex quacunque causa confessor non aduertat peccata pœnitentis, cōfessio est iteranda. Sed tamen pœnitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamen constaret aliquo pacto, quod confessor, vel non audiuit, vel non intellexit peccata, omnino tenetur iterare cōfessionem: quia prior fuit nulla.

170 **QVÆRITVR**, an liceat cōfiteri peccata semel cōfessa, & si fiat, an cōfessio

fessio secunda sit sacramētum? Respō Pecca-
 deo, q̄ de hoc sunt opiniones. Scotus. ta semel
 4. d. 18. ad primum dicit, q̄ sic, hoc est cōfessa,
 quòd talis confessio est valida, & me- an possi
 ritoria: sed tamē ibi nō est sacramentū mus ite
 aut aliqua virtus clauium, quia non po rum cō
 test eadem forma replicari super ean- fiteri.
 dem materiam: impossibile est enim
 vt eadem forma informet pluries ean-
 dem materiam. Item iudicium semel
 ritè factum non potest infringi, ergo
 nō debet iterari (como se puede pley-
 tear vna sententia en grado de reuista
 cōfirmada?) Contrarium tenet Sanct.
 Tho. Bonauentura, Marsilius, Gabri.
 Alexand. & Maio. & omnes quos mi-
 hi contigit videre. Et probatur, pec-
 cata oblita sunt absoluta sacramentali-
 ter, & tamē cū veniunt ad memoriā
 sunt necessariò cōfitenda, & debet ho-
 mo ab illis absolui: ergo non inconue-
 nit, quòd quis absoluator bis ab eodē
 peccato. Nota igitur pro hac opi-
 nione,

De Confessione.

nione, quòd potestas clauium data est ecclesiæ ad remissionem peccatorum non solùm ad remissionem culpæ, sed etiã ad remissionem pœnæ. Cùm ergo illa potestas maneat in ecclesia post primã absolutionem, & remanet etiã reatus pœnæ in eo qui iam est confessus, sequitur q̃ secũda cõfessio valebit ad remissionẽ peccatorum & pœnæ. Maximũ argumentũ pro hac parte est consuetudo bonorũ, qui sæpe confitẽture adẽ peccata. Et ad argumentũ Scoti, nego q̃ eadem forma non possit replicari super eandem materiã: nã cum eadem aqua possunt baptizare cẽtum. Item illo dato, peccata sunt materia remota, sed peccata confessa sunt materia proxima: vnde si in eadem cõfessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omnino valeret. Sed in pluribus confessionibus quare non erit valida?

171 **QVÆRITVR**, an possit aliquis
Confite cõfiteri absenti sacerdoti per nunciũ,
putà

puta quia est in carcere & non datur ^{ripernu}
aditus sacerdoti? Respōd. quod nullus ^{ciū ā sis}
tenetur isto modo confiteri. Quia fo- ^{licitū?}
rum confessionis debet esse secretum,
& nemini tenetur homo reuelare pec-
cata nisi sacerdoti. Secundò dico (licet
Palude videatur dicere contrarium. 4.
dist. 17. q. 2.) quod nō est licitum hoc
modo confiteri; nec talis confessio si
fiat potest esse sacramētalis, nec sacer-
dos potest talem absolueri: nec est ra-
tioni conforme. Quia confessio debet
esse forum secretissimū: nam licet nō
sit de essentia cōfessionis qd sit secreta,
tamen quia sacramenta nō sunt cōtra
legē naturæ, secundū quam non licet
publicare peccata, idcirco cōfessio sit
secreta, & non ratione clauium. Ratio
igitur quare talis nō potest absolui est
quia re vera non confitetur: cōfitetur
quidem internuncio: internuncius tñ
non confitetur, sed est testis. In foro
contentioso sufficeret illud, quia non
S 2 posset

De Confessione.

posset retractari, & si retractaret, non crederetur. In cōfessione verò sic, q̃a semper manet libertas ad cōfitendū: quando enim nuncius loquitur sacerdoti, potest pœnitens se retractasse, ac proinde nō potest absolui: nec confite ri modo prædicto. Nō dubito de hoc.

172
Confes
sio an
fieri pos
sit per in
terpre
tem.
QVAERITVR, an per interpre
tē possit quis cōfiteri sacerdoti præsen
ti. Respon. primò sicut ad dubiū præce
dens, q̃ homo non tenetur sic confite
ri. Quia non tenetur prodere peccata
sua, in tali autem casu manifestat ea in
terpreti, ergo nō tenetur. Secundò di
co quòd potest licitè eo modo cōfite
ri. Sed contrà quoniam talis non cōfi
tetur sacerdoti: sicuti dicebam⁹ de eo
qui confitetur per internūcium, ergo
talis confessio non est valida. Respon.
q̃ est differētia clara. Quia quando in
ternuncius refert peccata sacerdoti,
pœnitens se habet merè negativè, &
non est præsens. Per interpretē autem
signo

signo & nutu actualiter ostendit poenitens, & ipse dicat sacerdoti quod interpretes dicit: & sic est verum sacramentum. Et interpretes omnino tenentur occultare peccata quæ audiuit.

QVÆRITVR, an aliquis possit confiteri per scripturam, maximè quando non potest voce? Palude. 4. d. 17. q. 2. & Maio. 4. d. 27. q. 1. dicunt quod si sacerdos sit præsens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dico cum Caietano, Scoto, & Ricardo, quod talis non tenetur sic confiteri. Quia nemo tenetur prodere peccata sua extra confessionem, talis autem proderet peccata: quia ex natura rei scriptura manet transacta confessione, ergo non tenetur: præcepta enim Christi debent esse suavia. Sed utrum possit confiteri scripto, dubium videtur. Nam scriptura & nuncius in hoc conveniunt, quod scriptura non est confessio, quanvis posset qui dat scriptum annuere, & confiteretur

173

Confite
ri p scri
pturam
a liceat.

De Confessione.

teretur illa peccata scripta, & iam videretur quod esset idem iudicium sicut de confessione per interpretem quæ est vera confessio. Et tãdem ita credo & teneo quod licitè tunc fit scripto si signis annuat quod confiteretur illa. Sine necessitate verò à potète loqui nõ reciperetur talis confessio. Quia inter signa voces obtinuerunt principatum & magna irreuerentia esset confiteri scripto. Muti autè si possunt confiteri nutibus non manifestando alijs peccata tenentur confiteri. Caieta. in summa, ponit modum quo tales possent confiteri. scilicet ut peccata scribatur in vna charta, & in alia numerus peccatorum, &c Sed credo quod nõ tenetur illo modo confiteri meo iudicio.

174 **QVAERITVR**, virum quis teneatur eo modo confiteri circũstantias peccatorum, quo reuelentur cõsortes? V. g. commisi incestum cum matre, curatus cognoscit me & matrem meam, an teneatur confiteri illam circũstantiam, cum qua
Confor
tem pec
cati an
possim
reuela
re in cõ
fessione,
quæ

quæ quidem non potest dici sine reue-
latione personæ consortis in crimine?
Respondeo ex sentētia omnium, q̄ ta-
lis tenetur quærere alium cōfessorem
qui non cognoscat matrē, quia multū
noceret matri talis confessio: ac proin-
de nimis cauere debēt pœnitentes ne
in confessionibus aliorum peccata de-
tegant. Si verò non inueniatur confes-
sor ignorans talē personā, dico (quan-
uis aliqui voluerūt dicere, q̄ tūc nō te-
netur dicere illā circumstantiam perso-
næ) ex sententia. S. Tho. Bonauenturæ
in. 4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. cōclu-
sione. 3. quòd talis tenetur cōfiteri cir-
cūstantiam illam, & omnes alias cir-
cūstantias necessarias, esto confessor
veniat in notitiā tertię personæ. Quia
præceptum de confessione est maius
quàm præceptum de seruanda fama al-
terius, & ego vtor iure meo: maxime
quia non diffamo consortem, cū sa-
cerdos teneatur peccatum meū & suū

De Confessione.

æquè celare. Imò Bonauentura dicit,
q̄ si sacerdos sit talis de quo estimatur
q̄ nō nocebit, sed proderit, pœnitens
posset ei dicere personā etiam si aliās
nesciret, vt adhiberet remedium.

175
Circun
stantiæ
peccato
rum.

QVAERITVR, quæ circunstan-
tiæ sint necessariò cōfitenda? Resp. q̄
triplices sunt circunstantiæ. Quædam
minuentes peccata, aliæ quæ grauant
peccata, aliæ verò quæ nec grauant, nec
minuunt, quas quidem antiqui nō vo-
cant circūstantias: vt si peccaui noctu,
vel in die, & propterea istæ dimittan-
tur. Primæ circunstantiæ si tales sint,
q̄ faciant ex peccato mortali veniale,
vel ex peccato non peccatum, confite-
dæ sunt necessariò, aliàs esset menda-
cium. V.g. participare cum excommu-
nicato est mortale, si quis autem cum
negligentia veniali communicet in di-
uinis: illa circūstantia ignorantia red-
dit peccatum veniale, & ideo est confi-
tenda. Vel si rex excommunicatus me

tu mortis compelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur facere de peccato nō peccatū, & ideo est necessariō confitenda. At si huiusmodi circumstantiæ quæ non tantū excusant, q̄ faciant mortale veniale, vel peccatum nō peccatum: vt egestate furari, passione mœchari, dicunt aliqui q̄ esset melius q̄ non confiterentur. Sed dico, q̄ si verè sint circumstantiæ quæ multum excusant debent confiteri. Quia vnum furtum, potest esse in duplo peius quàm aliud, & stuprū ex libidine multo peius est quàm ex timore mortis. Tales igitur circumstantiæ confitendæ sunt, nō ad excusanda peccata delicta ve, sed ad confitendum ea purè & nudè.

S E D tota difficultas est de circūstā 176
tijs aggrauantibus, quæ quidem sunt Quæ cir
in duplici differentia. Quædam enim cunstan
mutant speciem: sicut furari vel occi- tiaz con
dere in ecclesia, fornicari cū virgine, fitendq̄

S s vel

vel fornicari in ecclesia: si est dubium an tales sint necessariò cōfitendæ? Respondet S. Tho. 4. d. 17. & Bonauētu. Palude, Syluester, & est cōmunis sententia, q̃ illæ circumstantiæ quæ mutant speciem sint necessariò confitendæ. Quia peccatum habens illam circumstantiam, æquiualeter est duo peccata. Furtum enim per se est peccatū, & iniuria ecclesię est etiam peccatum per se, & ideò furtum in ecclesia æquiualeter duobus peccatis, & ob id est necessariò talis circumstantia cōfitenda. Item fornicatio est peccatum, & iniuria viri est peccatum, & ideò fornicatio cū vxorata æquiualeter duobus peccatis, ac proinde talis circumstantia est necessariò confitenda: & sic de similibus. Itē probatur, per illa peccata franguntur duo præcepta ecclesię: furtum enim in ecclesia est primò contra præceptum de non furando, & etiam contra præceptum cultus diuini, ergo circum-

cunstantiæ illæ sunt necessariò confi-
tendæ. Aliæ verò sunt circumstantiæ ag-
gravantes quidem, sed non mutantes
speciẽ, & tales nõ sunt necessariò cõfi-
tendæ: quia aliàs nunquã posset homo
purè & integrè confiteri. Marfil. 4. d.
12. & Gabrie. 4. d. 17. & Maio. ibidem
dicunt primò q̃ omnes circumstantiæ
mutantes speciem sunt cõfitendæ. Se-
cundò dicunt, quòd etiam sunt confi-
tendæ aliquæ non variantes speciem,
scilicet quæ faciunt maiorem malitiam
mortaliter: tales inquit circumstan-
tiæ necessariò sunt confitendæ. Quia
aliàs aliquãdo cõtingeret, q̃ maior ef-
fet pars malitiæ quæ celatur, quam
quæ manifestatur. V. g. ego semel con-
fessi in homicidium, & continuari
consensum per diem integram, si con-
fiteor quòd consensi semel in homici-
dium, & taceo tempus cõtinuationis,
nonne celarem maiorem partem gra-
nitatis? Item furari decem est mortale
furari

De Confessione.

furari verò mille est eiusdem speciei cum primo furto: sed nunquid sufficeret dicere, accuso me ϕ furat⁹ sum, nō nominando quantitatem? Ad hāc igitur quæstionem dico quòd ego nō auderem cōdemnare eum qui cōfiteretur solas circūstantias mutantes speciem. Nam cū illud dicat. S. Tho. & Bona uentura, vel est verum, vel ad minus qui sequit̃ illos excusatur ignorantia inuincibili. Secūdò dico, ϕ nemini cōfulerem, nec ego essem cōtentus illo modo cōfiteri, sed cōfiterer etiā illas circūstantias quæ manifestè multiplicant malitiam mortalem. Sicut in exēplis positis de tēpore cōtinuationis, & de quantitatē furti: quia aliàs cōfessor non intelligeret totam malitiam confitentis. Placet etiam mihi quod Caie tanus dicit, scilicet quòd aliquæ circūstantiæ mutantes speciem non sunt necessariò confitendæ: quando grauitas circumstantiæ est parua. Sicut diuina-

De Confessione

tale, nunquid poterit absolvere eum
contra propriam opinionem? Sit al-
liud exemplum, si iudex sequens opi-
nionem. S. Th. occidat hominē quem
ipse certò scit innocentem, probatum
tamē nocentem, & cōfessor sit opinio-
nis Nicolai de Lyra qui tenet id non li-
cere: vtrū possit absolvere iudicē volē-
tē semper in illa opinione persistere?
Est magna quæstio, & mouet eam Cō-
radus celebris doct̃or tractatu de con-
tractibus, quæstione vltima. Et ante
omnia quæstio hæc habet locū quādo
ambæ opiniones sunt probabiles, nā
si opinio pœnitentis nō habeat proba-
bilitatē, nō debet eum absolvere: quia
eius ignorantia non est inuincibilis,
sed vincibilis. Vt si ego teneo opinio-
nē q̃ nemo potest possidere plura be-
neficia simul, si opposita opinio nō sit
probabilis sicut forsan nō est, clarum
est q̃ nō debeo eū absolvere: quia pu-
to eum esse in peccato mortali, q̃ non
excu-

excusatur ignorantia inuincibili. Sed quid faciet quando ambæ opiniones sunt probabiles, & habent suos proprios assertores? Respōdeo, quòd siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eum absolvere in tali casu. Ita tenet Palu. 4. d. 17. q. 2. arti. 1. Et Gotfre. quodlibeto. 9. Probatur apertè, talis pœnitens est in gratia, & confessor habet probabilitatem q̄ sit in gratia: quia scit esse probabilē eius opinionē, ergo non debet ei negare absolutionem.

QVAERITVR, an numerus peccatorū sit necessariò cōfiteḁdus? Resp. 178
 ex omnium sententia q̄ sic: licet multi confessores parū de hoc curent. Pro Nume-
rus pec-
catorū
necessa-
riò cōfiteḁdus.
 batur, quilibet tenetur cōfiteri omnia peccata sua: sed qui non confitetur numerum, non confitetur omnia peccata sua, ergo tenetur eum cōfiteri: aliàs esset fictio. Sed utrū iste numerus sit determinatè dicendus, putà furatus sum decies, iuravi falsum millies, &c.
 Caie-

De Confessione.

Caietanus respondet, quòd numerus peccatorum ideò manifestari debet, vt sciat cōfessor à quo debet absoluerè, & qualitatem pœnitentis : & quia ad hoc parùm præstat quòd confessor sciat an sint decem vel vndecim, ideò non est exquisitè numerus perquirendus. Dicendum ergo primò q̃ quicumque sciuerit determinatè certū numerum peccatorum suorum : vt si certò sciat q̃ peccauit decem, tenetur dicere determinatè se decies peccasse hoc peccato. Quia aliàs celaret aliqd̃ peccatū & esset fictio: vt si diceret se fecisse aliquod peccatū nonies, & scit certò, q̃ fecit decies. Secūdò dicit Caietanus, nō esse necessarium magnā adhibere diligentia ad cognoscendum distinctè certum numerū peccatorū. Cogitat aliquis, & scit se falsum iurasse multoties, semel in qualibet septimana, parū plus vel minus : & si amplius pensaret & fatigaret se, posset reperi-

re certum numerum, dico q̄ illud nō
est necessarium. Nā dūmodo parū
plūs vel minūs attingat numerū pec-
catorū, licet non determinatum, ni-
hil impeditur eorum quæ sunt in con-
fessione faciēda. Nō enim impeditur
absolutio, q̄a sufficit illa notitia. Nec
pœnitentia, quia non est imponenda
ad æqualitatem, cū sit arbitraria. Nec
consilium, &c. ergo nihil impeditur.
Satis est igitur q̄ quis pertingat nume-
rum crasso modo, parū plūs vel mi-
nūs. Præcepta enim Dei debēt esse cla-
ra, is verò qui sæpe solet peccare, non
posset scire numerū determinatū. Ter-
tiò dicit q̄ etiā aliquādo nō est neces-
se adhibere diligētiā ad sciēdū nume-
rū, etiā sic crasso modo. V. g. est mere-
trix quæ fuit in lupanari decem annis,
nūc cōvertit̃ & vult cōfiteri, satis est q̄
dicat peccata fornicatiōis hoc modo,
māsi in lupanari per decem annos ad-
mittēs cūctos: nec oportet quòd cogi-
tet

De Confessione.

ret quot in hebdomada, mēse, aut anno. Patet, quia per hoc cōfessor habet tātā notitiā, quā tā illa potest ei dare. Quid em̄ refert, q̄ illa dicat se peccasse triginta mille vicib⁹? Et idē de cōcubinario qui habet fœminā per annū qualibet nocte, nō est op⁹ q̄ numeret vices: nec expedit illud dicere. Itē de illis qui frequentissimē blasphemant. Satis est q̄ dicant hanc esse suam consuetudinem: ne faciamus eos mentiri. Et eodē modo de circūstantia magnitudinis rei furatæ, non est opus q̄ sciat punctualiter. Non dubito de hoc.

179 **QVÆRITVR**, si quis cōfiteretur se peccasse decies, vel duodecies, non recordatur tamē tunc nisi decē, & postea recordatur distinctē alterius peccati, an teneat illud cōfiteri in particulari? Respondeo q̄ nō, si includitur in numero prius dicto. Quia si tunc quādo cōfessus fuit meminisset illi⁹, sufficeret dixisse, iuravi falsum duodecies parum

parū plūs vel minūs. Si autē dixit, iura-
ui falsum decē, & postea sit memor q̃
iuravit quatuordecim, teneat confiteri
ea quæ numerū prius dictū excedūt.

QVÆRITVR, an modus secre- 180
tè confitendi soli sacerdoti, sit alienus
ab institutione & mandato Christi.
Respondetur negativè, & ita firma fi-
de tenendum est, sic enim diffiniūt in
Conci. Tridentino sessiōe. 14. de pœ-
nitētia. Cano. 6. cuius hæc sunt verba.
Si quis dixerit modum secretè confi-
tendi soli sacerdoti, quem ecclesia ca-
tholica ab initio semper observavit &
observat, alienum esse ab institutione 181
& mandato Christi, & inuētū esse hu-
manum, anathema sit.

QVÆRITVR, an absolutio sa- 181
cramētalis sacerdotis sit actus verè &
realiter iudicialis, hoc est verè & reali-
ter præstans & efficiens realē absolu-
tionē vel nō, sed dūtaxat declaret pœ-
nitētē iā esse absolutū. Respōdetur fir-

De Confessione.

ma fide tenendū esse q̄ sit actus verè
& realiter iudicialis, hoc est verè &
realiter præstans & efficiens absolu-
tionem quantum est ex se. Hoc patet,
quia ita diffinitur in Concili. Triden-
tino, vbi supra. Can. 9. cui⁹ verba sunt.
Si quis dixerit absolutionem sacra-
mentalem sacerdotis non esse actum
iudiciale, sed nudum ministerium
pronunciandi & declarandi remissa es-
se peccata confitenti modò tātū cre-
dat se esse absolutum, aut sacerdos nō
ferio sed ioco absoluat, anathema sit.

182 QVÆRITVR deinde, an sa-
cerdos possit sacramentaliter absolue-
re pœnitentem cuius confessionem
non audiuit? Respondetur negativè.
Et ita firma fide tenendum est: quoniā
sic diffinitum est in Cano. 9 proxime
allegato, his verbis. Si quis dixerit nō
requiri confessionem pœnitentis vt
sacerdos eum absolvere possit, anathe-
ma sit.

QVÆ.

QVÆRITVR, vtrum sigillum
 cōfessionis sit necessariū? Resp. secun- 183
 dūm omnes doctores. 4. d. 21. q̄ sacer Confes
 dos tenetur ad sigillū confessionis, ad sionis si
 celanda peccata quæ in cōfessione au gillū ne
 diuit sub pœna peccati mortalis. Pro- cessariū
 batur primò ratione naturali, quia fa-
 cerem illi iniuriā. Item quia in cap. sa-
 cerdos. de pœnitētijs. d. 6. prohibetur
 omnibus sacerdotibus reuelare pecca-
 ta, & apponitur pœna grauissima op-
 positum facientibus: scilicet vt omni-
 bus diebus vitæ suæ ignominiosus pe-
 regrinādo pergat. Et sunt verba Gre-
 gorij. Idē habetur cap. omnis vtriusq;
 sexus. de pœnitētijs & remissionibus.
 & dicitur q̄ qui non celauerit, detru-
 datur in arctissimum monasterium,
 ibi perpetuā faciat pœnitētiā. Et quia
 si in hoc daretur aliqua exceptio, tol-
 leretur confessio: nemo enim auderet
 confiteri peccata grauia. Idcirco pro-
 pter nullū bonū quodcunq; sit illud, li

De Confessione.

cet sigillū confessionis frangere: quia nullum potest esse æquale bonū, nec tam necessarium vt est confessio.

184

Pecca-
ta in cō-
fessio-
ne audi-
ta pos-
sum⁹ iu-
rare nos
nescire.

SED quid faciet confessor cū inter-
rogatur de peccato quod audiuit in
cōfessione, an possit dicere se nescire?
Respōdeo secundū omnes, q̄ sic. Sed
quid si cogatur iurare? Dico q̄ potest
& debet iurare se nescire, quia intelli-
gitur se nescire extra cōfessionem, &
sic verum iurat. Sed fac q̄ iudex, vel
prælatus ex malitia exigat à me iura-
mentum an sciam in confessione? Re-
spon. q̄ coactus iuret se nescire in con-
fessioe, quia intelligitur se nescire ad
reuelandum, aut taliter q̄ possit dice-
re. Sed contrā si iuret se scire in confes-
sione iuraret verum, ergo cū iurat se
nescire in confessione iurat falsum:
quia sunt contradictoriæ, Respond. q̄
non sunt contradictoriæ. Quia in illa
negatiua intelligitur conditio subin-
tellecta, scilicet quòd non scit tali mo-
do

do quòd possit illud dicere.

QUÆRITVR, si confessor ex 185
ignorantia absoluit aliquē quē nō pote Error i
ratà casu reservato, vel ab excōmuni- confes-
catione, vel si oblitus est eum absolue sione fa-
re, quomodo reparabitur defectus cō modo
fessionis sine reuelatione? Nider in reparan-
suo cōfessionario dicit, q̄ in concilio dus si-
Cōstantiēsi, vel Basiliēsi fuit inter pa- ne fra-
tres hæc questio tractata, & q̄ tūc fuit ctioe si-
varia sentētia. Ego dico cū distinctio- gilli.
ne, quia vel confessor timet probabili
ter scandalum reuocando pœnitētē,
& quòd conqueretur de reuelatione
confessionis: & in tali casu relinquen-
dus est, quia si habuit contritionem
erat in gratia. Si autem non timetur q̄
pœnitens dicet se non fecisse tale pec-
catum, & q̄ nō conqueretur de reuela-
tione confessionis, dico sine quocun-
que scrupulo quòd possum illum re-
uocare ad cōfessionem & absolvere.
Sed contrà, quia obijcit peccatum ex-

De Confessione.

tra confessionem. Respondeo, q̄ non facio ei iniuriam si dicam, tu cōfessus es mihi alia die, redeamus ad confessionem, quia volo tibi dicere vnū verbum quod expedit tibi. Si nolit dimittatur. Si autem acquieuerit dicam ei, cōfitearis peccata in generali, & si aliqua alia fecisti cōfiteri ea, quia feci talem defectum in alia confessione. Et probo quòd hoc liceat, quia vt infrā dicemus, de pœnitentis licentia licet reuelare peccata eius alteri, ergo multò melius sibi ipsi, vel formaliter, vel interpretatiuè si dederit licentiam: vt si beneuolè audiat me dicentem sibi, scias quòd in cōfessione præterita fuit defectus quidā commissus, vis illū audire? Si dixerit quòd sic, sine quocūq; scrupulō dicaturei, scias q̄ eras excōmunicatus, & ego non potui te absoluerē, &c. Palude in fine. d. 21. ampliorē concedit licentiam, dicens quòd non solū quando fuit cōmissus defe-

ctus

ctus in confessione, sed etiam ratione correctionis fraternæ possum secretò admonere illū de peccato semel cōfesso mihi. Sed credo certè q̄ est falsum omnino, & q̄ nullo modo licet.

QVAERITVR, an quādo peccatum quod in confessione audiui est publicū, teneat illud filere? Respōdet Caieta. in summa, q̄ de tali peccato possum loqui post confessionem eodem modo sicut antè: debeo tamen procedere postea à cautiùs & nullo modo dicere q̄ scio illud in confessione, quia redderē audientes certiores. Sed quid si à confessore petat quis, an ille fuerit confessus illud peccatum publicum? Respondeat confessor, confessus est omnia peccata sua. Potest etiam dicere, absolui illum, quia per hoc nihil reuelo. Admonet tamen Caietanus, bonum esse quòd quādo peccata sunt publica, petat facultatem confessor à pœnitente ad loquēdum de eis ad bonum.

186

Peccatum publicū in confessione auditū, an possim reuelare.

De Confessione.

num finem. Sed quid si vsurarius iacet se, quòd absolui illum, cum nō sit verum. Nam si dico quòd sic, mētior. Si autem dico quòd non absolui eum, reuelo confessionem. Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium meum. Sed quid faciet proprius sacerdos peccantibus eucharistiam concubinæ, vel vsurario, quos non audiuit de confessione? Respondeo, q̄ non det illis. Sed quid si dicant confessi sumus tali fratri, & interrogatus frater nō audet dicere q̄ non absoluit, ne eorum statū reueler, nec q̄ absoluit ne mētiatur? Respondeo absolutè, q̄ si sint peccatores publici, debet eis eucharistiam negare. Quòd si fuerint confessi cum proprio sacerdote & non absoluti, & nihilominus petāt eucharistiam, dico etiā quòd debet eis negare, & si dixerint, iam tu absoluisti nos, dicat ego nescio de hoc.

pœnitentis liceat cōfessionem reuelare? Alexāder & Scot^o. 4. d. 2. r. q. 2. 1. & Durandus ibidem dicunt quòd non licet. Quia sigillum confessionis est de iure diuino, ergo pœnitens non potest dare licentiam. Item quia esset scādalum. Sed respondeo absolutè quòd pœnitens potest dare licentiam, confessor tamen non potest accipere, aut reuelare confessionem in detrimentum pœnitentis qui sibi talem facultatem dat.

Peccata in cōfessione audita reuelare possumus de pœnitentis licentia.

QVÆRITVR, utrū alia quæ in confessione sciuntur præter peccata cadant sub sigillo confessionis? Respondeo, quòd sub sigillo arctissimo confessionis non cadunt nisi peccata pœnitentis, vel tertiæ personæ: & solum huius sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secūdo dico quòd sub sigillo confessionis cadunt omnia alia quæ expressè, vel interpretatiuè pœnitens tradit sub sigillo confessionis:

188
Sigillū cōfessionis, à se extēdat ad alia quā ad peccata

De Confessione

vt si dicat, accipiat is hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat, credo peccaret mortaliter: propter detrimentum quod faceret sacramento, redderet enim confessionem fraudulosam. Nō enim omnes intelligunt hanc differentiam sigilli maioris vel minoris. Ideo confessor sit cautus, vt taceat omnia illa quæ sunt alicuius grauitatis. Alia verò quæ non sunt de necessitate cōfessionis, nec refert pœnitēti q̄ reuelentur, nō tenetur celare: sed tamen non dicat se in cōfessione audisse. Breuiter in hac parte, mas vale ser corto que largo.

189
Pecca-
ra in cō
fessione
audita,
ā liceat
incōmu
ni reue-
lare.

QVÆRITVR, an in cōmunili
ceat reuelare peccata audita in confes-
sione, taliter quòd nec directè, nec in-
directè perueniēt in notitiā pœniten-
tis? V. g. si dicā, quidā cōfessus est mihi
semel hoc peccatum. Respond. quòd
hoc nō est reuelare confessionē. Quia
re vera multi viri sancti hoc fecerunt:
maximè doctores qui ponunt casus
quos in

quos in confessione audierunt. Secundo dico, q̄ melius est hoc rarò facere. Sequuntur enim quandoque scandala existis: ideò abstineant sacerdotes ab his narrationibus.

QVAERITVR, de illis qui cōmittūt alijs secreta sub sigillo cōfessionis, an tale sit secretū confessionis? Respon. q̄ qui recepit tenetur seruare illud secretū plusquàm alia. Quia ex pacto additur nouum vinculum, & per consequens dico non esse cōueniēs q̄ homines sæpe recipiāt talia secreta. Secundo dico, q̄ illud non est sigillum confessionis, nec frangens illud incidit in poenā canonis. Quia ibi nulla iniuria fit sacramento, cū nullum fuerit sacramentū: licet frangatur fides. Notandum est etiam quod ea quę dicūtur de sigillo confessionis, intelligūtur de quacūque cōfessione, siue perfectā, siue non, siue incepta, siue nō: & de omnibus illis quę ordinātur ad cōfessionē vel

190
Secreta
extra cō
fessionē
sub sigil
lo cōmē
data q̄
modo o
bligēt .

De Confessione.

vel facultatē ut ab illo absoluator à re-
servatis, non potest ille plus reuelare,
quàm si iam accepisset in confessione.

191
Confes-
sio vo-
calis est
à Chri-
sto insti-
tuta.

QVÆRITVR, utrūcōfessio vo-
calis quæ est in vsu ecclesiæ sit institu-
ta à Christo? Antiquitus quando erant
tempora meliora, non tātum hæc quæ-
stio iactabatur: quia tempore pacis ar-
ma non sunt in tanto pretio & vsu.

Nunc verò quia iam sunt hæretici qui
negent confessionem, propter peccata
nostra, oportet quòd simus ad hoc bel-
lum armati. Idcirco quæritur, an con-
fessio sit de iure diuino? Respond. ex
sententia omnium doctorum ꝓ sic.

Patet, ecclesiæ clauēs sunt ad remitten-
da peccata, secundū illud Matthæi. 16.
Tibi dabo clauēs regni cœlorum, &
quodcunque solueris super terrā. &c.
Sacerdotes autem habēt has clauēs, &
sunt iudices peccatorum, iudices verò
non possunt iudicare nisi causam co-
gnoscat, ergo alij tenentur subdere se
huic

huic iudicio; aliàs frustra esset illa potestas, hæc autē subiectio fit per confessionem, ergo de iure diuino tenetur cōfiteri. Item Iacob. 1. Cōfitemini alterutrum peccata vestra. Quod Augusti. Beda, & alij sancti, & Hugo de sancto Victore. libro. 2. de sacramētis, per. 14. cap. intelligunt de præcepto confessionis. Itē (& hic est rota vis secūdū Adriannū & veritatē) Ioā. 20. quorū retinueritis retenta sunt. i. quorum peccata non absolueritis, non erunt absoluta ante Deū: ergo secūdum euangeliū debent confiteri & absolui in terra, aliàs non erunt absoluta in cēlo. Hic est locus validissimus, & q̄ oēs sancti hoc dicāt in cōperto est. Vide Thomā Vualdēsem. lib. de sacramētis, & Rossēsem colligētes dicta sanctorū omniū. De hac confessione necessariò sacerdoti facienda multa egregia apud utrūque inuenies. Et cognosces, an expediat has ecclesie colūnas sequi potius, quā novos istos
gramma

De Confessione.

grāmatistas. Opinor neminem vsque
adeò cæcū & infanū esse, qui ob vnus
Lutheri amētiā velit tanto discrimini
seipsum exponere, quaten⁹ ea peccata
quę vel nouit, vel dubitat esse lethalia,
sacerdoti nō aperiāt. Et maximè cū in-
telligat antiquissimos simul eruditis-
simos ac sanctissimos patres tātam cō-
fessionis huius necessitatē esse dicen-
tes, vt quicūque mortaliter deliquerit,
eū oporteat, vel publicè, vel priuatim
sacerdoti sua peccata detegere. Nec fa-
cilè crediderim patres ipsos hāc vsque
adeò duram prouinciam nobis impo-
suisse, priusquā exploratissimum ha-
berent hanc confessionem, aut ab apo-
stolis institutam, aut in sacris scriptu-
ris dilucidè traditā fuisse: ceu rem cū-
ctis peccatoribus apprimè necessariā,
& quā contemnere non possent, abloq;
dispendio salutis animarum. Expen-
dat igitur quisquis secū, an tutius fue-
rit horum patrum simul & scriptura-
rum

rum assertionem admittere, suasque animas à tanto periculo custodire: an Lutherum de cōfessione impiè oblatrantē & sentiētem, suo capiti dūtaxat non patrū, aut scripturarū testimonio innixū sequi: & cū eo funditus perire.

NOTANDVM etiam de cōfessione q̄ Beatus Renanus in annotationibus quas fecit super Tertul. dicit se esse nactum librum quēdam antiquissimum conciliorum, & inter ea dicit fuisse vnū factū antequàm esset institutum ab ecclesia ieiuniū quatuor dierum ante Dñicam primam in Quadragesima, quod sic habebat. Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectam, vt omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere sauciatum, feria quarta ante quadragesimam cum omni festinatione recurat ad viuificatricem matrem ecclesiam, vbi quod malè cōmisit, cum omni humilitate & cordis contritione simpliciter confessus, su-

192
Confes-
sio olim
fiebat i
princi-
pio. xl.

De Confessione.

sciapiat remedia poenitentiae secundum modum canonicis auctoritatibus praefixum: non solum autem ille qui mortale aliquid commisit, sed etiam omnis homo quicumque se cognoscit immaculatam Christi tunicam quam in baptismo accepit polluisse, ad proprium sacerdotem festinet venire: cum puritate mentis omnes transgressiones, omnia peccata quibus Dei offensam incurrisse meminit, humiliter confiteatur, & quicquid a sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab ipso omnipotentis ore fuisset prolatum, ita diligentissime attendat & sequatur. haec ibi. Idem habetur in poenitentiaro Romano, quod creditur profectum ab apostolis ipsis ubi dicitur. Hebdomada ante quadragesimam confiteantur omnes. Iste erat convenientissimus modus, & multo melior, quam qui nunc est, & confitentur in fine quadragesimae, sic ieiunium non multum eis prodest. Optimum esset si posset renocari ista consue-

cōsuetudo, nos tamē nō possumus illā
reuocare. Sed peculiare possent suos
pœnites admonere q̄ confiteātur
ante quadragesimam.

QVÆRITVR, an sit necessariū 193
vt confessor interroget pœnitentem? Confes-
Respondeo primò q̄ est necessariū vt for an
confessor plerunq̄ aliquid interro- teneat
get. Patet, nā vt suprā diximus, si pœ- interro
nitens non fecerit aliquam conscien- gare pœ
tiæ examinationem, confessio non so- nitentē.
lū erit inualida, sed etiam mortalis. Si
hoc ex circumstantijs appareat, debet
confessor interrogare, an examinaue-
rit cōscientiam suā: & si dixerit q̄ non
nō audiat eum. Si non timeātur maio-
ra mala, videlicet q̄ pœnitēs nunquā
cōfitebūt, tūc em̄ interroget sacerdos.
Oportet enim q̄ cōfessores nō mittāt
pœnitētes in desperationem. Omnes
sancti, & S. Tho. ita cōsulunt. Quādo
ergo cōfessor videt has circūstantias,
necessarium est q̄ interroget. Et si est

De Confessione.

probabile cōfessori q̄ pœnitēs dimit-
tit aliquod peccatū, tenetur interroga-
re de eo: quia tenetur quantū poterit
non solū ad absoluendum, sed etiam
vt pœnitens recipiat gratiam, quā qui-
dem non reciperet, si ex magna negli-
gētia aliquod peccatum dimitteret.
Dico præterea quòd si est mihi proba-
bile quòd pœnitens fecerit sufficien-
tem examinationem, licet credat con-
fessor q̄ habeat alia peccata prætēr ea
quæ dixit, si commodè potest interro-
get: sed non tenetur tunc interroga-
re: sunt enim aliqui, que faciant el alma-
a los penitentes. Sufficit quòd sit mihi
probabile quòd cōfessio sit sufficiens
ad consecutionem gratiæ. Probatur,
quia pœnitens non tenetur facere ma-
iorem diligentiam quàm fecit, ergo
non teneor eum interrogare: quare
eum vexabo interrogationibus? con-
fessor debet laborare vt sit beneuo-
lus. Ex his sequitur quòd non oportet
inter-

interrogare pœnitentem de omnibus peccatis mortalibus. Quidā à pueris quærunt, an sint simoniaci, &c. Isti faciunt confessiones odiosas & supersticiosas. Sed oportet interrogare pœnitētes de peccatis quæ probabiliter putantur habere: nec id nimis anxie. Cōfessor etiam sit nimis cautus interrogando nō quærens noua peccata, quia poterit ea docere pœnitentem, & scādalizare: maximè circa peccata carnalia, quæ non debet interrogare nisi ex confessione haberet aliquod indicatiū q̃ habeāt illa: tūc enim nō debēt omitti quæ sunt de essentia cōfessionis, sed fiat sapienter. V. g. si confessor probabiliter credit pœnitentem habere aliquod peccatum turpe & verendum, interroget, non apertè, sed dicat, cogitasti aliquādo de hoc? Si dicat sic, quærat vlteriùs, & consensisti? si dicat sic, procedat, dicens, & fecisti? quo dicente sic, vel non, nihil amplius interro-

De Confessione.

get. Sed dimittat alias fabulas.

194
Circun
stantia
loci qñ
confitē
da.

QVAERITVR, vtrum circūstan
tia loci sit necessariò confitēda? Resp.
q̃ solum in tribus peccatis est necessa
riò confitenda, scilicet in furto, effu
sione sanguinis, & effusione seminis
in ecclesia. Credo quòd non sufficeret
furari in ecclesia ad hoc vt sit sacrile
gium, nisi esset de ecclesia. Et effusio
sanguinis debet esse notabilis, vt supra
diximus. Et si quis habeat in ecclesia
volitionem perpetrandi prædicta tria
vel aliquod eorum extra ecclesiā, non
est sacrilegus. Si verò extra ecclesiam
consentiat in aliquod horum, facien
dum intra ecclesiam, teneretur confi
teri de hac circūstantia, quia iam fit
iniuria loco.

195
Circun
stantia
tēporis
an sit cō
frenda.

SED vtrū circūstantia tēporis ne
cessariò sit cōfrenda, putà peccare in
festo? Respondeo absolutè, quod non.
Ita tenet Caietanus, Syluester, Nider,
& alij. Grauius est peccare in die festo
sed

sed non est grauitas necessaria ad confitendū. Et confessores debent de hoc admonere pœnitentes.

QVAERITVR, an qui ex industria habet duos cōfessores, vnum cui omnia confiteatur peccata, alterū cui leuia dūtaxat ad æstimationē, benefaciat? Respōdeo sine dubio, hoc esse sacrilegiū, & videtur magna fictio, & irridet confessorē faciēs credere eum q̄ ipse sit probus. Et certè videtur mortale, quādo propter hoc facit. Non dāna rē tamē eum qui semel incidit in mortale, non solitus peccare, si confiteatur alteri, ne perdat opinionem quam habet erga primum confessorem suum.

QVAERITVR, si quis propter magnā cōsuetudinē quā habet peccandi, credit se iterū peccaturū: ipse tñ omnino vult cauere, & proponit non peccare, an sit absoluendus? Resp. omnino q̄ sic. Quia si tūc nō esset absoluendus, nec etiā quando dubitaret. Itē iste po-

196
Confes-
sore
duos ha-
bere, v-
nū pro
grauib⁹
aliū pro
leuib⁹
an lice-
at.

197
Credēs
se pec-
caturū
propo-
nens ta-
men nō
pecca-
re, an sit

De Satisfactione.

absolue
dus. test facere quod in se est, & tamē q̄ nō
possit tollere hāc formidinem à se. Cō
suetudo enim relabēdi nō impedit cū
habeat bonū propositū, & nihilomin⁹
propter experientiam non poterit cre
dere se deinceps non peccaturū, ergo,
Et hāc de confessione sufficiant.

Sequitur de Satisfa-

ctione, tertia pœnitentiæ parte.

198
Reatus
pœnæ
anrema
neat
post cō
tritio-
nem.

QUÆRITVR, in primis
utrū postquā homo habuit
contritionē de peccatis suis,
& confessus est ea, & est in gratia, ma-
neat ei aliquis reatus pœnæ pro quo
debeat satisfacere? Respondeo, q̄ sic.
Et patet. 2. Reg. 12. de David, cui post
quā dictum fuit, transtulit dominus
peccatum tuum à te: iniuncta est pœ-
na, ut moreretur puer ex Bersabe na-
tus. Et Lucæ. 3. Facite fructus dignos
pœnitentiæ, & hoc fit per satisfactio-
nem.

nem. Et Romano. 6. Sicut exhibuistis membra vestra, &c. quia si in Tyro, & Sidone. &c. Matthæi. 11. Item ecclesia orat pro mortuis. Et habetur etiam 2. Machabæo. 12. Ut à peccatis solvantur: & non solum à venialibus, sed etiā à mortalibus, cum dicat ab omni vinculo delictorum: ergo post remissam culpam manet reatus poenæ. Et hoc est certum & de fide. Iam verò,

QVÆRITVR quid sit satisfactio. Respō. S. Tho. ex Anselmo, q̄ satisfactio est cōpensatio offensæ præteritæ ad æqualitatem iustitiæ.

199

Satisfactio q̄d sit & q̄modo

QVÆRITVR ergo, vtrū aliquis possit satisfacere? Respō. q̄ satisfactio est pars iustitiæ, iustitia autē exigit æqualitatem. Et si loquamur propriè de æqualitate vt satisfactio importat reddere æquale, dico q̄ nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquivalens, etiam si nō peccassemus. Nam Dijs, parētibus, & ma-

possim⁹ deo satisfacere.

De Satisfactione.

gistris, non potest reddi æquivalēs, ut ait Aristo. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio quod possum, dico, q̄ hoc modo possumus satisfacere Deo: etiam propriè capiendo satisfacere, vel si vultis ex benevolentia acceptantis. Ad quæstionem igitur cū dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico q̄ si consideretur homo secūdū sua naturalia seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere p̄ peccato. Quia quicquid possumus dare Deo sine gratia, est nulli⁹ momēti. Cū etiā omnes iustitiæ nostræ sint coram Deo tanquam pannus mēstruata, ut ait propheta. Item quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. 1. Paralipo. ca. 29. Tuasunt dñe oīa, & quæ de manu tua recepimus reddim⁹ tibi. Et sic si ne gr̃a est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatē. Nec etiā sine gr̃a ex acceptione Dei possumus satisfacere.

Dice-

Dicere enim quod Deus acceptat opera nostra, est dicere quod illa sunt accepta & grata Deo: sed si homo non habet gratiam non poterunt eius opera esse grata Deo. Posset quidem Deus remittere sua omnipotentia peccata propter actus existentis in peccato, sed hæc non esset satisfactio sed condonatio pura, & remissio. Secundò potest homo considerari in gratia. Et secundum hanc considerationem, si non habeamus respectum ad passionem Christi, adhuc non potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam. Item quia illa opera sunt nostra, & si habent fructum, est ex parte Dei. Potest tamen talis satisfacere ex liberalitate acceptantis. Si verò consideretur homo in gratia, prout gratia est effectus passionis Christi, sic propriissimè & ad æqualitatem satisfacit Deo: si iungamus merita nostra meritis Christi, qui etiam in quantum

De Satisfactione.

tum homo satisfecit ad æqualitatē iū-
stitiæ, & quantitatis.

200
Satisfacere po-
test vnus
pro al-
tero.

QUÆRITVR, vtrū vnus homo
possit pro alterius hominis poena satis-
facere. V. g. Petrus post confessionē
manet reus ad poenā vt decem sest du-
biū, an ego possim satisfacere pro illo?
Resp. ex omniū sententia q̄ sic. Ita ha-
bet vsus ecclesiæ. Nihil enim tā natu-
rale est homini quā vt quilibet vtatur
re sua vt vult: quare ergo non potero
vti hoc ieiunio meo vt voluero? vbi
hoc prohibuit Deus? Possum dare tēpo-
ralia mea, quare nō spiritualia? Itē suf-
ficiētissimē p̄batur ex cōsuetudine ec-
clesiæ in qua vnus pro alio satisfacit.
Item Colossē. i. dicit. Nūc gaudeo in
passionibus meis pro vobis: & adim-
pleo quæ desunt passioni Christi in
carne mea pro corpore eius quod est
ecclesia. Itē oratio mea valet alteri ad
gloriam, iuxta illud, orate pro inuicem
vt saluemini, iacob. 5. Ergo etiā ad re-
mit-

mittendā pōenā. Et si oratio, ergo etiā
alia opera bona. Itē omnes sumus in-
uicē membra: vt dicitur Romano. 12.
& Ephesi. 8. Sed membra vnius cor-
poris influunt inuicem, ergo.

QVÆRITVR, utrū homo pos-
sit satisfacere pro vno peccato non sa-
tisfaciēdo pro alio? utrū homo exi-
stēs in mortali, possit satisfacere p pœ-
na peccati mortalis iā remissi? Respō-
deo ex sententia omnium, impossibi-
le est q̄ quis satis faciat prius pro pœ-
na, quā pro culpa. Et hoc est notum
& a nemine dubitatum. Si verò sit in
peccato, an possit satisfacere pro pœ-
na peccati iam dimissi? Respondeo, q̄
vel ista opera satisfactoria sunt iniun-
cta a confessore, vel non, sed volunta-
riē assumpta. Si secundū, cōmunis sen-
tentia omnium est q̄ nihil profunt. 1.
Corinth. 13. Si tradidero corpus meū
ita vt ardeam, charitatē autem non ha-
buero, nihil sum, nihil mihi prodest.

201
Satisfa-
cere pro
vno pec-
cato &
non pro
alio, an
possit
p̄t̄or v̄p̄
pro pec-
cato iā
remis-
so.

Item

De Satisfactione

Item opera illa ex se non sunt æqualia
satisfactioni quam debet: nec etiam
ex liberalitate acceptantis, quia nō ac-
ceptantur cum procedant ab inimico
Dei, ergo non sunt satisfactoria. Si au-
tē sint iniuncta à confessore, licet Sco-
tus videatur dicere q̄ valent, tamen Si-
Tho. 4. d. 15. & Enricus, quod libeto.
8. q̄o. 18. & Adrianus. q. quam de hoc
facit. 4. & Palude. 4. distin. 15. & 22. di-
cunt, quòd nullo modo valēt. Et patet
rationibus nūc factis, nullus potest sa-
tisfacere sine gratia: remissio em̄ pec-
cati est maxima amicitia Dei, qua nō
vitur nisi erga amicos, ergo. Verū est
q̄ talia opera iniuncta à confessore, &
facta in peccato mortali, adueniente
charitate, siue relinquunt post se effe-
ctū siue nō (hæc em̄ distinctio friuola
est, & nūquā placuit viris doctis) vivi-
ficantur & acceptantur à Deo: vt bene
dicit Caietan⁹, quia satisfactio est pars
sacramenti. Vnde si virtus confessio-
nis

nis redit, quare non & satisfactionis? hoc pium est, sed tutius est implere in gratia poenitentia inuncta. Verum est, quod illa opera satisfactoria inuncta a confessoris, & facta in mortali, quamvis non valeant ad remissionem culpae, tamen per illa impletur praeceptum confessoris, & non tenetur poenitens iterum implere poenitentiam inunctam.

QV A E R I T V R, utrum satisfactio 202
 debeat fieri per opera poenalia? Pro hu- Satisfac-
 ius intelligetia oportet prius intellige tio fit
 re, quid sit opus poenale. Op^o poenale per opa
 idem est quod malum poenae, & malum ni poena-
 hil aliud est quam privatio boni. Triplex lia.
 verò est bonum, honestum, utile, & dele-
 ctabile. Poena propriè loquendo non est
 privatio boni honesti, quia hoc est pec-
 catum: sed est privatio boni utilis vel
 delectabilis, sicut dare eleemosynam,
 ieiunare, orare, &c. Nunc dico, quod satis-
 factio debet fieri per opera poenalia.
 Ita est communis doctorum sententia. Pro-
 batur,

De Satisfactione

bat, quia satisfactio est opus iustitiæ,
offensa autem consistit in hoc, quod sub-
trahimus Deo obedientiam, & accipi-
mus facultatem peccandi quam iure
non habebamus. Cū ergo iustitia ten-
data ad æqualitatem, dignum est, quod sa-
tisfaciamus per hoc quod subtrahamus à
nobis quod iustum est, & nostrum est, si-
pecuniam, vel coenam: sicut in lege fie-
bat satisfactio per contrā passum, oculo
pro oculo, &c. Cōfirmatur exem-
plo Christi qui potens per solam dile-
ctionem Dei satisfacere, satisfecit per
opera pœnalia. Et quantò opus fuerit
magis pœnale, tantò erit magis satisfa-
ctorium cæteris paribus. Secundò di-
co (& credo esse probabile ac verum)
quòd per omne opus bonū possumus
satisfacere: etiam per dilectionē Dei.
Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam
inter homines fit satisfactio non so-
lūm per opera pœnalia, sed etiam per
omnia opera illa quæ læso compla-
cent.

cent. Item probatur, quia nullum est opus bonum quod non sit poenale, ergo omne opus bonū est satisfactoriū, quia lassat & defatigat hominem, ut contēplatio, & dilectio, quæ licet sint opera animæ, sed sunt animæ cōiūctæ corpori: & haberemus magnū laborē si vellemus Deum diligere, vel proximum per vnam horam. Item per dilectionē Dei satisfacimus pro pœna peccati venialis: nam per illam remittitur veniale, ut diximus: ergo dilectio Dei est opus satisfactorium. Item quia dicere q̄ per dilectionē Dei, & cōtēplationē, & alia id genus opera nō satisfacimus, esset motuum magnum ad deterrēdū homines à meliorib⁹ bonis.

QVÆRITVR, utrū sit necessa- 203
riū, q̄ opera per quæ homo debet satisfacere sint libera, vel an possim satisfacere per opera aliās debita: ut per ieiunium quadragesimę, vel orationem canonicarum horarum? Palude. 4. dis.

Satisfacere an possim⁹ per opa aliās debita.

De Satisfactione.

15. q. 1. artic. 2. dicit absolute, qd nemo
satisfacit per opera aliàs debita, & præ
cepta. Vnde qui dat pauperi existenti
in extrema necessitate oīa bona sua
non satisfacit. Idem dicit Maio. 4. dist.
15. q. 2. & Almain. q. 1. & Syluester. Et
probant, quia vnico pretio non potest
satisfieri duobus debitis, ergo eodem
ieiunio nō potest satisfacere quis pro
peccatis, & ecclesiæ. Item quia seque-
reretur, quòd confessor posset iniunge-
re clerico, quòd diceret horas canoni-
cas in poenitentiam, aut quòd solue-
ret decē aureos quos debet, quod qui-
dem esset irritio. Sed his non obstan-
tibus, ego non dubito quin possimus
satisfacere per opera aliàs debita: & pu-
to erroneum dicere contrarium. Ita te-
net Adrianus q. quam de hoc fecit. Et
probatur, ecclesia instituit ieiunium
quadragesimale & alia, vt pro pecca-
tis satisfaciamus, hæc fuit eius intētio:
& sapissimè orat in quadragesima vt
acce-

acceptet De⁹ nostra ieiunia in remissionem peccatorum: ergo illa sunt satisfactoria pro peccatis. Ita dicendum est omnino, & utinam vel sola ieiunia ab ecclesia instituta ieiunaremus. Ad argumentum, igitur cōfessor posset imponere clerico q̄ diceret horas canonicas in poenitentia. Respōd. primò q̄ nō debet hoc facere, quia debet iuuare eū ad satisfaciēdum, ac proinde debet aliquid de nouo imponere. Secundò dico quòd si faciat, factum erit, & aliquando expediet: ut si nobiles nunquam ieiunent quadragesimā, bene faciet confessor præcipiens illis, ieiunetis hos quindecim dies qui remanent de quadragesima. Alia argumenta facile solvuntur. Nam cū ieiunium quadragesimæ sit satisfactoriū, ergo pro aliquibus est satisfactorium, ergo pro me. Mirabile enim est q̄ sit satisfactorium pro alijs & non pro me. Perderem ergo præmium sa-

De Satisfactione.

isfactionis ieiunando quadragesimā propter ecclesiæ præceptū. Certè non credo.

204

Pœnitē
tiam im
positā
an pos
sim⁹ im
plere in
missade
præce
pto.

QVÆRITVR, an qui impletet pœnitentiam confessoris cum audit missam de præcepto, satisfaciat? V.g. iniungit cōfessor septē psalmos, recito eos inter audiēdum missam die Dominica, an satisfaciam præcepto confessoris? Aliqui summissæ dicūt, q̄ nō implet & non peccat. Aliqui, q̄ tamen implet, sed Adrianus dicit (& bene) q̄ modò facit irreuerenter.

205

Pœnitē
tia po
natur in
rebus a
liās non
debitis.

SED quid si alicui sit iniunctum q̄ ieiunet tribus diebus quatuor temporum vel quadragesimæ, an satisfaciat præcepto confessoris? Respondeo, q̄ non, quia oportet stare ad intentionē cōfessoris, qui si non explicet contrarium, intelligitur de diebus aliās non debitis. Secus esset de eleemosyna, nā non dubito quin si confessor iniungat pœnitenti quòd det aureum pauperi, meli-

melius faceret & magis ad intentionē
confessoris si det illum pauperi existē-
ti in extrema necessitate.

D V B I T A T V R, an oporteat, q̄ 206
homo satisfaciat per se ipsum? Respō. Homo
q̄ quilibet per se debet implere pœni- per se ip-
tentiam sibi iniunctam. Patet, quia id sum sa-
est præceptū, vt tenebimus pro nunc. tisfati-
at.

Item, quia pœnitētia est vt medicina,
modò medicina quæ est mihi necessa-
ria non confertur alteri: nisi confessor
imponat sic pœnitentiā, ieiuna tribus
diebus vel fac q̄ alius ieiunet pro te. Si
autē ego non possum, bonum est q̄ al-
teri committam vt ieiunet pro me.

Q V A E R I T V R, utrū flagella in 207
flicta à Deo in hoc mundo, sint satisfac- Flagel-
toria pro peccatis? Vt Nabuchodo- la iſſicta
nosor ambulans in solitudine sicut fe- à Deo
ra, & David quādo occisus fuit à Deo sunt sa-
puereius? Videtur q̄ nō, quia talia ope- tisfacto-
ra non sunt voluntaria, actus verò de- ria.
bet esse meritorius ad hoc q̄ sit satisfac-

De Satisfactione.

etorius: sed non potest esse meritorius nisi sit voluntarius, ergo. In oppositū est, quia Nahum. i. dicitur, non insurget bis tribulatio. Quod septuaginta interpretes verterunt, non iudicabit Deus bis in id ipsum: ergo si per has tribulationes quas patimur in hoc mundo nō satisfacimus, bis de eodem iudicamur. Ad hāc quæstionem respondet S. Tho. 4. d. 15. & in additionibus. q. 15. ar. 2. quod pœna pro peccato potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo cui non debetur satisfactio, sicut si occidi hominē, debeo satisfactionem Deo. Si autem alius homo verberaret me propter hoc, hęc pœna non habet rationē satisfactionis, sed vindictæ: sicut si debeo tibi viginti, & alius accipit à me, per hoc ego non satisfacio tibi. Secūdo modo potest exigi, seu infligi pœna ab eo cui debet satisfactio, & talis pœna vocatur propriè satisfactio, sicut illi qui puniuntur à cōmuni
rate

tate & iudiciis. Hoc supposito dico,
q̄ pœna à Deo inflicta potest esse satisfactoria. Probat S. Tho. quia pœna illa potest esse opus peccatoris, per hoc q̄ voluntarie acceptat, & patienter sustinet, sicut Iob qui dicebat, sicut dño placuit ita factū est, sit nomen dñi benedictum. Illud erat satisfactoriū, quia iam erat propriū illius. Et ita de fide tenendum est, quia sic diffinitur in concilio Trident. Sessio. 14. de pœnitentia, cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit pro peccatis ad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri, pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, anathema sit. Si autē q̄s renitatur tali pœnæ, non est satisfactoria: si talis resistētia sit vsq; ad peccatum mortale. Vnde infirmus qui veller sanari si posset, sed quia non potest fert bono animo, in nomine dñi satisfacit, non solum per patiētiā quam habet, sed quia ipsæ pœnæ à Deo inflictæ sunt satisfactoriæ.

De Satisfactione.

Historia de se: sicut etiam poenae purgatorij: & multò melius. Dico. præterea (& hoc est multū probabile, & verisimile) q̄ quicumq; in gratia punitur à Deo in isto mundo, sufficienter punitur, & non punietur in alia seculo: & maximè si morte eum puniat, tunc enim non dubito quin mors inflicta à Christo (non loquor de morte naturali) omnem poenam deleat. Probat, quia nulla est ratio iam q̄ Deus punit aliquem in vita, cur puniat partem & non totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbum mirabile dicit super illud Nahum. 1. Non consurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

208 **QVÆRITVR**, quæ sint opera satisfactoria poenalia, utrū sint tria, quæ cōmuniter ponūtur à doctoribus & à Magistro sentē. 4. d. 15. scilicet ieiuniū, eleemosyna, & oratio? Respon-
deo, q̄ sic. Probat. S. Tho. quia ut su-
pra

Pœna-
lia opa
satisfac-
toria p̄
cipua
tria, iei-
unium

præ diximus: in satisfactione oportet ^{eleemo}
 quod sicut peccator usurpavit sibi quod ^{syna, &}
 non debet, ita auferat sibi aliquid quod ^{oratio-}
 ei competebat, putà bona naturalia
 perieiuniū: bona temporalia per elec-
 mosynam. Bona autem spiritualia non
 debent auferri, sed satisfacimus ope-
 ribus spiritualibus cognoscendo, quod
 sunt Dei, & petendo auxilium, quod
 fit per orationem. Et in his includun-
 tur omnia opera pœnalia. In ieiunio
 opera afflictiva ex natura sua, putà pe-
 regrinatio, silentium, &c. Prædicare
 verò, legere, & similia intelliguntur
 sub eleemosyna, quia sunt bona pro-
 ximis exhibita.

QVÆRITVR, an confessor au ²⁰⁹
 diens cōfessionē possit obligare pœni ^{Confes}
 tentem ad aliquam satisfactionē? putà ^{for pōt}
 ad hoc ut ieiunet vel det eleemosynā? ^{obliga-}
 Scotus. 4. d. 18. & 19. tenet quod cōfes ^{re pœni}
 for non potest obligare pœnitentem ^{tētē ad}
 si ipse noluerit acceptare. Si autem se- ^{aliquā}
^{satisfa}
^{tionē.}

De Satisfactione.

mel accepta uerit, tenetur implere pœ-
nitentiam sub pœna peccati mortalis.
Idē tenet Gabriel. dif. 16. q. 2. dubio. 1.
&. 5. quia pōt satisfacere in alia vita.
Idē tenet Syluest. verb. cōfessio. 1. par
rapho. 25. &. 26. licet cum aliquibus li
mitationibus. Caieta. etiā. q. 2. de satis-
factione tenet q̄ pœnitens nō tenetur
acceptare pœnitentiā, saltē sub pœna
peccati mortalis, & si acceptet, non te-
netur eam implere sub pœna peccati
mortalis. Sed quicquid sit de his opi-
nionibus, purō esse p̄babilius q̄ pœni-
tēs sub pœna peccati mortalis tenetur
acceptare pœnitentiā sibi iniunctā. Ita
tenet Magist. 4. d. 18. &. S. Tho. ibidē,
& in additionib⁹. q. 18. ar. 3 &. d. 16. in
expositione textus, & Palu. 4. dist. 20.
q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alma. di. 18.
& videt̄ sentētia omnīū sanctorū anti-
quorū, qui si peccatori graui iniunge-
rent pœnitentiam, & ille noller acce-
ptare, non reputarent eum (ut credo)
esse

esse in statu salutis. Et probō q̄ teneat
acceptare, quia in. c. omnis. dicitur, &
iniunctam sibi pœnitentiā pro viribus
studeat adimplere. In prædicto. c. est
præceptum obligans ad confitendum
semel in anno: sed sub iisdem verbis
dicitur q̄ impleat pœnitentiā iniun-
ctā, & confiteatur: ergo etiam illud est
præceptum. Itē cap. statuimus. de ma-
ledicis. dicitur, si pœnitentiā renuerit
peccator iniunctam à sacerdote, inter-
dicatur ei ingressus ecclesiæ. i. excom-
manicetur, & ecclesiastica careat se-
pultura. Et licet hoc intelligatur de
pœnitentiā publica, tamen eadem ra-
tione intelligendū est de secreta: quia
quātum ad clauēs nihil refert vtrum
confessio fiat publicè, vel secretè. Et
credo q̄ qui antiquitus publicè cōfite-
bantur, non iterum confitebantur se-
cretè. Probat̄ etiam, sacerdos habet
potestatem remittendi & soluēdi cul-
pam & pœnam, ergo & ligādi quo ad
cul-

De Satisfactione.

culpam & poenam. Item quilibet iudex in foro contentioso habet potestatem imponendi poenam pro crimine, & alius tenetur acceptare, quare ergo iudex ecclesiasticus nō habebit hanc potestatem in suo foro? Sed iam de fide tenendum est, q̄ confessor potest obligare poenitentē ad aliquam satisfactionem, quia sic diffinitur in concilio Tridentino, Sessione. 14. de poenitentia. can. 15. cuius verba sunt. Si quis dixerit claves ecclesiæ datas tantum ad soluendum, non etiam ad ligandū, & propterea sacerdotes dum imponunt poenam confitentibus agere contra finem clauium & contra institutionem Christi & fictionem esse, q̄ virtute clauium, sublata poena æterna, poena temporalis plerunq; exoluenda remaneat, anathema sit.

210
Confes
sor non
pōt im-

QVÆRITVR, utrū sacerdos habeat potestatem imponēdi quācūq; poenitentiam voluerit pro suo arbitrio?

Respō.

Respō. nō oportet q̄ per pœnitētiā ponere
 iniunctā à confessore pœnitēs satisfac- quācun-
 ciat pro tota pœna omniū peccatorū q; volue-
 suorū. Nam aliās frustra esset purgato rit pœni-
 riū. Secūdo dico q̄ sacerdos nō potest tentiā.
 imponere quantācūq, pœnā grauē: &
 quādo esset intolerabilis, pœnitēs non
 tenetur obedire. Vtrū autem debeat
 sacerdos ponere aliquam pœnitētiā
 sub consilio, fac hoc, & si volueris fac
 etiam istud. Palude consulit ita face-
 re, & Syluester, & alij. Hoc etiam lau-
 dat. S. Tho. Propter quod dico, q̄ talis
 pœnitentia propter consiliū sacerdo-
 tis est magis meritoria, quā si eam face-
 ret ex arbitrio proprio solummodò.

QVAERITVR, vtrū secundus 211
 confessor possit cōmutare vel tollere Confes-
 pœnitentiā impositā à primo cōfesso- sor pōt
 re? De hoc sunt opiniones. Syluester mutare
 & isti dicunt, q̄ non potest nisi confes- vñ. tolle-
 reatur. Sed puto probabilius, quòd po re pœni-
 test: quia secundus confessor est iudex tētiā
 ab alio
 confes-
 & ha-

De Satisfactione.

fore in iuncta. & habet potestatem super istum, & ideo satis est, quod pœnitēs confiteatur peccatum illud, quod non fecerit pœnitentiam sibi iniunctam ab alio: & potest confessor, vel tollere totam, vel minuire, vel etiam commutare. Vtrum autem confessor teneatur semper aliquam iniungere pœnitentiam pœnitenti, posset dubitari. Sed dico, quod sic, quia est iudex, & grauiter peccaret si nullā imponeret: nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret, quod pœnitens nullam acceptaret pœnitentiam (si tamen hoc contingere possit vnquam). Hæc de satisfactione dicta sufficiant.

Sequitur de Sacramē to Extremæ vnctionis.

De quo (licet sit Sacramentum
exeūtium) prius tractatur quàm
de matrimonio, & de ordine.
Quia prius agendum est de sacra-
mentis quæ pertinent ad omnes
Christianos, quàm de ijs quæ spe-
ctāt solū ad certum genus per-
sonarum. Et de hac materia tra-
ctatur à doctōribus. 4. d. 23.

PR I M O quæritur, an extre-
ma vnctio sit sacramentum? 212 I
Extres
ma vno
ctio est
sacra-
mentū.
Resp. secundū oēs catholi-
cos, & sic. Quia est inuisibilis græ visi-
bilis forma, nā significat grām interio-
rē, cū eius effect⁹ sit remouere reliqas
pctōrum. Et confert gratiā, iuxta illud
Iacob. 5. & si i peccatis fuerit, dimittē-
tur ei. Ex quo patet & si pctōr cum so-
la at-

De Extrema vnctione.

la attritione recipiat hoc sacramentū, recipiet gratiā virtute illius, & remissionē peccatorū mortaliū. Item probatur q̄ sit sacramētū, quia in cap. ad abolendam. de hæreticis. excōicantur qui aliter sentiunt de sacramentis quā sentit Romana ecclesia: sed ecclesia Romana in concilio Florētino sub Eugenio. 4. determinauit q̄ extrema vnctio est vnum de septē sacramētis ecclesię. Et in cap. illud superfluum. 95. distinctio. idē determinat, ergo ita tenendū est de fide, & oppositū est hæreticum:

213

Extrema vnctio an sit a christo instituta.

QVAERITVR, à quo sit hoc sacramentum institutum, an à Christo? Magister. 4. dis. 23. ex verbis Hugonis ait q̄ ab apostolis Iaco. 5. Sed cū sacramēta nouę legis conferāt gratiā quam solus Christus confert: tenendum est omnino q̄ Christus instituit hoc sacramētum. Nā instituere sacramenta pertinet ad potestatem excellētis quam solus Christus habuit. Quod autem di

cit

cit Magister, quòd fuit ab apostolis institutum, intelligendum est secundum Sanct. Tho. q̄ est ab apostolis promulgatū. Sed vbi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Thom. & omnes alij dicunt q̄ non est expressus locus vbi fuerit institutum. Habemus tamen q̄ sit sacramentum ex traditione ecclesiæ quæ in his quæ sunt si de errare nō potest: & hoc sufficit nobis. Euangelistæ non curauerunt tradere nisi necessaria ad salutem, vt de baptismo, poenitētia, eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De confirmatione verò & extrema vnctione propterea siluerūt, quia non sunt necessaria ad salutē: quāuis Marci. 6. videatur fieri de hoc sacramento mētio, cū duo decim vngebant infirmos oleo.

QVÆRITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Respō. q̄ hoc sacramentum non imprimit characterem, & ideo est iterabile. Patet, quia in con-

214
Vnctio
nis ex
tremæ
effect⁹.

Y cilio

De Extrema vnctione.

cilio Florentino dicitur q̄ solū tria sacramēta imprimunt characterem, baptis-
mus, confirmatio, & ordo. Secun-
dò dico, q̄ effectus huius sacramenti
sunt tres, scilicet, gratiæ collatio, pec-
catorum remissio, infirmantium alle-
uiatio. Ita enim iuxta fidem asserēdū
est. Nam in concilio Tridenti. Sessioe
14. de sacramēto extremæ vnctionis.
cano. 2. ita diffinitur. Si quis dixerit sa-
cram infirmorum vnctionem, non cō-
ferre gratiam, nec remittere peccata,
nec alleuiare infirmos, sed iā cessasse
quasi olim tantum fuerit gratia cura-
tionum, anathema sit. Tertiò dico, q̄
effectus principalis huius sacramenti
est remissio peccatorū per gratiæ col-
lationem, min⁹ principalis est sani-
tas corporis, dicente iacobo, & alleuia-
bit eum dominus, & si in peccatis fue-
rit dimittentur ei. Sed tota difficultas
est, ad remissionem quorum peccato-
rum ordinetur. Ricardus, Bonauentu-
ra, Sco

ra, Scotus, Durandus, & Maioris, dicunt, quòd ordinatur ad remissionem venialium. Sed contrà, quia contra venialia sunt multa remedia, & faciliora, vt aqua benedicta, oratio Dominica, unctio pectoris, &c. & in caeremonijs huius sacramenti, vna est confessio generalis, in qua remittuntur venialia: ergo non ordinatur ad remissionem venialium. Item, quia si ordinaretur ad remissionem venialium, deberet cõferri sanis. Dico igitur cum S. Tho. q̃ ordinatur ad reliquias peccatorũ, quæ sunt, debilitas potētiarũ, tristitia, & alia quæ impediunt animã cogitare de Deo. Et propterea conferitur hoc sacramentum infirmis vt possint facilius resistere tentationibus dæmonum, quæ tunc maximè insurgunt: & remotio illa est exhilaratio cordis vt habetur in capit. vnico. de sacra vnctione. Idẽ dicit etiam Palude. Nō negamus tamen quin remittat venialia,

De Extrema vnctione.

imò & aliquando remittit mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula, poena, & reliquiæ. Ad tollendam maculã, in ingressu nouæ vitæ ordinatur baptis-
mus. Post perditã verò vitam spiritua-
lem ordinatur poenitentia ad tollen-
dam maculam. Ad poenã verò non est
aliquid de per se ordinatum. Manet er-
go ad reliquias peccatorum extrema
vnctio. Et reliquiæ istæ sunt quædam
qualitates infectiux animæ, & natura-
lis impotetia, & ineptitudo quæ rema-
net post peccatum ad exercendum bo-
na opera, & ligamẽ quoddã animæ ad
opera virtutis, quod prouenit à pecca-
to. De secundo effectũ qui est sanitas
corporalis, dicitur in cõcilio Florenti-
no q̃ nō semper sequitur, sed quando
expedit infirmis bene valere.

215

Extre-
ma vn-
ctio est
vnicum

QVAERITVR, cū hic fiat mul-
tæ vnctiones, & multæ formæ, an vn-
ctio sit vnicum sacramentũ, vel plura?
Resp. secundũ omnes q̃ est vnũ sacra-
men-

mētum, sicut vnum artificiale, vt vna ^{sacramē} domus, & vna curatio: quæ sit in radi- ^{tum.} cibus peccatorum, hoc est in quinque sensibus. Sed quæres in qua illarum vnctionum datur gratia? Respondet S. Tho. quòd in vltima.

QVAERITVR, quæ sit materia ¹¹⁶ huius sacramenti? Resp. q̄ omnes con- ^{Oleum} ueniunt, quòd est oleum. Et habetur ^{oliuarū} ex verbis Iacobi. 5. Orent super eum ^{est ma} vngentes eum oleo. Et in capi. vnico, ^{teria sa-} de sacra vnctione. Et in concilio Flo- ^{cramen-} rentino. Et ratio cōuenientiæ est, quia ^{tivnctio} hæc curatio est vltima, & debet esse ^{nis.} perfectā: ac debet significare sp̄e qua tunc infirmus maximè indiget, quæ quidē spes significat per lenitatē olei. Oleū enim est optimum ad curādum, quia maximè penetratiuū est. Nominē autem olei intelligitur oleum oliuarum: sicut nomine panis intelligitur triticeus, & nomine vini, vitis. Sufficeret autem oleū rosaceum, nisi sit mul-

De Extrema vnctione:

tū corruptū. Et in capit. vnico. de sacra
vnctione. præcipitur, q̄ non mittatur
balsamum. Idem habetur in concilio
Florentino. Hoc autem oleum de ne-
cessitate præcepti debet esse benedi-
ctū ab episcopo: vt patet in dicto capi.
vnico. Ratio quare debet esse benedi-
ctum, est, quia materia omnium sacra-
mētorum habentium materiam, præ-
ter actus recipientis, debet esse conse-
crata, seu sanctificata: quia est instru-
mentum ad conferendā sanctitatem.
Materia autem sacramētorum quibus
Christus vsus est, non indiget alia san-
ctificatione: quia per contactum sui sa-
cratissimi corporis eam sanctificauit,
vt aquā in baptismo, panē in euchi-
stia. Materia verò extremæ vnctionis,
& materia confirmationis indigēt be-
nedictione: quia his sacramētis nō est
vsus Chr̄s. Posset autem simplex sacer-
dos ex cōmissione papæ oleū cōsecre-
re, vt tenet Palude, Scotus, & Caieta-
nus.

nus. 3. p. q. 72. arti. 3.

QVAERITVR, an esset verum

217

sacramētum si quis vngeret oleo non
cōsecrato? Palude & durā. dicūt q̄ pa-
pa non posset vngere oleo non conse-
crato. Caietanus dubitat, an consecra-
tio olei sit de necessitate sacramēti. Et

Oleum
vñctio-
nis o-
portet
esse cō-
secratū.

in hoc probabilior credo, q̄ nō est de ne-
cessitate sacramēti, licet sit de neces-
sitate precepti. Paret quia Iacobus. Est
expressa materia huius sacramēti &
forma, et minister; & tūc nō potest amē-
ri in cōsecratione olei. Itē in. c.
pastoralis. de sacramentis non iteran-
dis. Innocentius tertius requisitus, an
ille qui erat confirmatus oleo non be-
nedicto, esset iterum confirmandus?

de mandatis
de hiis q̄ p̄bent
sententia de
oleo non ben-
dicto. Summ.
q̄ est, autē
de iure scrip-
to. Apostolice
et leuatur
ut vñctio
ma.

Respondit nihil est iterādum, sed cau-
tē supplendum quod incautē fuit o-
missum: ergo non erat repetenda for-
ma, ac proinde fuit verum sacramen-
tum. Et eadem ratio erit de extrema
vñctione.

Y 4 QVAE-

De Extrema vñctione.

218

Forma
sacra-
mēti vñ-
ctionis.

QVAERITVR, quæ sit forma
huius sacramēti? Resp. q̄ forma est de
precatiua quam nunc tenet ecclesia,
Quia ex Iacobo patet sic debere esse
cū dicat orēt pro eo: oratio autē idem
est quod deprecatio. Ratio verò qua
re forma hui⁹ sacramēti nō est indica-
tiua sed deprecatiua, est, quia iam in fir-
m⁹ est à se destitutus, & eget aliorum
precatione. Item quia iam transit ad
aliud forum, & commēdatur alteri fo-
ro per hoc sacramentum. Forma ergo
qua nūc vtitur ecclesia, est de neces-
sitate præcepti: vt patet in concilio Flo-
rentino. Secundò dico, si aliquæ eccle-
siæ vtantur forma indicatiua, videtur
pium, q̄ sufficiat. Et hoc etiam ponit
Ricardus, & Durand, q̄ aliàs ecclesia
non permetteret tantū errorē. Quan-
uis Capreolus non putet esse probabi-
le, q̄ aliquæ ecclesiæ vtantur forma in-
dicatiua tantū. Tertiò dico, q̄ ecclesia
posset mutare formā dūmodò eēt de
preca-

precatina: quia Iacobus non dicit nisi orer. Est ergo forma. Per ista vnctione & suam pijsissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti per visum, auditum, &c.

QUÆRITVR, vtrū hoc sacramētum sit de necessitate salutis? Resp. Vnctio nis sacramētum est dē necessitate salutis. secundū oēs q̄ nō, sed solatria, baptis- mus, eucharistia, poenitentia, quæ ordinatur ad gratiā & remissionem peccatorū. Duo alia sunt quibus nolle vti esset peccatū mortale, vt cōfirmatio, & extrema vnctio. Alia duo sunt quibus licet nolle vti, vt matrimoniū, & ordo. Vnde si quis etiā ex negligentia non reciperet extremam vnctionem, nō peccaret mortaliter. Si verò ex cōtemptu, peccaret mortaliter: vt si quis supposita fide huius sacramēti, noller vti illo. Ita tenent omnes, & Caieta.

DE ministro verò huius sacramen- ti, dico, q̄ est solus sacerdos: vt patet ex verbis Iacobi. Nomine autem sa-
Mini- ster sa-
cramen

De Extrema vnctione.

ti vn- cerdotis intelligimus solum illum qui
ctionis ab episcopo ordinatus est sacerdos, &
est om- characterem sacerdotalem recepit. Et
nis sa- cerdos. ita iuxta fidem catholicam firmiter te-
nendum est. Sic enim diffinitur in con-
cilio Tridentino, sessione. 14. de sacra-
mento extremæ vnctionis. cano. 4. cu-
ius verba sunt. Si quis dixerit presby-
teros ecclesiæ quos beatus Iacobus ad-
ducēdos esse ad infirmum inungendū
hortatur, nō esse sacerdotes ab episco-
po ordinatos, sed etate seniores in qua
uis cōmunitate, ob idq; propriū extre-
mæ vnctionis ministrum non esse so-
lū sacerdotē, anathema sit. Et quia hoc
ordinatū ad remissionē pētorū, & oīs sa-
cerdos pōt peccata remittere, ac p̄in-
de quilibet sacerdos potest hoc sacra-
mentum ministrare, nō ex cōmissione
prælatorū, sed ex officio: quia hoc nō
pertinet ad iurisdictionē. De iure ve-
rò & non de necessitate sacramentire-
quiritur: q̄ sit proprius sacerdos. Sed

pro

proprio sacerdote deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicare infirmum, & ungere.

QVÆRITVR, an sanis debeat hoc sacramentum conferri? Respon- deo secundum S. Tho. & alios q̄ non. Patet ex verbis Iacobi. 5. Infirmatur quis in vobis. Item quia hoc sacramen- tum est curatiuum, & exterius debet significare quod interiùs facit: curatio autem solis infirmis conuenit, ergo soli illi debent ungi. Si autem quan- do unguntur moriantur, non proce- datur vlteriùs. Si verò sit dubium, vn- gat sub dubio dicens: si es mortuus, non te vngo: si verò non es mortuus, per istam vnctionem & suam pijsi- mam, &c.

QVÆRITVR, utrùm oēs infir- mi sint ungendi? Respō. q̄ communis sententia est, q̄ solus infirmus qui est in periculo mortis, probabilis, est capax huius

221
Vnctio
nis sa-
cramen-
tum in
firmis
dandū.

222
Infirmi
in mor-
tis peri-
culo sūt

De Extrema vnctione.

vnge
di
sed non
omnes.

huius sacramenti. Probat S. Tho. quia hoc sacramentum est vltima medicina, vt etiam sonat ipsum nomen extrema vnctio: ergo est adhibenda quando nō est aliud remediū, nec spes. Nec tñ infirmi oēs qui sunt in tali periculo, sunt vngeudi. Nam primò excipiūtur pueri: quia in ipsa forma dicitur, indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti. Et eadē ratione excipiūtur ppetuò demētes, quia nūquā peccauerūt actualiter. Nec beatissima virgo esset vngeunda, quia caruit omni peccato. Is autē qui adultus baptizatur, si ille confirmetur ad mortē, est vngeendus, vt tenet Palude, & Hostiens. quia instant ei magna certamina. Excipiuntur etiā dānati ad mortē, quia non sunt iam capaces salutis corporalis, qui est vnus effectus huius sacramenti. Excipiuntur etiā furiosi & amentes, qui habent dilucida interualla, nisi fuerint bonæ vitæ, & formaliter illud petierint. Hoc est propter

pter defectum venerationis.

QVÆRITVR, in quibus partibus est vngendus infirmus? Videtur quòd in omnibus, quia significat hoc sacramentum perfectam animæ curationem, ergo debet vngi in toto corpore: quia anima est in qualibet parte corporis. Respondeo, quòd in medicationibus corporalibus applicantur medicinæ non omnibus partibus quæ dolent, sed vbi est radix morbi. Et quia tres sunt radices morbi spiritualis: videlicet, ratio dirigens, appetitus mouens, & prosequens. Principia rationis per quæ intelligit, sunt sensus (nihil enim est in intellectu, quin prius fuerit in sensu) ideò vnguntur omnes sensus. Principium verò mouens appetitum, est dilectio: vnde vnguntur renes, vbi viget dilectio. Fœminæ verò propter honestatem, nec in renibus, nec in ventre sunt vngendæ. Pedes verò vnguntur, quia sunt pro-

223

Infirmi
in quib⁹
corpor
ris parti
bus vn
gendi.

De Extrema vnctione.

prosecutiui, & executiuè se habent.

Vnctio quidem in sensibus est de essentia, non autem vnctio in renibus.

Quia principiū dirigens, est principiū omniū aliorum. Et ideò in aliquibus partibus non vnguntur: & melius esset, quòd non esset in vsu. At mutilati vnguntur in partibus proximis. Et etiam cæci à natiuitate sunt in oculis vngendi. Quia tales possent per aliquas sensatiões desiderare videre mulieres. Est autem in præsentiarum summo perè notādū, & firma fide tenēdū, quòd ritus & vsus quem sancta Romana ecclesia in administratione huius sacramenti obseruat, non repugnat sententiæ apostoli Iacobi, nec est contemnendus, nec mutandus. Sic enim definitur in concilio Tridentino, Sessio-

ne. 14. de sacramento extremæ vnctionis cano. 3. cuius verba sunt. Si quis dixerit extremæ vnctiōis ritum & vsum quem obseruat sancta Romana eccle-

fia

siarepugnare sententiæ Iacobi apostoli, ideoque eum mutandum, posseque à Christianis absque peccato contemni, anathema sit.

QVAERITVR, vtrū hoc sacramentum sit iterabile? Respōd. q̄ sic in diuersis infirmitatibus. Quia non habet effectū perpetuū, & per iterationē nō fit iniuria sacramēto, quasi insufficiens sit. In eadem infirmitate potest iterari. Quia habet pro materia infirmitatem periculosam: & sic quotiescunque sit in periculo mortis, putā si conualesceret & iterum perueniret ad periculum mortis, esset vngendus. Et hæc de extrema vnctione sufficiāt.

224
Vnctio
nis sa-
cramen-
tum ite-
rabile.

Sequitur Sacramentū Ordinis, de quo Magist. & docto. tractāt in. 4. d. 24. & deinceps.

PRIMO igitur quæritur, an omnes septem ordines sint ex institutione diuina? postq̄
Magi-

225
Ordines
omnes
septem

De Extrema vnctione.

an sint à Christo instituti. Magister egit de sacramentis quæ spe-
ctant ad priuatū remediū singulorū fi-
deliū, hīc incipit tractare de sacramen-
tis quæ dantur in officiū, & bonū com-
mune: vt ordo, & matrimonium. Re-
spondigitur primò, q̃ de sacerdotio,
& diaconatu nemo est qui ambigat,
quin sint à Christo instituti, nec hære-
tici hoc negant. Sed de alijs est dubiū.
Et Magister quidē dicit, q̃ Christus re-
liquit omnes illos ordines seruandos
in ecclesia. Et Palude. 4. dist. 24. qua-
stio. 1. tenet q̃ omnes septem ordines
sunt ex institutione diuina. Ita etiā. S.
Thom. videtur sentire, quia hīc dicit,
quòd omnes septem ordines cōferunt
gratiam ex opere operato, quod non
posset esse si ab ecclesia essent institu-
ti. Respon. in primis, q̃ isti septem or-
dines nō sunt nouum inuentum, vt pu-
tant hæretici, sed est antiquissimū in-
stitutū quo nullū est antiquius. Quod
probatur testimonijs sanctorū. Ana-
cletus

clerus qui successit Clementi in capi.
 2. sui decreti dicit, Episcopus Deo sa-
 crificans, testes secum habeat, & plu-
 res quàm alij sacerdotes: in solennio-
 ribus diebus habeat tres, aut quinque
 Diaconos, & subdiaconos, atque reli-
 quos ministros qui sacris induti, &c.
 Ecce meminit diaconorū, & subdiacono-
 rū, & aliorū. Et Ambrosius etiā su-
 per illud Ephe. 4. ipse dedit quosdam
 quidē apostolos, alios euāgelistas, fun-
 dat omnes ordines in sacra scriptura.
 Et Eusebius lib. 6. Ecclesiasticæ histo-
 riæ. ca. 33. recitat epistolā Cornelij ad
 Fabianū Antiochenum, in qua nume-
 rat omnes ordines ecclesiæ, qui quidē
 præcessit nos mille annis & supra. Et
 Hieronymus in argumēto quod præ-
 ponitur episto. 1. Thessalo. dicit, Hos
 Thessalonicēses collaudat apostolus,
 scribēs eis per Titū diaconū, & Onesi-
 mū acolytum. In sacra verò scriptura
 nō est de omnibus mentio. Possumus

Z igitur

De sacramento Ordinis.

igitur dicere, q̄ oēs hi ordines fuerūt
instituti à Christo in particulari ipso
vivente, vel saltem generaliter. Quia
Christus dedit potestatem ecclesiae con-
stituendi ministros, & cōsecrandi eos
ad sacrificium eucharistiae. Et ad hūc
sensum omnes hi ordines sunt institu-
ti à Christo, per hoc quòd dedit pote-
statē ecclesiae consecrādi, & ordinādi
ministros quotquot viderit expedire.

226
Ordies
oēs, an
sint sa-
cramen-
tum.

QVAERITVR, utrū ordo sit sa-
cramētū? Resp. & est cōclusio catho-
lica, ordo est sacramētū. Patet, quia in
concil. Florēti. numeratur inter septē
sacramēta. Item patet ex eis quae supe-
rius adduximus cū de sacramentis
in genere ageremus. q. 5. Et item quia
in concilio Tridenti, Sessione. 33. de
sacramento ordinis. cano. 3. sic dici-
tur. Si quis dixerit ordinem, siue sacrā
ordinationem non esse verē & ppriē
sacramētum à Chro dño institutum,
vel esse figmentū quoddam humanū,

exco-

excogitatum à viris rerum ecclesiasti-
 carum imperitis, aut esse tantum ritū
 quendā eligendi ministros verbi Dei
 & sacramentorum, anathema sit. Sed
 est dubiū vtrū oēs ordines sunt sacra-
 mēta? Durandus dicit, q̄ solū sacerdo-
 tiū per q̄d datur potestas spūalis est sa-
 cramētū. Alij aut ordines sunt quædā
 sacramentalia. Adducit ad hoc multas
 rōnes in. 4. d. 24. q̄o. 2. quas ibi poteris
 videre. Contrariū tenēt oēs doctores,
 videlicet, q̄ oēs ordines sunt verum sa-
 cramētū. Hoc asserit S. Tho. Albertus
 mag. Bonau. Almain. Maio. Palu. &c.
 Et patet, q̄a quilibet ordo est sacræ rei
 signū, & in eo datur aliqd spūale: quia
 si alij ordines essent sacramentalia, da-
 rentur simul cum sacerdotio. Sed ritus
 ecclesiæ est in cōtrariū, imò multi reci-
 piūt minores ordines nolētes vlteriūs
 p̄gredi, ergo. Ego nisi esset opinio tan-
 torū doctorū in contrariū, mallē tene-
 re cū Durād. nescio em̄ quid cogat po-

De sacramento Ordinis.

nere quatuor ordines minores esse sacramētū. Nā quæ potestas est illa spūa-
lis in acolytho, deferre cereos, & offer-
re materiā subdiacono? Itē prima ton-
sura nec est sacramentum, nec propriè
ordo: & in ostiario qui habet aperire
fores ecclesiæ, &c. Sed tamen quia oēs
oppositū tenēt nō auderē hoc tenere.
Caiet. in. q. quā fecit de ritu ordinis, te-
net cum Durando, q̄ solum sacerdo-
tium est ordo, & sacramentum à Chri-
sto institutum, omnia verò alia sunt sa-
cramentalia. Idem videtur dicere. 3. p.
q. 6. 4. ar. 3. 1. Dico igitur ad hanc quæ-
stionē q̄ tenenda est cōmunis opinio:
Secundò dico, q̄ opinio Durandi, &
Caietani est probabilissima, scilicet q̄
solum sacerdotiū est sacramētum, vel
faltē q̄ quatuor minores ordines non
sunt sacramētum. Hoc p̄batur, quia sa-
cramētum est de iure diuino, sed non
oēs ordines sunt de iure diuino, ergo.
Probatur minor, nā. c. à multis. de aca-
te

te & qualitate ordinādorū. Innocen-
 tius vir doctissimus allegans Urbanū
 papam dicit. Urbanus ait q̄ solū pres-
 byteratus & diaconatus sunt sacri or-
 dines, & q̄ illi solū leguntur fuisse
 in primitiua ecclesia. Et illa sententia
 Urbani habetur. c. nullus. dist. 60. & in
 dicto capit. à multis. dicit Innocentius
 tertius, subdiaconatus hodie inter sa-
 cros ordines computatur, ergo nō an-
 teā. Item. 1. Timothe. 3. & ad Titū. 1.
 Paulus describit mores episcoporum
 & diaconorum: & nihil dicit de sub-
 diaconis, nec de alijs minoribus ordi-
 nibus. Fit tamen mentio de minori-
 bus ordinibus apud Dionys. cap. 3, ec-
 clesiasticæ Hierarchiæ, ubi etiā memi-
 nit de ostiarijs. Et beatus Ignatius mar-
 tyr epistola. 8. ad Antiochenos cū du-
 ceretur ad martyrium. Saluto sanctum
 presbyterum vestrum, saluto diaco-
 nos, subdiaconos, acolythos, exorci-
 stas, &c. Et est determinatio concilij

De sacramēto Ordinis.

Laodi.ca. 23. & Chalced. c. 14. & Carthaginensis tertij capi. 16. & Carthaginensis quarti capi. 6. & Tolerani primi cap. 28. in omnibus his approbatur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clementis, decretū Innocentij, & decretū Zozimi cap. 3. Sūt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile q̄ sunt de iure diuino, & per consequens sacramentum.

227

QVAERITVR, an in nouo testamento sit sacerdotium visibile, & externū. Sitq; aliqua realis & vera potestas cōsecrādi verū corpus & sanguinē Dñi n̄ri Iesu Ch̄ri, & p̄ctā remittēdi & retinēdi. R̄ndetur cōclusiōe affirmatiua firma fide tenenda, vt diffinitur in concilio Tridentino, Sessione. 23. de sacramento ordinis. cano. 1. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse in nouo testamento sacerdotium visibile & externum, vel non esse potestātē aliquādo consecrandi & offerēdi verū corpus

corpus & sanguinē dñi & peccata remittendi & retinēdi, sed officiū tm̄ & nudum ministeriū prædicandi euāgelii, vel eos qui nō prædicāt, prorsus non esse sacerdotes, anathema sit. EST etiā firma fide tenendū q̄ præter sacerdotiū iā dictū sunt in ecclesia catholica alij ordines, & maiores & minores. Ita em̄ diffiniū vbi nunc supra cano. 2. his verbis. Si quis dixerit p̄ter sacerdotiū nō esse in ecclesia catholica alios ordines & maiores & minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotiū tendatur, anathema sit.

QVAERITVR, an p̄ sacram ordinationē detur spūs sctūs & imprimatur character īdelebilis: ita vt nullo pacto possit fieri laic⁹ q̄ semel pri⁹ fuit sacerdos. Rñde. affirmatiuē, & ita est firma fide tenēdū. Sic em̄ diffiniū cōcil. Tridē. vbi supra. can. 4. vbi sic dī. Si q̄s dixerit per sacrā ordinationē non dari spiritum sanctum, ac proinde frustra

De sacramento Ordinis.

episcopos dicere, Accipe spiritum sanctum, aut per eam non imprimi characterem, vel eum qui sacerdos semel fuit laicum rursus fieri posse, anathema sit,

229

In sacra-
mento or-
dinis re-
quiritur
materia

QVÆRITVR, vtrum in hoc sacramento requiratur aliqua materia?

Respond. q̄ sic. Quia omnia sacramenta constāt ex rebus & verbis, vt ait Augusti. & Magist. Hæc est omniū sententia. Hoc patet ex definitis superius in materia de sacramentis in genere. Est autem in sacramento hoc materia illud, per cuius traditionem confertur ordo. Sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri euāgeliorum traditionem. Subdiaconatus per traditionem calicis vacui cum patena vacua superposita. &c. Vide concilium Florent. cuius sunt verba præcedentia. Sed S. Tho. ponit differentiā inter materiā aliorū sacramentorū & materiā hui⁹. Quia ī alijs sacra-
men-

mētis tota efficacia est ab ipso Deo & sacramēto, sed in hoc efficacia est par-
tim à ministro: episcopus enim dat po-
testatem. Idcirco in alijs sacramentis
materia concurrir, vt det perfectionē
sacramento: quia minister nihil facit:
in hoc autem sacramento materia se
habet solū materialiter. Et licet in
hoc conueniant omnes, non est tamē
mihi certum, q̄ sit necessarium ex iu-
re diuino, q̄ tradatur calix p̄sbytero.
Quia in scriptura non habetur, q̄ fie-
bat nisi per manuum impositionem.
1. ad Timoth. 4. & 5. Nec etiam requi-
ritur manū impositio: vt patet in ca.
presbyter. de sacramentis non iteran-
dis. Ideò forsan solis verbis consecrat
ep̄: sacerdotes & alios ministros. No-
lo tamen aliquod nouum asserere.

QVAERITVR, supposito q̄ re- 230
quirat materia, an sit necessarius con- In sacra
tactus materiæ, putà calicis, vel libri? mēto or
Caiet. quod lib. 1. q. 16. dicit q̄ sine du dinis an
regat

De sacramento Ordinis.

contra-
tus ma-
teria.

biorequiritur realis cōtactus: nec hoc
debet haberi pro opinione. Quia in
oībus alijs sacramentis vbi est materia
requiritur cōtactus realis, vt in baptis-
mo, cōfirmatione, & extrema vnctio-
ne, ergo etiā hic. Et hoc etiā significa-
tur in forma, quia dicitur: accipe cali-
cē, vellibrū. S. Tho. in additionib⁹. q.
34. ar. 5. 3. relinquit hoc sub dubio. Et
credo q̄ posset sustineri, q̄ nō est ne-
cessarius iste cōtactus. Nec ego dāna-
rē eum, qui negligētia vel alia ex cau-
sa nō tangeret calicem, & haberē eum
pro sacerdote. Quia tempore aposto-
lorum non erat necessarium nisi im-
ponere manus. De alijs minoribus or-
dinibus non est dubium nisi q̄ non re-
quiritur. Verum est, quòd si deficeret
illud per quod ecclesia intendit tradi-
re officium, q̄ non haberet illud. Du-
randus dicit, q̄ in suo episcopatu non
tradebatur liber diaconis. Sed sequen-
da est cōmunis opinio. Iste autem con-
tactus

tractus debet esse simul cū verbis, vt verificetur forma quæ de præsenti dicit, accipe. Sed satis est, q̄ sit ibi simultas moralis: sufficit enim, q̄ post verba si ne multa mora succedat contactus.

QVAERITVR, an ordo imprimat characterē? Resp. q̄ sic, quia character est potestas ad aliquid spūale: & hīc datur potestas circa sacramētū eucharistiæ. Et ita etiā habet in concilio Florēt. Et de sacerdotio nō est dubitandū. De alijs si nō sūt sacramenta, nō est opus dicere q̄ imprimant characterē.

231

Ordo
imprimi
mit cha
racterē.

QVAERITVR, an sit ordo in his sacramentis? i. an possit fieri diaconus qui nō est subdiaconus? Respon. q̄ est præceptum q̄ seruetur ordo, & qui illum nō seruaret, peccaret mortaliter.

232

Ordo
in ordi
nibus re
cipien
dis.

Secundò dico, quòd iste ordo non est de necessitate sacramēti. Patet in cap. vnico. de clerico ordinato per saltum. Et qui sic est ordinatus debet suscipere ordines quos omisit dūtaxat, à quo

cun-

De sacramento Ordinis.

cunque ordine incipiatur. Si autē non sit baptizatus, & susceperit ordinem, nō est ordinat⁹: vt patet in cap. veniēs. de presbytero iā ordinato & nō baptizato. vbi præcipitur, q̄ baptizetur, & iterum ordinetur. Si autem ordinetur antequā sit confirmatus, ordo tenet. Et puto, q̄ qui ex negligentia hoc præteriret, non peccaret mortaliter, licet malè faceret. Quia nō inuenio præceptum aliquod.

333 **QVÆRITVR**, an qui suscipit ordines in p̄tō mortali peccet mortaliter? Respondeo, quod si suscipiat sacerdotium, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idem est de alijs ordinibus si sint sacramēta. Si autem non sint sacramēta, videtur q̄ non sit mortale, licet sit graue peccatū: maximè si suscipiat diaconatum, quia ordinatur proximè ad eucharistiam. Sed vtrū peccet mortaliter qui exercet officia sua in peccato mortali? De sacerdotio clarum est.

De

De alijs ordinibus si sunt sacramenta est mortale. Et quia hoc communiter nō tenetur q̄ tales peccent mortaliter, ideò verisimilius est quòd hæc nō sint sacramenta. Nihilominus (circa mortale) grauitèr peccat talis.

QVÆRITVR, quis sit collator 243
huius sacramenti? S. Tho. cū alijs dicit, Ordinū
collator
quis sit.
q̄ solus episcopus est minister ex officio suo. Patet, quia solus episcopus potest cōsecrare templa, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicatur diuino cultui per susceptionē ordinis quā illa, ergo. Itē patet ex cap. quanto. extra de cōsuetudine. Sed utrū cōferre ordines possit cōmitti nō episcopo? Respō deo de minoribus ordinibus iā in iure est collata potestas aliquib⁹ nō episcopis. Possunt enim minores ordines cōferre presbyteri cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Ut habet. 2. r. d. c. 1. & 2. Et d. 69. cap. quoniam.

De sacramento Ordinis:

niā. Et de ætate & qualitate. cap. cū cō
tingat. & c. abbates. de privilegijs. li. 6.
& in multis alijs locis iuris. S. Th. 3. p.
q. 72. ar. 1. & 4. d. 7. q. 3. art. 1. q̄stiūcu.
3. ait q̄ solus episcopus habet ex offi-
cio suo conferre ordines, & q̄ episco-
pus nō potest cōmittere nō episcopo
potestatem cōferendi ordines, etiam mi-
nores: & si committeret, nihī esset fa-
ctū. Papa verò potest cōmittere sacer-
doti collationē minorū ordinū: & re-
vera iam cōmisit. Quartò dicit. S. Th.
q̄ collatio ordinum etiam minorum
nō potest committi nō sacerdoti, nec
collatio maiorum ordinum potest cō-
mitti nisi episcopo duntaxat. Idem te-
net Palude. 4. d. 7. q. 4. conclusione. 2.
Nam episcopus, & papa non habent
maiorem potestatem circa corpus Chri-
sti verum, quàm sacerdos: licet circa
corpus Christi mysticum, quod est ec-
clesia, papa habeat plenissimam pote-
statem: ac proinde illa quæ spectant ad
corpus

corpus Christi mysticum, subsunt potestati papæ. Et quia potestas conferendi ordines est solum potestas circa corpus Christi mysticum, ideò papa potest cōmittere alteri talem potestatem. Quia verò potestas supra corp^o Christi mysticū, præsupponit potestatem supra corpus Christi verum, ideò papa nō potest committere potestatem conferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestatem supra corpus Christi verum.

QVÆRITVR, utrū papa possit
 committere potestatem cōferēdi maiores ordines sacerdoti nō episcopo. S. 235
 Tho. & Palu. & oēs dicunt q̄ nō, nihilominus (vt fertur) papa de facto commisit quibusdā abbatib^o S. Benedicti. Papa an possit committere sacerdoti potestatem cōferendi maiores ordines.
 Saltem de subdiaconatu vidi ego bullam papæ quibusdā abbatibus ordinis Cisterciensium concedētis q̄ possent conferre subdiaconatū. Et alij dicunt q̄ diaconatum etiā. Si hoc ita est, ego dico

De sacramento Ordinis.

dico, q̄ factum tenet, excepto sacerdotio: aliàs esset intolerabilis error. Quāvis de hoc dubitet Maioris dicēs q̄ papa extendit potestatem suam, & quòd securius esset ab alio sumere. Sed puto illud securum & sine scrupulo.

236

SE D quæritur utrū episcopi hæretici, schismatici, aut ex cōmunicati, possint ordines cōferre? Respondeo, q̄ peccant tam recipientes, quā ipsi conferentes: nihilominus tamē veros ordines, & verum sacramentum conferunt: non est dubium.

237

Fœmina
na ordi
nari nō
potest.

QV A E R I T V R de impedimētis ordinādorum, utrū fœmina possit ordinari? Respon. secundū omnes q̄ nō. Probat S. Tho. quia ordinati in ecclesia præficiūturalijs, fœminæ verò officiū est subesse. Et prohibitū est eis in ecclesia loqui, quod est officium sacerdotum. Item secundū Paulum. 1. Corinth. 11. Mulieres nō debent rōderi, sed initium ordinis est tonsura.

DE

DE pueris verò nō habētibus vsum
rationis dicit. S. Thom. q̄ esset contra
præceptum eos ordinare saltem maio-
ribus ordinibus, quia minoribus per-
mittitur in septēnio. Secūdo dicit, q̄ si
puer in cunis ordinaretur in sacerdo-
tē, esset verè ordinatus. Quia hoc sacra-
mentū nō requirit actū ex parte susci-
piētis sicuti & baptism⁹ & cōfirmatio.

Quæritur de ordinādis quæ ætas &
qualitates & merita requirantur vt li-
citè atque legitimè ordinentur. Resp.
quia hac de re ad longum abundè atq;
apertissimo sermone differuit atq; dif-
finiuit Concilium Tridenti. sessio. 23.
de sacramento ordinis, agens de refor-
matione à ca. 4. & deinceps per quam
plura alia, vide & consule locum præal-
legatum.

Homicida autē post baptismū non
potest ordinari ex traditione ecclesię.
Si autē de facto ordinetur, tenebit. Per
homicidā verò intelligitur in proposi-
to, om

238

239

Homici-
da &
mutila-
tor non
pōt or.

De sacramento Ordinis.

dinari
nisi oc-
cidat in
sui d'fen-
sionem
in culpa
bilem.

to, omnis voluntariè occidens, aut mu-
tilans aliū, vel seipsum post baptismū:
siue id fiat licitè, siue illicitè: omnis ta-
lis est irregularis, vt iudex, licitor, & e-
tiam mandans, præcipiens, cōsulens vt
aduocatus. Et extēditur hæc irregulari-
tas ad eos qui comitantur malefacto-
rem seruātes, ne rapiantur illi qui sunt
morte plectendi, quia quodāmodo co-
operant homicidio. Nescio tñ an hoc
sit expressum in iure: si nō est, nollem
eos condemnare: nisi propterea, q̄ qui
concomitātur, sic sunt causa mortis, q̄
non sequeretur mors, si ipsi nō custodi-
rent reum. Qui autē pugno extrahit
dentem, nō dicitur mutilator, ac proin-
de nec est irregularis: quia pœnæ iuris
sunt restringendæ non ampliandæ. De
illis qui sunt causa quòd alijs citiùs mo-
riantur, vt assistentes infirmis, & vertē-
tes illos: dico q̄ si hoc faciant hoc præ-
textu vt citiùs moriantur, fortè manēt
irregulares. Si verò bona fide id faciāt
non

non puro eos incurrere irregularitatē,
 quæ est grauissima ecclesiæ poena. Si
 autem quispiam se defendendo alium
 occidat, antiquitus & tempore. S. Th.
 erat irregularis, vt ipse ait. 3. p. q. 39. ar.
 4. Sed hoc reuocatum est per nouam
 Clementinam, si se defendat cū mode-
 ramine inculpatæ tutelæ. Et talis non
 erit irregularis, sed poterit illotis mani-
 bus celebrare. Ecclesiastici quoq; po-
 nentes iudices, & exhortantes vt ser-
 uent iustitiā, non sunt irregulares. Nō
 defendens autem aliū qui occiditur, si
 ex officio tenebatur defendere, est irre-
 gularis. Si verò non tenebatur ex offi-
 cio, non erit irregularis.

QVAERITVR, de annexis ordi- 240
 ni. Primò de tonsura, an sit conueniēs Clericis
 tonsura
 cōueniē
 ter dat.
 p̄ ecclesiastici tō deātur? S. Tho. & oēs
 dicūt esse cōueniens. Primò ratione si-
 guræ, nā significatur ecclesiasticos es-
 se reges: iuxta illud Petri, vos autē ge-
 nus electū, regale sacerdotiū. Et figu-

De Sacramento Ordinis.

ra circularis est perfecta, significat perfectionē quam habere debet supra omnes alios, qui debet regere in spiritualibus. Tondentur autem in superiori parte, ne mens eorum temporalibus impediatur à diuinis contemplandis. Vel ut ait Beda, & Rabanus, gestamus coronam non quia Apostolus Petrus sic attonsus est, sed propter passionem Christi in qua ipse coronam spineam portauit. In concilio Toletano. 4. sub Isidoro. cap. 41. reprehenduntur omnes clerici qui in summitate capitis modicum circulum tondebant, & dicitur quòd iste est modus hæreticorū, & mandatur quod detorso superius toto capite, inferius solus circulum coronæ relinquant. Hæc in Hispania seruabantur, iam omnia lapsa sunt in deterius. Tonsura autem ista non est ordo secundum Sanctum Thomam. Nam ordines non dantur sine celebratione missæ, tonsura autem datur extra cele

celebrationem. Item quia per tonsuram nulla potestas particularis spiritalis datur, nec tonsura ordinatur ad eucharistiam, ad quam omnes ordines diriguntur: & sic propriè loquendo non est ordo, quanvis in capitu. cūm contingat. de ætate & qualitate ordinandorum, clericatus vocetur: sed capitur ibi ordo largè. Est autem Hispaniæ magnus abusus quòd tonsurantur sine quacunque intentione veniendi ad chorum. Et ego nō dubito quin peccent plusquam venialiter episcopi qui hoc sciunt, & tamen de hoc non poenitent. De dignitate episcoporum, cardinalium, quàm antiqua sit, & vtrum dignitas episcoporum sit iure diuino maior quàm cæterorū sacerdotum, quia rarò hac scientia fideles indigēt, nō nihil in præsentiarū ponendū iudicavi.

In primis firma fide tenendum est in ecclesia catholica esse hierarchiam diuinam ordinatione institutam quæ mi-

De sacramento Ordinis.

constat ex episcopis, prebyteris, & ministris, ita enim diffinitum est in Concilio Tridentino. sessio. 23. Canone. 6. his verbis. Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis presbyteris & ministris, Anathema sit. Deinde etiam firmiter tanquam de fide est tenendum episcopos presbyteris esse superiores, habereque potestatem confirmandi & ordinandi, nec huiusmodi potestas est episcopis cum presbyteris communis. Tandem firma est fide tenendum ordines ab ipsis episcopis collatos, esse validos & firmos veros & reales, sine vlllo populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione. Postremò fide item firma est tenendum non esse legitimos verbi & sacramentorum ministros, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate sunt ritè ordinati, nec missi. Ista enim
omnia

omnia definita sunt in Concilio Tridentino. vbi nunc supra Canon. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habent illis esse cum presbyteris communem, vel ordines ab episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, Anathema sit.

Ex quibus constat hæresim esse si dicas non esse legitimos ac verè episcopos qui autoritate Romani pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, vbi nunc supra cano. 8. Similiter hæresis est si dixeris sacramentum quod ecclesia in sancta ordinatione utitur, aliasque sacramenti or-

diuis cæremonias non esse requisitas
sed contēendas & perniciosas, vt dif-
finitum est ibidem Cano. 5. & hæc de
ordine dicta sufficiant.

Sequitur de Sacramē to Matrimonij.

DE sacramēto matrimonij tra-
ctat Magist. 4. d. 26. & reijcit
illud in vltimum locum quia
minus spiritualitatis habet. Vel quia
prius tractandum erat de sacramentis
quæ ordinantur ad propagationem spi-
ritualem, & postremò de matrimonio
quod quidē ordinatur ad propaga-
tionem corporalem seu temporalem.

241
Matri-
moniū
est sacra-
mentū.

QVÆRITVR in primis, virum
matrimonium sit sacramentum? Re-
spondeo, quòd sic, & non est dubium.
Nā ad Ephesios. 5. dicitur, sacramen-
tum hoc magnum est, ego autem di-
co in Christo & ecclesia. Et ita etiam
deter

determinatur in concilio Florentino
sub Eugenio. 4. Idem patet ex his quæ
superius habes de sacramentis in ge-
nere. q. 5. Item in eodem Concil. Tri-
dentino, sessione. 24. de sacramento
matrimonij eadem sententia diffini-
tur in Can. 1. cuius verba sunt. Si quis
dixerit matrimonium non esse verè
& propriè vnum ex septem legis Euā-
gelicæ sacramentis à Christo domino
institutum, sed ab hominibus in ec-
clesiam inuectum, anathema sit. Vtrū
autem conferat gratiā? Respondeo, q
ex eo q. est sacramentum, confert gra-
tiam non ponentibus obicem, & ritè
suscipientibus, vt determinatur in con-
cilio Tridentino, sessione septima, ca-
pitulo sexto, septimo, & octauo. Insti-
tuit autem Christus hoc sacramētum
Matthæi. 19. quando illud commen-
davit, & præcepit inseparabilitatem
dicens, Quos Deus coniunxit, &c. ex
quo, & ex traditione Apostolorum,

& magis ex traditione Ecclesiæ, habemus, quod matrimonium sit sacramentum.

242 **QVAERITVR**, an liceat fidelibus plures simul habere vxores. Respondetur negativè, & ita de fide tenendum est. Vt diffinitur in Concilio Tridentino, vbi suprà Cano. 1. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, anathema sit.

243 **QVAERITVR**, vtrum status conjugalis sit anteponendus statui virginitatis vel cœlibatus. Respondetur negativè, quod nec præferendus, nec æquandus est illis. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur vbi suprà Cano. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cœlibatus, & non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu

libatu quàm iungi matrimonio, anathema fit.

QVAERITVR, utrū matrimo- 244
nium contractum per procuratores
sit sacramentum? Respondet Caieta-
nus, quòd non. Quia nullum sacramē
tum potest confici per procuratores.
Itē quia receptio gratiæ est actus per-
sonalis, & non potest dari vni pro al-
tero: sed in quolibet sacramēto nouæ
legis confertur gratia, ergo. Dicimus
tamē q̄ licet talis cōtractus non sit sa-
cramentū, est tamē verū matrimoniū.
Et ita factū fuit Genesis. 24. per Elie-
zer seruum Abraham & patrē Rebe-
cæ. Dicit Caieta. q̄ facilius posset pa-
pa dispensare in hoc matrimonio, quā
in eo quod est sacramentū contractū,
scilicet inter præsentes, & per verba
de præsenti.

Matri-
moniū
per pro-
curato-
res con-
tractū
non est
sacra-
mentū.

SED cū in omni sacramento in- 245
ueniatur materia & forma, quæritur
quæ sit materia, & quæ forma huius
sacra

Mrimo-
nij ma-
teria &
forma.

De Matrimonio.

sacramenti? Palude. 4. dist. 26. ait q̄ cō
iuges se habent vt materia, & verba
vt forma. Capreo. d. 26. dicit hoc esse
probabile. Melius tamē dicitur cū. S.
Th. q̄ verba vnius coniugis sunt ma
teria, & verba alterius sunt forma; pu
tā verba quæ primò proferuntur sunt
materia, & quæ proferuntur vltimò
sunt forma, quia perficiunt sacramen
tū. Ita ait. S. Tho. 4. d. 26. q. 2. ar. 1. 2. &
4. d. 1. q. 1. ar. 1. quæstiūcula. 5. 2. Et ita
tenendum est sine dubio,

246
Matrimo
niū
est obli
gatio
mutua
inter vi
rum &
uxorē.

QVÆRITVR, cū in matrimo
nio inueniantur quatuor, scilicet con
sensus, cōtractus, mutua obligatio seu
vinculū, & copula carnalis, quod ho
rū sit matrimoniū? Respōdeo primò
q̄ nō est copula carnalis: nā inter Ma
riam & Ioseph fuit verum matrimo
nium sine tali copula. Secūdò dico q̄
nec consensus est matrimonium. Pa
tet, quia matrimonium semper durat,
consensus verò nō semper durat. Et si
dicās

dicas q̄ durat virtualiter, dico q̄ hoc
nihil est, quia aliquando p̄cēitent am-
bo, & dolent de matrimonio. Tertiò
dico q̄ nec ipse contractus est matri-
monium. Quia contractus non est ni-
si expressio consensus, sed consensus
non est matrimonium, ergo nec ex-
pressio illius. Item quia matrimoniū
semper durat, estq; inseparabile, con-
tractus verè finitur. Restat igitur q̄
matrimoniū est vinculū & obligatio
illa mutua inter virū & fœminam. Pa-
tet quia matrimoniū nihil aliud sonat
quā organū quoddā & instrumentum
ordinatum ad procreādos liberos: sed
vinculum istud quod ponimus ad co-
pulam carnalem inter virum & vxo-
rem, requiritur & est necessarium, &
sufficiens ad procreationem liberorū
accorundem instructionem: ergo il-
lud est matrimonium. Istam mutuam
obligationem ponit Paulus. 1. Corin-
thi. 7. Mulier potestatem sui corporis

De Matrimonio.

nō habet, sed vir; similiter & vir potē-
statem sui corporis non habet, sed mu-
lier, &c.

247

Consen-
sus i ma-
trimo-
nio ne-
cessari⁹.

QVÆRITVR, de causa huius
vinculi, virū ad hoc vinculū causan-
dū requiratur & sufficiat consensus?

Resp. q̄ consensus requiritur & est om-
nino necessarius & sufficiens causa ma-
trimonij: & in hoc oēs doctores cōue-
niūt. Sed dices, nemo erit cert⁹ de ma-
trimonio, quia nemo potest esse cer-
tus de consensu alterius cōiugis. Resp.
q̄ non requiritur q̄ habeamus certitu-
dinem euidentiæ, aut fidei de consen-
su alterius, sed sufficit certitudo mora-
lis ad securitatem conscientiarum.

248

Dubi-
tans de
consen-
su cōiu-
gis quid
factur⁹.

S E D quid si vnus coniugum ha-
beat certas coniecturas quòd alter cō-
iux non consensit, vt quando quis cō-
traxit cū puella quæ omnino respue-
bat tale coniugiū, tñ victa fuit à paren-
tibus, an talis possit exigere & redde-
re debitū? Scotus. 3. d. 4. & alij docto-
res

res dicunt, q̄ quādo non constat q̄ fuit
timor cadēs in virum cōstantem, & q̄
ex tali metu consensit, si illa dixit q̄ ac
cipiebat eum in virum, deponenda est
conscientia, & licitum est reddere &
exigere debitum: & non est dubiū de
hoc. Si autem non possit cōscientiam
deponere, quia vidit maximam resi-
stentiam puellæ, & modò dicit se non
consensisse, dico quòd hac cōscientia
durante, nec potest petere, nec redde-
re. Imò dico quòd in tali casu estò illa
petat, non potest vir reddere debitū,
nec peccat per hoc, sed debet illi dice-
re, quòd consentiat modò. Et si cōsen-
tit, bene quidem. Si autem dicat, quòd
nec tunc vult consentire, non potest
exigere, nec reddere: non est dubium.
Si autem sit dubium pro vtraq; parte,
deponat conscientiam, & petat & red-
dat. Quòd si non potuerit conscientia
deponere, non poterit petere, nec red-
dat debitum. Si verò habuerit formi-
dinem

diñem quòd illa non cōsensit, dico q̄
 sufficiet probabilitas pro altera parte
 & agat contra illam formidinem. Et si
 in tali casu dicat, quòd non consensit,
 non credat ei: nam si crediderit, nō po-
 terit ad eam accedere. Et si illa petie-
 rit debitum, faciat eam prius consenti-
 re, & postea reddat.

249
 Coniu-
 gum al.
 tero di-
 eente se
 non cō-
 sensisse,
 an alter
 liber
 maneat

QV AERITVR, quid faciendum
 quādo aliquis cōtraxit cum aliqua se-
 cretè, & postea ille negat matrimoniū
 & cōtrahit publicè cū alia, an illa prius
 relicta possit cōtrahere cum alio? Re-
 spondeo, q̄ si illa habeat apparentias
 quòd ille non consensit secum in ma-
 trimonio: vt putà quia erat magna in-
 æqualitas inter illos, quia ille erat no-
 bilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iu-
 rat se non consensisse cum ea, tunc ap-
 parentia sufficiens est, quòd non con-
 sensit: & sic illa poterit transire ad ma-
 trimonium aliud. Si tamen illa non po-
 test omnino credere nisi quòd consen-
 sit,

fit, dico q̄ cum illa conscientia nō potest accedere ad aliud matrimonium.

QVAERITVR, an requiratur 250
quod consensus interior exprimat^r Consen
exteriùs ad hoc vt fiat matrimonium? sus inte
Respondeo secundum omnes q̄ sic. rior ma
Patet apud Sanct. Thom. 4. d. 27. q. 2. trimo -
Et Palude ibi. q. 2. articu. 2. & Duran- bet ex
dus ibi. q. 1. & Scotus. q. vnica. Et glos- teri^o ex
sa cap. tuæ fraternitatis. extra de spon- primi.
salibus. Matrimonium enim est sacra-
mentum, at in sacramento oportet q̄
interueniat aliquod signum sensibile.
Et in capit. cum apud. de sponsalibus.
dicitur, q̄ requiritur expressio exte-
rior, nō solūm ad hoc quod cognosca-
tur, sed etiam ad hoc vt sit matrimo-
nium. Itē probatur, quia nunquam ho-
mines se cōtraxisse putant donec pro-
ferantur verba, quantuncunq; cogno-
scant inuicē consensus interiores. Suf-
ficiunt autem signa exprimentia hūc
consensum: & illa vocantur in propo-

De Matrimonio.

sito verba. Et etiam si pater loco puellæ dicat quòd sic illa præ verecundia tacente: hoc sufficit, non est dubium. Si verò alius à patre exprimeret consensum puellæ, ipsa tacente & consentiente, sufficiet in foro conscientie. Sed fortè in foro contentioso damnaretur & non admitteretur.

251 **S E D** utrùm ad matrimonium sufficiat cōsensus & verba de futuro? Respon. q̄ nō, sed requiritur q̄ consensus & verba sint de præsentī. Ut expressè habetur in. c. tuæ fraternitati. de sponsalibus, Accipio te in meā in crastinū & deinceps, non est matrimonium. Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quæ possunt habere duplicē sensum, standum est in foro conscientie intentioni cū qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

252 **Q V A E R I T V R**, de illo qui cōtra
xit

xir cū aliqua proferens exteriùs verba
& interiùs nō habens cōsensum, an sit
matrimonium? Respondeo, q̄ non.
Quia deficit consensus interior. Ideò
caueant sibi fatuæ puellæ. Sed vtrum
saltem talis teneatur eā ducere in vxor-
em? Scotus. 4. dist. 30. q. 1. dicit omni-
no q̄ sic: quia fecit illi iniuriam in illo
cōtractu exteriori nō cōsentiendo. Idē
dicit Adrianus, & Palude. Ideò ne pu-
tent isti nequam homines impunè se
hæc scelera patrare. S. Tho. d. 27. q. 1.
artic. 2. quæstiuncula. 4. dicit q̄ in foro
conscientiæ non impunè agit qui sic
deludit puellā, non tñ dicit q̄ tenetur
eā ducere. Nec qui dicūt q̄ tenetur eā
ducere, sufficienter probant. Timeo ta-
men q̄ est sicut illi dicunt, & est verifi-
mile, & vellem esset verum.

Q V A E R I T V R, vtrū qui contra-
xit matrimoniū, possit ad religionem
trāsire? Respōdeo, q̄ postquā matrimoniū
est consummatum, nō potest.

Verba
proferens
consensu
sus, sine
cōsensu
interio-
ri, vere
contra-
hit.

253

Matri-
moniū,
contra-
hens de
presen-

De Matrimonio.

etate co
pulā po
est reli
gionē
ingredi
Et ita tenēt omnes doctores. Et est de-
terminatio ecclesiæ. Probat S. Thom,
quia nullus potest dare alienum, sed
cōsummato matrimonio, neuter cōiu-
gum est sui iuris, iuxta illud Pauli, vir
sui corporis potestatem non habet, sed
vxoꝛ, ergo. Et de hoc sunt multa iura
in titulo de conuersione coniugatoꝝ.

Post
matri-
moniū
cōsum-
matum
quis pos-
sit reli-
gionē
ingredi
Sed ab hac regula generali sunt exce-
ptiones. Prima quādo vnus cōiugū cō-
misit adulterium, alter potest transire
ad religionē liberē: vt habetur expres-
sè cap. Agathosē. 27. q. 2. Secunda exce-
ptio est si vterq; cōiugū voluerit pro-
fiteri religionem, tūc licebit ambobus
ingredi eam. Est tamen notandū q̄ de
licentia vnus coniugis alter potest trā-
sire ad religionem: dummodò ille qui
dat licentiam ingrediatur etiam reli-
gionem, vel sit in ætate senili in qua
non sit ei periculum continentix. Nā
si tale periculum ei immineret, illa li-
centia nihil valeret, & professio alte-
rius

rius nulla esset. Si autem sit in ætate
 tam senili, quòd iudicio prælatorum
 non sit ei periculum de castitate, tunc
 potest dare licentiam, etiam si alter cõ
 iux maneat in seculo. De istis sunt mul
 ta loca in iure, videatis vos illa. Dicit
 etiã Palu. 4. d. 27. q. 3. q̃ quotiescũque
 licet viro transire ad religionem, licet
 etiam ei transire ad sacros ordines in
 seculo. In nullo doctore hoc inueni,
 & credo quòd dicit verum, quia tunc
 nullum est impedimentum. Vnde si
 vxor commisit adulterium, maritus
 potest promoueri ad sacros ordines,
 etiam si non intret in religionem. Et
 idem dicendum est si vxor sit extra pe
 riculum incontinentiæ, & dederit vi
 ro licentiam.

QVAERITVR, vtrum post ma
 trimoniũ ratũ nō cõsummatũ liceat in
 trare religionẽ? Respond. ex sententia
 omniũ, & ex consuetudine & determi
 natione ecclesiæ, q̃ sic: etiã altero con
 iuge

254.

Post
 matri
 moniũ
 ratũ &
 nō con
 summa

De Matrimonio.

tum al iurge reclamante. Hoc habetur in. c. ve
tero re rū. & in. c. ex publico. de conuersione
ligionē cōiugatorū. Et facta professione alter
profite- cōiugatorū. Et facta professione alter
te alter coniux qui remanet in seculo, potest
pōt trā transire ad secundas nuptias. Hierony.
sire ad dicit (& habetur in. c. scribit. 27. q. 2.)
secūdas de Macario q̄ post apparatus nuptia-
nuptias rum transijt ad eremum. Et in prologo
euāgelij Ioānis, dicit q̄ Christus assum-
psit Ioannem à nuptijs. Idē dicitur de
beato Alexio filio Euphemiani.

255 **QVÆRITVR**, si sp̄s vi cōsum
Sponso mauit matrimoniū, an possit illa transi-
vi matri re ad religionem eo inuito? Videtur q̄
moniū non q̄ iā matrimoniū est cōsummatū.
consum In. cōtrariū est quia ille fecit iniuriam,
mante, ergo videtur q̄ talis iniuria debeat re-
an spon parari: & cū ipsa ante iniuriā possit in-
sa pos- gredi, poterit etiā post acceptā contu-
sit igre meliā. De hoc nihil vidi in iure deter-
di reli minatū. Ideò p̄babilis est vtraq; pars.
gionē. Et ita putat Durā. licet ei magis proba-
bile videatur q̄ nō potest ingredi reli-
gionem,

gionem, quia iam est ibi vinculum car-
nale & non tñ spirituale. Et licet vir
malè fecerit, non tamē debet hac pœ-
na puniri. Caueret ipsa sibi, vel intra-
ret antea religionem. Palude reputat
magis probabile quòd possit transire.
Vtraque opinio videtur mihi probabi-
lis. Tamen hoc est vnum certum, q̃
licet illa intret religionem matrimo-
nium non dirimetur, nec ille poterit
transire ad secūdas nuptias ipsa viuen-
te: quicquid dicat Durandus.

QUOD diximus suprā, scilicet q̃
ante cōsummationem matrimonij li-
cet ingredi religionem, intelligēdum
est de religione in qua fit votum solē-
ne. Vnde à las beatas, quæ vocātur ter-
ceras, quas puto solū facere votū sim-
plex, nō poterit trāfire. Quia ob tale
votum non posset dirimi matrimoniū
ac proinde ni casarse el q̃ quedaua en
el figlo. Imò si illæ beatæ nuberent, li-
cèt peccarent, teneret matrimonium.

258

Antecō
summa-
tionem
matri-
monij li-
cet in-
trare re-
ligionē
in qua
fit votū
solēne.

De sponsalibus.

De sponsalibus.

257

Sponsa
lia quæ
dicant.

SPONSALIA sunt promissio futurarum nuptiarum quæ iam in Hispania ferè non fiunt, sino de poliorios de præsentis. Sunt igitur sponsalia, mutua promissio futurarum nuptiarum. Nec sufficeret dicere, ego propono te habere in uxorem, nolo tamen me obligare. Talia non sunt sponsalia: ut malè putat Palude. 4. distinct. 27. sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiunt autem dupliciter, ut ait Sanct. Thom. 4. distinct. 27. q. 2. artic. 1. Vno modo sine conditione quacunque, & talia statim sunt sponsalia. Alio modo fiunt cum conditione: ut si dicam, ducam te si dederis mihi mille aureos, vel si pater tuus consenserit, Nos simul tractabimus de conditionibus apposis sponſalibus, & de appoſitis matrimonio.

258

QVAERITVR, utrū si sponsalia cō-

tra-

trahantur inter personas illegitimas, Sponsa
 animo cōtrahendi sub hac cōditione, lia &
 si papa dispensauerit: an adueniēte cō moniū
 ditione sint vera spōsalia? & si fuerunt cū con-
 verba de præsenti, an sit matrimoniū adue
 cōditione adueniēte? Et augeatur du- niēte cō
 biū, ponamus q̄ isti postq̄ venit dispē ditiōe,
 satio, habeant eā ratā. In Flandria fuit non sūt
 mihi magna cōtrouersia cū aliquibus per hoc
 iuristis super isto casu. Sed respondeo, sponsa-
 q̄ non est matrimoniū, & oppositū est lia, aut
 error intolerabilis. Ratio est, quia matri-
 te dispēsationē hęc nō erat vxor istius moniū.
 igitur nec post. Quia papa non potest
 dare vxorē, sed solū dat facultatem du-
 cendi illā. Et si talis transiret ad secun-
 das nuptias, non compelleretur sume-
 re primam cōsanguineam. Allegabat
 mihi multa capita iuris, sed nihil om-
 nino faciebant. Secundò dico quòd ta-
 lis contractus non solū non est ma-
 trimonium, sed nec est sponsalia vllō
 modo etiam adueniente dispensatio.

De Sponsalibus.

ne: sed quicquid factum est, totum est irritum, & contractus est nullus. Est lex. inter stipulantē. ff. de verbo. oblig. parrapho. sacrā rē. vbi est casus quod si fiat stipulatio de sacra re, vel de re de qua non est cōmercium, de qua nō poterat fieri sine consensu principis, stipulatio est nulla, & non redit obligatio adueniente consensu principis.

Adeò est reprobatus ille contractus, vt sit super eo excōmunicatio. Sic igitur dico in proposito, quod prædictus contractus est nullus, etiā si iurare: & peccarem iurando, quia est contra bonos mores. Sed quid si personæ legitimæ cōtrahant sub cōditione honesta, vt si pater tuus consenserit, vtrū adueniente cōditione sit matrimonium? Panormita. & canonistæ dicunt q̄ sic, & Palu. videtur eos sequi. Sed Adrianus, & communis sentētia doctorum dicunt q̄ non, sed solum sunt sponsalia. S. Tho. 4. distin. 27. dicit q̄ si conditio sit

fit de futuro, etiam si verba sint de præsenti, idem est iudicium sicut de consensu de futuro, qui exprimitur per verba de futuro, ac proinde adueniente cōditione manēt sponsalia. Et dato q̄ errore putans talem contractum esse matrimoniū, consummet illud, non est adhuc matrimonium, quia ex errore processit. Itaq; regula generalis est, si in isto instanti nō est matrimonium, quicquid postea superueniat, non erit matrimonium: nisi de nouo & de præsenti iterum fiat.

QVÆRITVR, an si quis apponat cōditionē impossibilē, scilicet con-
traho tecū si digito tetigeris coelū, aut
si dederis mihi regnū, an sit matrimo-
nium? Respondeo, quòd est determi-
natio in cap. finali. de conditionibus ap-
positis. vbi papa in fauorem matrimo-
nij dicit, quòd si apponatur in eo con-
ditio turpis vel impossibilis, habeatur
pro non adiecta. Et si absque illa con-
ditione

259
Condi-
tio im-
possi-
bili vel
turpis i
mrimo-
nio ha-
betur, p
non ad-
iecta.

De Sponsalibus.

ditione erat matrimoniū, etiā erit matrimonium ea apposita. Adrianus dicit, q̄ vel illa conditio apponitur seriō vel ioco. Si primum, dicit q̄ ibi est verus cōsensus, ac proinde matrimoniū. Si secundum, dicit q̄ non est matrimonium, quia nō habuit consensum. Si denique non habuit consensum interiorē, quicquid apponatur non erit matrimonium. Si verò habuit cōsensus, erit matrimoniū, estō apponat conditionem impossibilē. De hac cōditione impossibili. S. Tho. nihil dicit.

260 De alijs conditionibus dicit S. Tho.
Condi
tiōes in
matri
monio
apposi
tæ varię
q̄ vel conditio est de præsenti, vel de futuro. Si primum, vel est contraria bonis matrimonij, vt contraho tecum si fueris sterilis, & tunc non tenet matrimoniū, siue sit turpis cōditio, siue non. Vel non est contraria bonis matrimonij, & sic siue sit honesta, siue non, tenet matrimoniū stante conditione. Videtur loqui S. Tho. contra illud capitulum.
sed

sed loquimur in foro conscientiae. Vel
cōditio est de futuro, & tūc si sit neces-
saria, vt contraho tecum si sol oriatur
cras, est matrimoniū. Quia iā habetur
talis conditio pro appoſita saltē in suis
causis, & sic præsūmitur de præsenti.
Sed hoc non obstante, si intentio con-
trahendi est pro crastina die, solū sunt
sponsalia de futuro. In foro tamen con-
tentioso præsūmitur de præsenti. Si
autē sit cōditio contingens, secundum
S. Tho. posita conditione est matrimo-
nium, & non appoſita non erit matri-
monium, & hoc siue conditio sit hone-
sta siue non. At secundum iura, si sit cō-
ditio turpis, habetur pro non adiecta:
vt si dicat contraho tecum si oc-
cideris inimicum meum.
& est matrimonium
verum. Et hæc
de his.

De

De Bigamis.

De Bigamis.

161
Bigam⁹
quis di-
catur et
omnis
bigam⁹
est irre-
gularis.

BIGAMVS dicitur q̄ bis du-
xit vxorē, de quo quæritur an
sit irregularis ad sacros ordi-
nes suscipiēdos? Respō. q̄ duplex est bi-
gamia. Quædā propriē dicta, de eo qui
bis duxit vxorē, & de hac loquitur Pau-
lus, Titū. 1. Oportet episcopū sine cri-
mine esse vnus vxoris virū. Alia est bi-
gamia interpretatiua & imppria, quæ
habet idē impedimentū ac prima: vt si
quis duxit viduā. Nam vna ratio quare
bigamus expellitur ab ordinibus, est p̄-
pter significationē, quia tale matrimo-
niū non significat cōiunctionē Christi
& ecclesiæ. Quia Christus non habuit
nisi vnicā vxorem, vnicā ecclesiā, eam
que virginē & incontaminatā. Alia est
etiam bigamia similitudinaria, quādo
quis habens vnā vxorē viuā contrahit
cū alia. Itē est bigamus qui post votum
simplex castitatis, duxit vxorē. Et qui
post

post susceptos ordines contraxit. Oēs isti sunt irregulares, & repelluntur ab ordinibus suscipiendis. Omnes tñ iste irregularitates sunt de iure positivo.

QVÆRITVR, utrū irregularitas bigamiæ tollatur per baptismum? Irregularitas bigamiæ nō tollitur per baptismū. 262
Fuit quæstio inter Hieronymū & Augustinum, Hieronymo dicēte q̄ tollatur, quia manet noua creatura. Augustino verò dicente q̄ non, quia baptismus solū tollit peccata, non alia vincula: sicut nec tollit matrimoniū. Hæc autem opinio Augustini allegatur à Gratiano. capi. acutius. 26. dist. & omnes canonistę tenent cum eo, & S. Thom. Maio. verò tenet cū Hierony. Sed tenēdū est cum Augustino. Quia signum est q̄ postquam quis bis cōtraxit, q̄ non continebit. Et etiam quia esset in illo matrimonio imperfecta significatio cōiūctionis Christi & ecclesiæ. At vtrum possit ecclesia dispēsare cū bigamo? Dico q̄ sic, sed nō sine magna

De Bigamis.

gna causa propter verba apostoli.

363

Copula carnalis superueniens sponsalibus, an efficiat matrimonium.

QVAERITVR, virū copula carnalis superueniens sponsalibus de futuro, efficiat matrimonium? S. Tho. distinguit. In foro cōscientiæ si non est consensus, nō est matrimonium. In foro autem contentioso, quia non est aliquod signum quod magis exprimat consensum quā copula, iudicabitur matrimonium; ut habetur in capitulis qui. Et in cap. ult. de sponsalibus. Sed quid si per ignorantiam crederet quod per sponsalia erat iam vxor sua, & isto animo accessit ad illam & cōsummauit matrimonium, aliās non consummaturus, an sit matrimonium? Dico quod non. Et est expressa sententia. S. Th. nihil enim consensui tam contrarium ac error. Item ante hoc non erat matrimonium, & non sunt appositae requisitae ad matrimonium, ergo.

264

QVAERITVR, si iste talis accesserit ad sponsam per sponsalia de futuro

ro, nō cōsumptiādi matrimoniij gratia, cessū libidinosum ad spōsam de futuro, cum alia contrahens de præsenti, verē contrahis
 sed animo libidinoso, si postea contra-
 hat cum alia, an hoc secundū sit verum
 matrimonium? Respōdeo, q̄ sic. Quia
 primum non fuit matrimonium, quan-
 uis papa illegitimauerit secundū in. c.
 is qui de spōsa. sed hoc fecit papa quia
 præsumpsit quod primum fuit verum
 matrimoniu. Sed quid ille faciet, quia
 compelleretur ab ecclesia manere cum
 prima? Et generaliter dubitatur quid
 faciet ille qui contraxit primò cum ali-
 qua secrete, & consummauit matrimo-
 nium nemine sciente, & postea secun-
 dō contrahit cum alia publicē, si com-
 pellatur ab ecclesia excommunicationi-
 bus ad manendum cum secūda, quid
 faciet: cū illa non sit verē vxor? Re-
 spond. quod si ille potest contrahere
 matrimonium cum illa cum qua cogi-
 tur manere, debet contrahere. Si ve-
 rò non potest vt in casu præsenti, ma-
 lum remedium habet. Non enim ha-
 bet

De Bigamis.

bet aliud remedium nisi quòd ferat pa-
tienter, nec apud Deum erit excòmu-
nicatus. Debet tamen vitare scandalū,
& abire in aliam regionem, vbi pote-
rit audire missam, & communicare ma-
nendo cum prima vxore.

265 Sed mouet S. Tho. dubium in.4.d.
28.articu.2.4.de eo qui post sponsalia
de futuro accessit ad virginem animo
libidinoso, an talis teneatur eam ducere
quia stuprauit virginem? Et doctor
sanctus concedit q̄ tenetur eam ducere
postquàm promisit, & si non po-
test eam ducere, debet eam dotare. Et
addit q̄ hoc est verum quando deci-
pitem, quod quidem est maximè no-
tandum. Nam qui vltro neā virginem

Virgi
nē vltro
neā cor-
rumpēs
nō tene-
tur eam
dotare.
corrum-
pit, non tenetur eam dotare:
quauis enim promiserit ei se ductu-
rum eam in vxorem aliquando, ipsa
tamen bene intellexit quòd non debe-
bat facere, quia erat magna inæquali-
tas inter eos, &c.

Sequi

Sequitur de Matrimo-
nio clandestino.

QUÆRITVR, an matrimoniū clādestinum sit verū matrimonium. Respōdetur q̄ talia matrimonia rata erant & vera quandū eccleſia ea irrita non fecerat. Verū cum ſancta Synodus Tridentina animaduernerit, prohibitiones de nō ſic contrahendo (propter omnium inobedientiam) iam nō prodeſſe, & gra- uia peccata perpenderet quæ ex eiſdē clandestinis cōiugijs ortum habebāt, præſertim verò eorū qui in ſtatu dāna- tionis permanerent, dū priore vxore, cū qua clā contraxerant, relictā, cū alia palā contrahūt, & cum ea in perpetuo adulterio viuūt. Cui malo cū ab eccleſia (quæ de occultis nō iudicat) ſuccur- ri nō poſſit, niſi efficacius aliud reme- diū adhibeatur. Idcirco ſacri Lateranē ſis cōcilij ſub Innocētio. 3. celebratiue

266

De Matrimonio

stigijs inhaerendo praecipit vt in posterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium paracho, tribus continuis diebus festiuis, in ecclesia, inter missarum solennia publice denuntietur inter quos matrimonium fit contrahendum. Quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie ecclesiae procedatur, vbi parochus viro & muliere interrogatis & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat. Ego vos in matrimonio coniungo in nomine patris & filij & spiritus sancti, vel alijs vti verbis iuxta receptum vniuscuiusque provincie ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonium maliciose impediri posse si tot precesserint denuntiationes, tunc vel vna tantum denuntiatio fiat, vel saltem paracho & duobus vel tribus testibus presentibus, matrimonium celebret. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant, vt si aliqua sub
sunt

sunt impedimēta, facili^r detegātur, ni-
 si ordinari^o ipse expedire iudicauerit,
 vt prædictæ denūtiationes remittant^r.
 Quod illi^o prudētia & iudicio, scilicet Sy-
 nodus relinquit. Qui autem q̄ presente
 paroch^o vel alio sacerdote de ipsi^o pa-
 rochi seu ordinarij licētia & duob^o vel
 tribus testibus matrimoniū cōtrahere
 attētabūt, eos scilicet Synod^o ad sic cōtra-
 hēdū inhabiles reddit. Et huiusmodi
 cōtract^o irritos & nullos esse decernit,
 put eos presenti decreto irritos facit
 & annullat. In sup^a parochū vel aliū sa-
 cerdotē q̄ cū minori testiū numero, &
 testes qui sine paroch^o vel sacerdote
 huiusmodi cōtractui interfuerint, nec
 nō ipsos cōtrahētes, grauit^r arbitrio
 ordinarij puniri p̄cipit. &c. Hæc oīa fe-
 re ad verbū sumpsim^o ex prædicto cō-
 cil. Tridē. sessi. 24. in decreto de refor-
 matiōe matrimoniij. c. 1. Vbi circa finē
 ordinat^r vt paroch^o habeat librū in quo
 cōiugū & testiū nomina, diēq; & locū

De Matrimonio.

cōtracti matrimonij describat, quē diligenter apud se custodiat.

267 **QVÆRITVR**, an sit peccatum mortale post matrimoniū publicū de presenti accedere ad spōsam ante solēnitatē nuptiarum, quod etiā vocatur matrimoniū. Videtur q̄ sic, quia in cano-
Acce - dens ad spōsam ante benedictionē ecclesię nō peccat mortaliter.
nostres, 30. q. 5. est prohibitū. Et etiā quia videtur q̄ sit quidam cōtemptus ecclesię. In contrarium est, quia talis videtur res sua. Caieta. facit de hoc quæstionem; & dicit q̄ non est peccatum. Patet, quia in lege naturæ nō erat peccatum, & in iure non est prohibitū tāquam mortale. Nam in illō cap. nostrates. dicitur quod non seruare illas conditiones non esset mortale: & est iam vsus in multis partib⁹: ergo nō est peccatum. Idem tenet Syluester verbo, de bitum coniugale. parrapho. 9. & allegat Innocen. Antonium, & Hostiens. in ca. 1. de sponsalibus. Imò addit q̄ si timetur aliquod periculum, vel si differun-

feruntur velationes, consulendum es-
set eis consummare matrimoniū. Et q̄
hoc sit etiā de mēte S. Tho. pater, quia
4. d. 28. ar. 23. dicit q̄ si spōsus per verba
de futuro, petat debitū à spōsa, si illa cre-
dit q̄ ipse accedat cū affectu maritali,
non peccat reddēs debitū: ergo multo
minus si spōsus per verba de præsenti,
petat. Sic igitur dicēdū est q̄ nō est pec-
catū mortale: imò aliquādo nō erit nec
veniale. Notanda sunt tñ verba conci-
lij Tridenti. sessio. 24. de reformatione
matrimonij. ca. 1. vbi sic dicitur. Præ-
terea eadē sctā Synodus hortatur, vt con-
iuges ante benedictionem sacerdotalē
in tēplo suscipiendam, in eadem domo
non cohabitent, statuitq; benedictio-
nē a proprio parrocho fieri: neq; à quo
quāvis ab ipso parrocho vel ab ordina-
rio licentiā ad prædictā benedictionē
faciendā alij sacerdoti cōcedi posse. &c.

QVÆRITVR, utrū consensus
coactus sufficiat ad matrimoniū? V. g.

268
Cōsen-
sus coa

De consensu coacto.

Etus an
suffici
at ad
mimo
nium.

deprehensus est iuuenis cū puella; & cogitur à parētibus puellæ contrahere cū ea, vel mortē subire, & ille ex metu cōsentire interius (nam si nō cōsentit interius, nō est dubiū quin nō sit matrimonium etiā si sine metu proferat verba) an sit matrimoniū? S. Th. 4. d. 29. art. 2. & omnes doct. ponunt distin. de duplici metu. Quidam est metus cadēs in virū constantē, alius cadens in inconstantem. Constantis autem vir ab inconstanti hoc distat, quod constans nunquam inducitur aliquo timore ad perdendū famam vt saluet omnes res suas, quia plus valet fama quàm res. At inconstans potius vult perdere famam quàm diuitias, & vult incurrere maius malum vt euitet minus malum. Item vir constans non mouetur à paruo timore, sed à magno vt à timore mortis, captiuitatis, seruitutis, & non à timore perdendi centum aureos. Inconstans vero vir opposito modo mouetur à par

uotimore. Hoc supposito, est conclusio. Cōsensus coactus timore cadente in virum constantem, impedit matrimonium: consensus verò coactus ex timore non cadente in virum constantem non impedit matrimonium. Patet. cap. cum locum. Et cap. veniens. Et cap. cōsultationi. de sponsa. Et expressè in lege. metu. ff. qui metus causa. Et cap. significauit. de eo qui duxit in matrimonium quā polluerat per adulterium. Scors. & enās. Thom. videtur dicere qd hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramento requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo & etiam hunc. Et Genes. 2. propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ: ipse adhærebit suæ voluntate motus, & nō ab alio. Idem tenet Gabriel. Palude dicit qd hoc est ex institutione ecclesiæ solum, quæ potest dirimere

De Consensu coactō.

matrimonia inquantum sunt contra-
ctus quidā, quæ tñ seclusa institutione
ecclesiæ essent vera matrimonia. Hoc
dicit. 4. d. 28. q. 1. ar. 3. Idē tenet Maio-
ris. 4. d. 29. q. 2. Vtrunq; est probabile.
Vocatur autē metus cadēs in virum cō-
stantē, metus mortis, cruciatus: vt dici-
tur in. c. cū dilectus. de his quæ vi me-
tus ve causa fiunt. Metus stupri in mu-
liere: si quis vellet eā opprimere vt cō-
traheret, & ipsa hoc timens contrahit,
nullū est matrimonium. Metus vincu-
lorum, & seruitutis. De seruitute habe-
tur in lege, isti quidē. ff. qui metus cau-
sa. Et instit. tit. eo. parrapho. 1. 2. & 3.
De vinculis habetur in l. nec timorē.
ff. eodē tit. Et etiā metus eorum malo-
rū quæ istis æquiparātur. Sed queritur,
si quis cōtraxit metu cadēte in virū cō-
stantem, & postea consummauit copu-
lam, an sit matrimonium? Dico quod
si consentit voluntariē, est matrimo-
nium. Si verò non consentit, non est

matrimonium.

QVÆRITVR, an p̄rētes possint cogere filios suos ad matrimoniū nō expectato eorum consensu? Resp. q̄ non. Quia matrimonium est actio personalis & requirit proprium consensum. Possunt tamen parentes ante legitimam aetate filiorum pacisci pro eis & si illi quando venerunt ad legitimam aetate nō cōtradixerint, sponsalia reputantur: quia p̄tres sunt procuratores eorum. Sed utrū filij teneantur obedire parentib? in matrimonio, accipiendo quas parentes mādāt, vel an peccent mortaliter contrahentes sine consensu parentum? Respond. q̄ liberi contrahentes sine consensu parentum (imò etiam ipsis inuitis) non peccant mortaliter secluso scandalo. Quia licet teneantur eis obedire, nō tamen in matrimonio, in quo vno sunt dñi sui. Et si aliqua leges dicāt contrariū, como la ley de Toro q̄ mādā q̄ tales

269

Parentes non possunt cogere filios ad matrimonium.

270

Errat p̄
longe
quādo
impet
dicitur
omnib
mūn

De matrimonio per errorem.

les exheredentur. Dico q leges ciui-
les q̄ habēt vim circa matrimonia nisi
sint acceptatæ in iure canonico, hæc
autē nō est acceptata imò nec in foro
cōtentiō indicatur secū dū eā: non est
dubiū. Vide de hoc Cpuarrub. 2. par-
te de sponsalibus cap. 3. paraphr. 8.

270 QV A E R I T V R, utrum error per-
sonæ impediat matrimoniu? Res. Ma-
gisto 4. d. 30. & oēs dicunt q̄ sic. Error
personæ ut in Iacob. Error conditio-
nis personæ: ut si puto me contrahere
cum libera & contrahor eū ancilla, nō
tenet matrimonium. Error personæ
impedit de iure naturali, quia tollit
consensum. Iacob enim nō cōsenserat
in Liam. Error conditionis impedit
iure positivo, ut patet in. c. proposuit.
de coniugio seruatorū. Factū est autem
hoc ab ecclesia rationabiliter. Quia
contrahēs eū seruus, manet quodāmo-
do seruus, & filij manent serui non est
autem æquum q̄ quispiam sine culpa
sua

Error p
sonæ
quādo
impe-
diat ma-
trimo-
nium.

sua puniatur tam graui poena. Alij errores qualitatís, & fortunæ, non impediunt matrimonium: vt si putet eam pulchram & est deformis, dilitem & est pauper, sanam & est ægra, bonā & est mala, &c. Si verò feruus putet se contrahere cum liberta, etsi illa sit ancilla, tenet matrimonium: vt dicit Sanct. Thoma in additionibus quæstione. 52. ar. 1. ad primum.

QVÆRITVR, an vsus matrimonij propter solā delectationem sit peccatū? Respōdeo secundum omnes quod sic. Quia omnis actus qui nō habet bonum obiectum est malus, sed talis actus non habet bonum obiectum (nam delectatio cū sit quoddam naturale, nullum obiectum bonum dicit) ergo ille actus nō est bonus: & sic saltem erit otiosus, & per consequens venialis: cum secundum S. Tho. nō detur actus indifferens in individuo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est

271
Matrimonij
vsus pro
pter de
lectatio
nem est
peccatū
veniale

De usu matrimonij.

est peccatū. Antecedēs patet, quia matri-
monium non fuit institutum ad il-
lud, sed ad generādam prolem. Idem
est de eo qui comedit propter solam
delectationem: quia cōmestionis finis
non est ille, sed sustentatio.

272 **QVÆRITVR**, utrū vsus matri-
monij propter vitādam tētationē car-
nis in se ipso, sit peccatum? S. Thom. 4.
d. 31. q. 2. articul. 2. dicit q. est veniale.
Quia nō fuit ad hoc institutum sed ad
bonū fidei, puta ad reddendū debitū
vel ob prolem generādam. Et hæc est
opinio ferē omnium sanctorū super
illud. 1. Corin. 7. Hoc autem secun-
dum indulgētiā dico: quia indulgen-
tia est de peccato veniali. Sed forte in-
telligendus est. S. Tho. ut ait Palude,
quando habet alia remedia ad sedan-
dam passionem: putā orationem, vel
ieiunium, &c. Si verò non sit aliud re-
medium, licitū erit accedere propter
illum finem. Idem dicendum est de il-

lo qui accedit propter abundantia ſe-
minis quæ impedit ſanitatē, de quo S.
Tho. vbi ſuprà ad vltimum, dicit quod
eſt veniale. Albertus autem dicit q̄ eſt
licitum ſic accedere.

QVAERITVR, an ab uſus vxor-
is ſit peccatū mortale? Reſpondet S.
Tho. quòd ſi ſit extra vas foemineum,
eſt mortale: & non eſt dubium de hoc.
Si autē ſit intra vas, dubitant doctores
an ſi foemina ſupergradiatur viro ſit
mortale? Caietanus ait q̄ ſi ex hoc im-
peditur generatio, eſt mortale. Et ita
dicunt omnes doctores. Albertus Ma-
gnus dicit q̄ poteſt iſto modo ſequi ge-
neratio. Quia matrix nō ſolū eſt rece-
ptiua, ſed & attractiua: & ideò credo q̄
non eſt mortale. Et idem putat Sylue-
ſter verbo, debitum coniugale. parra-
pho. 4. Dicit tamen q̄ tales ſunt graui-
ter reprehendendi.

QVAERITVR, an oscula, am-
plexus, & tactus inter virū & vxorem
ſint

273

Abuſus
vxoris
pecca-
tū eſt.

274

Oscula

& talia
cōiuga-
torū nō
sunt pe-
cata
morta-
lia.

sint peccatū? Respōd. secundū Caieta.
& Sylvestrū, & omnes alios bene senten-
tientes, q̄ omnes prædicti actus quan-
tuncūq; videātur impudici, si ultimā-
tē ordinantur ad copulam, nō sunt pec-
cata. Et etiam si nōn ordinētur ad con-
gressum ipsum, non erunt mortale, dū
modò fiant sine periculo pollutionis
extra vas. Si enim sunt cum tali pericu-
lo, erunt mortale. Sine illo autem vel
erunt veniale, vel nullom peccatum.
Aduertant in hoc confessores ne sint
nimis solliciti in interrogatione horū
quæ inter coniuges fiunt. Nec curent
q̄ confiteantur de his venialibus: me-
lius est enim q̄ ea sileant. Et admonen-
di sunt cōiuges q̄ non tenentur illa cō-
fiteri, nisi quando sunt mortalia. Et in-
struantur quando committunt morta-
le, & quando non.

275

Coniu-
ges te-
nentur

QVAERITVR, vtrū coniuges teneantur reddere debitum sub
pœna peccati mortalis? Respondeo,

secun-

secundum omnes quod sic. Quia corpus vxoris est viri, & econtrà, & ob id iniuriam facit qui negat alteri quod suum est. Et si quidem vir periclitetur de incontinentia, debet vxor reddere statim debitum: quia esset periculum in mora. Si autem non sit hoc periculum, non est mortale si per aliquod breue tempus differat. Neuter tamen coniugum tenetur reddere debitum cum detrimento salutis, vel propriæ personæ. Vnde si sit maritus leprosus, ò con mal de bubas, si est periculum iudicio medicorum, non tenetur reddere. Quia licet cap. 2. de coniugio leproso. dicatur quod non potest mulier sana relinquere maritum leprosum, & quod tenetur reddere debitum: tamen intelligendum est quando hoc potest fieri sine infectione ipsius vxoris.

QVÆRITVR, utrum quando 276
mulier patitur mēstruum, & sanguinis fluxum, possit vir petere debitum, &
Dd illa

Vir accedens
ad vxorē

De redditione debiti.

rem mē illa teneatur reddere? Videtur q̄ non.
struatā Quia in lege veteri erat prohibitū, &
an pec. Hieronymus dicit super Esaiā. 44. q̄
cet mor taliter. si cōceptio fiat tempore menstrui, pro
les nascitur leprosa, maculosa, & debi-
lis, quod & approbāt naturales, ergo.
S. Tho. 4. d. 3 2. q. 2. art. 2. dicit duo. Pri-
mò q̄ in lege veteri erat mortale, nam
erat præceptum in contrarium, Leui-
tici. 18. Secūdò dicit, q̄ præceptū illud
partim erat cæremoniale, & partim
morale: & ideò etiam nūc obligat ex
ea parte qua est morale, & ex damno
quod sequitur in prole. Pro huius igitur
declaratione ponit. S. Tho. distin-
ctionem. Duplex est sanguinis fluxus
in mulieribus. Quidam innaturalis &
perpetuus, sicut erat ille quem patie-
batur mulier quę tetigit simbriā Chri-
sti. Et si vxor talem fluxum patiatur,
licitum est q̄ reddat & petat debitū.
Quia meli⁹ est q̄ sequatur fœtus defe-
ctuosus q̄ q̄ nullus sequatur. Alius est
flu-

fluxus naturalis, qui prouenit in quolibet mense. Et tunc non debet exigere, quia postea manet tempus. Si autem vir nesciens illud, petat debitum, respondet ipsa quod non bene habet. Non tamen debet dicere se menstruatam esse (ut ait Sanct. Tho.) quia viri faciliter ægré ferunt illud, & concipiunt horrorem de mulieribus, & ne hoc sequatur debent potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debet dari opera ut inter eos amor crescat. Tamen si maritus instet, illa non multum repugnet, sed reddat debitum propter periculum corruptionis in viro. Et quoniam non est certum quod ex tali concubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit raro: ideo maritus accedens ad uxorem menstruatam, vel illa petens ab eo debitum, non peccant mortaliter: quicquid dicat Syluest. sed erit peccatum veniale, ut dicit Caietanus in summa, & Palude. Et ita tenendum est.

De redditione

277

Sponsa
ante eccle
się bñdi
ctiōnes
nō tene
tur red
dere de
bitum
sponso
petenti.

QVAERITVR, an spōsa ante be
nedictionē ecclesię teneatur reddere
debitū marito petenti? Respō. q̄ infra
duos menses ante benedictionē eccle
się post matrimoniū de præsenti nō te
neī reddere debitū. Quia dātur illi ad
hoc q̄ si voluerit religionē ingredi, in
tret. Nec etiā post illos duos mēses te
netur reddere ante benedictionē ec
clesię: sicut nec teneī marito petēti in
ecclesia. Quia utrūq; est prohibitum.

278

Accede
re ad v
xorē in
festo an
liceat.

In magnis festiuitatibus dicunt san
cti, q̄ non debent conuenire inuicem:
quia oportet vacare diuinis. Si tamen
de facto conueniant, licet sit aliqua ir
reuerentia, non tamen est mortale, &
sancti consulunt quod melius est. Vir
autem qui habuit rem cū propria vxo
re nocte præcedente communionem,
melius faciet non cōmunicando illo
die: sed differat in alium diem, & idem
de vxore. Si autem communicent, nō
erit mortale, sed veniale propter irre

ue.

uerentiam.

In loco autē sacro nō licet accedere 279
 ad propriā, quia pollueretur ecclesia. Accede
 Tempore tamē belli quādo morātur re ad suā
 in ecclesia per multū tēpus, dicit Caie vxorē i
 ta. opusc. 16. quæstionū. q. 14. dubio. ecclesia
 4. & Palu. 4. d. 32. q. non licet vllō mo tēpore
 do accedere ad suam etiam vxorem. belli, an
 Maio. ait q. illo tūc licet. Et Syluester liceat.
 dicit q. si timeatur corruptela in viro,
 liceret vxori reddere ei debitū. Hoc
 est probabile & fortē verū. Sed opi-
 nio Caietani est securior.

QVAERITVR, utrū cōiuges pos 280
 sint vouere cōtinentiā? Respō. Primō Coniu-
 q. hoc non expedit si sint in iuuetute ges ar
 propter periculū. Secūdo dico q. si ex possint
 mutuo cōsensu hoc fecerint, licitum cōtinen
 est, & votū tenet. Sed utrū alter solus tiam vo
 possit vouere? Dico quod malē faciet uere.
 quia est in iniuriā alterius. Sed quæri
 tur, an si fecerit votum vir, possit nihi
 lominus reddere debitum. S. Tho. in

De dispen.in matri.rato.

additionibus ad tertiam partem. q. 53. art. 1. ad. 4. dicit q̄ tunc tenetur reddere, & licitū est ei exigere: cū Paulus dicat, Nolite fraudare inuicem. Et nō debet vir ponere se in tali statu, q̄ nō sit potens releuare vxorem ab onere petendi debitū. Caiet. lib. 16. quæstionū. q. 16. dicit q̄ tale votū tenet. Et vir nō pōt petere, licet tñ & tenetur reddere. Idē dicit Palu. Sed mihi magis placet opinio. S. Tho. Et ita tenendum est.

281

QVÆRITVR, vtrū papa possit dispensare in matrimonio rato non cōsummato? Cōmunis opinio canonistarum est, q̄ potest, & q̄ sic dispensati possunt transire ad secūdas nuptias ex iusta & rationabili causa ad petitionē amborum cōiugum. Hoc Ioannes Andreas super capi. ex publico. in suis nouellis. Et Archidiacono. in capit. quapropter. 27. q. 2. Et Benedictus in capit. ex publico. Syluester allegat pro hac opinione summam Angelicam. S. Antoni

nus.

nus. 3. p. titu. 1. ca. 22. videtur esse cum
 canonistis, & dicit se legisse bullas
 Martini quinti, & Eugenij. 4. in quib⁹
 dispensatum est circa hoc. Et Caieta.
 quodlibet. 1. q. 13. tenet quòd papa po-
 test dispēfare. Hæc opinio videtur pro-
 babilis, sed malo tenere cum opinio-
 ne communi, quòd papa non potest di-
 spensare. Nam Paulus dicit. 1. Corin-
 thio. 7. His autem qui matrimonio cō-
 iuncti sunt, præcipio non ego sed dñs,
 vxorem à viro non recedere. Et Mat-
 thei. 19. Quos Deus coniunxit homo
 non separet. Et cū Christus dixerit ibi-
 dem q̃ non licet vxorē dimittere, nisi
 propter fornicationem, iam inuenire-
 tur alia exceptio, scilicet dispensatio
 papæ. Teneamus igi^r cū tota caterua
 theologorum q̃ papa nō potest dispē-
 fare in matrimonio rato. Vide Sylue-
 strum verb. Diuortium. §. 1. & 4.

QVÆRITVR, de impedimen-
 tis matrimonij. Sunt quidē aliqua quæ

282

Impedi-
menta

Dd 4 impe-

De Impedimento

mīmo- ni) du- plicia q̄- dā diri- mentia alia im- pedien- tia. impediunt matrimonium, tñ si fiat, fa-
 ctum tenet: vt est tēpus in quo matri-
 monium fieri prohibetur, & tamen si
 fiat in diebus prohibitis, factū tenet.
 Alia sunt impedimēta quæ impediūt
 matrimonium faciēdum & dirimunt
 factum: & hæc sunt sexdecim in his
 versibus contenta. Error, conditio, vo-
 rum, cognatio, crimen. Cultus dispari-
 tas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis
 affinis, si fortè coire nequibis. Hæc fa-
 cienda vetāt cōnubia, facta retractant.
 Agamus igitur de his omnibus.

283

Impotē- tia per- petuadi- rimit mīmo- nium.

QVÆRITVR, an si fuerit ali-
 quis impotēs ad concubitū, teneat ma-
 trimonium cum illo? Respō. q̄ duplex
 est impotentia. Quædam perpetua, &
 hæc tñ in viro q̄ in fœmina irritat ma-
 trimoniū: vt si spado contrahat matri-
 moniū non tenet. vt in. c. 1. de frigidis
 & maleficiatis. Si autē post matrimo-
 niū superueniat impedimentū, nō irri-
 tat matrimoniū. Nā qđ semel fuit ma-

tri-

trimoniū, semper erit firmum. Et hoc impedimentum iure naturali irritat matrimonium: sicut iure naturali prohibetur duæ fœminæ contrahere inuicē. Sed quomodo cognoscetur, an talis impotentia sit perpetua? Respond. q̄ debent esse per triennium iuncti, & dare operā rei vxoricig: & si post triennium constet de impotentia alicuius, debent separari: vt habetur in cap. laudabile: in illo titulo. Sed si statim possit agnosci q̄ sit impotentia perpetua, statim debēt separari. Vide Syluestrū verb. matrimonium. 8. parrapho vlt.

QVÆRITVR, de pueris habentibus quidē vsum rationis, an possint contrahere ante decimū quartū annū? Resp. q̄ nō. Quia est determinatio ecclesie q̄ pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimū nō possint contrahere: vt patet in. c. puberes. & cap. cōtinebatur. de despōsa. in pube. quod fuit determinatum ppter

284

Pueri
aū decimū
quartū annū
non possunt
cōtrahere.

Dd 5 ratio-

De impedimento

rationem Arist. dicentis, q̄ ante illam
ætate nō sunt habiles ad generādum.
Si tamen ante prædictam ætatē cōtra
hant, quāuis non sit matrimoniū, sunt
spōsalia, ex iuris dispēsatione, & tenē-
tur postea cōtrahere, vt patet in capit.
vnico de despōs. impube. lib. 6. Si autē
parū ante legitimā ætatē cōtrahant &
consummēt m̄rimoniū, vt puta vir in
anno. 13. & fœmina in. 11. erit verum
m̄rimoniū: vt habet in capi. de illis. 2.
de desponsatione impube. Et etiam ci-
tra iuris determinationem, patet q̄ sit
ibi verum matrimoniū, quia illa erant
sponsalia, & copula superueniens facit
matrimonium, ergo. Et si sint iam ha-
biles ad generandum, etiam si non cō-
summauerint, erit matrimoniū, mali-
tia ætatem supplente, vt etiam ait rex
tus. Sponsalia verò ex iuris dispositio-
ne possunt celebrari in septennio, &
etiā si sint prope septenniū: vt tenet S.
Tho. 4. d. 27. & est cōmunis opinio, li-
cēt

Spon-
salia
circa
septen-
niū cele-
brari
possūt.

cet Panormita. teneat contrarium.

Sequitur aliud impedimentum sci 285
 licet maleficium, quod aliquādo arte Malefi-
 dæmonis (de quo ait Iob quod non est ciū & li-
 potestas super terram quæ cōparetur gamen
 ei) inuenitur inter cōiuges. Potest em̄ impedit
 maritum reddere frigidum, & facere mrimo-
 ne possit membrum arrigere, & impe nium.
 dire decisionem seminis applicando
 actiua passiuis. Quauis posset esse tan
 tus amor inter coniuges, q̄ eorum ca-
 lor præualeat & superet ea quæ dæmō
 apponit vt infrigidet. Vnde dicit Al-
 bertus magnus, q̄ ista maleficia maxi-
 mē contingunt circa rusticos.

QVAERITVR ergo an hoc liga 286
 mē impediat matrimonium? Resp. q̄
 si hoc cōtingat post matrimonium fa-
 ctum non impedit. Si verò ante matri-
 monium, tunc si est perpetuum impe-
 dit, si autē sit tēporale non impedit. sic
 habetur in cap. ultimo de frigidis. Co-
 gnoscetur autē hoc maleficium si pos-
 sit

De impedimēto maleficis.

fit cum aliena & non cum propria. Et debēt simul habitare per triēnium, & si non possint conuenire, tunc reputatur maleficium perpetuum.

287

Amētia
& furia
an impe
diat ma
trimo-
nium.

Q V A Eritur, an amētia seu furia impediāt m̃rimoniū? Resp. q̃ amētes nō possunt cōtrahere, & si contrahāt, matrimoniu nō tenet. Quia ad matrimoniu requirit̃ cōsensus & vsus rationis, quo illi carēt. Itē nemo se pōt ad aliqd obligare nisi voluntariē & liberē, isti aut nō habent libertatē arbitrij, ergo. Ad irritādū verò m̃rimoniū non sufficit q̃ amētia prācesserit, vel sequat̃ ipsū m̃rimoniū: sed requirit̃ q̃ sit amēs tempore quo contrahit. Si autē post matrimonium contractum vir incidat in amentiam, non dirimitur matrimonium: & puto probabilissimum q̃ tunc non teneatur vxor reddere debitum marito petenti, quia non liberē petit, nisi timeat corruptelas alias in viro & q̃ quærat alienas.

Q V A E

QV AERITVR, de impedimēto 288

criminis quod est incestus, an si quis Crimen
cognouit aliquā, & postea cōtrahit cū incest⁹
sorore eius, teneat matrimoniū. Res. spedit
m̃rimo
nium.

q̃ crimen incestus dupliciter impedit
matrimonium. Vno modo ppter affi
nitatē, quia est affinis illius cum qua
contrahit intra quartū gradum: & de
hoc dicemus infrā. Alio modo habet
impedire m̃rimoniū ex hoc q̃ cogno
uit consanguineā eius cū qua contra
hit, & de hoc quærimus vtrū tale cri
men incestus impediat matrimoniū?
Resp. S. Tho. in additio. q. 58. ar. 4. q̃ si
quispiā cognouit cōsanguineam vxo
ris ante matrimonium cōtractum, &
etiā post sponsalia, debet matrimoniū
separari propter affinitatē quā cōtra
xit cum sua spōsa cognoscendo cōsan
guineā eius. At si talis incestus sequa
tur post matrimonium iā contractū &
cōsumatū, nō dirimit illud: sed in pœ
nam peccati, non potest vir petere de
bitū

An sit vxor dimittenda

bitum à propria vxore, & si petat peccat mortaliter: nec vxor tenetur ei reddere debitū. Si tamē vxor petat, ille tenetur reddere: quia vxor non debet puniri pro peccato viri. Habentur de hoc plura capita, in titulo, Si quis cognouerit consanguineā vxoris suæ. Et 32. q. 7. capit. si quis viduā. & c. qui dormierit. & cap. concubuisti. Verum est, q̄ si quis ignorans esse cōsanguineam vxoris suæ, accederet ad eā, q̄ poterit petere debitū ab vxore, quia illud non fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt docto. & Palud. 4. dist. 34. q. 1. ar. 2. Idē etiā dicendū est si mulier cubuit cum cōsanguineo mariti intra quartū gradū: eadē enim pœna punietur qua maritus, scilicet q̄ nō poterit exigere, & tenebitur reddere debitū.

289
Forni-
cantem
vxorem
pōt di-
QVAERITVR, an causa fornicationis possit vir vxorē dimittere? Respon-
dēt. q̄ sic. Est enim expressum in euāgelio. Matth. 19. & est secūdū ius naturale,

rale, quia oportet q̄ maritus sit certus ^{mittere}
 de prole sua, quod nō potest certò sci ^{maritus}
 ri si sit adultera vxor. Itē quia matri- ^{nisi in}
 monium est contractus, & dant sibi in ^{quibus}
 uicem fidem cōiuges, ergo altero frā-
 gente, alius remanebit liber. Excipiū-
 tur aliqui casus ab hac regula. Primus
 si ambo cōmiserint adulterium, quia
 iam est ibi recompensatio. Iste casus
 & alij sequentes sunt expressi in iure.
 32. q. 6. per totam. Secundus si maritus
 propriam vxorē prostituerit pro pe-
 cunia, vel alia re. Hic ponitur in cap.
 discretioni. de eo qui cognouit cōsan-
 guineam vxoris suæ. Addit Palude,
 q̄ idē est iudicium, si ipse maritus vi-
 derit & non prohibuerit. Tertius vbi
 vxor putans se cum viro cōgredi, de-
 cepta est ignoranter, aut contraxit pu-
 tans esse mortuum. Hoc habetur in. c.
 cum per bellicā. 34. q. 1. & 2. & ibidē
 cap. in lecto. Quart⁹ si fuerit vi oppres-
 sa, vt habetur in cap. proposito. 32. q. 5
 Quin-

An sit vxor dimittenda

Quintus si vir postquā reconciliatus est vxori cognouerit eam: tūc nō poterit eam relinquere, vt dicitur. 32. q. 1. capi. 1. & 2. & in. 1. crimē. C. de adulterijs. Sextus si vxor infidelis ab eo repudiata cōtraxerit cum aliquo, & postea veniant ambo ad fidē, debent iterum conuenire, extra de diuortijs capi. gaudemus. parrapho vltimo.

390

Virquā
do tene
tur vxor
re adul
tera di
mittere

QVAERITVR, an vir teneatur dimittere vxorē adulterā? Resp. q̄ nō, sed potest cū ea manere: nisi vxor sit adeò incorrigibilis q̄ ratione scandali ne maritus in peccatis eius videatur cōsentire: tunc enim tenetur ab ea separari. Hæc verò separatio ab vxore adultera, quoad torū quidē potest fieri sine iudicio ecclesiæ, quoad habitationē verò nō. Ita tenēt oēs docto. Limitat tñ Sylue. verbo, diuor. 8. q̄ illud est verū qñ adulteriū est occultum, si em̄ sit notū q̄ adultera illa cū mœcho plures dies habitauerit, tunc sine licen

tia

tia ecclesiæ potest ab ea separari quo ad habitationem. Patet ex ca. significasti. d. diuortijs. vbi est casus expressus. Idē tenet Ioā. Andre. in capi. plerunq; de donationibus inter virum & vxor.

QVÆRITVR, an ordo impediat matrimoniū? Resp. q̄ sic, sed solū 291
 de iure positiuo. Vnde etiā dicit Sāct. Ordo s-
 Tho. q̄ papa ex rationabili causa pōt pedit
 dispēfare. Nec Gręci sacerdotes vtētes matri-
 vxorib⁹, faciūt contraius diuinū. Dico moniū,
 igitur q̄ sacerdos, diaconus, & subdiaconus, nō possunt cōtrahere, quia est prohibitum ab ecclesia. Si autē contrahāt, matrimoniū est ipso facto nullum. Si verò post matrimoniū ratū quispiā ordinetur, nō dirimitur matrimoniū, sed tenetur manere cum vxore: vt patet in extrauagante antiqua Ioan. 22.

QVÆRITVR, an si quis occide 292
 rit propriā vxorem vt contrahat cum Occi-
 concubina, matrimoniū sit validum? dēs vxorē vs
 Resp. q̄ tale matrimonium est irritum contra

Ee & nul-

De impedimento voti.

hateum & nullum ex determinatione ecclesiæ
 cōcubi- in. e. super hoc. de eo qui duxit in ma-
 na, non trimonium quā polluerat per adulte-
 pōt cum rium. Sed si è contrario vxor virum
 ea cōtra here. occiderit, vt cōtrahat cū adultero, ma-

trimoniū tenebit: quia in iure de hoc
 nihil est cautum. Si verò aliquis dede-
 rit fidem cōcubinæ, quòd vxore mor-
 tua contrahet cum illa, non potest cō-
 trahere cum ea. Vide iura in illo titu-

Occi- lo. de eo qui duxit, &c. At si quispiam
 des vxo occiderit vxorē deprehensam in adul-
 rem in terio, peccat mortaliter secundum. S.
 adulte- Thom. quanuis iura hoc non puniant.
 rio de- Si verò talis adultera sit iam à iudice
 prehen- dānata ad mortē, poterit maritus eam
 sam pec cat. occidere sicut liCTOR: quicquid dicant
 canonistæ. Non potest tamen maritus
 ad hoc cogi sicut liCTOR.

293
 Votum QVÆRITVR, utrū votum im-
 simplex pedit matrimonium? Rñd. q̃ duplex
 & solen est votum. Quoddam est solenne, alte-
 ne impe rum verò simplex. Votum solenne im-
 pedit

pedit contrahendum & dirimit con-
 tractum. Votum autem simplex im-
 pedit contrahendum, sed non dirimit
 contractum. Sunt de hoc multa iura
 expressa in titulo de voto. Et qui post
 votū simplex castitatis contraxit, pec-
 cat quotiescunq; exigit debitum: po-
 test tamen reddere non solum quādo
 vxor petierit, sed etiam quādocunq;
 sibi videbitur honestum accedere ad
 eā, aut quādo senserit q̄ ipsa vult, aut
 q̄ eget, aut q̄ est periculum inconti-
 nentia: vt dicit. S. Tho. in additioni-
 bus. q. 83. art. 1. ad quartum.

dit ma-
 trimo-
 niū, sed
 diuersi-
 modē.

QVAERITVR, an cultus dispa-
 ritas (hoc est infidelitas) impediat ma-
 trimoniū? Respōdeo, q̄ inter infideles
 sunt vera matrimonia. Et ita tenent
 omnes, & est determinatio ecclesiae
 in cap. gaudemus. de diuortijs. Secun-
 dō dicit. S. Tho. q̄ inter infideles non
 est tam perpetuū, & tā indissolubile
 matrimoniū, sicut inter fideles: quia

294
 Fidelis
 cum in-
 fidelicō
 trahere
 non po-
 test.

Ee 2 non

De cognatione carnali.

non est sacramentum, ac proinde nec confert gratiā: sed est quidā cōtractus humanus. Si autē contrahat fidelis cū infideli, matrimoniū nullū est de iure positiuo, quia est prohibitū ab ecclesia: vt patet in concilio Toleta. 4. cap. 62. & in concilio Agatenfi. cap. 67.

295 **QVAERITVR**, an cognatio carnalis impediat matrimonium? Resp. primò, q̃ iure naturali prohibiti sunt parētes cōtrahere cū liberis. Nam omnes homines, etiā gētiles damnāt talia cōnubia: nec de hoc quispiā dubitat. Et sunt egregiæ rationes assignatæ in sacra scriptura. Vide. S. Tho. & etiā cū alijs descendantibus, &c. Itē in primo gradu transuersali inter fratres & sorores, probabile est q̃ est contra ius naturale. Prohibiti verò sunt ab ecclesia quatuor gradus, qui irritant matrimonium: vt patet in cap. nō debet. de consanguinitate & affinitate. Fuerunt antiquitus prohibiti septem gradus:

vt patet. 35. q. 5. Papa tamen potest dispensare in gradibus qui nō sunt prohibiti iure naturali: vt sit pax inter familias, vel ob cōfœderationē regnorum, vel ob aliā rationabilem causam. In. 4. autem gradu causa rationabilis est q̄ ipsi cōtrahētes petāt. Dispensatio tamē in gradibus iure humano prohibitis fieri solita, successit causa quæstus: nihilomin⁹ tenet. De cōputatione cōsanguinitatis vide Syluestrū, & alios.

Impedit etiā matrimoniū affinitas, 296
 vsq; ad quartum gradum: vt patet in Affini-
 ca. nō debet. de cōsanguinitate & af- tas vsq;
 finitate. Et nō solum affinitas inter cō ad quar-
 sanguineos vxoris, sed etiam inter cō tū gra-
 sanguineos scorti, & concubine n. ex. dū im-
 pedie
 Quauis (vt credo) hæc vltima affini moniū.
 tas cōtrahatur propter ius humanū &
 nō ex natura rei vt prima. Est autē re-
 gula ad cōputandū affinitatē q̄ in eo-
 dem gradu sum affinis Petro, in quo
 vxor eius est mihi consanguinea.

De filiis illegitimis.

297

Publicis causato ex sponsalibus de futuro, dico qd est vinculum inuentum ab ecclesia, quæ decreuit, qd per hoc qd aliquis contraxit sponsalia cum Maria, non possit contrahere cum consanguinea eius usq; ad quartum gradum. Et impedit matrimonium, eodem modo ac affinitas: ut patet in cas. ex sponsalibus. de sponsalibus. lib. 6.

298

Quæritur, an parentes teneantur alere filios illegitimos? Res. qd non est dubitandum quin tam pater quam mater teneantur alere filios qui nondum attigerunt usum rationis. Quia omnes gentes putant damnable relinquere filios in ætate infantili, in qua non possunt sibi victum querere. Et si exponant eos ut ab alijs alantur, videtur certe quod peccent mortaliter. Secundò dico qd considerando prædictos filios postquam habent usum rationis, est distinguendum. Nam quidam filij illegitimi sunt qui vocantur naturales, solu-

ti cū soluta, suscepti ex cōcubina. Alij sunt ex concubitu dānato, vt suscepti ex adultera, vel moniali, qui vocantur spurij. Et in iure determinatur, quòd parentes teneantur alere primos filios qui habentur à concubina tanquā ab vxore. Alios verò filios spurios non tenentur parentes alere. Et in pœnam illius damnati coitus prætereuntur in testamentis, vt homines ab huiusmodi concubitu pessimo arceantur.

Sed quid de casu qui sepe est in vsu, ego habeo filiam spuriam quam non possum instituere hæredē, quia leges hoc vetant, voco amicū meum, & constituo eū hæredē tali pacto, q̃ omnia bona de filia meæ: utrū talis amicus teneatur dare bona illa filia? & utrū filia cum bona conscientia possit ea retinere, accipere & possidere, postquā lege municipali prædicta bona sunt vallata? Resp. q̃ omne promissum est de iure naturali adimplēdum, & ideò

299

Amicus
cui pater reliquit bona p filio spurio, tenet illa ei dare & spurius licite recipit.

Ee 4 talis

De cognatione spirituali.

talis amicus in foro conscientiae tene-
tur dare ea bona filiae meae: si rex illa
non confiscauerit: & illa licite recipiet,
& possidebit licite in foro conscientiae,
non est dubium.

300

Cogna-
tio spiri-
tualis
spedit
matri-
moniū.

QVAERITVR, an cognatio spi-
ritualis impediatur matri-
moniū? Cognatio ista spūalis diffinit à S. Th. & alijs,
q̄ sit propinquitās quādam orta ex hoc
q̄ aliquis cōfert sacramentū, vel tenet
aliquē ad suscipiēdum sacramentum,
baptismi scilicet, vel confirmationis.
Triplex est igitur cognatio spiritualis.
Quādam quē vocatur paternitas, quē
est inter regenerantem & regeneratū:
& capio regenerationem, vt se exten-
dat ad confirmatiōē, nā in proposito
idē est iudiciū de confirmatiōe & de ba-
ptizatiōe: & talis non potest contrahere
cū baptizato, vel cōfirmato, & cū vxore
eius iā ab eo cognita, & cū filijs eo-
rum. Secunda vocatur cōpaternitas,
quā est inter patrē spirituale, & patrē
natu-

De cognatione spirituali. 221

naturale, & matrem naturalem. Vide capit. primum de cognatione legali. libro. 6. vbi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis contrahitur per 301
hoc q̄ quis adoptat sibi filium. Et sunt Cognatio lega-
duæ species huius cognationis, scilicet lis impe-
paternitas, & fraternitas. Paternitas cō- dit ma-
trahitur inter adoptantem & filium trimo-
adoptiuum, qui quidem non possunt nium.
contrahere. Fraternitas verò contrahi-
tur inter filios naturales adoptantis, &
inter adoptiuū. Et etiam impedit ma-
trimonium si filius adoptiuus transit
in potestatem adoptantis: sed si nō trā-
sit (quod fit quādo adoptans moritur,
vel quando adoptatus emācipatur ab
adoptante) tunc potest contrahere cū
filiabus adoptantis. vt patet in capit. si
qua. de cognatione legali.

QVÆRITVR, an omnes illi & 302
soli consanguinitatis, & affinitatis gra-
dus qui Leuitic. 18. exprimuntur, pos-
sint impedire matrimonium contra-

Ee 5 hen-

De Matrimonio.

hēdum & dirimere cōtractum. Respō
detur negatiuē q̄ nec omnes illi, nec il
li soli. & ita firma fide tenēdum est. nā
in concil. Triden. sessio. 24. can. 3. hoc
diffinitur his verbis. Si quis dixerit eos
tantū consanguinitatis & affinitatis
gradus qui in Leuitico exprimunt, pos
se impedire matrimoniū cōtrahendū
& dirimere cōtractum, Anathema sit.

303

QV A E R I T V R, an in ecclesia ca
tholica sit authoritas & potestas ad cō
dēdū de nouo aliqua legitima impedi
menta quæ impediunt matrimonium
contrahēdum & dirimant cōtractum.
Similiterque habeat potestatem depo
nendi & annullandi ea impedimenta,
quæ olim legitimē impediēbant matri
monium contrahendum & dirimebāt
contractum. Respōdetur affirmatiuē,
& ita firma fide tenendum est, sic
enim diffinitur in illo. 3. Canone. his
verbis. Si quis dixerit non posse eccle
siam in nonnullis illorum Leuitici im
pedi-

pedimentis. dispensare aut cōstituere
vt plures impediāt & dirimant, Ana
thema sit. Itē p̄batur q̄ ecclesia catho
lica prædictam habeat potestātē. Nā
olim cōsanguinitas impediēbat & diri
mebat matrimoniū vsque ad septimū
gradū, postmodū autē fuit ordinatū &
stabilitum vt nō impediāt nisi vsq; ad
quartū gradum, vt habes de cōsangu
nitate & affinitate ca. quare. Itē olim
vsque ad concilium Trident. affinitas
ex fornicatione cōtracta, impediēbat
& dirimebat m̄rimoniū vsq; ad quar
tū gradum. At verò nunc post cōciliū
prædictū, nō impedit nec dirimit nisi
vsq; ad secūdū gradū, vt habes sessiōe
ppi⁹ allegata. c. 4. ¶ Itē cognatio spūa
lis quæ nascitur ex administratione sa
cramēti baptismatis et sacramēti cōfir
matiōis olim p̄ tres gradus m̄rimoniū
impediēbat. At iā post p̄allegatū cōci
liū, dūtaxat ī duob⁹ gradib⁹ matrimo
niū impedit & dirimit, vt habes in lo

De Matrimonio.

co nunc præallegato. cap. 2.

Item publicæ honestatis iustitia quæ ex spōsalibus de futuro oriebat̃ impediēbat & dirimebat m̃imoniū, etiā si essent inualida sponsalia, dum tamē in ualidatio illa non proueniret ex defectu consensus cōtrahentium. At verò post Tridē. cōcil. c. 3. loco citato nihil impediūt, si sint inualida. Vnde cūque inualidatio fuerit orta.

Item publicæ honestatis iustitia quæ olim per plures grad⁹ impediēbat & dirimebat matrimoniū, iā nunc vt patet in cap. illo. 3. proximè allegato, nō ex cedit primum gradum. ¶ Item clandestinus matrimoniij cōtractus temporibus antea c̃tis non dirimebat matrimoniū sic contractum, nunc iam dirimit ipsum vt sancitū est in eodem cōcilio & sessio. de reformatione matrimoniij cap. 1. Habet ergo ecclesia potestatem & auctoritatem ad condendum de nouo legitima impedimenta quæ & impediunt

diant & dirimant matrimonium, & ut
quæ olim illud legitimè impediabant
& dirimebant, iam neutrum faciāt.

QVÆRITVR, an sint aliquæ cau 304
sæ ppter quas matrimoniū inter fide-
les semel validum & firmum dissolui
quo ad vinculū possit. Respōdetur q̃
si de matrimonio rato & cōsummato
sit sermo, sub Deo & Christo Iesu do-
mino nostro (sola morte alterius cōiu-
gum excepta) nulla est causa, nullaque
potestas qua possit matrimoniū quo
ad vinculum dissolui. Hæc sententia
est cōmunis, & vnanimi omnium san-
ctorū doctorū assertione probata, quæ
liquidò cōstat ex illo Matth. 19. Quos
Deus coniūxit homo non separet. Es-
setq; hæreticum oppositum asserere.
Dicimus secūdò, quòd si de matrimo-
nio rato nō tamē consummato loqua-
mur, vna est causa qua quo ad vinculū
dissolui potest. Et hæc est solennis pro-
fessio religionis. Et ita firma fide tenē-
dum

De Matrimonio

dum est. Sic enim vñsustorñus ecclesiæ
catholicę docuit ab āriquo, & insuper
ita diffinitum est in concil. Tridēt. ses
sio. 24. de matrimonio. can. 6. cui⁹ ver
ba sunt. Si quis dixerit matrimonium
ratum non consummatum per solēne
religionis professionem alterius con
iugum non dirimi, Anathema sit. Est
& alia causa qua dictum matrimoniū
quo advinculū dissolui potest, dispēsa
tio videlicet summi pōtificis. Quod q
dem nō aliter probatur nisi per hoc q
summus pontifex aliquoties dispensa
uit, & licentiam facultatemque contu
lit, vt tales coniuges ad secundas nup
tias transirēt. Hoc tamen non tantam
firmitatem aut probabilitatem habet
quin oppositum securiūs & proba
biliūs dici posset. vt habes supra. qua
stio. 283.

Tertiò, dicimus quod matrimenij
vinculum inter veros cōiuges nec dis
solvitur nec dissolui potest per adulte
rium

rium alterius cōiugum, vnde tali adulterio interueniente, neuter cōiugum potest aliud matrimonium contrahere. Et ita firma fide tenendum est, sic enim diffinitur ī loco statim allegato. **Cano. 7.** cuius verba sunt. Si quis dixerit ecclesiam errare, cūm docet & docuit iuxta euāgelicam & apostolicam doctrinam propter adulterium alterius cōiugum matrimonij vinculum non posse dissolui & vtrunq; , vel etiā innocentem qui causam adulterio nō dedit, non posse altero coniuge viuente, aliud matrimonium cōtrahere mœchariq; eum qui dimissa adultera aliā duxerit, & eam quæ dimisso adultero alij nupserit, Anathema sit.

Quartò, dicimus quòd nec per hæresim nec per molestam cohabitationem, nec per affectatam absentiam à coniuge, potest inter veros coniuges vinculū dissolui matrimonij, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur

De Matrimonio.

tur vbi supra cano. 5. cuius verba sunt.
Si quis dixerit ppter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatā
absentiam à coniuge dissolui posse matrimonij vinculum, Anathema sit.

305

QVAERITVR, an in ecclesia inter veros cōiuges possit multis de causis diuortium quo ad torum, seu quo ad cohabitationem fieri? Respōdetur affirmatiuè, quòd multas ecclesia catholica habet causas propter quarum quālibet potest supra dictum facere diuortium. Et ita firma fide tenendū est, quoniā sic diffinitur vbi supra cano. 8. vbi sic habetur. Si quis dixerit ecclesiā errare cum ob multas causas separationes inter cōiuges, quo ad torū, seu quo ad cohabitationē, ad certū incertū veltēp^o fieri posse decernit, anathema sit.

306

QVAERITVR, an solēnitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita licita sit, sintque meritò obseruandæ benedictiones, aliæq; cæremoniæ quibus

quibus ecclesia in solennitate nuptiarum utitur. Respōdetur affirmatiuè, & ita secundum fidem tenendū est, quoniam sic diffinitur in prædicto concilio & sessione. can. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit prohibitionem solēnitatis nuptiarum certis anni temporibus, superstitionē esse tyrannicā, ab ethnicorū superstitione profectam, aut benedictiones & alias cæremonias quibus ecclesia in illis utitur damnauerit, Anathema sit. Sunt autem causæ matrimoniales ad iudices ecclesiasticos deferendæ, ad quos propriè spectant, sic enim diffinitum est in prædicto concilio & sessione. Cano. 12. his verbis. Si quis dixerit causas matrimoniales nō spectare ad iudices ecclesiasticos, Anathema sit.

QVÆRITVR, an professi solenni voto castitatem, & etiam illi qui in sacris ordinibus sunt constituti, possint matrimonium contrahere, quod
Ff firmum

De Matrimonio

firmum sit & validum. Respondetur
negatiuè, neque enim licitè contrahe
re possunt, quod si contrahât, totû est
irritum & inane. nam ita diffinitur vbi
supra cano. 9. his verbis. Si quis dixerit
clericos in sanctis ordinibus constitu
tos, vel regulares castitatem solenni
ter professos posse matrimonium con
trahere contractumque validum esse,
non obstante lege ecclesiastica vel vo
to, & oppositum nihil aliud esse quàm
damnare matrimonium, posseque o
mnes contrahere matrimoniû qui nō
sentiunt se castitatis etiam si eam vo
uerint habere donum, Anathema sit.
Cum Deus id rectè petentibus nō de
neget, nec patiatur nos supra id quod
possumus tentari.

308

QVAERITVR, an rationabili
ter ecclesia prohibuerit sacerdotibus,
ne matrimonium contraherent (nec
em̃ huiusmodi prohibitio est dī iure di
uino vt dicit D. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. &
pater

patet q̄a oriē tali sacerdoti est licita copula carnalis vxoris, quā habuit prius- quā ordinaretur) Et videtur q̄ nō, quia orientales sacerdotes vt diximus sunt vxorati. Item quia multa scandala per abrogationem huius legis vitarentur, quę passim contingunt, ergo melius esset q̄ quilibet sacerdos suo arbitrio relinqueretur, vt ille qui vellet continenter viuere ita viueret, & qui vellet vxorem ducere eam duceret. Præterea legales sacerdotes vxores habebāt. Itē et fortius q̄a in primitiua ecclesia nō solū simplices sacerdotes, sed etiā episcopi erāt vxorati, vt patet ex apostolo. 1. Tim. 3. oportet episcopū irreprehensibile esse, vni⁹ vxoris virū. Quęst. grauissima est, ad quā respōdet magnis ex causis & sanctissimē hāc legē ab ecclesia inductā & hacten⁹ cōseruatā, nec vnquā erit decens vt rescindatur. Primū patet vbi simul ad hoc vltimū respōdet argumentū. Nam primitiua ecclesia dū ad

De Matrimonio.

huc rudis ex gentibus constituebatur, leuiores dedit praecepta, ne territi fugerent, ne laqueum videretur iniicere & plus imponere oneris quam posset hominum sustinere fragilitas. Ideoque apostoli non praecipunt continentiae coelibatum, sed virginitatem consulunt, ieiunia non improbant. At ex eorum traditione obseruari docet Hieronymus. tum in epistola ad Marcelianum. tum in libro de celebratione paschae. In tenella igitur adhuc ecclesia dum ecclesiasticus ordo instituitur, propter conuersorum paucitatem admissum est sacerdotibus uti matrimonio prius contracto. Roborata vero ecclesia, hominibusque ad potiora prouocatis additum est ecclesiastico ordini celibatus, ut non nisi deinceps celebs victurus admittatur ad ordines. Hinc Ambrosius in epistola ad Ephesios. ca. 4. ibi. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. sic ait. Postquam omnibus locis ecclesiae sunt constitutae & officia ordinata, aliter composita res est quam ceperat.

Rationē autē huius mutationis assignat Hiero. cōtra Iouinia. li. 1. c. 19. Si laicus inq̃t & quicūq; fidelis orare nō pōt nisi careat officio cōiugali (1. Cor. 7.) sacerdoti cui semp p populo offerēda sunt sacrificia, semper orādū est. Si semper orandū est, semper carendū matrimonio. Nā in vetere lege qui p populo hostias offerebāt, nō solū in domib⁹ suis nō erāt, sed purificabātur ad tēpus ab vxoribus separati, vinū & ficerā nō bibebāt quæ solēt libidinē puocare. Et Ambro. in. 1. ad Timo. episto. ca. 3. ibi diaconi sint vni⁹ vxoris viri sicut. Veteribus em̃ idcirco cōcessum est Leuitis & sacerdotibus vxores ad vsum habere, quia multum tempus ocio vacabant ā ministerio aut sacerdotio, multitudo enim erat sacerdotū & magna copia Leuitarum, & vnusquisq; certo tēpore seruiebat diuinis ceremonijs secū dū institutū Dauid. Hic enim. 24. classes constituit sacerdotū, vt vicibus de-

De Matrimonio.

seruirent. Vnde Abia octauam classem habuit, cuius vice Zacharias fungebatur sacerdotio. Lucę. 1. sicut continetur in Paralipomenon. lib. 1. cap. 24. ita vt tempore quo non illos contingebat de seruire altari, domorū suarum agerent curā. At vbi tempus imminebat ministerij, purificati aliquātis dieb⁹ accedebant ad templum offerre deo. Nūc autem. 7. diaconos esse oportet, aliquantos presbyteros, vt bini sint p^r ecclesias, & vnus in ciuitate episcopus, ac p^r hoc omnes à conuentu fœminæ abstinere debere, quia necesse est eos quotidie præsto esse in ecclesia, nec habere dilationem vt post conuentum legitime purificentur sicut veteres, &c. Hactenus Ambrosius. De gentilium verò sacerdotum castitate audi Hierony. libr. 2. contra Iouinia. cap. 3. epistola. 6. An tequam, inquit, religio nostra fulgeret in mundo, vnicubas semper habuisse inter matronas decuit, per illas fortu-

nam muliebri sacra fieri solitum. Nullū sacerdotem bigamum, nullum flaminem bimaritum leges. Hierophantes quoque Atheniēsiū vsque hodie cicute sorbitione castrari, & postquam in pontificatum fuerint electi, viros esse definere.

QVOD verò nunc non expediat vt prædicta ecclesiæ prohibitio ne sacerdotes sint coniugati rescindatur, probatur. Primò, quia matrimonij onera multa sunt, totumq; hominē requirūt, & tenetur vxoratus vxoris filiorumque curā habere. 1. Timot. 5. Si quis suorum & maximè domesticorū curam non habet fidem negauit, & est infideli dīterior, quomō ergo sacerdos miles Christi vxoratus & multis filiis circūsept⁹ poterit semper diuino intēdere ministerio? 2. Timot. 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus. &c. Præterea si hæc rescinderetur lex, maior esset ambitio circa

Ef 4 beneficia

De Matrimonio.

beneficia ecclesiastica nō solū obtinēda sed etiā multiplicāda. Nā plura nō sufficerent multis filijs onerato, cū tāta nunc sit pro filijs illegitimis procurandis ambitio. Præterea tota honestas & habitus clericorū periret, & vacarent vestibis pretiosis vt vxoribus placerent, eorumque castitas nō esset maior. Si enim liceret eis vel vnam habere, cū ad eam visitādā plures deberent accedere, nequaquā essent vna contenti. Hinc de beato legimus August. foeminarum verò nulla in domo eius mansit, nec etiam germana, nec filia fratris quæ Deo pariter seruiebāt: dicebat enim quòd & si de eis nō posset oriri suspicio, tamen de alijs quæ ad eas aduentarēt posset oriri. Præterea, in eleemosynis elargiendis patres pauperum essent multo cōtractiores quā nunc sunt.

311

Ad illud de sacerdotib⁹ oriētalibus?
Respōdetur q^d ex dispēsatiōe ecclesiæ
Græcis

Græcis sacerdotibus permissum est uti
matrimonio ante ordines contracto.
Schismatici em̃ cum essent, voluit pia
mater ecclesia vel sic ī gremiū suū eos
recipere. Cæterū post ordines sacros
receptos matrimoniū contrahere ne-
mini permissum est, ut patet in canoni-
bus apostolorū. Cā. 23. Et in Concilio
Neocæsariensi. Ca. 1. & in. c. cū olim.
de clericis coniugatis. Ad aliud verò
argumentum q̃ plura scandala sacer-
dotū vitarentur. Responderetur q̃ hæc
scandala non parit cœlibatus, sed abo-
litio amoris & timoris dei libera con-
cupiscentia, appetitus effrænis, horror
virtutis, & interdum pontificum & a-
liorum promouentium vitio, hæc ac-
cidunt qui non doctiores non melio-
res sed nobiliores ditiores & argutio-
res in clerum eligunt, & simpliciores
quosque (probos tamen & innocen-
tes tanquam inidoneos) repellunt
qui affinibus cognatis & amicis (quasi

De Matrimonio.

terrenæ forent militiæ) officia largiuntur, non vtilitati consulentes egentis ecclesiæ, sed potentum aut amicorum parere volentes iussioni. Quodque his deterius est, illis donant clericatus gradum, quorum fuerunt aliquando obsequijs delinuti, magis personæ commodum, quam accipientis personam attendentes. Quibus dicitur Micheæ. 3. qui ædificatis Sion in sanguinibus & Hierusalem in iniquitate. Igitur quisquis se non continere iudicauerit, se initiare ordinibus non sinat, sed vtatur sibi admissio fornicationis remedio in matrimonio. Si autem sacris se initiari fecerit, factum est ei illicitum quod prius licuisset. Et si putans se continere posse ordinatus fuerit, & postea carnalis petulantia sic efferbuerit, vt sibi ei impossibile videatur continere, oret deum, & in eo confidens dicat cum apostolo, Omnia possum in eo
qui

qui me confortat. Audiatque Christum dicentem Lucæ. 11. Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Impossibile autem dicunt, non quia gratia Dei assistente impossibile sit, sed quia negligentia torpentes, non conantur ut sint continentes. Orent ergo huiusmodi, abstineant, ieiunent, corpus inedia subijciant, occasiones libidinem prouocantes fugiant, ad bona opera se conferant, & diuino fultu auxilio poterunt continere, quod sibi prius impossibile suspicati fuerant. Dicit enim negligens se non posse continere, non quia non potest, sed quia non vult. Nam deliciarum affluentiam, epularum & poculorum copiam refecare iste non cupit, muliercularum consortia & alia concupiscentiæ incentiua vitare refugit, ocium studio repellere negligit, iuxta Hieronymi consilium
ad

De Matrimonio.

ad Rusticum monachum. Ama studia scripturarum, & carnis vitia non amabis. Itaque plerisque sacerdotibus non virtus continendi, sed voluntas deest. vellent nanque plerique hominum esse boni sed non sunt, non quia esse non possunt, sed quia non volunt, ut ait Augustinus lib. 2. de peccatorum meritis. capit. 17. Nam contra naturam est corpus voluptatum sine voluptate frui, teste Hiero. contra Iovinian. li. 2. c. 37. epistola. 6. Istis quoque dicit Chrysostomus. homilia in Psalmum. 50. Non possum ais me continere, hoc pusillanimitatis est & negligentiae tuae, qui dei praecepta contemnere malles quam facere.

Laus Deo, pax vivis, requies defunctis.

Finis Summæ de septem Ecclesiæ mysterijs & sacramentis, ad laudem Dei omnipotentis.

De

DE CLAVI.

B V S.

¶ Hæc materia tractatur in.4.dif.18.
&.D.Tho.in additionibus ad tertiam partem.q.17. clauēs enim in ecclesia esse debent.

Dicitur autem clauis potestas qua remouetur obstaculum intrandi regnum cœlorū. Impedimentum enim totius humanæ naturæ ex peccato primi hominis consequutum, per passionem Christi amotū est: & ideo post passionem vidit Ioan. apoc. 4. in cœlo ostiū apertum. Sed aliqui adhuc quotidiē manet clausum propter peccatū originale qđ contraxit & propter actuale qđ cōmittit: & propter hoc egem⁹ sacramētis, & clauib⁹ ecclesiæ, in quibus efficacia passiōis manet.

Quia

De Clauibus.

Quia ex latere dormiētis ī cruce, sacra
mēta fluxerūt q̄b⁹ ecclesia fabricatur.
¶ Hanc autē clauīū potestatē aposto-
lis cōtulit Ch̄rus, vt expresse determi-
natur in cap. firmiter. de summa Trini-
ta. & fide catho. Quando aut fuerit apo-
stolis collata? Armachan⁹ absurdē er-
rās li. 11. de quēstionib⁹ Armenorū. c.
14. & 15. cōtra oīum doctorū sentētiā
dicit q̄ Marci. 3. cū dñs duodecī apo-
stolos elegit. Sed pater hoc esse fallū,
quia Matthæi. 16. pro magno vni pro-
misit Petro dicēs, Dabo tibi clauēs re-
gni cēlorum: non ergo antea habebat,
aut nihil p̄misit. Itē antequām ipse eis
consecrasset, sacramentumq; cōstituis-
set, potestatē dedisset consecrandi: ac si
Cæsar cōstitueret regē aliquē super re-
gno nō cōstituto. Dico ergo q̄ in cœ-
na (Matthæi. 26.) contulit totā potesta-
tē ordinis. Potestatē autem iurisdic-
tio- nis in foro interiori, Ioan. 20. Accipite
Spirituū sanctū, quorū remiseritis pec-
cata

cata remittuntur eis. Potestatem autem iurisdictionis in foro exteriori. Matthæi. 18. Quæcūq; alligaueritis super terram, &c. Nec incōuenit q̄ apostolis Christus (potestatem iurisdictionis excellentiæ habēs) apostolicam potestatem cōsummatam & perfectam cōtulerit ante sacerdotium. Vnde & ecclesia nunc temporis iurisdictionem in foro exteriori dat etiam non sacerdotibus, & potestatem ordinis dat ijs quibus nondum cōtulit potestatem iurisdictionis.

¶ Et nota q̄ illa potestas data in foro exteriori Matth. 18. (Ibi enim fundāt scholastici autoritatē excōmunicādi. Et Hierony. ibidē, & August. lib. 1. cōtra aduersarium legis & prophetarū cap. 17.) Aduertendum inquā, q̄ hæc potestas excōmunicādi potest dici clauis regni cælorum, si regnum cælorum capiatur pro ecclesia militāte. Augusti. loco citato, & super Ioan. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. capit. quodcun-

De clauibus.

cunque. Si autē regnum cœlorum capiatur pro ecclesia triūphante, potest dici clauis indirectē & secundariō. Nā quatenus excōmunicatio excludit à sacramētis quibus regnū cœlorū aperitur, potest dici q̄ claudit regnū cœlorū. Quatenus verò absolutio ab excōmunicatione, admittit ad sacramenta, ex cōsequēti regnū cœlorū aperit.

4 SED utrū omnes apostoli habuerint clauēs? Et videt̄ q̄ nō. Quia Matthæ. 16. soli Petro sunt promissæ. Res. cum Caietan. libr. de primatu Romanæ ecclesiæ cap. 5. & 6. quod sine dubio omnes apostoli à Christo & non à Petro susceperunt clauēs. Patet in cap. firmiter. de summa Trinitate & fide catholica. Etiam habetur in cap. loquitur. 24. q. 1. & ex Hiero. lib. 1. contra Iovinianum. Petro autem collatæ sūt clauēs. Ioā. 21. ibi, pascue oues meas. Eadē em̄ potestas requiritur ad pascēdas oues Chrī, & ad aperiēdū vel claudēden

dendū regnū cœlorū. Nā qñ Christus
uiuus erat & præsens, nō egebat vica-
rio: consentaneum est ergo vt post re-
surrectionē eū instituerit: & non vide-
tur vbi nā hoc fecerit nisi Ioan. vlti.

Dico præterea, q̃ sicut peculiariter 5
clauēs Petro cōmissæ sūt Matthæi. 16.
sic Ioā. vlti. aliqua peculiaris potestas
data est Petro præter cetero: potestas
enim Petri in duobus maximè excelsit
potestatem aliorum apostolorum.
Primum, quia Petri potestas etiam se
extēdit supra ipsos apostolos. Nam vt
arguit Innocēt. de maioritate & obe-
diētia. c. 6. qui dixit, Pasce oues meas,
nō distinguens inter has oues & alias,
alienum à suo demonstrat ouili, qui
Petrum pastorem nō recognosceret.
Quo eodem argumento, vitur Boni-
facius octau⁹ in extrauagāti, vnā san-
ctā. Secundò excellebat in hoc, q̃ po-
testas Petri erat ordinaria in vniuer-
sum orbē, aliorū verò apostolorū erat

De Clauibus.

extraordinaria ex priuilegio peculia-
ri. Vnde factū est vt successores Petri
suecserint in vniuersa potestate re-
spectu omniū ouīū Christi. Successo-
res verò apostolorū nō successerunt a
postolis in potestate extraordinaria.
Imò crediderim omnē potestatē epi-
scoporū (qui sūt apostolorū successo-
res) à Petro & successorib⁹ Romanis
pōtificibus esse deriuatā: ita q^d succes-
sor Petri est immediat⁹ vicari⁹ Chri,
& à Chro accepit potestatē: vt diffiniū
in cōcil. Florē. & in cōci. Cōstātiē. ses-
sione. 8. Sed successores apostolorum
nec susceperūt potestatē ab ipsis apo-
stolis nec à Chro immediatē, sed me-
diatē à Romano pōtifice. Et sic intel-
ligo decretū Leonis papæ. 19. di. c. ita
dñs. Eodē modo dico, clauēs Petri in
duobus differre à clauib⁹ apostolorū.
Primò in vniuersalitate: accepit em̃
ad aperiendū, nō huic aut illi, sed om-
nibus fidelibus, nullo excepto. Secun-
dò

dò, quia sic eas accepit, vt ab eo accipiât omnes quicūq; clauēs habuerint. Nā quòd apostoli nō acceperint à Petro, fuit ex peculiari priuilegio, quo & Paulus gloriabatur, potestaté apostolicam nō ab hominibus accepit. Et quāuis in capit. firmiter. dicatur Christum contulisse clauem apostolis, & eorum successoribus, dico quòd non est eadē ratio de apostolis & successoribus apostolorum. Quia apostoli ex priuilegio immediatē à Christo acceperunt potestatem ligandi atque soluendi, etiam in totum orbem, quod malè Turrecremata negat. Sed successores apostolorum, cū manifestē ordinentur ab hominibus, potestatem ordinis non immediatē à Deo accipiunt, potestatem autem iurisdictionis accipiunt à Romano pontifice immediatē. Sed nihilominus Christus confert clauēs successoribus: licet per medios ministros. Quemadmodum idem ipse est

G g 2 qui

De Clauibus.

qui tollit peccata mundi: licet per ministros sacramentorum.

6

SED vnde constat clauēs Petro & cæteris apostolis concessas nunc in ecclesia permanere, cum non maneat potestas faciendi miracula quæ apostolis est collata, nec baptizandi in nomine Iesu Christi, quod apostoli fecerunt? Respondeo, constat potestatem istam viuētib; apostolis ad alios esse deriuatam. Patet hoc Actuum. 20. Attendi te vobis & vniuerso gregi, &c. Et. 1. ad Timothe. 4. & ad Titum. 1. Secundò dico, secundum fidem catholicam tenendum esse, clauēs apostolis concessas, nunc in ecclesia perseuerare. Patet ex capit. firmiter. Et ex ecclesiæ consuetudine, quæ est columna & firmamentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Petro enim non sunt datæ clauēs propter ipsum, sed propter ecclesiam. Quare perseuerante ecclesia,

sia, potestas data Petro debuit perseuerare. Et sic intelligatis decretum Augusti. 24. quæst. 1. cap. quodcunque. Unde & patet quare dicantur clauæ ecclesiæ, quia scilicet propter ecclesiã apostolis & successoribus datæ sunt: Clauæ autem ecclesiæ appellari frequentissimum est: ut apud Augustinum libro primo de doctrina christiana. cap. 18. refertur.

CLAVIS autem est potestas ligandi atq; soluendi, quæ ecclesiasticus iudex dignos recipere, indignos excludere debet à regno: ut dicit Magister sententiarum. 4. d. 18. & Glossa ex Hierony. Matth. 16. Et cõprobatur à Ioã. Papa. 22. in extrauagan. quia quorundam. de verborum significatione. Et aduerte regnum cælorum multipliciter capi. Primò pro sacra scriptura, ut Matth. 21. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. Secundò pro ecclesia militante, ut Matth. 13. Simile est regnum cæ-

Gg 3 lorum

De Clauibus:

lorū thesauro abscondito in agro, &c.
Et Mat. 25. Simile est regnū cēlorū de
cē virginib⁹, &c. Tertiò vt etiam inclu
dat duplicē statū, scilicet militantē, &
triūphantē: vt Matthē. 5. Beati qui per
secutionē patiuntur propter iustitiā,
&c. quia ipsorū est regnū cēlorū, & ni
si abundauerit iustitia vestra, &c. non
intrabitis in regnū cēlorum. Aperire
aut regnū cēlorū cōtingit dupliciter.
Vno modo ex autoritate & potestate,
vt papa cū explicat locū scripturæ, dif
finiendo verū sensum. Itē cū sacerdos
ex officio baptizat. Secūdo modo nō
ex autoritate, sed per simplex ministe
riū, laicus qui baptizat in necessitate,
& vir doctus qui aperit locum abditū
sacrarum literarum, aut qui docet qua
via ad regnū cēlorum perueniendum
sit. Dicendum ergo, clauē esse potesta
tem aperiēdi & claudēdi regnum cē
lorum, si sit plenaria potestas, quomo
docunq; accipiat regnum cēlorum.

Et

Et hæc promissit Deus Petro, eaq; vritur pōtifex quādo diffinit aliquid secundū fidē tenēdum, vel dispensat in voto, vel relaxat iuramētum: id enim est aperire regnū cælorum ex auctoritate & potestate. Secundò dico quòd præcipuus actus clauium est ligare & soluere, & sic per eum diffinitur, sicut diffinitur humanus intellectus per discursum, & potentia visiuā per visionem coloris.

SED quæritur, utrū sit idem clauis cū caractere? D. Th. 4. d. 18. dicit qd sic. Contrariū dicit Scotus. d. 19. q. 1. & Marfi. 4. q. 12. articu. 2. Sed distinguendum est de claue ordinis, & de claue iurisdictionis: vtraque enim requiritur ad aperiendum regnum cælorū. Clauis iurisdictionis non est idē cum caractere. Clauis autem ordinis idem est cum caractere sacerdotali. Character enim est potestas sacerdotalis, quæ datur sacerdoti ad cōsecran-

De Clauibus.

dum. Datur etiam eidem ad absoluen-
dū à peccatis: ita q̄ inde habet homo
potestatem absoluendi, vnde habet q̄
sit sacerdos. Est ergo vna potestas quę
ad duos actus se extendit, scilicet con-
secrandi & absoluendi. Quemadmo-
dum eadem potētia est qua simplicia
intelligimus, & qua discurremus.

9 QVIA verò actus clauium requirit
idoneitatem in eo in quē exercetur,
quia per clauem recipit iudex eccle-
siasticus dignos, & excludit indignos,
ideò indiget iudicio discretionis, &
ad explendum actū oportet vt habeat
iurisdictionem. Vnde ponitur duplex
clauis, scientiæ scilicet & iurisdictionis.
Et scientia quæ est habitus nō est
clauis, sed autoritas scientiæ actū exer-
cendi. Cōmuniter etiam doctores po-
nunt clauē ordinis, & clauem iurisdic-
tionis. Quę distinctio necessaria est,
si potestatem excommunicandi & absol-
uendi ab excommunicatione, ad clauis
dici-

dicimus pertinere cum diuo August.

Potestas clauium se extendit ad remissionē culpæ. Nā licet Deus remittat per se culpā, virtute tamē ei⁹ sacerdos agit instrumētāliter, vt instrumentū animatū: nā aliās ad remissionē culpæ nō exigereēt votū recipiendi effectū clauium. Vide Caieta. in opuscul. 27. quēstionū, & q. 12. de effectū abso-
lutionis. Et Adrianū. q. 2. de clauibus. Et Thomam Vualdensem lib. de sacra-
mentis, à cap. 143. vsq; ad. 146. in clōsi-
uē. Extēdit etiam se potestas clauium
ad remissionē pœnæ æternæ, quod fit
quando remittitur culpa: & etiā tem-
poralis, in eo qui cū cōtritione acce-
dit. Nam sicut applicatur nobis in sa-
cramento meritum pāsionis Christi
ad remissionem culpæ, ita quoq; eius
satisfactio ad remissionem pœnæ: re-
mittere enim huiusmodi pœnam, per-
tinet ad remissionem peccati. Et quā-
uis. D. Tho. videat dicere q̄ clauēs re-

De Clauibus.

mittunt pœnam proportionabiliter ad peccata (vt si peccatum est paruū parua pœna remittitur, si magnum multū pœnæ, sed non tota: quia aliàs frustra imponderetur satisfactio.) Tu tñ tene, clauē tantū pœnæ remittere cæteris paribus cū peccatum est paruū, quantū si esset magnū. Quia sacramētum æqualiter se habet, & dispositio est equalis. Nihilominus habita ratione cōtritionis, cōfessor debet iniungere satisfactionē. Quia nescit, an tota pœna remissa sit. Et q̄ pœnitentia nō sit moderanda secundū quantitātē peccati, sed secundum contritionem pœnitentis, patet ex Innocenti. cap. 8. de pœnitentijs & remissionibus.

- 11 Potest autem sacerdos ligare ad pœnā. Scotus dist. 18. & 19. asserit nullū pœnitentē obligari ad acceptandum pœnitētiam quam iniungit sacerdos. Idē Gabrie. dist. 16. q. 2. Quia ad satisfactionem pro pœna duo sunt remedia, alte-

alterum in hac vita, alterum in purgatorio: ergo pœnitens poterit suo cedere favori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præsens acceptatur pro futura pœna. Secundò dicitur quod si pœnitens acceptet pœnitentiã iniunctam, teneatur illam implere sub mortali: quod tamen videtur irrationabile. Nam si sacerdos non potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationem: non enim volo implere pœnitentiã iniunctã, nisi eo modo quo sacerdos obligare potest. Propterea Caieta. q. 2. de satisfactione ad. 2. tenet contrarium, quod non tenetur acceptare pœnitentiam, nec acceptatã sub mortali adimplere. D. Tho. hic non dicit, an teneatur, sed quod sacerdos ligat: nec dicit an ad mortale vel veniale. Sed dis. 16. in expositione textus dicit quod est præceptum de satisfactione. Et ita tenet Sylvester verbo, Confessio. 1. §. 26. Et ita tenendum est

De Clauibus.

815
¶ est præceptū obligans ad mortale, si
pœnitentia iniuncta sit rōnabilis. Pro
batur, q̃a est sacrilegium voluntariē re
linquere sacramentum imperfectum.
Itē in foro cōtētioso iudex habet pote
statē imponēdi pœnā pro delicto quā
reus subire tenet, ergo & iudex eccle
siasticus in foro cōscientiē. Itē in. c. oīs
vtriusq; sexus. de pœniten. & remissi.
iniunctā pœnitentiam pro viribus stu
deat adimplere. Item suadetur ex cap.
vlti. de maledicis. Vide de hoc supra in
materia de satisfactione. q. 209.

- 12 Est autē sacerdoti prudētia necessā
ria ad pœnitētibus imponēdum pœni
tentiam. Si sciret quātā pœnā sit debi
tor pœnitēs, cū sit iudex, tenet æqualē
imponere. Sed in pœnitētix iniunctio
ne multa debēt pēsari: vt habet in. c. 8.
de pœnitēti. Nihilominus arbitrium
sacerdotis, nō debet esse aut seuerum,
aut remissum: videntē em̃ ridiculā pœ
nitētix hui⁹ tēporis. Sed in tribus casi
bus

bus licet pœnitentiā leuē iniungere. Primò in articulo mortis, & vbicunq; pœnitens est impotēs ad pœnitentiā grauē implendā. Secundò quādo indulgentia conceditur pœnitenti ex rationabili causa: illa enim habetur loco satisfactionis. Secus qñ indulgentia est indiscreta: vt habetur. c. 16. de pœnit. Tertiò si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeò graue. His adderem etiam, cū pœnitens est tā imbecilli animo, vt per grauē pœnitentiā scandalizetur.

Sed an vnus cōfessor possit mutare 13
pœnitentiā iniunctā ab alio cōfessore? Resp. q̄ si pœnitentia fuit irrationalis, pœnitens non tenetur eam implere, nec habet opus commutatione. Si autem pœnitentia erat rationalis, sed fit dura pœnitenti, nō potest commutari nisi à superiori. Quia par in parem nō habet potestatē. Et ita intelligo decretum Urbani papæ de pœnitent-

De Clauibus:

nirētia. d. 6. ca. vlti. placuit vt deinceps
nulli sacerdoti liceat quēlibet commis-
sum alteri sacerdoti ad pœnitētiā susci-
pere, sine eius consensu cui prius se cō-
misit, nisi pignorantia illius cui pœni-
tens confessus est. Sed vide de hoc in
materia de satisfactione. quæst. 211.

14

Sacerdotes legales nō habebant cla-
ues. Quia illius sacerdotij potestas nō
se extendebat ad cælestia, sed ad cæle-
stiū figuras. Et in hoc præferē sacerdo-
tiū Chri legalis sacerdotio, per hoc, q
Chrs assistens pōtifex futurorū bono-
rū, ad tabernaculū cæleste introducit,
&c. Illi ergo sacerdotes non habuerūt
claves, sed in eis clauium figura præces-
sit. Chrus autē habuit clauē authoritati
uē inquantū Deus, excellētiae inquantū
homo: habuit em̄ potestatē aperiendi,
& claudēdi regnū cælorū. Soli verò sa-
cerdotes ordinati ab ecclesia, habēt cla-
ues ordinis, & potestatem absoluendi
à peccatis in foro pœnitentiæ. Hæc cō-
clusio

clusio habetur in cōcil. Florēti. Etiam
in materia de ordine latius ostēdimus
contra hæreticos. Clauem autē iurisdī
ctionis (quæ nō directē se extendit ad
ipsum cælum, sed mediante militante
ecclesia) non sacerdotes habere pos
sunt. vt Archidia & electi. Lege quar
tū argumētū. D. Tho. in additioni. ad
tertiā partē. q. 19. ar. 3. Vñ nota q̄ for
minē nullā potestatē spiritualē habēt.
Vnde de legibus & præceptis earum
debet iudicari, id quod de legibus ma
trisfamilias in domestica gubernatio
ne. Nam si materia est grauis & præce
ptum necessariū ad conseruationē bo
ni cōmunis, obligabit præceptum Ab
batissæ ad peccatum mortale. Sin au
tē materia nō est grauis, quanuis ipsa
velit obligare ad mortale, lex eius &
præceptū non obligat ad mortale. Ve
rum est, q̄ cū ex voto obediētiae mo
nachæ teneantur suæ superiori obedi
re, forsitā cū exigeret obediētia à sub
ditis,

De Clauibus.

ditis, etiam in re nō admodū graui, si
subditæ violant obedientiam, votum
suū videntur infringere. Sed hoc mi-
hi certum non est. Illud verò primo lo-
co diffinitum est mihi certissimū. Vn-
de perperam monachas instituūt, qui
absolutē docent, præcepta suarum su-
priorum non obligare eas ad pecca-
tum mortale. Quemadmodū si quis
docere leges principum foeminarum
nullas ad mortale obligare. Sed verū
est non habere potestatem obligandi
in ordine ad finem supernaturalē, hoc
enim pertinet ad vsum clauium.

- 25 Mali sacerdotes vsum habēt clauū,
iniquitas enim ministri non tollit li-
beralitatem dñi, sed sacerdos est solū
minister, ergo non potest sua malitia
donū à Deo trāsmissum per eū nobis
auferre. Prætereā, nullus pōt scire de
alio, an sit in statu salutis: si ergo nul-
lus posset vri clauib⁹ in absoluēdo ni-
si existēs in grā, nullus se sciret absolu-
tum,

tū, quod est incōueniens. Hæresis fuit
Vuicleph condēnata in cōcil. Cōstāt.
sēssion. 8. & 15. q. mali sacerdotes pri
uātur iurisdīctione, quæ etiā manife
sto ecclesiæ vsu cōdēnatur. Sed cōtrā
videtur id quod habetur. 24. q. 1. c. au
diuimus. & 1. q. 1. ca. etiā corde: sed lo
quitur de diuiso ab ecclesia, vt patet le
genti. Est etiā argumentū. c. remissio
nem. 1. q. 1. & de cōsecta. d. 4. cap. quo
modo ex August. sed loquitur de san
ctis, vel bonis catholicis, vel de publi
cis peccatoribus qui non tolerantur.

¶ Schismatici, hæretici, excōmunica
ti, degradati, vsu clauīū non habent:
quia priuantur subditis, in quos pote
statem quam habent exerceant. Sicut
nec possent consecrare non habentes
panem, nec baptizare si non habeant
aquam. Illi ergo qui priuati sunt, non
possunt vsu clauīū habere. Sed nota
q. in cōcil. Cōstan. statutū est, nō tene
ri fideles vitare excōmunicatos, nisi

Hh

sint

De Clauibus.

sint nominatim excommunicati, vel manifesti percussores clericorum. Vnde fit vt nō omnes excōmunicati & suspēsi priuati sint iurisdictione, illi videlicet qui tolerātur, & quos euitare nō debent. Tempore autē D. Tho. nondum id fuerat constitutum. Peccāt tamen illi administrantes sacramenta: quia cōcilium dicit hanc relaxatiōem in nullo excommunicatis debere suffragari. Hoc tamen intellige cū grano salis, peccat enim si est in mora petendæ absolutionis. Item quādo licitē potest se excusare ab administratione sacramētorū. At quādo tenetur administrare sacramēta petēti, non peccat administrando: aliās esset perplexus.

17 Sed nunquid in mortis articulo huiusmodi poterunt absolvere? D. Tho. hic in additionibus. q. 19. ar. 6. nullum casum excipit. Sed suprā. q. 8. generaliter dixit in articulo mortis quemlibet sacerdotē absolvere posse. Sed. 3. p. q.

82. art. 7. ad. 2. dicit q̄ solus baptismus
permittitur esse rat⁹ hæreticis & schif-
maticis in art. necessitatis. In nullo au-
tē casu possunt cōsecrare, vel aliud sa-
cramentum conferre. Et idem hac. q.
ar. 5. 3. Et est cōmunis opinio. Sed Pa-
lude. d. 25. q. 1. circa finē tenet, q̄ in ar-
ticulo mortis licitum est ab hæretico
recipere pœnitentiā: quia est sacramē-
tum necessitatis sicut baptismus. Idē
Syluester verbo cōfessor. 1. parrapho
ultimo. Et Maio. d. 17. Et Glo. de spon-
sa. c. 11. Et reuera, de excommunicatis
catholicis nō dubito, quin in art. mor-
tis possint sacramentū pœnitētiæ mi-
nistrare. Non enim video causam qua
re fideles in art. mortis præsente sacer-
dote catholico priuentur sacramento
necessario ex iure diuino. Nec esset
min⁹ intolerabile prohibere absolu-
tionē in articul. mortis quā reseruare
casus: præsertim cū cōmuniter homi-
nes habeant attritionē. Itē licet recipe-

De Clauibus.

re baptismū, ergo absolutionem: quia
vtrumq; est in diuino præcepto, & sa-
cramentum necessitatis. Itē ea. quod
non est. de regulis iuris. dicitur, quòd
necessitas non habet legem. Et idem
mihi probabile est de heretico, à quo
periculum non timetur, & qui non er-
rat in articulo sacramenti poenitētiæ;
præsertim si de iure diuino quilibet
sacerdos habeat autoritatē in articulo
mort. Non valet quod afferri solet in
contrarium de Hermegil. ex. 24. q. 1.
cap. vlt. tum quia ibi loquitur de com-
munionē quę non est sacramentū ne-
cessitatis, tum quia id fecit ne faueret
Arriano episcopo: quoniam pater ob
id destinarat.

18

Sacerdos autem non potest vti cla-
ue in quēlibet, sed in eos tñ qui ei in
sortem venerint: nisi in necessitatis
articulo vbi nemini sacramenta sunt
denegāda. Hāc opinionē. D. Th. pro-
babiliore facit Martin⁹. 5. qui in conci-
lio

lio Constantiens. circa finem, inter reliquas interrogationes ponit hanc, vtrum credat auctoritatem iurisdictionis papæ & episcopi esse maiorem in soluendo, ligandoque, auctoritate simplicis sacerdotis, etiam habentis curam animarum. Proprius verò sacerdos in aliquibus casibus non debet absolvere sibi subditum, sed remittere ad superiorem. Primus, quando est solēnis pœnitentia imponēda, quia eius proprius minister est episcopus. Sed iam hæc pœnitentia recessit ab usu. Secundus de excommunicatis, quando inferior sacerdos non potest absolvere.

Tertius, quando inuenit irregularitatem contractam, pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere. Quartus de incendiarijs. Quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu quòd enormia crimina ad terrorem seruantur episcopo. Et nota solutionem ad primum in additio. q.

De excommunicatione.

20. ar. 2. in qua dicit, q̄ sacerdos nō debet audire confessionem mulieris cū qua peccauerit, sed debet ad aliū mittere, nec illa debet ei confiteri, sed petere licentiam ad alium eundi: vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret: tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret, absoluta esset. Et quod Augusti. dicit, nullus officio sacerdotis vti debet nisi immunis ab illis sit quæ in alijs iudicat. Dicit tamen D. Tho. intelligendum secundum congruitatem & non secūdum necessitatem sacramenti. Et hæc de clauibus dicta sufficiant.

Sequitur vltimus de
excommunicatio-
ne tracta-
tus.

De

De excommunicatione tractatur
in.4.distinct.18.& à.S.Thom. ibi.
& in additionibus.quæst.21.Nos
breuiter absoluemus hunc tracta-
tum quatuor punctis.

¶ Primò dicemus quid sit excom-
municatio,& quæ causæ illius.

¶ Secundò de casibus in quibus po-
test homo peccare,ex hoc solum
quod est excommunicatus.

¶ Tertiò de eo qui potest excom-
municare.

¶ Quartò & vltimò dicemus de
excommunicatione minori,
quid sit,quæ causæ eius,
& quis possit ab
ea absol-
uere.

De excommunicatione.

1

Q V O ad primum, excommunicatio est separatio à communione ecclesiæ quoad fructū & iustitia generalia: & est diffinitio excommunicationis maioris. Pro cuius intelligentia est notandum, q̄ excommunicatio nō est peccatum, nā quodlibet peccatum (etiam veniale) est maius malū quā excommunicatio, sed est pœna: pœna autē est privatio alicui⁹ boni, & sic excommunicatio est privatio cōicatiōis ecclesiæ, quæ quidē est quoddā bonum. Secūdo nota q̄ inter christianos sunt quatuor gradus cōicatiōis. Primus est cōmunicatio humana quæ etiā inueniūt inter infideles, sicut comedere simul, colloqui, tractare: & hæc cōmunio non est propriē fidelū, sed cōuenit eis quatenus ciues, & politici sunt. Secūdus est cōmunicatio quæ cōsistit in hoc q̄ est simul conuenire in ecclesia ad orandum, ad recipiendum sacramenta, ad electionem
cano-

canonicam actiuam & passiuam, & ad audiēdū diuina officia. Tertius est cōmunicatio bonorū & suffragiorū quæ ex intentione ecclesiæ applicātur, seu offeruntur pro omnibus Christianis. Quartus est communicare, seu habere partem in bonis & meritis aliorum fidelium, quæ titulo charitatis applicantur omnibus existentibus in gratia: secundū illud psalm. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. His suppositis sit prima propositio, Excōmunicatio non priuat quarta communicatione. Probat, quia illa cōmunicatio fundatur in charitate, charitatem autem nō expellit nisi peccatū: sed excōmunicatio nō est peccatum, vt diximus: ergo. Secunda propositio, Excōmunicatio priuat hominē reliquis tribus communicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excommunicatio est priuatio à quacunque licita communica-

De excōmunicatione.

tione fideiū, Consule Caieta. quodlibet. 2. q. 12. Et nota antiquam cōsuetudinē ecclesiæ in excōmunicatione, q̄ gradatim fideles communicatiōe priuabantur. Et fortè tot erant genera excōmunicationum quot genera cōmunionum. Vnde Syluest. tria genera ponit verbo excommunicatio. 1. §. 1. Aliquando enim priuabantur sola cōmunionē eucharistiæ, quæ antonomasticē cōmunio dicitur. vt tradit Dionys. de eccles. hierar. c. 3. & ostendit Vualdē. lib. de sacramentis. ca. 95. Et de hac intelligo decretū Ioānis papæ. 3. q. 4. c. Engeltrudam. Aliquādo priuabantur Chri fideles ecclesiastico conuētu ad officia diuina audienda, vel ab oratione cōmuni: quæ omnes poterāt appellari minores excommunicationes, & eas videt licet. 5. quæst. 2. c. præsent. Et. 11. q. 3. capi. ad mensam. Et in cōcilio Niceno. ca. 11. & 12. Et Chrysost. homil. 17. in Matthæum circa finem. Ali-

Aliquando fideles priuabantur omni cōmunionē, quasi præscesi ab ecclesiastico corpore: & hanc veteres appellabant anathema, qua voce Iudæi extremam derelictionem significare solebant: teste Hierony. super. i. c. epistolæ ad Galatas. Nos hac tēpestate duas tantū excommunicationes nouimus, minore qua quis priuatur cōmunionē passiva sacramentorum omnium: maiore qua etiā priuatur alijs fideiū cōmunionibus. vt habes de clerico excommunicato. cap. vlti.

QVAERITVR, vbi habetur in sacra scriptura, q̄ ecclesia possit hac pœna puniri? Respō. q̄ excommunicatio fundatur in autoritate Pauli. i. Corinthio. 5. Iam iudicaui vt præsens tradere huiusmodi hominem sathanæ in interitū carnis. Et re vera intelligitur quòd tulit in eum sententiam excommunicationis. vt Sanct. Tho. exponit. Item fundatur in autoritate. i. Ioann. 5. Et

De excommunicatione.

5. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. Qui quidē locus licet multipliciter intelligatur, videtur quod sensus legitimus & literalis sit ille de quo dicitur, Si ecclesiam nō audierit, sit tibi ut ethnicus & publicanus. Item ad Titum. 3. Hereticum hominē post primā & secundam monitionem deuita. Quem locum adducit sanctus Thom. ad hoc propositum in. 2. d. 43. & quæstionibus de malo. q. 3. ar. 15. 3. & ita videt exponere, & fortē illa est expositio literalis, & Matthæi. 18. Si ecclesiam non audierit, sit tibi tanquā ethnicus & publicanus.

- 3 QVÆRITVR, quomodo intelligatur quod excommunicatio priuat à receptione sacramentorum? an sit sensus quod faciat eam illicitam, ita videlicet quod non potest excommunicatus sacramentum suscipere sine hoc quod peccet: tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat sacramētum. Vel an sit sensus quod non

q̄ non potest sine peccato suscipere,
 nec si de facto suscipiat, tenet sacramē
 tum: ita q̄ ultra hoc quòd peccat, sacra
 mentum est nullum? Hæc quæstio est
 vna de vtilioribus & difficilioribus to
 tius huius materiæ. Et tota difficultas
 est de sacramento pœnitentiæ, vtrũ
 sit nullũ per hoc quòd sumitur ab ex
 communicato. Pro cuius intelligētia
 est in primis notandum, quòd excom
 municatio non habet ex iure diuino
 priuare à receptione sacramētorum,
 nec à participatione sacrificiorum ec
 clesiæ. Nam de iure diuino nullus est
 excommunicatus: licet veniat excom
 municadus ab ecclesia, secũdum eius
 placitum & limitationem. Secũdò no
 ta, q̄ in potestate ecclesiæ est, facere
 quòd sacramentum pœnitentiæ & sa
 cramentum matrimonij sit nullum
 vbi susciperetur ab excommunicato,
 etiam inuincibiliter ignorante se esse
 excommunicatum. Quod tamē nō
 posset

De excommunicatione.

posset ecclesia facere de alijs sacramē-
tis imprimētibus characterem: quia
habent determinatam materiam de
iure diuino, quæ non potest subtrahi,
nec mutari. Hoc supposito dico, q̄ de
hac re sunt diuersæ sententiæ: licet o-
mnes conueniant in hoc, quòd si ex-
communicatus sciēs vel inuincibiliter
ignorās se esse excommunicatum, su-
scipiat aliquod sacramentum, peccat
mortaliter & est sacrilegus. Si verò ac-
cedat bona fide cum ignorantia inuin-
cibili iuris vel facti: excusatur à mortali,
& de hoc nō est dubium. Sed loquē-
do de annulatione, quidā dicunt q̄ si
excōmunicatus etiam inuincibiliter
ignorās se esse excōmunicatum, acce-
dat ad sacramentum poenitētiæ & ab-
soluatur, nullum omnino sacramen-
tum suscipit. Probant, quia excommu-
nicatio tollit iurisdictionem, ita q̄ ex-
communicatus nulli⁹ est subditus: sed
nullus sacerdos potest absolvere non
subditum:

subditū, ergo. Pater cōsequentia, quia licet ignorantia excuset à peccato, tamen non potest facere, q̄ sit validum id quod esset irritum si fieret cū scientia opposita. Et hinc est q̄ vsus ecclesiæ habet, q̄ ante absolutionem à peccatis præmittatur absolutio ab excōicatione, ne annulletur sacramentum. Secūda, alij dicūt q̄ si excōmunicatus accedat ad sacramentum pœnitentiæ cum ignorantia inuincibili quæ excuset illum à sacrilegio, verum suscipit sacramentum, nec tenetur amplius confiteri de illis peccatis, sed querere absolutionem ab excommunicatiōe, & interim non miscere se diuinis. Hæc sententia est Caieta. in summa. verbo, impedimenta absolutionis. Et Palud. 4. dist. 18. quæst. 4. Adria. q. 2. de confessione. circa finem. Probat, quia licet absolutio sacramentalis sit iure prohibita excommunicato, nullo tamen iure est irrita si de facto suscipiatur, nec
vsus

De excommunicatione.

vsus ecclesiæ habet cōtrarium, & qui hoc cogitant decipiuntur, ergo. Item alia sacramenta non annullantur per hoc q̄ suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc: nam detis vnde habetis contrarium. Item quia aliàs iniusta esset sententia ecclesiæ, si vellet ignorantiam inuincibilem condemnare. Si quis autem excommunicatus per ignorantiam vincibilem, accedat ad sacramentum pœnitentiæ, dummodò confiteatur fictionem, verè suscipit sacramentum, & recedente fictione consequitur effectum. Hanc solus Caieta. tenet expressè. Et probatur, quia pœnæ non sunt ampliandæ, sed potius restringendæ, vt patet de reg. iuris. in. 6. reg. 15. & 49. Item eodè iure excluditur excommunicatus à participatione sacramenti matrimonij, & sacramenti absolutionis: sed ecclesia prohibens excommunicato matrimonium, non irritat illud sed si fiat tenet,

De excommunicatione. 251

tenet, vt patet extra de eo qui duxit
eā quā polluit per adulterium. ca. 6. &
de matrimonijs cōtractis cōtra inter-
dictum ecclesiæ cap. 2. Vnde ergo di-
scrimē in verbis eisdem generalibus?
Si autem quis celebrauerit pro excom-
municato, & applicuerit ei sacrificiū,
siue inuincibiliter, siue vincibiliter i-
gnoret excommunicationem, appli-
catio facta tenet. Prohibentur em̄ chri-
stiani communicare, non tamen inua-
lidatur communicatio.

QVÆRITVR, vtrū annulletur
sacramentū per hoc q̄ cōfertur ab ex-
communicato? Respōdetur, & sit pri-
ma propositio. Si sacerdos excommu-
nicatus quacūque excommunicatione,
etiam propter notoriā clerici per-
cussionem, tentet cōferre quodcūq;
sacramentū, excepto sacramento pœ-
nitentiæ, verum sacramētum confert,
quanuis peccet. Nec de hoc est dubiū,
siue faciat scienter, siue ignoranter, &

De excommunicatione.

tam ubi toleratur quam ubi non toleratur. Secunda, Loquendo de sacramento poenitentiae, si sacerdos sit excommunicatus non nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & tenter absolueret, verum sacramentum confert. Ita determinatur in extrauaganti concilij Constanti. ante quod nullus excommunicatus poterat conferre sacramentum poenitentiae. Et haec secunda propositio intelligenda est ut prima, videlicet tam ubi talis sacerdos toleratur ab ecclesia quam ubi non toleratur, & tam ubi crimen propter quod est excommunicatus est secretum, quam ubi est publicum. Tertia, si sacerdos sit excommunicatus nominatim, aut propter notoriam clerici percussione, & cum hoc toleratur ab ecclesia, verum sacramentum poenitentiae confert, si de facto conferat illud. Pater, quia licet in iure nihil sit de hoc cautum, tamen non est credendum, quod ecclesia toleraret eum in publica ad-

ministratiōe sacramentorū, & cūm hoc vellet q̄ facta per ipsum essent irrita: profectō esset intolerabilis error. Quarta, si sacerdos sit excōicatus nominatim, aut propter notoriā clerici percussione, & cū non toleretur ab ecclesia, si tentet absoluerē, nullū omnino confert sacramētum. Patet, quia ista seruabatur ante conciliū Cōstan. & ibi relinquitur ita seruādum perpe- tuis tēporibus quo ad ista duo genera excōicatorū, ergo. Itē quia talis nullā omnino habet iurisdictionem, ergo.

QVÆRITVR, de causa excōica-
tionis an sit peccatū mortale? Questio
hæc potest dupliciter intelligi. Primò
de iure. i. utrū non debeat ecclesia ex-
cōicare, nisi propter mortale. Secun-
dò de facto, an si excommunicet pro-
pter veniale, vel aliud factū quod nō
sit peccatum, excōmunicatio teneat.
In primo sensu cōmunis opinio est, q̄
nullus potest iure excōmunicari, nisi

De excōmunicatione.

propter mortale. Patet ex verbis domini Matthæi. 18. vbi tradita fuit potestas excōmunicādi, si peccauerit in te frater tuus, &c. Clarum est quòd de venialibus non requiritur illa diligentia. Itē ex concilio Meldensi. 11. q. 3. capit. nemo. Et hoc tenendum est pro certo: licet aliquando viderim oppositum defendi. Secundò dico, q̄ licet excommunicatio possit iure ferri pro quolibet mortali, quia finis ipsius est solus Christus, vt patet. 1. Corinthi. 5. quam tollit quodlibet mortale, tñ nō debet ferri nisi pro grauissimis criminibus de quibus aliter non speratur sanitas. Patet, quia est vltima medicina ecclesiastica, & nocet plusquam si gladijs feriretur, vt ait Augustinus. Item, quia excōicatio nō debet ferri quousque peccator non audiat ecclesiam. Item, quia Paulus non meminit excōmunicationis, nisi propter incestum, cū tamē essent plura alia crimina. Vnde

de patet, q̄ pro temporali damno non potest ferri excommunicatio, nisi sit nimis graue. Et quidem iudices pessimè faciunt, & grauiter peccant concedendo excommunicationes pro rebus leuibus, por las vuas, mançanas, &c. Et est vna de pessimis consuetudinibus quorundam ministrorum ecclesiastica potestate abutentiũ ista, quæ omnia iam corrupta sunt. Et anathematis nomẽ, quo audito maiores nostri tremabant, irrisioni nostris temporibus expositum est. Et ego credo, quòd istæ excommunicationes non obligant, nisi præsumatur esse mortale id pro quo feruntur: non enim de hoc dubito.

○ Sed utrũ statim q̄ homo peccat mortaliter, possit excommunicari? Respõ. q̄ non, quousque sit contumax & rebellis ecclesię. Patet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum, adhibe tecum, dic ecclesię (& vltimò venit excommunicatio) sit tibi quasi
li 3 ethni-

De excōmunicatione.

ethnicus. Idem constat ex Paulo, Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem deuita. Vnde de iure nullus potest excōmunicari, nisi præcedat trina admonitio: vt patet in cap. sacrosancta. de sententia excōmunica. Trina tamen admonitio nō est de essentia excōmunicationis: vt bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Duran. ibidem, & Glossa in cap. prædicto, & in cap. statuim⁹. Nec hoc est cōtra euāgelium, nam in euangelio ostenditur ordo iuris, non tamen dicitur, quòd ille est necessarius. Verum est quòd nō expedit aliter fieri quàm in euāgelio expressum est. Nihilomin⁹ si quis semel admonitus excōmunicaretur pro mortali, excōmunicatio esset valida. Non dubito tamē quin admonitio sit de essentia excōmunicationis: ita q̄ si quis excōmunicaretur antequā esset admonitus, excōmunicatio non teneret. Contra hoc potest fieri vnū argumentum

mētū, quia incurrētes excommunicationes latas in iure, nō admonētur prius, vt patet de incendiarijs, de percussorib⁹ clericorū, &c. qui quidē ipso facto incurrūt in snām, ergo. Respon. q̄ tales iam sunt admoniti ab ecclesia, & à lege Christi prohibente talia crimina, & ista est sufficiens admonitio.

QVAERITVR, utrū excommunicatio iniusta sit valida, vel utrū habeat aliquē effectū? Nota q̄ excommunicatio, licet & qualibet alia sentētia, dupliciter potest esse iniusta. Primò, quia ipso iure est nulla: vt si aliquis excommunicet non subditū, talis continet intolerabilē errorē, & nullū effectum habet, tam in foro exteriori, quā in interiori. Ita dicitur extra, de sententia excommuni. cap. per tuas. & ca. statui mus. in. 6. eod. tit. Secundò dicitur excommunicatio iniusta ex parte iudicis, quia videlicet malē iudicauit quacunq; ex causa id fiat, siue ex odio, si-

De excommunicatione.

ue ex defectu p̄bationis, siue ex ignorantia: talis tamen nō est ipso iure irrita. Et de hac est nostra disputatio modò, vtrū liget? Est quæstio nimis grauis, & de qua sunt diuersę sententiæ. Caieta. 2. 2. q. 70. arti. 4. 2. tenet expressè, q̄ talis sententia omnino est nulla, ita quòd nullum prorsus habet effectum apud Deū, nec apud homines. Probat, quia excommunicatio nō potest ferri nisi pro mortali, sed iste vt supponimus non peccauit mortaliter, ergo. Item quia sententia iniusta non est sententia, nam secundum. S. Thom. 2. 2. q. 70. ar. 4. iudicium iniustum non est iudicium. ergo. Adria. quodlibeto. 6. tenet eādem sententiā. Tenēt Ricard. d. 18. q. 5. arti. 3. Alexand. 4. p. q. 82. mēbro vlti. Syluest. verbo excommunicatione. 2. parrapho. 2. & 3. Pal. d. 18. q. 1. ar. 3, & Durā. d. 18. q. 4. Gratia. 11. q. 3. cap. qui iustus. & videtur esse sententia S. Th. q. 21. additio. ar. 4. omnes isti dicunt,

cunt, & excōmunicatio iniusta ex parte causæ si nō sit iure irrita, est valida. Horum sententia videtur fundari in cap. per tuas. de sentētia excōmunica. parrapho, verum inanis. vbi dicitur, & iniuste excōmunicatus debet recurrere ad superiorem, & petere absolutionē ab excōmunicatione iniusta, ne ecclesiæ sententiā cōtēnere videatur, & ex hoc amplius ligetur. Re vera videtur mihi, quōd omnes isti doctores loquātur breuius quā oporteat, ideō dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio. Iniuste excōmunicat⁹ nō priuatur suffragijs ecclesiæ communibus. Hanc tenēt omnes doctores, etiā illi qui asserunt sententiam iniustam ligare. Signanter Ricardus arti. 7. q. 2. & Palude, q. 1. ar. 1. & Alexand. vbi supra mēbro. 1. solus Durād. eam negat. Sed rationes Caietani, & Adria. suffiēter eam probant. ecclesia enim nō approbat iniquam voluntatem & sen-

De excōmunicatione.

sententiam iudicis quantum ad hoc, cum sit damnum innocētis, sine aliqua utilitate publica. Secunda propositio, talis sententia quæ non est ipso iure irrita, quantum ad hoc valida est, q̄ sic excōmunicatus nō solū ppter scandalū, sed absolutē tenetur vitare omnē cōmunionē & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homi. 26. tractās illud Ioan. 20. Quorū remiseritis peccata, &c. Patet hæc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano papa. 11. q. 3. cap. quibusnam. Quia si semel daretur facultas cui libet discernendi an causa sit iusta, vel non, esset magna cōfusio & schisma: ideo ecclesia iustissime præcipit vt talis remedia quærat iuris, & interim sententiam timeat, & ei pareat. Tertia propositio, si talis participaret in diuinis, vel alij eidē cōmunicarēt publicē, easdem pœnas incurreret coram ecclesia ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio

latio ad superiorem, & conuincor de
communicatione contra præceptum
ecclesiæ: iudex profectò iuste me con-
demnabit, tãquam irregularem. Hæc
Innocētius extra, de sentētia excom-
unica. cap. 40. & Grego. in homilia cita-
ta. Quarta propositio, licet ex vi præ-
cepti ecclesiastici (etiã in secreto) ille
teneatur euitare & euitari (quia præ-
ceptũ ecclesiæ æqualiter obligat exco-
municatum in publico, & in secreto)
ex epicheia tamē, siue ex licentia præ-
sumpta, aut ratihabitione potest com-
municare sine scandalo. Quia in alijs
præceptis sanè interpretamur intētio-
nē ecclesiæ, cū nō est verisimile ipsam
velle obligare. Hic autem nullo pacto
est verisimile ecclesiam ad abstinē-
dū obligare voluisse. Nec enim vult
alicui innocenti inferre damnum, nisi
propter bonum publicum. Priuare au-
tem in publico, necessarium est ad pu-
blicam vtilitatem: in secreto autē pri-
uare,

De excommunicatione.

uare, non est necessarium. Hanc puto
esse mentem & Caieta. & S. Thomæ.

8 QVAERITVR, vtrū excommu-
nicatio ignorata liget? Ad hoc sit pri-
ma propositio, Si ignorantia inuinci-
bilis sit facti & iuris. i. si sit talis quæ
excuset à tota culpa mortali, excusat
etiam à canone, non incurritur excō-
municatio. In hoc omnes conueniūt,
nec potest negari. Quia excommuni-
catio non potest ferri nisi pro morta-
li: sed iste non peccauit mortaliter vt
supponimus, ergo. Patet hæc de con-
stitutio. c. 2. rē quæ culpa caret in dānū
vocari nō cōuenit. Secūda, si quis pec-
cet mortaliter, & excōmunicatio non
sit formaliter lata pro illo facto, nō in-
currit sententiam canonis. i. si aliquis
sciat se peccare mortaliter, & ignoret
inuincibiliter id pro quo lata est excō-
municatio, non est excommunicatus.
V.g. occido Petrū, & scio me peccare
illū occidēdo, ignoro tamē inuincibi-
liter

liter illum esse clericū, nō incurro excōmunicationē. Patet, quia excōmunicatio non est lata cōtra percussorem hominis sed clerici, vt expressè habet̃ ea. si verò. extra de sententia excōmunicationis. Tertia, si factum pro quo lata est excommunicatio, sit aliàs licitum, vel non condemnatum iure diuino, ignorantia canonis excusat à pœna. V. g. si papa nunc sub pœna excommunicationis præciperet ne quis vestiretur serico, & ego ignorarē canonem istū, non incurrerē excōmunicationē, quia non pecco mortaliter cūm ignorarem inuincibiliter. Probatur ex cap. proposuisti. 82. d. Quarta, in omnibus statutis latis ab ordinarijs citra papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis excusat à sententia canonis, etiam si faciam mortale pro quo est formaliter lata excommunicatio. V. g. episcopus fert sententiam excōmunicationis in concubenarios, ego ignoro illam, non
incurro

De excōmunicatione.

incurro eā: estò sim concubinarus. Et hoc generaliter est verum in omnibus quoruncunque prælatorum inferiorum papa. Et etiam in religionibus patet, quia ita habetur extra de sententia excommunicationis li. 6. capit. vt animarū periculis. vbi hoc ipsum expresse cōtinetur. Et in his quatuor propositionibus omnes conueniunt doctores nemine discrepante. Sed tota difficultas est de sententijs iuris latis à papa, quibus est annexa excōmunicatio. V. g. lata est iniure excommunicatio cōtra incendiarios, est dubium, an cadens in factum & ignorans inuincibiliterius, incurrat excōmunicatiōem? De hoc sunt diuersæ sentētiæ inter docto. Adria. q. 3. de clauibus. Scotus. d. 16. q. 98. Maio. d. 18. q. 2. & Glo. in. c. à nobis. de sentētia excōmunicationis. & in capit. vt animarum. Ioan. Andre. ibi Barto. in. l. cūctos populos. de summa Trini. Omnes isti tenēt partem affirmatiua

firmatiuam, videlicet quod ignorantia iuris non excusat à poena, seu excommunicatione. Probatur ex prædicto capitulo. ut animarum. in quo papa in fauorem animarum instituit, quod non incurrat excommunicationem qui sciens factum ignorat ius, sed præcipit id observari in statutis ordinariarum inferiorum, nullam prorsus faciens mentionem de statutis papæ, ergo cum solum exceperit summus pontifex ordinariarum sententias, fit ut sententia iuris communis in sua vi perseueret. Item quia ignorantia iuris cui est annexa irregularitas, non excusat à tali poena, ut habetur in. c. cum illorum. de sententia excommunicationis, ergo nec ignorantia iuris cui est annexa excommunicatio excusabit ab ea. Hæc est horum sententia, & quidem videtur, quod sit tutior, præsertim quia fauet usus ecclesiæ quæ communiter irretitos his laqueis remittit ad superiores per confessores, estò poenitentes laborerint inuincibili

De excōmunicatione.

cibili ignorantia. Oppositā sententiā tenēt Syluest, verbo, excōmunicatio. 2. §. 3. & excommunicatio vltimo. §. 3. & verbo, Ignorantia. 1. parrapho. 8. & summa Angelic. Et videtur esse Caieta. & Anto. Qui omnes tenēt, quod ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excommunicatione. Probatur, excōicatio non potest ferri nisi pro cōtumacia, vt patet ex euāge. sed qui ignorat inuincibiliter non est cōtumax, ergo. Item si aliquis sciat substantiā mali actus, & ignoret inuincibiliter aliquā circūstantiā eius, non imputatur ei ad malitiā talis circūstantia, ergo. Ad argumenta vtriusq; opinionis potest faciliter responderi. Et quanuis sapientissimus magister Victoria in neutram partē apertē declinet, tamen primā sententiā reputat tutiorē. Et ideo tenēdū est, qd si fiat id pro quo lata est formaliter excommunicatio, incurritur, estō inuincibiliter ignoretur ius.

Nec valet solutio Syluestri, quia etiam pontifex est ordinarius, & quod eius sententiae etiam excipiuntur in illo ca. ut animarum periculis. quia est contra communem usum loquendi. Nam in titu. de officio iudicis ordinarij. iurisperiti communiter distinguunt ordinarium a summo pontifice.

Q Væritur an incurrat sententiã ex- 9
cõicationis qui facit aut omittit aliqd inuincibiliter credens se incurrere ex-
cõicationẽ propter illud? V. g. furatus
sum decem aureos in ecclesia, & credo inuincibiliter quod ob illud crimen sit po-
sita excõmunicatio, cũ tamẽ nõ sit: est
dubiũ, an incurrã? Et videtur quod sic, quia
qui facit actum aliàs bonum, si cogitat
esse malũ, peccat propter illam cõsciẽ-
tiam, ergo. Respõ. quod in tali casu pecco
mortaliter, & incurro tantam culpam
& poenã, quantã incurrissem, si de fa-
cto fuisset imposita excõmunicatio p
illo opere, sicut ego cogito: quia con-

De excommunicatione.

scientia est quæ damnat, vel absoluit,
Secundò dico q̄ talis quādiu habet illā
cōscientiam debet se in omnibus habe
re, ac si verè esset excōmunicatus, nam
aliàs peccabit propter conscientia quā
habet. Tertiò dico q̄ talis de facto nul
lam excommunicationē incurrit. Pro
batur, quia ipse non potuit supra se fer
re talem sententiā nec alius tulit, ergo.
Itē, quia si ille cogitasset eodē modo,
q̄ propter illud opus incurrebat mor
tem temporalem, nō incurrisset illam
propter solā suā imaginationē, ergo.
Ad argumentū in cōtrariū dico, q̄ nō
est idē iudiciū de culpa & de pœna, nā
culpa pēdet ex vniuscuiusq; volūtate,
pœna autē non nisi à iure, vel à iudice.

10

Iam verò de secundo principaliter
quæritur, utrū liceat cōmunicare cum
excommunicato? Hic sunt breuiter
tria definiēda. Primū in quibus sit lici
tū communicare cum excōmunicato,
& in quibus non. Secundū an incurrat
aliquam

aliquam cēsuram qui participat cū ex-
 communicato in prohibitis. Tertium
 an sit semper mortale peccatū partici-
 pare cū excōmunicatis in prohibitis.
 Quoad primum, sit prima propositio,
 post conci. Constāt. duo genera excōi-
 catorū tenemur vitare. s. excōmunica-
 tos nominatim, & excōicatos propter
 notoriā clerici percussione: cū his in
 quā est prohibitum participare, in his
 quæ in hoc carmine continentur, Os,
 orare, vale, cōmunio, mensa negatur.
 Hoc tamen intelligendū est, quādo ta-
 les excōmunicati nō tolerantur in mi-
 nisterio ecclesiæ. Nam si tolerātur per
 communē errorē, iam diximus suprā
 q̄ sacramenta ab eis collata sunt vali-
 da, ac proinde nō tenemur vitare eos,
 etiam in istis. Hoc patet ex iure, & ex
 prædicto conci. Secunda, cū omnibus
 excōmunicatis quocunque modo sint
 excommunicati, est licitū participare
 in his quæ hoc carmine continentur.

De excommunicatione.

Vtile, lex, hūile, res ignorata, necesse.
Vide in sūma Caie. declarationē horū
verborū. Tertia, excōmunicatos nō no-
minatim, nec propter notoriā clerici
percussionē, nullus tenetur vitare post
concilium Cōstan. etiam in contentis
in primo versu. Vnde possumus cū eis
colloqui, diuina officia audire, indu-
cere eos ad administrādū sacramenta,
si eis ex officio vel ex commissiōe hoc
iucumbat: quia sic ordinauit cōcilium,
in fauorem animarum. Hæc est aliquo-
rum nō omnium. Nam Syluest. Caie.
& Adri. tenēt oppositum quoad parti-
cipationem sacramētorum tam actiuā
quā passiuā: aiunt enim eos peccare
in tali administratione sacramentorū,
ac proinde non licere fidelibus eos in-
ducere ad eam. Forsitan concilium nō
ordinauit, nisi q̄ facta per tales essent
valida: quia hoc maximè expediebat
animabus. Quoad secundū de quanti-
tate pœnæ, sit prima propositio. Qui
parti-

participat in prohibitis cum excōmunicatis, de quibus loquitur prima propositio, incurrit sententiam excōmunicationis maioris in duobus casibus. Primò quando participat in crimine pro quo fuit lata excommunicatio. Secundò quādo excommunicatio fertur sub hac forma. excōicemus Petrum & omnes participantes, & cum illo communicantes. Extra hos duos casus solū incurritur excōicatio minor: & de hoc non est dubitādum. Secunda propositio, participare cum excōmunicatis de quibus in prima ppositione, est peccatū mortale, solū in tribus casibus: scilicet si participet in diuinis, vel in crimine, vel in contemptu ecclesiæ seu clauium. In omnibus alijs solū erit veniale participare cum eis. Hæc omnia habentur ex determinatione concilij Constantien. vt Adria. Antonin. Caietra. Sylue. & vsus ecclesiæ testatur. Hoc dico quia illa determinatio non extat

De excommunicatione.

apud nos, nec in prædicto concil. ex defectu impressorum. Sed multi testantur se vidisse illam. Et papa Eugen. in quibusdam ordinationibus reuocauit omnia facta in concil. Basiliensi, vbi fuit ordinatum, q̃ omnes excommunicati vitarentur, quod erat contra determinationem Concilij Cōstant. Nota hic quòd quilibet fidelis tenetur iure diuino vitare excommunicatum (quocunque modo sit excōmunicatus) in duobus casibus, præter eos quos recensuimus. Primus, quando eius conuersatio est mihi nociua, qua moueat nocendo in fide: vel circa bonos mores. Secundus, quando ex mea conuersatione ipse sumit fauorem, para autorizar su doctrina falsa, o error, propter quod est excommunicatus. Extra hos duos casus non est de iure diuino vitare excōmunicatū, sed solūm de iure positiuo.

II QVAERITVR, vtrūm excōmunicatum ab episcopo Salmantino, vel
Bur-

Burgensi. &c. teneantur vitare qui sunt de alio episcopatu, supposito q̄ sciant illum esse excōmunicatum? Videtur q̄ non, quia supra Burgenses nullā potestatem habet episcopus Salmantinus, quomodo ergo poterit illos obligare ad non participandum cum suo excōmunicato? Scotus. 4. distinct. 19. quest. 5. respōdet (& bene) q̄ omnes qui sunt in ecclesia Dei, tenentur vitare eum in quocunq; loco existat excōmunicatus. Sed tamen non bene respondet ad argumentum in contrarium, nam dicit q̄ episcopus non habet de iure diuino potestatem excommunicandi, nam sic non posset obligare non subiectos ad non participandum cum suo excōmunicato: sed habet talem potestatem ex cōcessione papæ, à qua habet, quòd possit priuari omnibus suffragijs & communicationibus licitis. Sed dico quòd episcopus de iure diuino habet potestatem excommunicandi subdi

De excommunicatione.

tos ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et quicquid potest papa in toto orbe, potest etiã episcopus in suo episcopatu, stando dūtaxat in iure positiuo: paucis exceptis, vt creare episcopum. Vnde ad argumentum, quomodo potest episcopus obligare non nisi subditos: dico q̃ potest ex eo q̃ est de iure diuino, q̃ excommunicatus in vno loco vitetur in omnibus alijs: vt patet ex ferie euangelica, Si ecclesiam nō audierit, sit tibi quasi ethnicus & publicanus. Omnibus Christianis dicitur illud, non solū dicitur illis qui vnus sunt episcopatus, sed omnibus. Secundō dico cū Maio 4. d. 18. q. 4. q̃ illa obligatio nō prouenit ex sentē. episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidem præcipit, quōd excommunicatus in vno episcopatu vitetur in alijs omnibus. vt habetur in Concilio Niceno. cap. 5. & in Concilio Sardicen. ca 16. & 17. & in cōcilio Citrocheno.

cheno ca. 2. & 3. Hęc autem habentur
11. q. 3. in multis cap. ca. si quis presby
ter. & cap. quisquis. &c.

QVÆRITVR, an obligatio ad 13
nō participādū cū excoīcatis, sit tan
ta, q̄ obliget ad sui obseruātiā, etiam
cum periculo mortis? V. g. Tyrannus
vel alius excōmunicatus minatur mi
hi mortem nisi communicem cū illo,
vel dicā ei missam, an teneam mori po
tiusquā id facere? Est quæstio grauis,
& disputatur in prima secundæ. q. 96.
ar. 4. Sūt opiniones, quidā dicūt q̄ lex
humana ex natura sua & de se non
potest obligare ad sui obseruantiā cū
periculo mortis, & si aliquando obli
gat est de per accidēs, quia scilicet ad
iūgitur bono cōmuni, vel fidei, vel re
ligionis. Probāt, quia debet esse iusta,
vt si papa obligaret me ad nunquā
comedendū carnes feria sexta, certē
esset lex impia, ergo. Caie. prima secū
dæ loco citato, tenet oppositū. Dicit

De excommunicatione.

enim ꝓ papa & rex possunt condere legem quæ ex sua natura & de per se obligat ad sui obseruatiã cū periculo mortis. Dicit secūdo ꝓ si aliqua lex non obligat isto modo, est solū ex benignitate legislatoris, qui noluit obligare cum tali periculo, non autem ex vi legis. In summa autem sua dicit multa, respondens ad quæst.

Primò ait quòd in humanis non est mortale communicare cum excommunicatis in prohibitis, & quòd ab excommunicatione propter talẽ meritum excusatur. Secundò dicit, ꝓ in diuinis etiam secluso contemptu ecclesiæ, nullo modo licet cõmunicare cū excõmunicatis, etiã ob vitãdam mortem. Quia talis participatio est mortalis, quæ nullo metu excusatur: vt dicitur in cap. sacramentis. extrã, de sententia excommunicatio. Certe ista sententia est nimis grauis & odiosa. Vnde dico, ꝓ metus mortis excusat à mortali

&

& ab excōmunicatione, propter participationē in diuinis cū excommuni-
catis incurrendam, secūso cōtemptu
ecclesiæ. Probo, quia non est verifimi-
le, q̃ ecclesia intendit obligare ad ob-
seruantia suarū legum cū detrimento
salutis propriæ. Cū ergo excommuni-
catio sit pœna ecclesiastica, & de iure
positiuo, non est dicēdū q̃ obligat cū
periculo mortis. Et sic ad. c. sacramen-
tis. dico q̃ illa decretalis est intelligen-
da: quādo in contēptū ecclesiæ mina-
tur mors. Vel qñ cōmittitur peccatum
mortale interueniente morte. Vel qñ
participat in crimine criminoso cū ex-
cōmunicato, vt ait. S. Th. quodlibeto
12. ar. 9. & Syluester verbo metus, par-
rapho. 7. & Durand. distin. 18. q. 5.

QVÆRITVR, vtrū ipsemet ex-
cōmunicat⁹ teneatur vitare fideles? &
loquor de omnibus excommunicatis
quocunque modo. Respondeo, & sit
prima propositio, excōmunicatus cu-
ius

De excommunicatione.

ius excommunicatio est occulta nō tenetur ratione excommunicationis abstinere in publico consortium aliorum, & communionem, etiā in diuinis, sed potest & debet se in omnibus ita habere, ac si non esset excommunicatus. Hæc est cōclusio Syluestri verbo, excommunicatio. 3. parrapho. 5. Probatur, nullus tenetur se infamare, imò omnes tenentur iure diuino & naturali ad tuendā famā maximè propriā (curam habet de bono nomine) ergo. Itē quia quilibet tenetur non scandalizare alios : sed si excommunicatus secretè, fugeret aliorum cōsortia, scandalizarentur illi nescientes causam, ergo nō debet fugere. Secunda, publicè excommunicatus tenetur vitare alios fideles tam in publico quàm in secreto: de hoc non est dubiū. De quātitate publici excommunicati, publicè si cōmunicet cum alijs in diuinis & prohibitis, idē est iudiciū ac de peccato participantium cum eo, non

non peccat ille magis quā illi: excepto
q̄ fideles post conciliū Constantiense
habent facultatem inducendi excom-
municatos non nominatim, nec pro-
pter notoriā clerici percussione, ad
aliqua in quibus si se intromitterēt ipsi
excommunicati non rogati, grauiter
peccarent.

Sed utrū vnus excōicatus teneatur
vitare aliū excōicatu? Videtur q̄ non,
quia olim leprosi qui hos excōicatos
figurabant, poterant inuicem colloqui
& conuersari, ergo. Itē quia excōicati
nō sunt iā de corpore mystico ecclesiæ
ā quo separat excommunicatio, ergo.
Respond. q̄ sine dubio tenendū est q̄
ita est prohibitū excōicato, participa-
re cū alijs excommunicatis, sicut cum
alijs fidelibus, & æquē peccat cōmuni-
cando cū illis, ac cū istis. Et omnes ex-
communicati, sic ad inuicē communi-
cātes, incurrūt excōmunicationē mi-
norē. Patet, quia aliās excōicati essent
melio-

De excommunicatione!

melioris cōditionis vt sic, quā non ex-
cōicati: qui quidē priuātur illa cōuer-
satione. Itē, quia adhuc sunt membra
ecclesiæ per fidē. Secundò dico, q̄ ex-
communicati ob hoc solū q̄ sunt ex-
communicati, non sunt exēpti à legi-
bus & præceptis suorum prælatorum,
& papæ. Quia non sunt omnino ex-
tra ecclesiā, sicut ethnici, nec sunt to-
taliter abscissi: & ideo tenentur supe-
rioribus parēre, & secus facientes pec-
cant, & incurrunt alias excommuni-
cationes & pœnas.

15

Dico vltimò, q̄ titulo excōicationis
maioris prohibetur non solū licita
cōuersatio cum excommunicato, sed
etiam illicita. Vnde mulier subiiciens
se excōicato, grauius peccaret quā si
peccaret cū non excōmunicato. Itaq;
præter malitiam quā habet illud pec-
catum ex suo genere, habet aliquam
rationem circumstantiæ excommuni-
cationis. Hoc patet, quia in prohibitio-

ne

ne communicationis, includitur prohibitio illicitæ cōmunicatiōis à fortiori: & non dubites de hoc.

Dico denique, non sacerdotes posse 16
excoicare, dūmodo iurisdictionē habeant in foro cōtentioso, vt archidiaconi, legati, & electi. Sed est graue dubiū, an occultè excoicat° possit excoicare: ita q̃ talis sententia valeat? Palu. 4. d. 18. q. 2. respōdet, q̃ sic. Probat ex cap. ad probandum. de sententia & re iudicata. Et ex. l. Barbarius. ff. de re iudicata. Et habetur. 3. q. 7. c. 1. & 8. q. 4. ca. nonne. Idem tenet Gratianus. 3. p. q. 7. in fine. Contrariū Syluester verbo excoicatio. 2. parrapho. 1. Nā Alexander. 24. q. 1. c. audiuius. dicit exco munitū excommunicare nō posse, nec enim deicere potest quēquā iam pstratus. Idē patet in cap. aduersus. de immunitate ecclesiarū. & ibi Glossa. Et in cap. exceptionē de exceptionib°. Ad hoc responderetur, publicè excoicātū

De excommunicatione:

catū suspēsum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure cōmuni, ecclesiastico tamē, nam à ciuili non est suspensus, ita q̄ sentētiæ non valeant: nisi cū per annū perseuerat in excōicatione, vt habetur extrā de hæreticis. c. excōicamus. parrapho. credentes. Suspensus quoque est à beneficio suscipiendo: ita q̄ non possit accipere, nec retinere si accipit. patet, de clerico excommunicato cap. postulastis. A fructibus etiā percipiēdis beneficij quod habuit ante excommunicationē, ipso iure suspēditur. de appellatio. cap. pastoralis. parrapho. verū quia. Sed non priuatur beneficijs habitis ante excōicationē eo ipso: priuādi tñ sunt & expoliandi, si diu in excōicatione permaneāt: vt patet de ætate & qualitate. c. cū bonæ memorię. Et de hæreticis. c. excōmunicamus parrapho. credētes. Quæro an ab officio sint suspensi? Patet. 24. q. 1. c. audiuiimus. Et de excessi-

cessibus praelatorum capitu. vltim. Et omnes iuris periti atque theologi ita sentiunt. Occultè autem excommunicatus non est suspensus ab officio. Nā publici officij gesta ab excommunicatione occulto valent, nec sunt irrita quando diu toleratur ab ecclesia. Et hæc est opinio communis Ricard. 4. distinction. 18. articul. 7. quæstio. 1. Caietan. in summa. verbo, absolutio. Innocen. capitul. veritatis. de dolo & contuma. Panormita. ibid. Syluest. verbo excommunicatio. 3. parrapho. 10. 11. & 23. Nam si actus occultè excommunicati irritarentur, postea cūm detegeretur excommunicatio, multi de suo statu dubitarent. Item patet ex concilio. Constāt. in quo ad euitanda scandala & multa pericula, solū priuamur à communicatione excommunicatorū qui sunt specialiter nominati, vel percussores clericorum: & tamē si essent irrita quæ facerēt, teneremur abstinere.

De excommunicatione.

re. Item in cap. ex pia. de exceptio. lib. 6. Item sententia lata ab excommunicato occultè, tenet quantum ad exteriora, & non solum ratione scandalì. 8. quæstion. 4. capitul. nonne. Credo tamen q̄ per talem sententiam non priuatur excommunicatus suffragijs cõmunibus. Quia ex parte ferentis erat nulla: sed valida ratione præcepti ecclesiastici, & propter vtilitatem communem. Confirmatur, quia cõcilium Constant. voluit illam indulgentiam esse, non in releuationem excommunicati, sed populi christiani: ergo cùm priuare suffragijs pertineat ad auctoritatem ipsius excommunicantis, non debet releuari suffragijs inquam, idest bonis interioribus quæ Deus præbet membris suæ ecclesiæ. Nam bene priuat eum orationibus publicis, missa, officio diuino. An autem publicè excommunicatus possit dare facultatem audiendi confessiones? Palud. 4.

distinct. 23. questio. 2. tenet q̄ sic. Ego
credo q̄ non, quia est suspensus. Occul-
tè autem excommunicatus licitè po-
test alteri committere, ipse verò licitè
absolvere non potest.

Quoad quartum & ultimum de ex- 17
communicatione minori, dicimus pri-
mò, quod excommunicatio minor
est censura ecclesiastica, qua homo ex-
cluditur à passiva tantū participatio-
ne sacramentorum: & ex consequen-
ti à passiva electione canonica. Quia
sic disponit ius, extra de clerico ex-
communicato. Et hæc excommunica-
tio post concilium Constanti. in duo-
bus tantum casibus incurritur. Pri-
mus si participatio interuenit cum no-
minatim excommunicatis publicè. Se-
cundus si cum excommunicatis pro-
pter manū violētā in clericum noto-
riam (extra casus à iure permisso) &
peccat mortaliter peccato sacrilegij
excommunicatus minore excommu-

De excommunicatione.

nicatione, si se ingerit passiuè participationi cuiusque sacramenti. Quia exclusus ab ecclesia indignus accedit: sicut excommunicatus maiore ingerēs se diuinis. Participātes autem cum excommunicato minore, nullā ex participatione incurrunt censuram. Quia excommunicatio minor non transit in tertiam personam.

- 18 Sed vtrum quilibet sacerdos possit absolvere ab excommunicatione minori? Respondeo q̄ non secundum Caietanum, verbo, absolutio, & verbo, excommunicatio minor. circa finem. Et Syluester verbo, absolutio. 1. parrapho. 2. Et est communis opinio. Probat Caietan. quia quæcunque excommunicatio est vinculum fori contentiosi, ergo exigitur in absolvente potestas iurisdictionis in eodem foro: at simplex sacerdos non est iudex nec habet nisi potestatem ordinis, ergo. Confirmatur ex capitul. nuper. de
senten

sententia excommunicationis. Oportet ergo recurrere ad ministrum ecclesiæ habentem aliàs potestatem iurisdictionis: & posset diaconus, imò simplex clericus habens iurisdictionem, absolvere à minore excommunicatione, multò magis quàm à maiore. Quoniā vtriusque absolutio non spectat ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis. Et ista pro materia excommunicationis sufficiant.

L A V S D E O.

L I 3

Sequitur Tabula quę tionum & articulorum in hac summa conten- torum.

VAESTIO.1.de sacramentis in
communi. Quid sit sacramen-
tum. fo.1.pagin.1.numer.1.

Vtrum differant sacramenta nouę
legis a sacramentis veteris legis? fo.2. pag.
2.nu.2.

Sacramenta nouę legis quot sint? fo.4. pa.
1.nume.3.

Sacramenta septem nouę legis à quo fuerint
instituta? fo.4.pag.2.nu.4.

Sacramenta septem, an omnia sint verè & pro-
prię sacramenta? fo.4.pagin.2.nume.5.

Sacramenta septem nouę legis, an contineant
gratiam. &c. fo.5. pag.6.nume.6.

Sacramentorum sufficientia ostenditur. fo.5.
pagin.2.nume.7.

De Baptismo.

Baptismus quando fuerit institutus. fol.
7.pagin.1.numero.8.& pagin.2.nu.9.

Vtrum obligatio baptismi, & aliorum
sacramentorum nouę legis inceperit statim

Ll 4 post

TABVLA.

- post Christum passum. fo.8. pag.1.nu.10
 Et quando legalia cessauerunt. ibidem. pagina.2.
 Promulgatio euangelij quando fuit facta sufficienter. fo.9. pag.2.nu.11.
 Baptismi materia quæ sit? fol.10. pagin.2. numer.12.
 Baptismi forma quæ sit. fol.11. pagina.1. numer.13.
 Baptismi formã quæ mutatio impediatur. fol.11. pag.2. nu.14.
 Baptismus in nomine Christi an sit validus. fol.12. pag.1. nu.14.
 Baptismus in nomine Trinitatis an sit validus. fo.13. pag.1. nu.15.
 Baptizans an propriam personam exprimere debeat? fo.13. pagin.1.&2. nu.16.
 Baptizare vnum vtrum duo simul possint? fo.14. pag.1.
 Baptizata persona, vtrum debeat explicari. fo.14. pag.1. nu.17.
 Vtrum sit necessarium, quòd puer baptizandus mergatur aqua. fo.14. pag.2. num. 18.
 Baptismus vtrũ remittat omnia peccata etiam actualia. fo.15. pag.1. nu.19.
 Vtrum baptismus remittat totã poenam. fo.16. pag.1.
 Vtrũ in baptismo detur gratia. f.16. p.2. nu.20.
 Vtrum baptismus in omnibus cõferat æquale effectum.

TABVLA.

effectum. fo.16.pag.2.nu.21.&fo.17.pa.1.

Vtrum peccator in actuali peccato sit baptizandus. fo.17.pag.2.numc.22.

Vtrum recedente fictione incipiat valere baptismus. fo.18.pag.1.

Vtrum sint plura baptismata? fol.18.pag.2.numero.23.

Vtrum pueri sint baptizandi? fo.19.pagin.1.numc.24.

Vtrum furiosi & amentes sint baptizandi? fol.19.pa.2.nu.25.

Vtrum pueri infidelium inuitis parētibus sint baptizandi? fo.20.pa.2.nu.26.

Vtrum mali ministri conferant vera sacramenta? fo.21.pag.2.nu.27.

Vtrum ministrans sacramenta in mortali peccet mortaliter? fo.23.pag.1.nu.28.

Vtrum liceat recipere sacramenta â malis ministris? fo.co.pa.2.nu.29.

Vtrum liceat recipere baptismum ab excommunicatis. fo.25.pa.1.nu.30.

Vtrum puer intra vterum possit baptizari. fo.25.pag.1.nu.30.aliàs.31.

Quid faciendum de muliere damnata ad mortem. fo.co.pa.2.nu.32.

Qua ætate sunt pueri baptizandi. fol.26.pa.1.num.33.

Vtrum ad baptismum requiratur intentio baptizantis. fo.co.pa.2.nu.34.

TABVLA.

Vtrum baptismus possit iterari. fol. 29. pag. 2. nu. 35.

Vtrum puero secretè baptizato, sint repetenda solennes benedictio. eccles. fo. 30. pa. 2. nume. 36.

Vtrum in baptismo puer faciat votum. fol. 30. pa. 1. nu. 37.

Vtrum in baptismo debeant cōcurrere simul materia & forma. fo. eod. & pa. nu. 38.

Quæstio secunda de Confirmatione.

Vtrum confirmatio sit à Christo instituta. folio. 31. pag. 1. nu. 39.

Quæ sit materia confirmationis. fo. 32. pa. 2. nu. 40.

Vtrum balsamum sit de necessitate confirmationis. fo. 33. pag. 1.

Vtrum chrisma debeat esse cōsecratum. fo. 34. pa. 2. nu. 41.

An chrisma debeat ab episcopo consecrari. fo. 34. pag. 2. nu. 42.

Quæ sit forma confirmationis. fo. eod. pag. 2. nu. 43.

An confirmatio imprimat characterem. fo. eo. pa. 1. nu. 44.

An possit aliquis non baptizatus confirmari. fo. 36. pag. 1. nu. 45.

An confirmatio conferat gratiam. fol. eod. pag. 1.

TABVLA.

pag.1.numero.46.

An omnes debeant confirmari. fol.36. pag.2.
num.47.

In qua ætate sit conferendum hoc sacramentū
confirmationis. fo.37.pa.1.num.48.

An solus episcopus possit hoc sacramentum cō
ferre. fo.eod.pag.2.numero.49.

Quis sit ritus sacramenti confirmationis. fol.
38.pag.1.numero.50.

Quæstio.3. de Eucharistia.

Vtrum Eucharistia sit sacramentum. fo.
39. pag.1.numero.51.

Vtrum sit de necessitate salutis. fol
eod.pag.num.52.

Vtrum sint aliquæ figuræ huius sacramēti. fo.
40.pa.2.nu.53.

Vtrum materia eucharistiæ sit panis & vinum.
fo.& pag.ca.num.54.

Vtrum panis consecrādus debeat esse azymus.
fo.42.pag.1.nu.55.

Vtrum requiratur certa & determinata quanti
tas panis. fol.42.pa.2.numero.56.

Vtrum oporteat materiam consecrationis esse
præsentem. fo.43.pa.1.num.57.

Vtrum vinum sit materia huius sacramenti.
fo.eod.pag.2.nu.58.

Vtrum in aceto possit cōsecrari. fo.43.pa.2.

Vtrum in musto possit consecrari. fol.&
pag.

T A B V L A.

pag. ead.

Vtrum aqua sit miscenda cum vino. fo. 44.

pag. 1. nume. 59.

Vtrum in eucharistia maneat substantia panis. fol. eod. & pa. ead. nume. 60.

Vtrum omnia accidentia panis & vini maneant. fol. 45. pag. 1. nume. 61.

Vtrum hæc conuersio sit instantanea, vel successiua. fol. eod. pag. 2. nume. 62.

Vtrum Christus sit totus in tota hostia & totus in qualibet parte. fol. 46. pag. 1. nu. 63.

Vtrum continentia & existentia corporis & sanguinis Christi, & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis. fol. 47. pag. 47. num. 64.

Vtrum realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in sacramento eucharistiae, duret dumtaxat pro tempore quo sacramentum est in usu. &c. foli. eod. pag. 2. num. 65.

Vtrum in sacramento Eucharistiae Christus sit adorandus adoratione latriæ non solum in interno cultu, sed etiam externo. fol. 48. pag. 1. num. 66.

Eucharistia quòd in sacrario reseruari liceat, & ad infimos deferri, ostenditur. fol. eod. pag. 2. numero. 67.

Vtrum Christus moueatur in eucharistia. fo. 49. pagin. 1. nume. 68.

Vtrum

T A B V L A.

Vtrum Christus possit videri in hostia consecrata. fol.eod.pag.2.num.69.

Quid faciendum quando in hostia apparet puer, vel alia forma quævis. fo.50.pa.2.num.70.

An accidentia in hoc sacramento habeant aliquod subiectum. fol.51.pag.1.nu.71.

An liquor non consecratus possit misceri vino consecrato. fol.co.pag.2.nu.72.

Quæ sit forma consecrandi panis. fo.52.pa.2.numero.73.

Quid demonstretur per ly hoc. fo.53.pa.1.numero.74.

Qui sint effectus eucharistiæ. fo.54.pa.2.numero.75.

Vtrum per hoc sacramentum remittatur mortale peccatum. fo.55.pag.2.num.76.

Vtrum prærequiratur confessio ante eucharistiæ sumptionem. fo.56.pa.2.numero.77.

Vtrum aliquando liceat sumere sine præuia confessione. fo.58.pa.2.numero.78.

Vtrum eucharistia sit danda peccatori perseueranti in peccato. fo.59.pag.1.numer.79.

Vtrum nocturna pollutio impediat sumptionem eucharistiæ. fol.60.pag.1.num.80.

Vtrum sumens eucharistiam debeat esse ieiunus. fo.63.pag.1.numero.81.

Vtrum in necessitate liceat cōsecrare post prædium. fo.co.pag.2.num.82.

Vtrum eucharistia possit dari non habentibus

T A B V L A.

- bus vsum rationis. fo. 64. pag. 1. num. 83.
Vtrum liceat quotidie communicare. fol.
 65. pa. 1. num. 84.
Vtrum sit præceptum de eucharistiæ sumptio
 ne. fo. 66. pag. 2. numero. 85.
Vtrum sit necessarium sumere eucharistiā sub
 vtraque specie. fol. 67. pa. 2. numero. 86.
Vtrum minister eucharistiæ sit sacerdos. fo.
 69. pa. 1. numero. 87.
Vtrum communicare laicos pertineat ad sacer
 dotes solos. fo. eod. pa. 5. numero. 88.
An malus sacerdos possit consecrare. fol. 70.
 pag. 1. nume. 89.
An missa mali sacerdotis tantum profit ac mis
 sa boni. fo. eod. pag. 2. numero. 90.
An hæretici, schismatici, excommunicati, pos
 sint consecrare. fo. 71. pag. 2. num. 91.
An liceat audire missam, aut recipere euchar
 istiam ab hæreticis, schismaticis, & excommu
 nicatis. fo. 72. pag. 2. nu. 92.
An liceat sacerdoti abstinere omnino à celebra
 tione. fo. 73. pa. 2. numero. 93.
Quod sit opportunum tempus ad celebrandū.
 fo. 74. pag. 2. num. 94.
An liceat pluries in die celebrare. fol. 75. pag.
 2. num. 95.
Quo tempore missa sit celebranda. fo. 79. pa.
 2. numer. 96.
In quo loco sit celebrandum. fo. 77. pa. 1. n. 97.

Quo

TABVLA.

Quomodo ecclesia violatur & reconciliari de
beat. fo. eo. pa. 2. nu. 98.

Quando incoepit missæ celebratio. fol. 78.
pa. 2. nu. 99.

Quomodo sit occurrendum defectibus in mis
sa contingentibus. fo. 70. pa. 2. nu. 100.

Missæ an sit sacrificium. fo. 80. pa. 2. nu. 101.

Christus quod in vltima cœna seipsum sub
speciebus panis & vini Deo patri pro nobis
obtulerit, ostenditur. fo. 81. pa. 2. nu. 102.

Quæstio quarta de Pœni tentia.

AN pœnitentia sit sacramentum. fol.
80. aliàs. 82. pag. 2. nu. 103.

Quæ sit materia pœnitentiæ. fo. 84.
pag. 1. nu. 104.

Quæ sit forma. fo. eo. pa. 2. nu. 105.

An pœnitentia sit sufficiens remedium contra
peccata. fo. 85. pag. 2. nu. 106.

An pœnitentia sit necessaria post peccatum.
fo. 86. pa. 2. nu. 107.

An per pœnitentiam pœna debita peccatis re
mittatur. fol. 87. pa. 1. nu. 108.

Quomodo remittantur peccata venialia. fo.
eo. pag. 2. nu. 109.

An peccata remissa semel, redeant per sequens
peccatum mortale. fo. 89. pag. 1. nume. 110.

An

TABVLA.

An per poenitentiam restituatur gratia per-
ta, & virtutes. fol. 90. pag. 1. nu. 111.

Per omnia bona opera restituitur aliquid de
gratia perditā. fol. 92. pa. 1. num. 112.

Quid sit contritio. fo. eod. & pag. nu. 113.

Vtrum sufficiat solum dolere de præteritis, vel
an requiratur propositum cauendi futura.
fo. 93. pa. 1. nu. 114.

Vtrum contritio debeat esse distincta de sin-
gulis peccatis. fol. 94. pa. 1. nu. 115.

Vtrum quicumque dolor licet parvus sufficiat
ad remissionem peccatorum. fol. 95. pa. 2.
nume. 116.

Vtrum de maiori peccato sit habenda minor
contritio. fo. 97. pa. 1. nu. 117.

Vtrum cōtritio debeat procedere ex dilectio-
ne Dei super omnia. folio eod. & pagin.
nume. 118.

Vtrum omnis qui habet contritionem conse-
quatur gratiam infallibiliter. fo. 98. pag. 2.
nume. 119.

Vtrum attritio possit fieri contritio. fol. 99.
pag. 2. nu. 120.

Vtrum tota vita præsens sit tempus contritio-
nis, & quando tenetur homo conteri. fo.
110. alias. 100. pag. 1. nu. 121.

Vtrum post hanc vitam sit locus poenitentiae.
fol. 101. pag. 2. nu. 122.

Vtrum peccata venialia remittantur post hanc
vitam.

TABVLA.

vitam. fo.eod.& pag.nu.123.

Vtrum remittatur per contritionem tota poe-
na debita peccatis. fo.102.pa.2.nu.124.

Vtrum confessio sit de necessitate salutis sicut
baptismus. fo.103.pa.1.nu.125.

Vtrum confessio sit tam necessaria sicut ba-
ptismus. fo.104.pag.2.nu.126.

Vtrum confessio sit de iure naturali. fo.105.
pag.1.nu.127.

Vtrū teneatur cōfiteri peccata venialia. fol.
eo.& pag.nu.128.

Vtrum possit aliquis cōfiteri peccatum quod
non habet. fo.106.pag.2.nu.129.

Item de scrupulosis. fo.eo.& pag.ea.

An qui confitetur veniale quod non fecit, pec-
cet mortaliter. fo.107.pa.2.nu.130.

De tempore quo obligat praeceptum confes-
sionis. fo.108.pag.1.nu.131.

Vtrum aliquando teneamur statim confiteri.
fo.110.pa.2.nu.132.

Vtrum teneamur confiteri in articulo mortis.
fo.111.pa.1.nu.133.

Vtrum ante eucharistiam teneamur confite-
ri. folio eod.pa.2.

Vtrum ad recipienda alia sacramenta tenea-
mur confiteri. fo.112.pa.1.nu.135.

Vtrum ad administranda sacramenta tenea-
mur cōfiteri. folio.113.pagin.1.nu.136.

Vtrū teneamur confiteri semel in anno. fo.
M m cod.

TABVLA:

eod.pa.ead.nu.137.

Vtrum obliuiosus teneatur scribere peccata
ad confitendum. fol.114.pagina.1.nu.138.

In qua ætate tenetur homo confiteri peccata
sua. fo.cod.& pag.ead.nu.139.

Vtrum papa possit dispensare in præcepto cõ
fessionis. fo.115.pa.1.nu.140.

Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti. fo.
116.pag.1.nu.141.

Vtrum venialia possint confiteri laico. fol.
eod.pag.2.nu.142.

Vtrum mortalia possint laico confiteri. fol.
117.pa.1.nu.143.

An sacerdotes in peccato mortali existētes po
testatem habeant absoluendi pœnitētes in
confessione sacramentali. fol.119.pagin.1.
nume.144.

Vtrum confessio sit facienda proprio sacerdo
ti. fo.eo.& pag.nu.145.

Quis sit proprius sacerdos. ibidem. pagin.2.

Vtrum in absentia proprii sacerdotis liceat cõ
fiteri alteri. fo.eo.pag.2.

Vtrum petens à proprio sacerdote licentiam,
& non obtinens, possit confiteri cuicunque
voluerit. fol.120.pag.1.

Cum non expediat proprio sacerdoti cõfiteri
quid faciendum. fo.121.pa.2.num.146.

Vtrum qui in pascha communicauit sine con
fessione prauia, teneatur iterum confiteri

illomet

TABVLA.

illomet anno. fol.eo.pa.2.nu.147.

Qui ex causa non communicauit in pascha an
teneatur postea communicare. fol.122.
pag.1.nume.148.

Vtrum de licentia propriij sacerdotis liceat alte
ri confiteri. fo.eo.& pa.nume.149.

Vtrum potens eligere confessorem, possit elige
re sacerdotem non expositum. fo.eo.&
pag.nu.50.

Vtru ppius sacerdos possit audire sibi subdi
tu in alio episcopatu. fo.123. pa.2.nu.151.

Vtrum non sacerdos habens curam animaru,
possit concedere facultatem eligendi confes
sorem. fo.eod.& pag.ea.numero.152.

Vtrum rati habitio det facultatem absoluen
di. fo.124.pa.1.nu.153.

Quis sit proprius sacerdos singularum persona
rum. fo.125.pagin.1.nu.154.

Itinerantium, & peregrinorum quis sit proprius
confessor. fol.126.pag.1.nu.155.

Vtrum in articulo mortis quilibet possit absol
ui à quolibet sacerdote. fo.127.pag.1.
numero.156.

Vtrum confessio informis sit valida. fo.eo.
& pag.ea.numero.157.

Vtrum sacerdos debeat absolvere eum quē scit
imperfectè dolere. fo.129.pag.2.nu.158.

Vtrum confessio debeat esse integra. fo.130.
pa.1.numer.159.

M m 2 Vtrum

T A B V L A.

- V**trū cōfessio non integra ex negligentia examinationis, sit valida. fo.co.8.p.1.nu.160.
- V**trum requiratur maxima diligentia ad examinandam conscientiam.fo.131.pag.1.nu.161.
- V**trum confessor debeat cum audire qui nō fecit examinationem. fol.132 pa.1.
- V**trum habens peccata reservata possit integre confiteri. fo.132. pag.1.nu.162.
- V**trum inferior aliquando possit absoluerē à re servatis. fol.133. pag.1.
- V**trum per cōfessionē informem satisfiat præcepto ecclesiæ. fo.133.pag.2.nu.163.
- V**trum in necessitate confessio dimidiata sit valida. fo.134.pag.1.numer.164.
- V**trum virtute absolutionis remittātur peccata oblita. ibidem.numer. 165.
- V**trum in confessionibus generalibus de peccatis aliàs confessis, liceat dimidiare confessionem. fo.eod.pag.2.nu. 66.
- V**trum ex defectu satisfactionis sit iteranda cōfessio. fo.135.pag.1.nu.167.
- V**trum cōfessio facta sacerdoti ignorantī sit valida. fo.co.pag.2.num. 168.
- V**trum confessio in qua sacerdos non aduertit ad peccata sit valida. fol.136.col.2.nu. 169.
- V**trum liceat confiteri peccata semel iam cōfessa. fo.137.pa.1.numero.70.
- V**trum confessio per nuntium teneat. ibidem.nu.171.

TABVLA.

De cōfessione per interpretē. fo.138.p.2.nu.172.

De confessione per scripturam. fo.139.pa.1.
numero.173.

Vtrum teneamur confiteri circūstantias pecca-
torum. fo.co.pa.2.nu.174.

Quæ circūstantiæ sint necessariò cōfitendæ.
fo.140.pag.2.nu.175.

De circūstatijs aggrauatibus. fo.141.pa.1.n.176.

Vtrum confessor possit absoluerē pœnitentē
contra propriam op̄inionem. fol.143.pa.1.
numero.177.

Vtrum necessariò sit cōfitendus numerus pec-
catorum. fo.144.pag.1.numero.178.

Vtrum si quis confiteatur se peccasse decies, vel
duodecies, & nō recordetur tunc nisi decē &
postea recordatur distinctē alterius peccati,
teneatur illud confiteri in particulari? fol.
145.pag.2.nu.179.

Vtrum modus secretē confitendi soli sacerdoti,
sit alienus ab institutione & mandato Chri-
sti. fo.146.pa.1.nu.180.

Vtrū absolutio sacramētalis sacerdotis sit actus
verē & realiter iudicialis, hoc est vere & reali-
ter præstans & efficiens realē absolutionem,
vel non, sed duntaxat declaret pœnitentē iā
esse absolutum. ibidem. numero.181.

Vtrum sacerdos possit sacramentaliter absolue-
re pœnitentem, cuius confessionem non au-
diuit. fo.co.pa.2.nu.182.

M m 3 Vtrum

TABVLA.

Vtrum sigillum confessionis sit necessarium.
fo.147.pag.1.nu.183.

Quid faciet confessor cū interrogatur de peccato confesso sibi.fo.eo.pa.2.nu.184.

Quomodo reparabitur defectus factus in confessione. fo.148.pag.1. nu.185.

Vtrum sacerdos teneatur silere peccatum publicum sibi confessum. fo.149.pa.1.nu.186.

Vtrum de licentia poenitentis liceat confessori reuelare peccatum. fo.150.pa.1.num.187.

Vtrum alia quæ sciuntur in confessione præter peccata, cadant sub sigillo confessionis. fo.eodem.pag.1.num.188.

Vtrum in cōmuni liceat reuelare peccata audita in confessione fo.eo.pa.2.nu.189.

Vtrum secreta quæ extra confessionem cōmittuntur sub sigillo confessionis, sint sicut secreta confessionis silenda. fo.151.pa.1.nu.190.

Vtrum confessio sit à Christo præcepta. fo.eo.pa.2.num.191.

Confil.de cōfessio. ante. xl. fo.153.pa.1.nu.192.

An teneatur confessor interrogare poenitentem, fo.154.pa.1.nu.193.

Vtrum circūstantia loci sit necessariò cōfitenda. fo.155.pagina.2.num.194.

Vtrum circūstantia temporis etiam. fo.eo.pagina.2.num.195.

Vtrum liceat habere duos confessores, vnū pro magnis, alterum pro leuibus. fo.eo.

& pag.

TABVLA.

& pa. ea. nume. 196.

Vtrum ei qui credit se iterum peccaturum, sit
neganda absolutio. fo. eod. & pag. ead. nu
me. 197.

Vtrum post confessionem maneat reatus ad
pœnam. fo. eo. pa. 2. nu. 198.

Vtrum possit aliquis satisfacere pro peccatis.
fo. 157. pa. 1. nu. 199.

Vtrum vnus homo possit pro alio satisfacere.
fo. 158. pa. 2. nu. 200.

Vtrum possit homo satisfacere pro vno pecca
to & non pro alio. fol. 159. pagina. 1. nume
ro. 201.

Vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœna
lia. fo. 160. pa. 1. nu. 202.

Vtrum possit fieri satisfactio per opera aliàs
debita. fo. 161. pag. 1. nu. 203.

An implens pœnitentiam iniunctam à confes
sore, dum audit missam de præcepto, satisfa
ciat. fo. 162. pag. 1. nu. 204.

An is cui iniungitur q̄ ieiunet satisfaciat ieiu
nando in die præcepto ab ecclesia. fol. &
pag. ea. nu. 205.

Vtrum homo per se ipsum debeat pœnitentiã
iniunctam implere. fo. 163. pa. 1. nu. 206.

Vtrum flagella inflicta à Deo sint satisfactoria
pro peccatis. fo. & pagi. ead. nu. 207.

Vtrū opera pœnalia satisfactoria sint tria, ie
iuniū, eleemosyna, oratio. fo. 164. p. 2. n. 208.

Mm 4 Vtrum

TABVLA.

Vtrum poenitens teneatur adimplere poenitentiam iniunctam. fo.eodem.

Vtrum possit confessor imponere quacunque poenitentiam. fo.165.pa.1.nu.209.

Vtru possit confessor imponere quancunque poenitentiam voluerit pro suo arbitrio. fol. 166.pa.2.nu.210.

Vtrum secundus confessor possit commutare, vel tollere poenitentia iniunctam a primo confessore. fo.167.pag.2.nu.211.

Quaestio quinta de Extrema vnctione.

Vtrum Extrema vnctio sit sacramentu. fol.168.pag.1.nu.212.

Vtrum sit a Christo instituta. folio. eo.pag.2.nu.213.

De effectu eius. fo.169.pa.1.nu.214.

Vtrum sit vnum sacramentu, an plura. fol. eod., pag.2.nu.215.

Vtrum oleum sit materia eius. fol. 171. pa. 1. nu.216.

Vtrum oleum debeat esse cosecratum. fo.172. pag.1.nu.217.

Qua sit forma huius sacramenti. fo.co. p.2. numer.218.

An sit de necessitate salutis. fo.173. p.1.n.219.

Vtrum omnis sacerdos sit minister extremæ vnctionis. fo.co.& pa.nu.220.

Vtrum

TABVLA.

Vtrū sanis debeat conferri. fo. 174. pa. 1. nu. 221.

Vtrū omnes infirmi sint vngendi. ibidem.
nume. 222.

In quibus partibus debeant vngi infirmi. fol.
175. pag. 1. nu. 223.

Vtrum extrema vinctio sit sacramentum ite-
rabile. fo. 176. pag. 1. nu. 224.

Quæstio sexta de Ordine.

Vtrum septem ordines sint ex institu-
tione diuina. fo. 176. pag. 1. nu. 225.
Vtrum ordo sit sacramentum. fo. eod.
& pag. 1. num. 226.

Vtrum in nouo testamēto sit sacerdotiū visi-
bile & externum. Sitq; aliqua realis & vera
potestas consecrandi verum corpus & san-
guinem Domini nostri Iesu Christi, & pec-
cata remittendi & retinendi. fo. 179. pa. 2.
numer. 227.

Vtrum per sacram ordinationem detur Spiri-
tus sanctus, & imprimatur character indele-
bilis: itavt nullo pacto possit fieri laicus, qui
semel prius fuit sacerdos. fol. 180. pagin. 1.
nu. 228.

De materia eius. fo. 180. pag. 2. nu. 229.

An sit necessarius contactus materiæ. fol. 181.
pag. 1. num. 230.

Mm 5 Vtrum

TABVLA.

Vtrum ordo imprimat characterē. fo. 182. pa. 1.
nume. 231.

An in fuscipiendis ordinibus sit ordo, priorita-
tis scilicet. fo. eo. pa. ea. nu. 232.

An fuscipiens ordines in mortali, peccet morta-
liter. fo. eo. pa. 2. nu. 233.

An exercens officia ordinis in peccato: peccet
mortaliter. ibidem.

Vtrum solus episcopus possit ordines confer-
re. fo. 183. pag. 1. nu. 243.

Vtrum papa possit committere sacerdoti sim-
plici collationem maiorum ordinum: que-
las de. fo. 184. pa. 1. nu. 235.

Vtrum hæretici possint ordines conferre. ibi-
dem. pa. 2. nu. 236.

Vtrum fœmina possit ordinari. ibid. nu. 237.

Pueri an possint ordinari. fo. 185. in prin.

Quæ ætas, & qualitates & merita requirantur,
vt licitè atq; legitimè ordinentur. fol. 385.
pag. 1. nu. 239.

Vtrum homicida & mutilator possit ordina-
ri. fo. eo. pag. ead. nu. 240.

De irregularitatibus. ibidem.

Vtrum prima tonsura sit cōueniens. fo. 186.
pag. 1. nu. 241.

Quæstio septima de Ma- trimonio.

Vtrum

TABVLA.

Vtrum matrimonium sit sacramētum.
fo.188.pag.2.nu.243.

Vtrum liceat fidelibus plures habere
vxores simul. folio.189. pagina. 2.numero.
244.

Vtrum status coniugalis sit anteponeendus sta-
tui virginittatis,vel cœlibatus. ibidem. nu-
mero.245.

Vtrum possit fieri per procuratores. fo.190.p.1.
numero.246.

De materia matrimonij. fo. eod. pag. ead. nu-
me.247.

An cōsensus sit de essentia matrimonij. fol. eod
pa.1.nu.248.

Vtrum consensus sufficiat ad matrimonium.
fo.191.col.2.nu.249.

Quid faciet coniux quando habet coniectu-
ras quòd alter non consensit in matrimoniū
fo. eod. & pag. ead. nu.250.

Quid faciet mulier quando is qui cum ea con-
traxit secretè, postea contrahit cum alia pu-
blicè. fo.192.pag.2.nu.251.

An requiratur q̄ consensus interior exprima-
tur verbis. fo.195.pa.2.nu.252.

Vtrum ad matrimonium sufficiat cōsensus,
& verba de futuro. fo. eod. & pag. 2. nu.253.

Vtrum contrahens per verba de præsenti sine
consensu interiori, vere contraxerit, & ad
quid teneatur. fo.196. pag.1. numer.254.

Vtrum

TABVLA.

- Vtrum post matrimonium liceat transire ad religionem fol.eod.pag. ead. nu.255.
- Post matrimonium ratum & nō consummatū altero religionem profitente, alter potest transire ad secundas nuptias. ibidem. pagin.2.
- Vtrum post matrimonium ratum non cōsummatum liceat intrare religionem. fol. 167.pag.1.nu.256.
- Vtrum sponso vi matrimonium consummante, sponsa possit ingredi religionem. fo.co. pag.2.nu.257.
- Ante consummationem matrimonij licet intrare religionem in qua sit votū solenne. fol. 198.pag.1.nu.258.
- Quæ vocentur sponsalia. ibidem.pag.2. numer.259.
- Vtrum sponsalia cōtracta inter illegitimas personas papa dispensante sint rata. folio.199. pag.2.nu.260.
- Vtrum sponsalia conditionata, adueniēte conditione sint valida. fo.199. pag.1.nu. 60.
- Vtrum cōditio impossibilis appositā matrimonio, vitiet illud. fo.200. pag.1. nu.261.
- Quid si apponantur aliæ conditiones. fol.co. pag.2.nu.262.
- Quid sit bigamus.& quotup. fo.201.pa.2.nu. mero.263.
- Vtrū bigamiæ irregularitas tollatur per baptismum. fo.202.pag.1.nu.264.
- Vtrum

TABVLA.

- V**trum copula superueniens sponſalibus faciat
matrimonium. fo.eo.pa.2.num.265.
- V**trum cum quis acceſſit poſt ſponſalia de fu-
turo, ad ſponſam non animo conſummandi
matrimonium, & poſtea contrahit cum alia
matrimonium ſit validum, ibi.nu.266.
- V**trum qui acceſſit ad ſponſam de futuro ani-
mo libidinoſo tantum, teneatur illam ducere.
fo.203.pag.2.numero.267.
- V**trum matrimonium clandestinum ſit matri-
monium. fol.204.pag.1.numero.268.
- V**trum acedere ad ſponſam ante benedictionē
eccleſiæ ſit peccatum mortale. fol.205.pag.2.
numero.269.
- V**trum conſenſus metu coactus ſufficiat ad ma-
trimonium. fo.206.pa.1.num.270.
- V**trum matrimonium ex conſenſu coacto, fir-
metur copula ſuperueniente. fo.207.pag.2.
- V**trum parentes poſſint cogere filios ad matri-
monium fo.208.pag.1.numer.271.
- V**trum filij circa matrimonium teneantur obe-
dire parentibus. fo.eod.
- V**trum error perſonæ impediāt matrimoniū.
fo.208.pa.2.nu.272.
- V**trum uſus matrimonij propter ſolā delecta-
tionem ſit peccatum. fo.206.pag.1. nume-
ro.273.
- V**trum uſus matrimonij propter vitandam de-
lectationem carnis ſit bonus. fo.eod.pa.2.
nume.

TABVLA.

nume.274.

Vtrū abusus vxoris sit mortale. f.210.p.1.n.275.

Vtrum amplexus, oscula, & tactus inter coniuges sint peccatum. fo.co.& pag.num.276.

Vtrum coniugati teneantur sibi inuicem reddere debitum. fo.co.pag.2.numer.277.

Vtrum accedere ad vxorem menstruatam sit peccatum. fo.211.pa.1.nu.278.

Vtrum sponsa ante benedictionem ecclesiæ teneatur reddere debitū. fo.212.pa.2.nu.279.

Vtrum peccent coniuges conueniēdo in festis magnis. ibid.nu.280.

Vtrum in loco sacro possit reddi debitum coniugale. fo.213.pag.1.nu.281.

Vtrum coniuges possint vouere continentiam. fo.& pag.ead.nu.282.

Vtrum papa possit dispēfare in matrimonio rato non consummato. fo.co.& pa.2.nu.283.

Quot sint impedimenta matrimonij. fo.214.pag.1.nu.284.

Vtrum impotētia coeundi impediāt matrimonium. fol.eod.pag.2.numero.285.

De ætate cōtrahentium. fol.215.pa.1.nu.286.

Vtrum maleficium impediāt matrimoniū. fol.216.pag.1.nu.287.

Vtrum ligamen impediāt matrimonium. fol.216.pag.2.numero.288.

Vtrum turpia & amētia impediāt matrimoniū. fo.co.pag.2.nu.289.

Vtrum

TAB VLA.

Vtrum crimen incestus impediāt matrimo-
nium. fo.217.pag.1.nu.290.

Vtrum vir possit admittere vxorē fornicariā.
fo.co.pag.2.nu.291.& fo.217.pa.2.nu.292.

Vtrū ordo impediāt m̃rimoniū.f.219.p.1.n.293.

Vtrum vxoricidiū impediāt matrimoniū cū
concubina. fo.co.& ea.pag.nu.294.

Et an occidens vxorem in adulterio deprehen-
sam peccet mortaliter.ibid.

Vtrum votum impediāt matrimonium. fol.
219.pag.2.nu.290.alias.295.

Vtrū impediāt cult⁹ disparitas.fo.220. nu. 296.

Vtrum cognatio impediāt matrimoniū. fol.
eo.pag.2.nu.297.

Vtrum impediāt affinitas.fo.co.pa.1. nu. 298.

De impedimento publicæ honestatis, an im-
pediāt matrimonium. fo.co.pag.2.nu. 299.

Vtrum parentes teneantur alere filios illegiti-
mos.ibid.300.

Vtrū amic⁹ qui accepit hæreditatē ab amico
tali pacto vt det eā filiæ spurix, teneat eā ei
dare,& illa licitè possideat.f.222.pa.1. nu.301.

Vtrum cognatio spiritalis impediāt matri-
monium.fo.co.pa.2.nu.302.

Vtrū cognatio legalis ipediāt.f.223.pa.1. n. 303.

Vtrum omnes illi, & soli consanguinita-
tis, & affinitatis gradus qui Leuitic. 18.
exprimuntur, possint impedire matrimo-
niū contrahēdum,& dirimere contractum.
fol.

TABVLA.

fo.223.pag.1.nu.304.

Vtrum in ecclesia catholica sit authoritas & potestas ad condendum de nouo aliqua impedimenta legitima, quæ impediant matrimonium contrahendum, & dirimant contractum. Et an habeat potestatem deponendi & annullandi ea impedimenta, quæ olim impediabant matrimonium contrahendū, & dirimebant contractum. fo.223.pag.2.nu.305.

Vtrum sint aliquæ causæ propter quas matrimonium inter fideles semel validum & firmum dissolui quo ad vinculum possit. fo.225.pag.1.nu.306.

Vtrū ecclesia inter veros coniuges possit multis de causis diuortium quo ad torū, seu quo ad cohabitationē fieri. fo.eo.pa.2.nu.307.

Vtrum solennitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita, licita sit. &c. ibidem. nu. me.308.

Vtrum professi solenni voto castitatem, & etiam, qui in sacris ordinibus sunt constituti, possint matrimonium contrahere, quod firmum sit, & validum. fo.227.pa.1. nu. 309.

Vtrum rationabiliter ecclesia prohibuerit sacerdotibus, ne matrimonium contraherent. fo.cod.pag.2.nu.310. & fo.229.nu. 311. & 230. pag.1.nu.312.

Et quid dicendum de sacerdotibus orientali-
bus

TABVLA.

bus. fo.228.pag.2. numero. 312.

Quæstio octaua de Clauibus.

Clauiſ quid ſit. fo.231. pagina.1.
Claues quando fuerint datæ Apoſtoliſ.
fo.eod.pag.2.nume.2.

Vtrum poteſtas excommunicandi dicatur clauis. fo.232. pa.1. numero. 3.

Vtrum omnes apoſtoli à Chriſto immediatè receperint claues. fo.eod. pag.2.numero. 4.

Vtrum poteſtas Petri fuerit maior quam aliorum Apoſtolorum. fo.233.pag.1. numer.5.

Vtrum epiſcoporum poteſtas ſit immediate à Chriſto. fo.co.pag.2.

Vtrum claues apoſtolorum adhuc in eccleſia permaneant. fo.234.pag.2.numero.6.

Clauis diffinitio. folio.235. pagina.1.numero.7.

Regnum cœlorum multipliciter capitur in ſacris literis. fol.co.& pa.ca.

Vtrum prædicator regnum cœlorum aperiat. fo.co.pa.2.numer.eod.

Vtrum clauis & character, ſint idē. fo.236. pa.1. numero.8.

Clauis duplex, ſcientiæ ſcilicet & iuriſdictionis. fo.eod.pag.2.nu.9.

Vtrum claues culpam, & poenam remittant. fo.237.pag.1.nu.10.

N n

Vtrum

TABVLA.

Vtrum sacerdos possit ligare ad poenā. fo. eo.
pag. 2. num. 11.

Qualem satisfactionis poenitentiam confes-
sor imponet. fo. 238. pag. 2. nu. 12.

Vtrum vnus confessor possit poenitentiam ab
alio impositam mutare fo. 239. pag. 1. nu. 13.

Vtrum legales sacerdotes clauēs habuerint.
fo. eo. pag. 2. nu. 14.

Christus clauem habuit. fo. eo. pa. ea. nu. eod.
Sacerdotes habent clauem ordinis. ibidem.

Fœminæ nullam potestatem spirituales ha-
bent. fo. 240. pag. 1.

Vtrum Abbatis, & Prioris præcepta pos-
sint imponere. ibidem.

Vtrum mali sacerdotes clauium vsum habeant.
fo. eod. pag. 2. nu. 15.

Vtrum hæretici, schismatici, excommunicati,
degradati, clauium vsum habeant. fo. 241.
pag. 1. nu. 16.

Vtrum huiusmodi prædicti in mortis articu-
lo possint absoluerē. ibid. pagina. 2. nu-
mer. 17.

Vtrum excommunicati in articulo mortis
possint confessionem audire. fo. 242. pag. 1.
num. eod.

Vtrum sacerdos in quemlibet vti clauē possit.
fo. eod. pag. 2. num. 18.

In quinq; casibus non debet proprius sacerdos
sibi subditum absoluerē. fo. 242. pa. 1. nu. eo.

Vtrum

TABVLA.

Vtrum si sacerdos absoluat foeminam cū qua
peccauit absolutio teneat. fo.eod. pagi.1.
&.2.num.eo.

Quaestio nona de Excom- municatione.

EXcōmunicatio quid sit. fo.244.pa.2.
Vtrum ecclesia hac possit poena puni-
re. fo.246.pag.1.nu.2.

Vtrum excommunicatio à receptione sacra-
mentorum priuet. fo.246.pag.2.num.e.3.

Vtrum sacramentum annulletur per hoc q̄
conferat excommunicatus. fol.249.pa.1.
num.e.4.

Vtrum causa excommunicationis sit pecca-
tum mortale. fol.250.pag.1.nu.5.

Vtrum statim q̄ homo peccet mortaliter, ex-
communicari possit. fol.251.pa.1.num.6.

Vtrum excommunicatio iniusta sit valida, vel
aliquem habeat effectum. fol.252.pag.1.
num.e.7.

Vtrum excōmunicatio ignorata liget. fol.
254.pa.1.nu.8.

Vtrum incurrat sententiam excommunicatio-
nis qui inuincibiliter credēs se incurrere ali-
quid facit. fo.257.pa.1.nu.9.

Vtrum liceat cum excommunicato commu-
nicare. fo.eo.pag.2.nu.10.

N n 2

Vtrum

TABVLA.

Vtrum excommunicatum ab vno episcopo, teneantur vitare qui in alio episcopatu sunt. fo. 259. pag. 2. num. 11.

Vtrum obligatio ad non participandum cum excommunicatis tanta sit q̄ ad sui obseruantiam obliget cum periculo mortis. fol. 261. pag. 1. nume. 12.

Vtrum excommunicatus teneatur fideles vitare fol. 262. pag. 1. nume. 13.

Vtrum vnus excommunicatus, aliū excommunicatum vitare teneatur. fo. 263. pa. 1. nu. 14.

Vtrum cum excommunicato excommunicatione maiori prohibeatur licita vel illicita cōuersatio. fo. eod. pag. 2. nu. 15.

Vtrum occultē excommunicatus possit excommunicari, ita q̄ talis sententia valeat. folio 264. pag. 1. numero. 16.

Quid sit excommunicatio minor, & in quibus casibus incurratur. fo. 266. pa. 1. numero. 17.

Vtrum quilibet sacerdos absoluere ab excommunicatione minori possit. fo. eo. pa. 2. numer. 18.

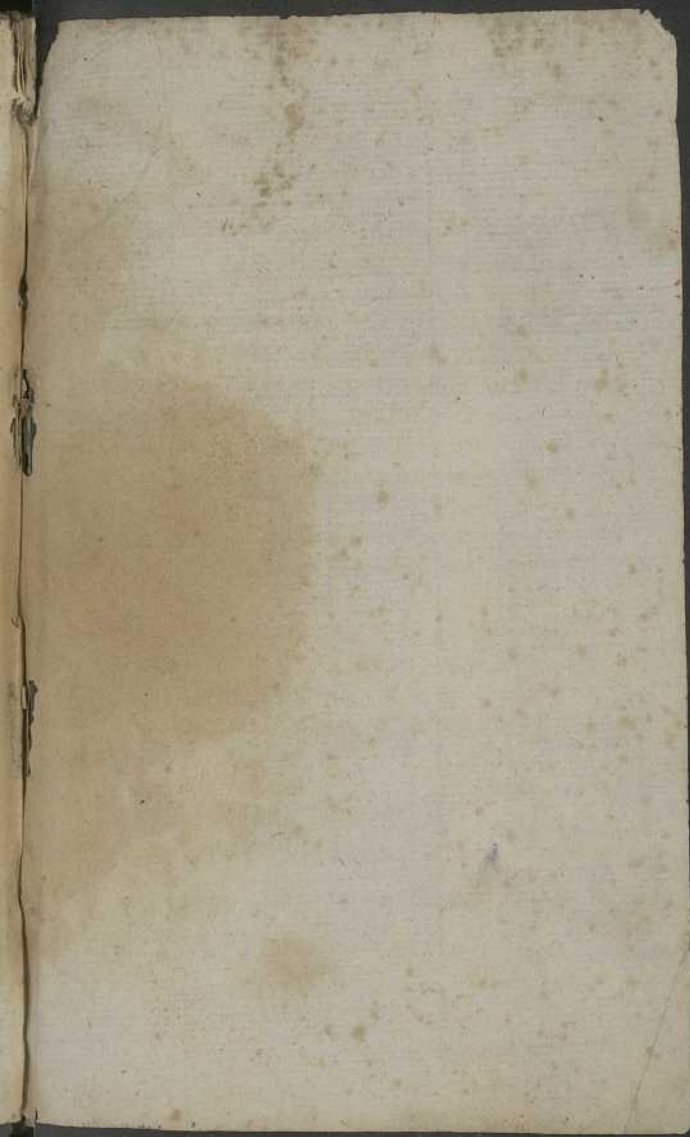
Finis Tabulæ.

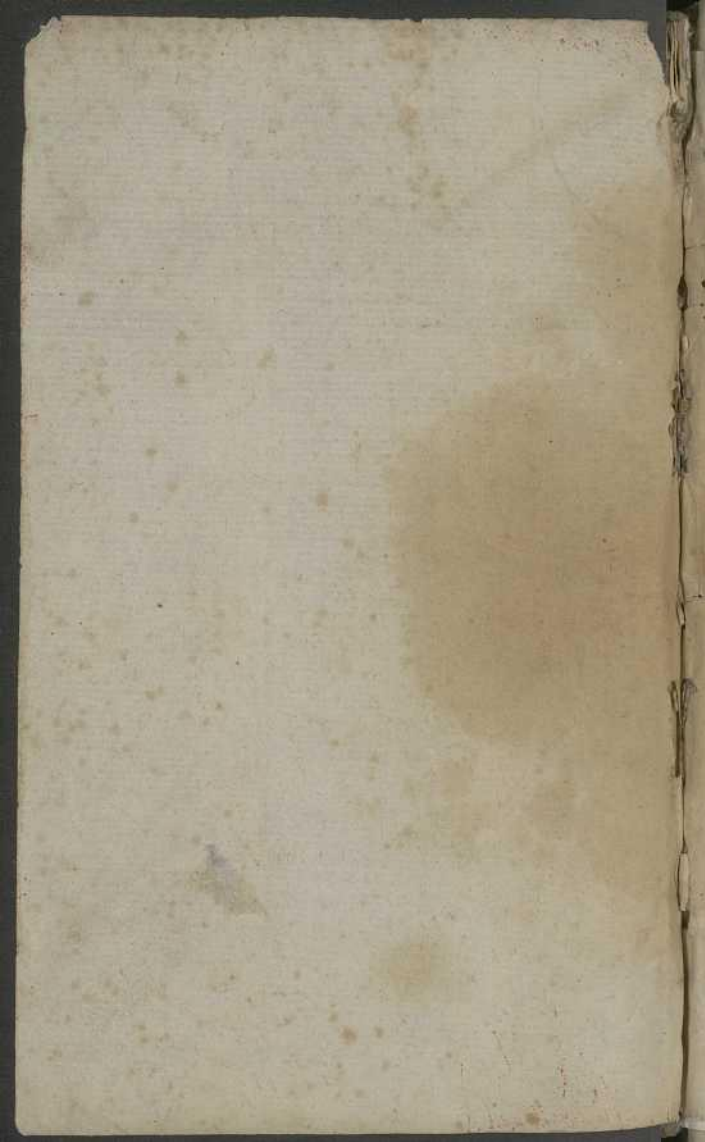
SALMANTICAE,

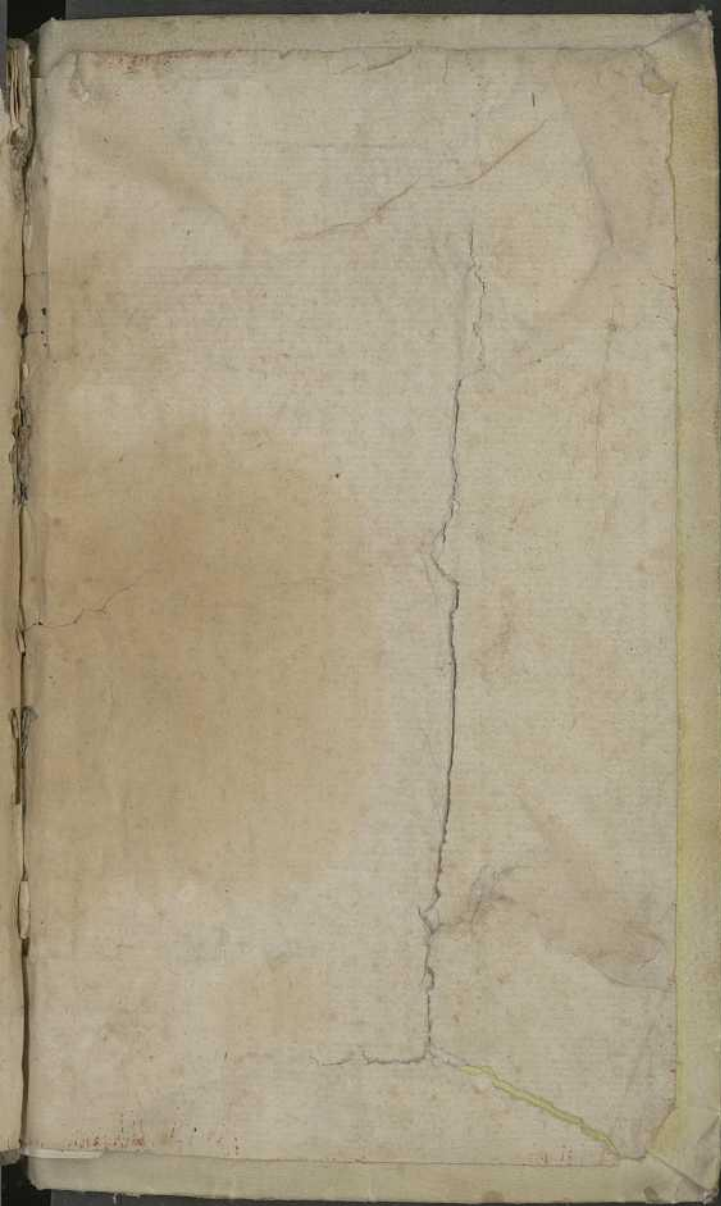
Excudebat Andreas à Portonarijs.

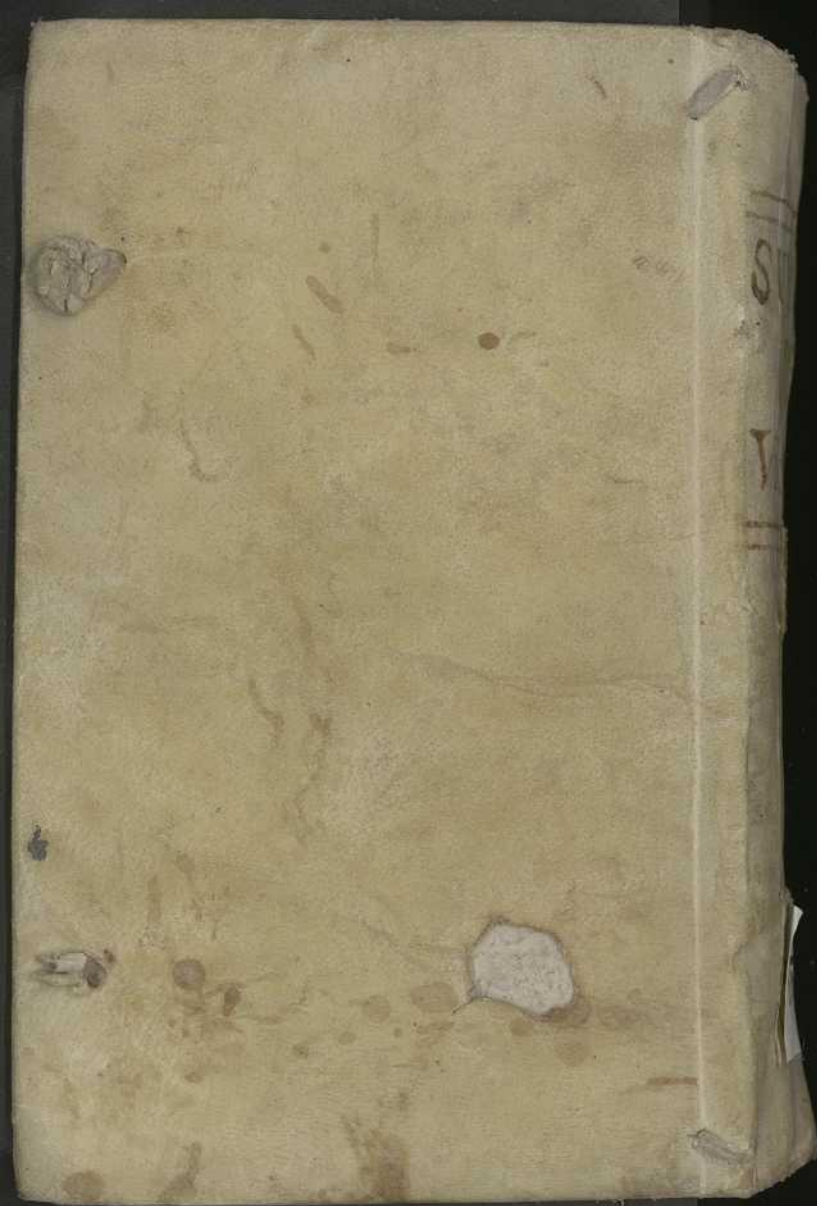
S. C. M. Typographus.

1565.

SUMMA
DE
Victoria

45

338

5.504